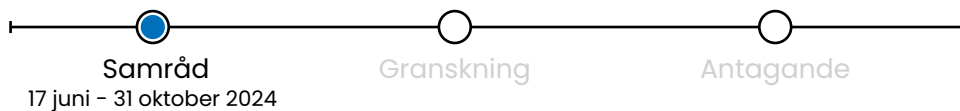

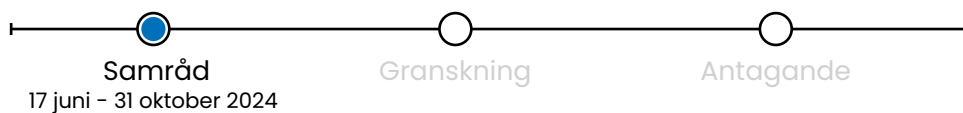
Framtid Södertälje

Översiktsplan 2050

Framtid Södertälje **Översiktsplan 2050**

Samrådshandling

Innehållsförteckning

INLEDNING	6
Framtid Södertälje – Översiktsplan 2050	8
MÅLOMRÅDEN OCH MÅL	16
1. Invånare med goda livsvillkor	18
2. Miljö och klimat i balans	20
3. En resursstark kommun	22
STRATEGIER OCH UTVECKLINGSINRIKTNING	24
Strategier	26
Utvecklingsinriktning	28
LOKALA UTVECKLINGSMÖJLIGHETER	32
Södertälje stad	36
Södertälje stadskärna	40
De nordvästra stadsdelarna	48
De sydvästra stadsdelarna	56
De nordöstra stadsdelarna	66
De sydöstra stadsdelarna	74
Södertälje landsbygder och kommundelar	80
Den stadsnära landsbygden	84
Enhörna kommundel	90
Järna kommundel	96
Vårdinge-Mölnbo kommundel	104
Hölö-Mörkö kommundel	108

ALLMÄNNA INTRESSEN

115

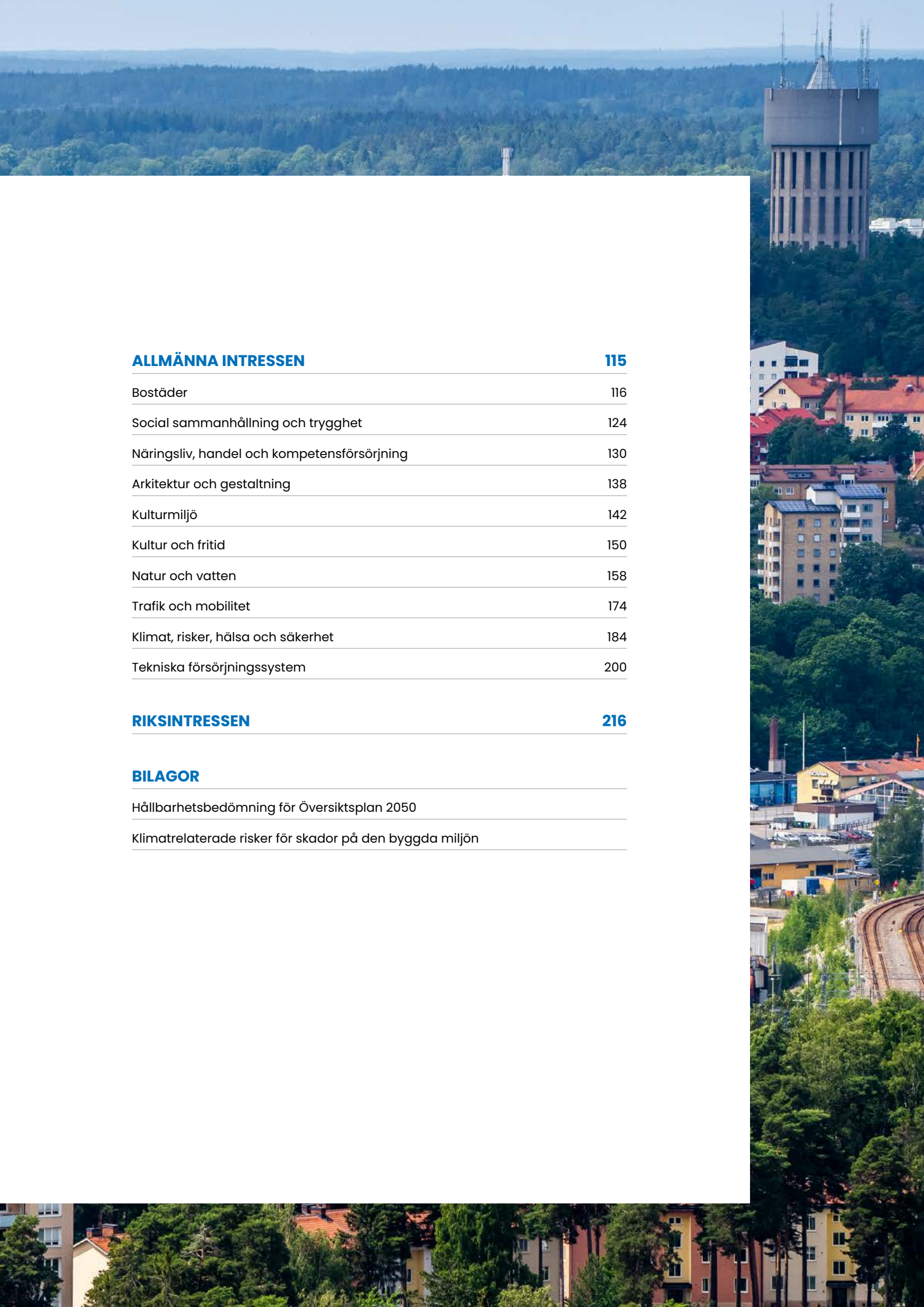
Bostäder	116
Social sammanhållning och trygghet	124
Näringsliv, handel och kompetensförsörjning	130
Arkitektur och gestaltning	138
Kulturmiljö	142
Kultur och fritid	150
Natur och vatten	158
Trafik och mobilitet	174
Klimat, risker, hälsa och säkerhet	184
Tekniska försörjningssystem	200

RIKSINTRESSEN

216

BILAGOR

Hållbarhetsbedömning för Översiktsplan 2050
Klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön

Inledning

Utsikt över sädesfält i Ytterjärna. Foto: Pontus Orre

Framtid Södertälje – Översiktsplan 2050

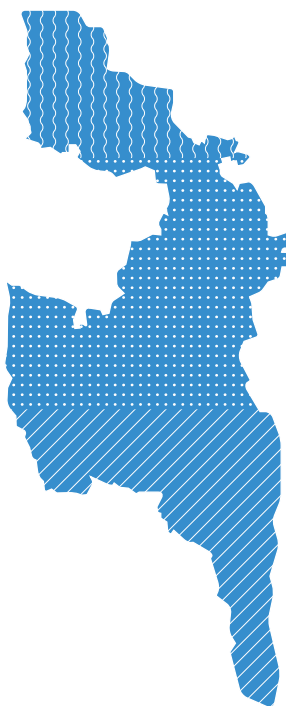
Översiktsplanen ger vägledning i beslut om den byggda miljön och om mark- och vattenanvändningen i Södertälje kommun. Den visar hur befintliga resurser används och vilka nya värden som ska skapas för invånare och besökare. Översiktsplanen är ett verktyg för en långsiktigt hållbar utveckling av staden, tätorterna och landsbygderna med fokus på år 2050. Den ger en gemensam riktning för alla som arbetar med samhällsbyggande i Södertälje kommun och skapar beredskap för framtida förändringar.

Översiktsplanens roll i kommunens styrsystem

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som antas av kommunfullmäktige och som speglar den politiska majoritetens vilja. Planen ska vara lätt att förstå och kunna användas av många olika aktörer, både av professionella användare och av privatpersoner. Även om översiktsplanen inte är juridiskt bindande måste eventuella avvikelser i samhällsbyggandet motiveras.

”Framtid Södertälje – Översiktsplan 2050” redovisar en potential för över 20 000 nya bostäder samt tillhörande kommunal och privat service. Planen beskriver också viktiga natur- och friluftsområden som behöver skyddas, områden för verksamhetsutveckling och nödvändiga infrastruktursatsningar. Parallellt har en hållbarhetsbedömning gjorts där planens ekologiska, sociala och ekonomiska konsekvenser beskrivs.

Översiktsplanen är vägledande för alla nämnder och bolag i Södertälje kommun och ligger till grund för beslut om vidare planering och bygglov. Den visar hur miljö kvalitetsnormer följs och ger vägledning vid tillståndsbeslut enligt miljöbalken. Dessutom visar översiktsplanen hur områden av riksintresse och kommunens allmänna intressen, såsom bostäder, natur- och vattenmiljöer och tekniska försörjningssystem, tillgodoses och utvecklas. Översiktsplanen ligger också till grund för ”Mål och budget” som beskriver vilka investeringar och prioriteringar som kommunen och de kommunala bolagen ska göra under de kommande tre åren.

Utgångspunkter för översiktsplanen

Översiktsplanen behöver uppfylla internationella, nationella och regionala mål. I arbetet med att formulera mål och delmål för översiktsplanen har vi utgått från:

- Agenda 2030
- Nationella mål inklusive miljö kvalitetsmål
- Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUF 2050)
- Mål och budget för Södertälje kommun
- Kommunala styrdokument
- Omvärldsbevakning

Agenda 2030

Målen i Agenda 2030 antogs av FN:s medlemsländer och visar vägen mot en hållbar utveckling globalt. Det är däremot på lokal nivå inom länder, regioner och kommuner som stora delar av arbetet med målen utförs i praktiken. De globala målen är integrerade i kommunens högst styrdokument "Mål och budget".

Vägen till en ny översiktsplan

Samråd

Denna samrådshandling redovisar planförslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget. Den ska samrådas med Länsstyrelsen i Stockholms län, Region Stockholm, Region Sörmland, samt berörda kommuner och myndigheter. Vi ska också ge invånare och intresseorganisationer möjlighet att delta i samrådet för att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt. Efter samrådet ska kommunen sammanställa de synpunkter som kommit i en samrådsredogörelse och redovisa vilka ändringar som gjorts.

Granskning

Efter samrådet ska översiktsplanen bearbetas till en granskningshandling som därefter ställs ut. Då ges möjlighet att lämna synpunkter igen. Efter granskningstiden ska kommunen sammanställa de synpunkter som kommit in i ett granskningsutlåtande och redovisa vilka ändringar som gjorts.

Antagande

Efter granskningen kan endast mindre justeringar göras till antagandehandlingen. Den behandlas politiskt och beslutas av kommunfullmäktige.

Antagandet går bara att överklaga om det begåtts fel i den formella processen med att ta fram översiktsplanen, eller om någon annan instans än kommunfullmäktige antagit planen. Tiden för att överklaga är tre veckor efter att beslutet anslås.

Vid antagande föreslås "Framtid Södertälje – Översiktsplan 2050" ersätta den nu gällande översiktsplanen (2013) samt de fördjupade översiktsplanerna för Järna (2014) och Ytterenhörna (2009)

Genomförande av översiktsplanen

För att genomföra översiktsplanen behövs efterföljande planering och bygglov. Behoven varierar mellan olika områden beroende på vilken utveckling som ska utredas.

Södertälje kommun använder följande planinstrument: fördjupad översiktsplan, program till detaljplan, detaljplan samt bygglov. Det finns även en rad kommunala och regionala styrdokument som ska tas hänsyn till i planeringen.

Fördjupad översiktsplan

I ett större nybyggnads- eller omvandlingsområde där kommunen vill vägleda utvecklingen mer i detalj kan en fördjupad översiktsplan tas fram. Det kan gälla ett avgränsat område i staden, en hel tätort eller ett större område på landsbygden. Den fördjupade översiktsplanen tas fram genom en demokratisk process och används för att utreda samband, åtgärder och konsekvenser inom ett mer avgränsat geografiskt område och med högre detaljeringsgrad än den kommuntäckande översiktsplanen. En fördjupad översiktsplan ska skickas ut på samråd och granskning innan den antas av kommunfullmäktige.

Program till detaljplan

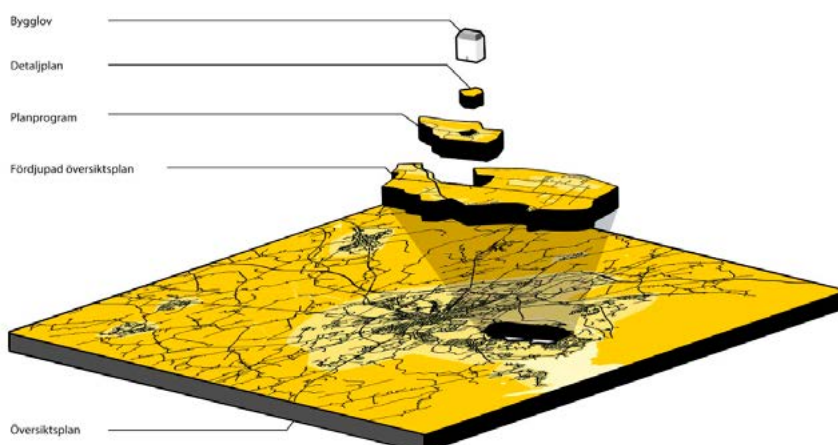
För att underlätta detaljplanearbetet kan kommunen välja att upprätta ett särskilt program för ett område med en eller flera detaljplaner. I programmet ska gemensamma utgångspunkter och mål framgå. Ett program kan tas fram inför komplicerade planer som berör många intressenter och som innehåller starka motstående intressen. Det ger möjlighet att i ett tidigt skede lyfta frågor om olika alternativa lösningar. Ett program ska skickas ut på samråd.

Detaljplan

En detaljplan talar om hur mark- och vattenområden får användas och hur bebyggelsen ska se ut inom ett visst område. Kommunen avgör om, när och var en detaljplan ska tas fram. I vissa fall finns krav i plan- och bygglagen på detaljpaneläggning, det så kallade detaljplanekravet eller plankravet. Den bedömning som görs i en detaljplan ger ramarna för prövningen av framtida bygglovsärenden. Detaljplaner är juridiskt bindande.

Bygglov

Bygglov söks av den som vill bygga nytt, bygga till eller bygga om. Översiktsplanen, program till detaljplan och detaljplan fungerar som underlag till kommunen vid beslut om bygglov. Under bygglovsprocessen beslutas den faktiska utformningen av en byggnad.

Illustrationen visar de olika planernas förhållande till varandra.

Delaktighet, dialog och samverkan

Den kunskap och lokalkännedom som invånare, föreningar och lokala företag har är viktig för en hållbar stads- och landsbygdsutveckling. Genom att erbjuda goda möjligheter till dialog och samverkan får kommunen viktiga underlag för planeringsarbetet, samtidigt som förankringen och kännedomen om kommunens planer ökar.

Södertälje kommun arbetar aktivt för att öka invånarnas delaktighet. Genom olika former av medborgardialoger och digitala verktyg ökar möjligheterna att nå fler, inklusive underrepresenterade grupper i samhällsbyggnadsprocessen, såsom barn och unga, utlandsfödda och personer med funktionsnedsättning. Det är också avgörande att bygga starka och kontinuerliga samarbetsformer i tidiga skeden för att stärka delaktighet och samskapande i samhällsplaneringen.

För att nyttja kommunens resurser effektivt är långsiktig och kontinuerlig samverkan mellan kommunkoncernens bolag och förvaltningens olika kontor viktig. Detta inkluderar planering av VA-utbyggnad, risk- och säkerhetsfrågor, samnyttjande av lokaler samt säkerställande av tillgång till skolor, förskolor, särskilda boenden, idrott och kultur.

Kontinuerlig samverkan med statliga företrädare som länsstyrelsen, regioner, grannkommuner, myndigheter och olika marknadsaktörer är nödvändig för att genomföra översiktsplanens intentioner. Kommunens samarbete med akademien måste ständigt utvecklas för att möta hållbarhetsutmaningar med evidensbaserad kunskap och hög innovationskraft.

Södertälje kommun är en del av Region Stockholm, gränsar till och har ett nära samarbete med Region Sörmland samt deltar i ÖMS-samarbetet (Östra Mellansverige). Det regionala samarbetet är centralt för planeringsfrågor som rör exempelvis kollektivtrafik, infrastruktur, tekniska försörjningssystem och grönstruktur.

Proaktiv planering och en aktiv markpolitik

Läs mer i kommunens **Markanvisnings- och försäljningspolicy för kommunal mark.**

Södertälje kommun ska vara en aktiv och konkurrenskraftig aktör i samhällsbyggandet och ska driva en hållbar utveckling med höga ambitioner. Förutom det kommunala planansvaret är kommunen en betydande markägare samt ägare av kommunala bolag som förvaltar många fastigheter.

Privata byggaktörer och andra intressenter är viktiga för genomförandet av översiktsplanen. En kontinuerlig dialog och kunskapsutbyte med marknadens aktörer och akademien är nödvändigt för ett hållbart samhällsbyggande.

Genom förädling, försäljning och vidareutveckling av det kommunala markinnehavet kan kommunen bli mer proaktiv i den strategiska planeringen. Framtida behov av bostadsförsörjning och verksamhetsutveckling, skydd av mark för livsmedels- och vattenförsörjning, klimatomställning och klimatanpassning är ytterligare skäl att säkerställa ett strategiskt markinnehav. I all utveckling av kommunal mark ska ekonomisk hållbarhet säkerställas. Kalkyler ska tas fram i ett tidigt skede och investeringsbehov balanseras väl över tid.

Kommunens markanvisnings- och försäljningspolicy för kommunal mark är ett verktyg för transparens och förutsägbarhet vid avyttring av kommunal mark. Vid markanvisningar av kommunal mark kan hållbarhetsambitioner och gestaltungsfrågor tydliggöras och överenskommas med byggaktörerna. Beroende på geografiskt område kan det handla om tillskapandet av bostäder i varierande prisklasser, energibesparande åtgärder eller särskild utformning av ny bebyggelse som skapar nya värden på platsen. Med översiktsplanen som grund kan kommunen bedriva en aktiv markpolitik som skapar värde för både dagens och framtidens invånare.

Uppföljning av översiktsplanen

Översiktsplanen följs upp i samband med att ny planeringsstrategi tas fram. Uppföljningen syftar till att visa om samhällsbyggandet följer översiktsplanens inriktning, samt att bedöma socioekonomisk och demografisk utveckling, tillgång till service och rekreation, mängden jordbruksmark och markanvändningen i kommunen.

Planeringsstrategi för en aktuell översiktsplan

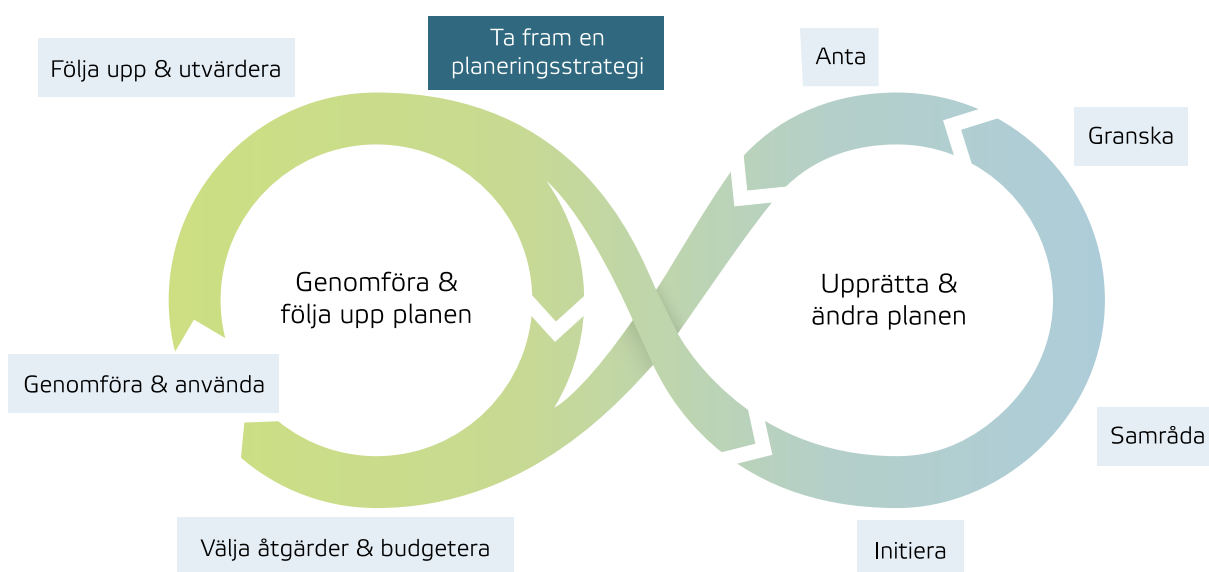
För att säkerställa översiktsplanens aktualitet och främja en kontinuerlig översiktsplanering ska en planeringsstrategi beslutas senast två år efter ett ordinarie val. Planeringsstrategin innebär ingen ändring av översiktsplanen, utan anger vad kommunen ska fokusera på i planeringen under mandatperioden. Den identifierar även delar av planen som inte längre är aktuella eller behöver ändras på grund av nya planeringsförutsättningar.

De lokala behoven behöver säkerställas i framtida planering. Arbetet med de lokala utvecklingsinriktningarna ska därför stärkas i den kontinuerliga översiktsplaneringen och bidra till prioriteringen av samhällsbyggnadsprojekten.

Genom att planeringsstrategin fungerar som underlag för arbetet med Mål och Budget stärks kopplingen mellan den långsiktiga inriktningen i översiktsplanen och de politiska prioriteringarna, vilket påverkar styrningen av kommunkoncernen.

Läs mer i kommunens **Planeringsstrategi**.

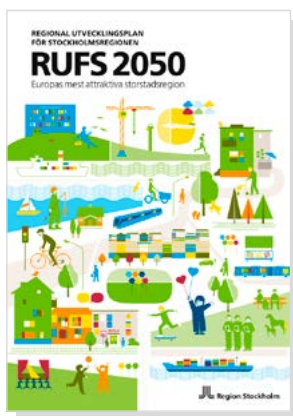
Process för den kontinuerliga översiktsplaneringen.
(Boverket, PBL Kunskapsbanken, www.boverket.se)

Södertälje – en del av Stockholm och Sörmland

Södertälje har ett strategiskt läge med goda kommunikationer genom Europavägar, järnväg och hamn. Vi har en stadskärna med lång historia och bebyggelse från 1700-talet samt en levande landsbygd med livsmedelsproduktion och goda rekreativsmöjligheter. Järna, Mölnbo, Hölö och Ekeby-Tuna-Sandviken är levande landsbygdsnoder.

Läs mer i **RUFS 2050**.
(Under revidering)

Södertälje kommun har många olika typer av bostäder, och vi behöver kontinuerligt utveckla bostadsförsörjningen för framtida behov. När kommunen växer behöver vi tillgodose alla behov av service och mobilitet. Det finns även utmaningar i att värna och utveckla de fina natur- och kulturmiljöer som finns både i kommunen och regionen.

Södertälje kommun är en viktig motor i svensk ekonomi, med internationella storföretag och en av de högsta bruttoregionalprodukterna (BRP) i hela Sverige. Det sker en stor inpendling till arbetsplatser i Södertälje stad, samtidigt som andelen arbetslösa är bland de högsta i landet. Sysselsättningsgraden varierar stort mellan olika områden i Södertälje kommun samt mellan män och kvinnor.

Södertälje stad är en av Stockholms åtta regionala stadskärnor. Stadskärnorna ska vara attraktiva, klimat- och resurseffektiva områden som lockar näringsliv, boende och besökare samt ökar konkurrens- och attraktionskraften i hela Stockholmsregionen. Vi vill även bidra till Sörmlands attraktivitet.

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) är vägledande för länets kommuner. Genom översiktsplanen tar vi hänsyn till de regionala intressena. Vi behöver även beakta de mellankommunala intressena. Södertälje gränsar till kommuner i både Stockholm och Sörmland: Strängnäs, Ekerö, Salem, Botkyrka, Nynäshamn, Trosa, Gnesta och Nykvarn. Kommun- och länsgränser är administrativa och relevanta i vissa sammanhang. Samtidigt känner natur, vatten och kultur inga gränser, vilket gör samarbeten inom flera områden nödvändiga.

Mellankommunala och regionala frågor

Mellankommunala och regionala frågor blir allt viktigare för samhällsplaneringen. Region- och kommungränser blir allt mindre betydelsefulla. Istället är det de funktionella regionerna som en kommun ingår i när det gäller till exempel bostads- och arbetsmarknad som får större betydelse för invånarna. Det måste kommunen beakta i sin översiktsplanering.

De viktigaste regionala och mellankommunala intressena för Södertälje kommun visas nedan i en tematisk gruppering.

Mellankommunala relationer

- Utbyggnad som påverkar omgivande kommuner
- De regionala stadskärnorna Flemingsberg, Kungens kurva-Skärholmen, Haninge centrum och Stockholms centrum
- Landsbygdens och skärgårdens struktur

Kommunikationer

- Regionala cykelstråk
- Kollektiva förbindelser dels till Mälarenregionen, främst Sörmland, dels till övriga regionala stadskärnor
- Sjöfärjeförbindelser
- Farleder i Mälaren och Östersjön
- Södertälje sluss
- Europavägar
- Södertälje hamn
- Gods- och logistikstområden

Natur, kultur och fritid

- Den regionala grön- och blåstrukturen
- Landskapsbildsskydd
- Regionala vandrings-, cykel-, kanot-, och skridskoleder och dylikt
- Jord- och skogsbruk och fiskevatten

Teknisk försörjning

- Regionalt prioriterade vattenresurser
- Vattenskyddsområden
- Reservvatten
- Tekniska försörjningsanläggningar – kraftvärmeverk, värmeverk, vattenverk och återvinningscentraler
- Tekniska försörjningssystem: fjärrvärmenät och avlopps- och vattenledningar
- Masshantering

Miljö kvalitetsnormer för luft och vatten

- Luftkvalitet och miljö kvalitetsnormer
- Vattenförekomster och avrinningsområden, vattenstatus och miljö kvalitetsnormer

Målområden och mål

Nora kvarn och utsikt över Södertälje stad från Torekällberget.. Foto: Pontus Orre

1. Invånare med goda livsvillkor

Social hållbarhet

Södertäljes invånare ska ha jämlika och jämställda möjligheter till ett liv med god hälsa, välmående och individuell utveckling. Samhällsbyggandet ska bidra till att människor känner tillit till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Södertälje kommun ska erbjuda bra bostäder för alla grupper och goda livsmiljöer som främjar väl fungerande offentlig verksamhet, en levande arbetsmarknad, ett lokalt näringsliv och ett starkt civilsamhälle.

Läs mer i kommunens **Folkhälsostراتيجية**.
(Under revidering
2024-2025)

1.1 - Attraktiva, trygga och hälsosamma livsmiljöer

Hur livsmiljöer utformas påverkar människors levnadsvanor och i förlängningen deras hälsa. Alla invånare ska ha likvärdig tillgång till attraktiva, trygga och hälsosamma miljöer oavsett kön, ålder eller funktionsnedsättning. Södertälje kommun ska vara en attraktiv och välkomnande plats som erbjuder boende, arbetande och besökare ett rikt stadsliv, ett levande kultur- och fritidsliv, tillgång till natur och vatten samt levande landsbygder. Det ska vara en plats där människor trivs och kan utvecklas. Invånarna ska vara trygga där de rör sig i vardagen, oavsett tid på dygnet, särskilt i det egna bostadsområdet. Alla ska känna sig välkomna i Södertälje oavsett bakgrund.

Samhällsbyggandet ska bidra till att minska skillnader i folkhälsa mellan olika geografiska områden.

Bostadsmiljöerna och de offentliga rummen i staden, tätorterna och på landsbygderna ska uppmuntra till människors hälsosamma val i vardagen. Utformningen av de olika områdena i kommunen ska bidra till att främja fysisk aktivitet i vardagen och tillgång till kultur. Det ska finnas möjligheter att vistas i attraktiva grönområden och parker, något som främjar människors hälsa och välbefinnande. Alla invånare i kommunen ska ha god tillgång till parker och rekreationsområden. Luftkvaliteten i hela kommunen ska vara god. Störande buller ska motverkas och antalet giftfria miljöer öka. Södertälje kommun ska också ha en god beredskap för att hantera eventuella olyckor och kriser.

1.2 – En socialt sammanhållen och jämlik kommun

Södertälje är en till ytan stor kommun med stad, tätorter och landsbygder med olika karaktärer. Kommunens olika delar ska samspela på ett sätt som både främjar social sammanhållning och utveckling av lokala identiteter. Invånarna ska på lika villkor kunna delta i samhällslivet och påverka sin vardag, oavsett var de bor.

Södertälje kommuns invånarantal ökar – fler människor föds i kommunen och fler förväntas flytta hit. Därför ska utbyggnadstakten av bostäder och samhällsservice möta behoven hos dagens och morgondagens invånare. I Södertälje kommun ska det finnas goda bostäder för alla samhällsgrupper. Nybyggnation och utveckling av det befintliga bostadsbeståndet ska därför bidra till att behovet av prisrimliga bostäder och mer exklusiva bostäder tillgodoses. Södertälje kommun ska även säkerställa behovet av särskilda bostäder, såsom vård- och omsorgsboenden, ungdomsbostäder och studentbostäder, samt uppmuntra tillkomsten av alternativa boendeformer såsom kollektivboenden, generationsboenden och byggemskaper.

I Södertälje finns tydliga socioekonomiska skillnader mellan olika områden i kommunen, och de sammanfaller dessutom ofta med etniska skillnader bland de boende i området. Olika grupper lever fysiskt åtskilda från varandra vilket kan bidra till oönskad segregation. Människor som växer upp i Södertäljes områden med socioekonomiska utmaningar och lägre inkomster, utbildningsnivå och sysselsättningsgrad riskerar att få en sämre chans att utveckla sin fulla potential än människor som växer upp i områden med goda socioekonomiska förutsättningar. Det i sin tur riskerar att ha en negativ påverkan även på kommunens utveckling som helhet när det gäller trygghet, attraktivitet och ekonomisk stabilitet. För att minska och motverka segregation ska samhällsbyggandet användas aktivt för att bidra till en socialt mer sammanhållen och trygg kommun. Det ska bidra till en jämlik fördelning av samhällsresurser i staden och kommundelarna.

Barn och unga är vår främsta prioritet. Därför ska Södertälje vara en bra plats att växa upp på. Pojkar och flickor i hela kommunen ska ha goda uppväxtvillkor som främjar livschanserna och möjliggör en god hälsa. Osäkra boendeförhållanden, trångboddhet eller hemlöshet ska motverkas. Det är därför viktigt att familjer har trygga ekonomiska förutsättningar och en stabil boendesituation. Samhällsbyggandet ska främja utvecklingen av bra boendemiljöer med närhet till kultur- och fritidsliv för alla. Det ska även främja det lokala näringslivet och tillgången till service.

I en **byggemenskap** är det de som ska bo i huset som själva äger och driver projekt, utifrån en idé om hur och var de önskar att bo.

2. Miljö och klimat i balans

Ekologisk hållbarhet

Friska ekosystem är en förutsättning för att människan ska kunna livnära sig. Klimatförändringarna och förlusten av arter är två av vår tids största och tätt sammanlänkade utmaningar och behöver hanteras tillsammans. Vi behöver öka takten i klimat- och energiomställningen för att leva inom de ramar som planeten och närmiljön klarar av, samtidigt som vi måste rusta samhället för de risker som ett förändrat klimat innebär. Samhällsbyggandet ska bidra till att minska utsläppen, stärka den biologiska mångfalden och föregå med gott exempel. Det ska vara enkelt för folk att göra hållbara val.

Läs mer i kommunens **Miljö- och klimatstrategi**.

2.1 - Ökad takt i klimat- och energiomställningen

Den ökande mängden växthusgaser orsakar uppvärmning av land och vatten och medför stora negativa konsekvenser på naturen, samhället och näringslivet. Sambandet mellan människors utsläpp av växthusgaser och den globala uppvärmningen är tydlig. Utsläppen kommer från många olika delar av samhället och praktiskt taget alla produkter och tjänster som används i Sverige bidrar någon gång till klimatpåverkande utsläpp. För att nå målet om minskad klimatpåverkan i Södertälje behöver vi minska utsläppen av växthusgaser, utveckla metoder för att binda koldioxid samt effektivisera energianvändningen. En stor del av klimatpåverkan härstammar från bygg- och transportsektorn och det är en utmaning att förena en hög byggtakt med Sveriges klimatmål.

Samhällsbyggandet i Södertälje kommun ska bidra till klimat- och energiomställningen. I staden och tätorterna ska det vara gångavstånd till viktiga målpunkter. Det ger barn möjlighet att på egen hand ta sig fram i sitt närområde samtidigt som det är hållbart ur klimatsynpunkt med minskade utsläpp och energianvändning. Byggnader ska användas och förvaltas effektivt. Södertälje ska bidra till en hållbar energiförsörjning i regionen genom att stärka och utveckla den lokala energiproduktionen av fjärrvärme och el, men också genom etablering av sol- och vindkraft.

2.2 – Långsiktigt hållbara ekosystem och god klimatanpassning

Natur- och vattenmiljöer är viktiga livsmiljöer för djur och växter samtidigt som de bidrar positivt till invånarnas hälsa och välmående, samt kommunens attraktivitet. Biologisk mångfald och fungerande ekosystem är en förutsättning för livet på jorden. En rik biologisk mångfald är även i sig en åtgärd för klimatanpassning eftersom det bidrar till att buffra för extrema väderhändelser, något som blir allt vanligare i och med ett förändrat klimat.

Samhällsbyggandet ska främja de lokala utvecklingsbehoven samtidigt som rekreativmiljöer, biologisk mångfald och viktiga spridningssamband på land och i vatten bevaras och stärks. Ekosystemtjänster ska bidra till att göra kommunen mer attraktiv att bo i, med vackra miljöer, friska sjöar och ren luft.

I staden och tätorterna är parker, grönområden och villaträdgårdar livsmiljöer och spridningskorridorer för djur- och växtliv. På landsbygden är det de stora skogarna och de öppna ängs- och betesmarkerna. Den lokalt- och regionalt viktiga grönstrukturen ska värnas och stärkas.

God vattenkvalitet och en långsiktig dricksvattenförsörjning ska säkras. Klimatförändringar, övergödning och miljögifter ökar sårbarheten både när det gäller tillgången till vatten samt vattenkvaliteten. Södertälje kommun ska kontinuerligt förbättra vattenkvaliteten och se till att miljökvalitetsnormerna uppnås. Det säkerställer vattenmiljöer som djur, växter och människor kan leva av och gör att staden och landsbygderna ska kunna fortsätta utvecklas.

En av Södertäljes stora lokala utmaningar är luftföroreningar i staden som påverkar både människor och djurs hälsa, natur- och vattenmiljöer samt byggnader negativt. Luftkvalitetsnormerna ska uppnås både utifrån ett hälsoperspektiv och för att staden och landsbygderna ska kunna fortsätta utvecklas.

Klimatförändringarna innebär påfrestningar på bebyggelse, infrastruktur och tekniska system. För att rusta samhället för ett förändrat klimat behövs nya innovativa lösningar för att möta utmaningarna kring ökade skyfall, värmeböljor och på sikt höjda vattennivåer. Södertälje kommun ska vidta klimatanpassningsåtgärder för att förebygga skador och minimera hälsorisker, stötta biologisk mångfald, skydda kulturarv, säkra livsmedels- och vattenproduktion, ta vara på nya möjligheter samt hålla nere kostnader i ett långsiktigt perspektiv.

Läs mer i kommunens **Handlingsplan för klimatanpassning.**

3. En resursstark kommun

Ekonomisk hållbarhet

Ett ekonomiskt hållbart Södertälje är grunden för att säkra framtidens välfärd. God hushållning med kommunens resurser är en förutsättning för ett långsiktigt hållbart samhälle. Vi behöver stärka och ta tillvara på resurser som kommunens mark- och vatteninnehav, kunskaperna hos de som bor och arbetar i kommunen samt alla Södertäljes företag.

3.1 – En plats för lärande, arbete och innovation

Södertälje kommun har ett strategiskt läge som en del av Stockholmsregionen, Östra Mellansverige och i direkt närhet till Sörmland. Med ett stort antal småföretag och konkurrenskraftig exportindustri ska Södertälje kommun fortsatt bidra till regionernas och Sveriges tillväxt. Näringslivet och utbildningsutbudet ska utvecklas för att möta framtidens behov och öka matchningen på arbetsmarknaden så att andelen invånare med egen försörjning ökar.

Södertälje ska verka för en grön omställning samtidigt som utvecklingen säkerställs för Södertälje sjukhus och de prioriterade branscherna Scania/Volkswagen, Life Science, hållbar matproduktion, handel samt gods- och logistikföretag. Både staden och landsbygderna har stor betydelse som motor för vetenskap, innovation, kultur, mat och handel som ska värnas och stärkas.

Kompetensförsörjningen ska säkerställas för näringslivet, akademi och offentlig sektor. De olika branscherna ska kunna hitta sin kompetens bland kommunens invånare eller inom arbetsmarknadsregionen, och de som bor i kommunen ska också kunna ha sin arbetsplats här. Invånarnas tillgänglighet till utbildnings- och arbetsmarknaden ska öka i kommunen såväl som storregionalt. En välfungerande infrastruktur för transporter är en förutsättning för näringslivets utveckling och kompetensförsörjningen. Södertälje har en stor inpendling idag och en central fråga för att säkerställa kompetensförsörjningen är att minska restiderna mellan hem, arbete och utbildning. Med ökat distansarbete och en utbyggnad av Ostlänken och Södertörnsbanan kommer arbetsmarknadsregionen öka i storlek ytterligare. Attraktiva bostäder som lockar fler boende till kommunen ska byggas. Södertälje hamn och Södertälje kanal har en viktig roll för näringslivets utveckling som ska värnas och stärkas.

Södertälje kommun ska verka för innovativa lösningar som bidrar till en hållbar utveckling lokalt såväl som globalt. Samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv och akademi är en förutsättning för innovation. Vuxenutbildningen ska stärkas för att erbjuda jämlika och jämställda möjligheter för fler invånare att komma i arbete och för att möta framtidens näringsliv.

3.2 – God resurshushållning

I Södertälje kommun finns värdefulla resurser i form av natur- och kulturmiljöer som ska värnas, förvaltas och utvecklas väl. Södertälje har bördig jordbruksmark som ska värnas för att bidra till lokal livsmedelsproduktionen i regionen. Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel och det är avgörande att långsiktigt trygga dess kvalitet och kvantitet. Tillgång till rent dricksvatten är också en förutsättning för att Södertälje kommun ska kunna utvecklas och växa som planerat.

Södertälje kommun har ett stort markinnehav som ska förvaltas väl. Utveckling av byggnader och platser, på kommunal såväl som privat mark, ska bidra till att stärka kommunens attraktivitet. Samhällsbyggandet ska bidra till att en god och attraktiv offentlig service med bland annat kollektivtrafik, tekniska infrastruktur, skola och hemtjänst kan erbjudas på ett kostnads- och resurseffektivt sätt.

Byggnader, mark och vatten ska nyttjas effektivt. Det ska vara lätt för invånare och företag att ta hållbara beslut. Omställningen till en cirkulär ekonomi är en viktig del av utvecklingen mot ett hållbart samhälle med minskade utsläpp och ett minskat behov av råmaterial. Samhällsbyggandet ska bidra till omställningen mot ett cirkulärt samhälle. Samnyttjande och samlokalisering av byggnader och mark är en förutsättning för att lyckas. Kommunen ska underlätta för företag som arbetar med återbruk och cirkulära flöden.

Strategier och utvecklingsinriktning

Kvällstid vid Inre Maren i Södertälje stadskärna. Foto: Stefan Christophs

Strategier

Vi är många aktörer som tillsammans ansvarar för samhällsbyggandet i Södertälje kommun. För att uppnå översiktsplanens mål på bästa sätt behöver vi alla arbeta i samma riktning. Översiktsplanen har fyra övergripande strategier som beskriver hur samhällsbyggandet ska bidra till att uppnå översiktsplanens mål om ökad social, ekonomisk, ekologisk hållbarhet och minskad klimatpåverkan.

Fyra övergripande strategier

De fyra övergripande strategierna är utgångspunkt för den efterföljande planeringen i staden, tätorterna och på landsbygderna. All utveckling ska ske med hänsyn till områdenas unika förutsättningar, vilket innebär att lösningarna blir olika beroende på var i kommunen åtgärderna genomförs. Utvecklingen av enskilda projekt ska alltid utgå från platsens unika förutsättningar och behov.

Utveckla befintliga bebyggelseområden

Stärka sociala och ekologiska samband

Skapa blandade lokalsamhällen

Uppnå värdeskapande utveckling

Strategier

Utveckla befintliga bebyggelseområden

Vi ska kraftsamla våra resurser till befintliga bebyggelseområden. Nybyggnation ska i första hand prioriteras inom eller i anslutning till våra befintliga bebyggelseområden, i kollektivtrafikstarka lägen och där det finns kommunalt vatten och avlopp.

Den största bebyggelseutvecklingen sker i Södertälje stad samt tätorterna Ekeby-Tuna-Sandviken, Järna, Mölnbo och Hölö. På landsbygderna prioriteras mindre kompletteringar inom eller i anslutning till redan bebyggda områden.

Kommunens näringslivkluster och verksamhets-områden ska stärkas och kompletteras med fler branscher för att skapa en bredd och en långsiktigt stark arbetsmarknad. Teknisk infrastruktur ska byggas ut i god tid för att säkerställa en långsiktig utveckling av bostäder och näringsliv.

Stärk sociala och ekologiska samband

Den byggda miljön såväl som grön- och blåstrukturen ska vara sammanhängande för att skapa starka sociala och ekologiska samband. Viktiga ekologiska samband ska värnas och barriärer ska överbyggas för att skapa en rik biologisk mångfald och förutsättningar för människor att mötas samt ta sig fram på ett enkelt och smidigt sätt.

Viktiga målpunkter lokalt och regionalt ska kopplas samman för att möjliggöra hållbara, snabba och effektiva transporter för både människor och av gods. Lokalt ska det finnas finmaskiga gång- och cykelnät som kopplas samman med regionala nät för cykel- och kollektivtrafiken. Viktiga naturområden kopplas samman för att värna den biologiska mångfalden.

Skapa blandade lokalsamhällen

Staden och tätorterna ska ha en god blandning av olika funktioner och samhällsresurser samt ett balanserat bostadsutbud. Det skapar förutsättningar att nå den vardagliga servicen enkelt och skapar möten mellan människor vilket bidrar till ökad tillit i samhället.

Områdena ska kompletteras med den typ av bostäder, handel, service, kultur, idrott, grönska och parker samt andra insatser som skapar mervärden lokalt. Även byggnader och platser ska i största möjliga mån ha blandade användningsområden. Genom att ha mångfunktionella ytor och byggnader kan marken nyttjas effektivt och ytor kan användas för olika ändamål och samnyttjas.

I vissa fall behöver verksamheter, som handel och service, samlas i kluster för att skapa en välfungerande och värdeskapande utveckling i kommunen. Det gäller främst i Södertälje stadskärna, i stadsdels- och kommundelscentrum, samt i kommunens större verksamhets- och handelsområden.

Uppnå värdeskapande utveckling

Utvecklingen av byggnader och miljöer ska hålla hög arkitektonisk kvalitet och syfta till att öka platsens och Södertälje kommuns attraktivitet. Särskilt fokus bör läggas på att skapa trygghet och trivsel i människors boendemiljöer och kommunens offentliga miljöer samt en god balans av stadskvaliteter och samhällsservice.

Särskilt prioriterade områden för värdeskapande utveckling är inom och i anslutning till Fornhöjden, Geneta, Hovsjö, Lina, Ronna och Saltskog.

Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen visar översiktligt kommunens långsiktiga intentioner och viktiga utvecklingsinsatser. Den visar de övergripande strukturerna för bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer. Dessutom innehåller den ställningstaganden för hur dessa strukturer bör utvecklas i ett mellankommunalt och regionalt sammanhang. Fokus ligger på funktioner som inte alltid följer administrativa gränser och som kan sträcka sig över kommun- och regiongränser.

Utvecklingsinriktning för Södertälje kommun

Teckenförklaring

Bebyggelse

Prioriterat utvecklingsområde

Prioriterat verksamhetsområde

Sammanhängande bebyggelse

Natur och friluftsliv

Regional grönstruktur och naturreservat

Utredningsområde för natur och friluftsliv

Stadsnära grönt samband

Grönområde

Jordbruksmark

Vatten

Kommunikation

Strategiskt samband

Befintlig järnväg

Ny järnväg

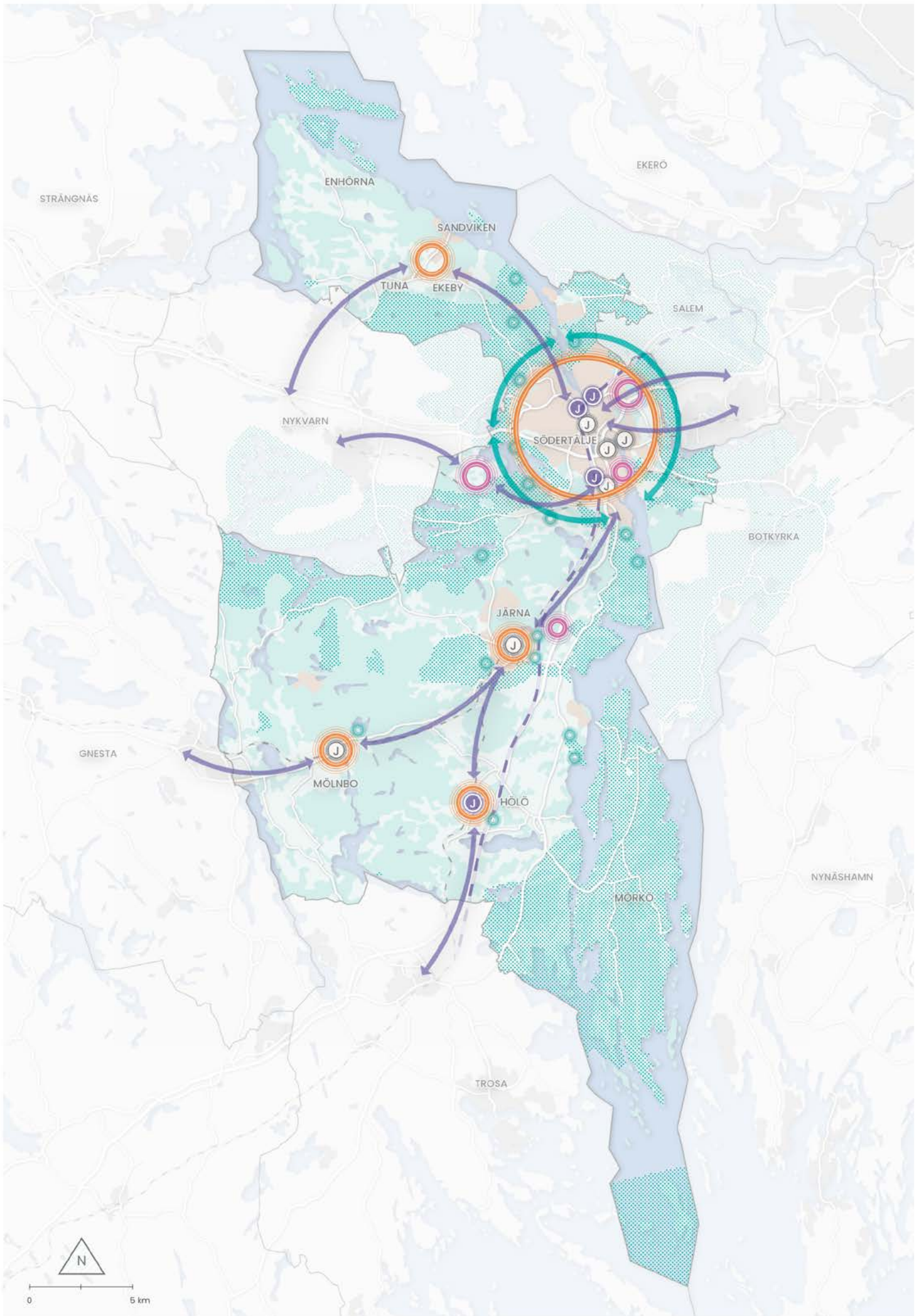
Järnvägsstation

Ny Järnvägsstation

Övergripande vägnät

Utvecklingsinriktning för Södertälje stad

Teckenförklaring

Bebyggelse

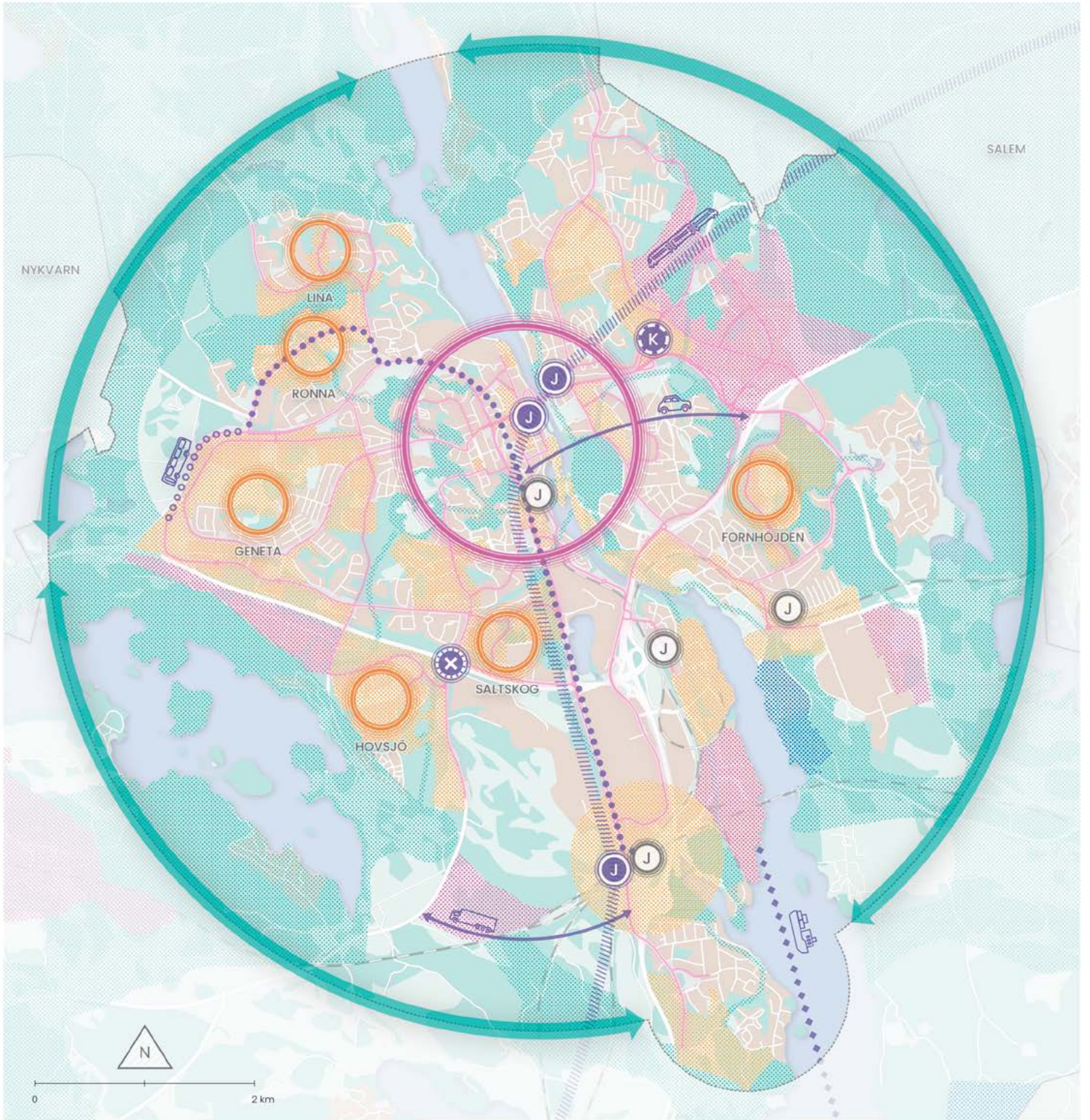
- Stor utvecklingspotential för mångfunktionell bebyggelse, grönska och offentliga rum
- Stor utvecklingspotential för verksamheter och industri
- Stor utvecklingspotential för tekniska anläggningar
- Sammanhängande bebyggelse
- Prioriterat område för värdeskapande utveckling
- Stadskärnan växer över kanalen

Natur och friluftsliv

- Stadsnära grönt samband
- Regional grönstruktur och naturreservat
- Grönområde och park (trädbeklädd)
- Jordbruksmark, grönområde och park (öppen mark)
- Vatten

Kommunikation

- Stadsgata
- Södertörnsbanan
- Befintlig Bus Rapid Transit
- Föreslagen Bus Rapid Transit
- Farled
- Ny passage under Södertälje kanal
- Tvetaleden
- Kollektivtrafiknod
- Trafikplats Hovsjö
- Ny järnvägsstation
- Befintlig järnvägsstation
- Befintlig järnväg
- Vägnät

Lokala utvecklingsmöjligheter

Pendeltåget passerar Östertälje. Foto: Pontus Orre

Lokala utvecklingsmöjligheter

I detta kapitel beskrivs de lokala utvecklingsmöjligheterna i Södertälje kommun och vart vi vill rikta utvecklingen av bebyggelse, grönska och offentliga rum fram till 2050. Underlaget visar potential för över 20 000 nya bostäder och en god beredskap för ny verksamhetsmark.

Kapitlet är indelat i två delar: en med fokus på Södertälje stad och en med fokus på Södertälje landsbygder och kommundelar. Utvecklingsmöjligheterna presenteras i text och kartor, och med tillhörande strategier för utveckling i Södertälje stad samt för Södertälje landsbygder och kommundelar.

Översiktsplanens mål, strategier, planeringsinriktningar för allmänna intressen och ställningstaganden kring riksintressen ska ligga till grund för utvecklingen. Den lokala utvecklingen behöver ske utifrån varje enskild plats unika kvaliteter och behov. Fördjupade analyser behöver tas fram utifrån aktuella planeringsförutsättningar och analyser.

Underlaget bygger till stor del på tidigare analyser som gjorts i strukturplaner, program och andra styrdokument. Kommunens kontor och bolag har bidragit till att identifiera olika behov och utvecklingsmöjligheter.

Teckenförklaring: Lokala utvecklingsmöjligheter

Mångfunktionell bebyggelse

Stor utvecklingspotential för mångfunktionell bebyggelse, grönska och offentliga rum

Utredningsområde
Potentialen för utveckling behöver utredas vidare på grund av motstående intressen

Centrumbildning

Tätortsgräns

Sammanhängande bebyggelse

Sammanhängande bebyggelse

Verksamheter och industri

Stor utvecklingspotential för verksamheter och industri

Teknisk anläggning

Stor utvecklingspotential för tekniska anläggningar

Grönområde och park

Grönområde och park (trädbeklädd)

Jordbruksmark, grönområde och park (öppen mark)

Natur och friluftsliv

Utredningsområde för natur och friluftsliv

Grönt samband

Transportinfrastruktur

Stadsgata

Strategiskt samband

Kollektivtrafiknod

Trafikplats Hovsjö

Ny järnvägsstation

Befintlig järnvägsstation

Befintlig järnväg

Vägnät

Ny järnväg

Tvetaleden

Vatten

Vatten

Södertälje stad

Södertälje är en medelstor stad med över 80 000 invånare. Staden har sitt ursprung i medeltiden och fick stadsprivilegier redan på 1300-talet. Det strategiska läget mellan Östersjön och Mälaren, samt som port till huvudstadsregionen, var lika viktigt då som det är idag.

1800-talets badortsepok, byggandet av järnvägen och kanalen samt etableringen av verkstadsindustrierna under 1900-talet har präglat stadens miljöer. Bebyggelsen har tydligt avläsbara årsringar och består av många kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader av hög arkitektonisk kvalitet. Den skålformade topografin formar stadsbilden, med staden och kanalstråket i dalgången med utblickar mot skogsklädda höjder och vatten. Staden har en påfallande grön karaktär med många parker och gårdar som skapar gröna mellanrum i bebyggelsestrukturen. Stadstallskogarna är särskilt viktiga ur ett ekologiskt och rekreativt perspektiv. De är också betydelsefulla som spridningssamband i den regionala grönstrukturen.

Trafik på Nedre Torekällgatan i Södertälje stadskärna. Foto: Pontus Orre

Södertälje stad har en dynamisk atmosfär där invånarna har nära till både Stockholmsregionens puls och arbetsmarknad samt Södermanlands vackra naturområden, jordbrukslandskap och friluftsliv. Staden är en handels- och kommunikationsstad samt en knutpunkt för transporter med Europavägnätet, järnvägar och vattenvägar.

Näringslivet domineras av två stora företag: AstraZeneca och Scania. Det finns en stark entreprenörsanda med tusentals etablerade företag. Stadskärnan erbjuder ett rikt utbud av kultur, restauranger och handel. Här finns även Tom Tits Experiment, högre utbildning och hotell. Därtill har staden ett rikt kultur-, förenings- och idrottsliv.

Strategier för utvecklingen av Södertälje stad

Skapa attraktivitet, trivsel och trygghet

Särskilt prioriterade områden för värdeskapande utveckling är inom och i anslutning till Fornhöjden, Geneta, Hovsjö, Lina, Ronna och Saltskog. I dessa områden är det särskilt prioriterat att höja attraktiviteten genom platssamverkan, reparationer och renoveringar, utökad skötsel, belysningsprogram, nya lekplatser och andra insatser som allmänt stärker trivsel och trygghet. Det är också viktigt med god kollektivtrafik och närvaro av samhällsservice. Områdenas långsiktiga attraktivitet kan också höjas genom kompletterande nybyggnation i deras direkta närhet, så kallade influensområden. Detta kan skapa incitament för investeringar av hög kvalitet i områdenas närmiljöer och bostadsbebyggelse. Dessutom kan det stärka den kommunala och kommersiella servicen i områdena, samt förbättra deras kollektivtrafik.

Uyttja utvecklingspotentialen vid kollektivtrafikstarka lägen

En högre exploateringsgrad av bostäder och arbetsplatser kan vara lämpligt vid Södertälje stads kollektivtrafikstarka lägen. Dessa är Södertälje Syd, Södertälje Hamn, Östertälje station, Södertälje C och Södertörnsbanans station i stadskärnan, samt utmed de kollektivtrafikstarka busslinjerna Bus Rapid Transit.

Utveckla stadskvaliteter och samhällsresurser i hela staden

En av fördelarna med städer är intensiteten och närheten till olika typer av samhällsresurser, såsom kultur, idrott, lekplatser, parker och odlingslotter. Dessa ska finnas fördelade efter behov i hela stadens geografi. Kommunala verksamheter såsom socialkontor, hemtjänst, LSS, vård- och omsorgsboenden med mera, ska finnas fördelade i hela staden utifrån de lokala behoven.

I de västra delarna av Södertälje är det särskilt viktigt att offentlig mark avsätts för sportanläggningar och spontanidrottsplatser. I samband med förtätning och utveckling bör det undersökas vilka befintliga lokaler och grönytor som kan utvecklas till gemensamma mötesplatser för idrott och rörelse, och vilka nya som behöver tillskapas. I de östra delarna av Södertälje stad finns behov av ytor för fritidsodling. Vi ska öka tillgängligheten för gång och cykel till sport och fritidsplatserna i östra delarna av Södertälje. Lokaler och lägen för tillgänglig och synlig kulturverksamhet, främst bibliotek, ska finnas även i stadens ytterområden. I Brunnsäng skulle exempelvis ett lokalt bibliotek kunna lokaliseras. Behovet av förskolor och skolor ska alltid utredas i tidigt skede vid utveckling av ny bostadsbebyggelse. Detta görs för att säkerställa behovet av lokaler samt förskole- och skolgårdar. Det ska finnas möjligheter för arbetsplatser i miljonprogramsområden, men också i Pershagen, Ritorp och norra delarna av Brunnsäng.

Utveckla grönska, ekosystemtjänster och naturbaserade lösningar

I en växande stad behöver tillräcklig plats beredas för biologisk mångfald, rekreation och klimatanpassning. Vi ska undvika att exploatera grönområden som har stor betydelse för kommuninvånarnas rekreation. Utvecklingen i staden ska ske med hänsyn till stadstallskogarnas och åsbarrskogarnas höga natur- och rekreationsvärden och deras betydelse för lokala och regionala spridningssamband. De stadsnära skogarna är ofta gamla och utgör kärnan i den gröna infrastrukturen genom Södertälje stad. Förbättra ljudmiljön i grönområden där behovet är som störst. Skapa stråk som kopplar till och binder samman grönområden med varandra, och eftersträva mötesplatser och möjlighet till aktivitet utmed dessa. Stärk de gröna kulturmiljövärdena i staden.

Grönområden ska vara tillgängliga och invånarna ska inom 300 meter från sin bostad ha tillgång till minst 0,5 hektar allmänt tillgängligt grönområde, med en ljudnivå på högst 50 decibel. Inom 1000 meter från sin bostad ska invånarna ha tillgång till minst 5 hektar allmänt tillgängligt grönområde, med en ljudnivå på högst 50 decibel.

Strategier för utvecklingen av Södertälje stad (forts.)

Bostadsnära utemiljöer på kvartersmark ska vara minst 20 kvadratmeter per 100 kvadratmeter bruttoarea och cirka 1500 kvadratmeter totalt per bostadsgård eller friyta. Förskolor och skolor ska ha 40 kvadratmeter friyta per barn. Boverkets rekommendationer för skolornas utemiljöer är 30 kvadratmeter för grundskolor och 40 kvadratmeter för förskolor och en total storlek på minst 3000 kvadratmeter.

Sammankoppla stadens olika delar

På grund av ett i många fall glest gatunät och barriärer i form av stora vägar, järnvägar och industriområden har det skapats enklaver med svag fysisk integrering med resten av staden. Det är viktigt att underlätta för rörelse och flöden genom staden och mellan stadsdelar genom att skapa ett mer finmaskigt och kontinuerligt vägnät, i synnerhet för gång- och cykeltrafiken.

Skapa attraktiva och trafiksäkra stadsgator

Omvandla strategiskt viktiga vägar till attraktiva och trafiksäkra stadsgator där flera trafikslag (gång- och cykeltrafik, kollektivtrafik och nyttotrafiken) har särskilt god framkomlighet till viktiga målpunkter i staden. Utmed stadsgatorna är det särskilt viktigt att även utveckla gröna kvaliteter, god belysning samt ytor för dagvattenhantering.

Utveckla attraktiva entréer till Södertälje stad

Viktiga entréer att utveckla är mötet mellan Weda och Moraberg, mellan Holmfastvägen och Genetaleden, Vasa, och söder om trafikplats Hovsjö. Dessa bör ges en stadsmässig och attraktiv gestaltning. Entréerna från vattenvägen in till Södertälje stad med särskilt fokus på Mälarkustens, Igelstavikens och Hallfjärdens stränder bör skyddas med hänsyn till deras kulturmiljövärden.

Bygg Södertörnsbanan för bättre regionala kommunikationer

Södertörnsbanan är en föreslagen järnvägskoppling för främst regiontåg mellan Järna och Flemingsberg via Södertälje centrum. Södertörnsbanan föreslås gå i en tunnel under Södertälje stad, och dess station i Södertälje stadskärna placeras på vardera sidan av kanalen för att knyta ihop staden över vattnet.

Bygg ny passage under kanalen för bil- och busstrafik

För att skapa redundans, minska sårbarheten över Södertälje kanal för den nationella trafiken på Europavägarna samt för att minska trafikmängderna på Turingegatan och Stockholmsvägen finns ett stort behov av en ny passage för bil- och busstrafik under kanalen. Passagen ska förbinda Södertälje stadskärna med trafikplats Moraberg. Projektet är en statlig infrastruktur- och beredskapsangelägenhet.

Minska risken för översvämningar genom skyfallshantering

I staden och tätorterna där det är som mest tätbebyggt och hårdgjort kan skyfallet göra mest skada. Åtgärder som föreslås för att kontrollera vattnet och leda det till områden där det gör så liten skada som möjligt är:

- Skyfallsled: Utpekade stråk där vatten kan avledas vid en skyfallshändelse.
- Skyfallsyta: Utpekade områden där skyfall ska magasineras.
- Styrning: En höjning av marknivån för att kontrollera vattenflödet.

Bäst är om vattnet kan ledas till Östersjön, Mälaren eller andra sjöar. I första hand ska samhällsviktiga byggnader prioriteras och framkomlighet på prioriterade vägar säkras. Generellt ska även åtgärder som reducerar hårdgjorda ytor i befintliga och nya miljöer genomföras och stora träd bevaras eller nya planteras.

Södertälje stadskärna

Norra delen av stadskärnan, Torekälla, Centrala stadskärnan, Östra delen av stadskärnan, Södra delen av stadskärnan

Södertälje stadskärna ramas in av trädbeklädda åsar och präglas av sitt vattennära läge vid Södertälje kanal. Stadskärnan är en samlingspunkt för service, kultur och handel med betydelse för hela kommunen och storregionalt. Det är en historisk stadskärna med anor från medeltiden och med en varierad bebyggelse från olika epoker. 1600-talets rutnätsplan präglar fortfarande de centrala delarna. Här finns stadens äldsta bevarade byggnad, Sankta Ragnhildskyrkan, 1800-talets stadsmässiga stenhus, efterkrigstidens högkvalitativa modernism samt bebyggelse från vår tid.

Utvecklingsmöjligheter

RIKSINTRESSEN

Yrkesfiske

- *Sjö: Mälaren*

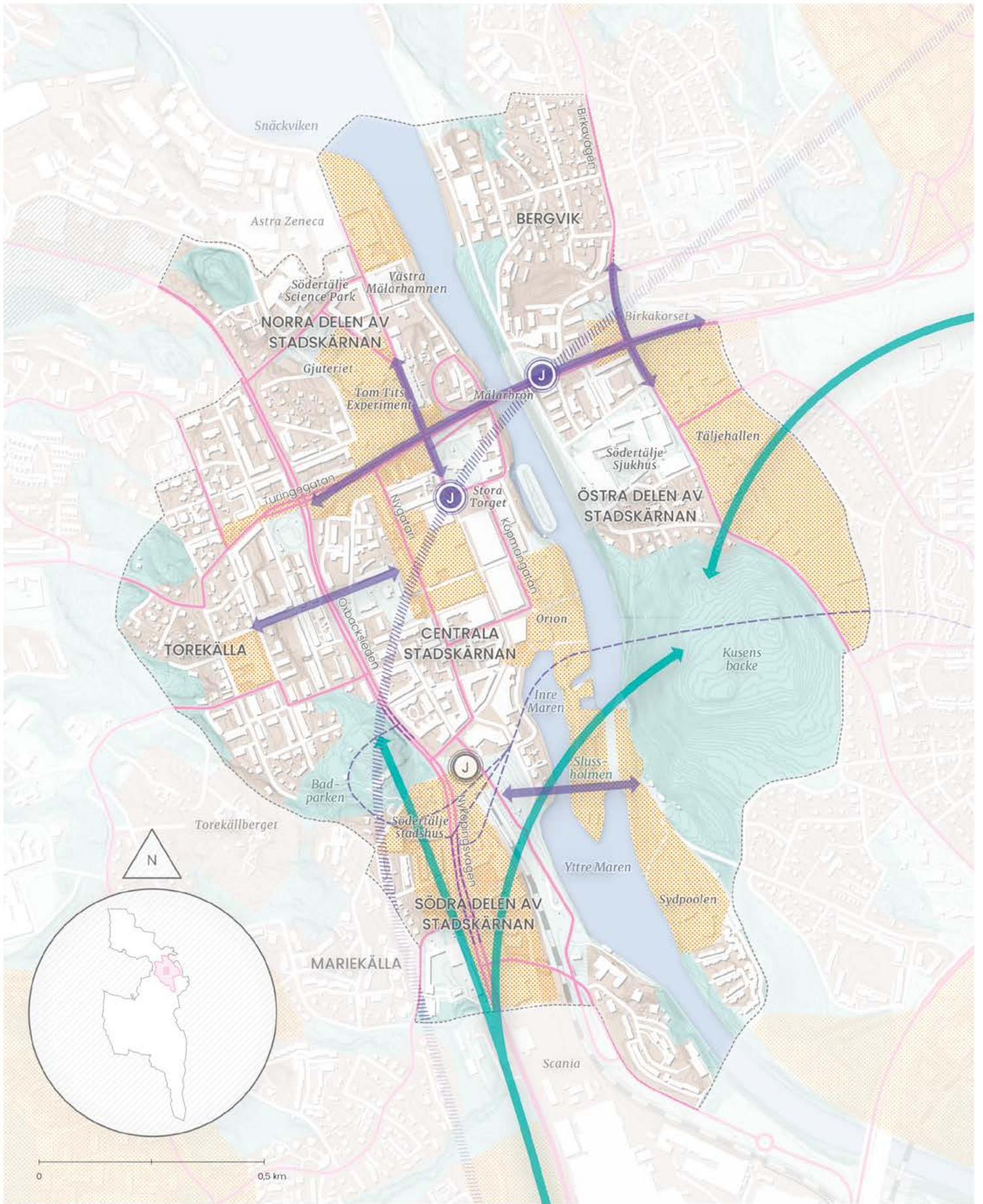
Kommunikationer

- *Befintlig farled: Mälarleden, Södertälje Igelsta – Västerås*
- *Centrumbanan (Södertälje hamn – Södertälje centrum)*
- *Station Södertälje centrum*

Södertälje stadskärna ska utvecklas med stöd i styrdokumentet "Vision för Södertälje stadskärna" för att bli en storregional destination för handel, aktiviteter och kultur. Kulturverksamheter såsom teatrar, konserter, biografier, museer och konstgallerier ska ge förutsättningar för liv och rörelse under större delen av dygnet, och kulturutbudet ska vara synligt och tillgängligt i markplan. Stadskärnans kulturscener bör kompletteras med ytterligare en större scen som också kan fungera som kongresshall eller liknande. Stadskärnan ska vara en attraktiv och trygg plats för såväl invånare som besökare, och vara en mötesplats där människor från olika bakgrunder kan mötas. Närvaron av Scania och AstraZeneca i direkt anslutning till stadskärnan skapar bättre underlag för såväl handeln som besöksnäringen.

Stadskärnans kvaliteter med en tydlig stadskarakter, avläsbara årsringar och många byggnader med höga kulturmiljövärden ska värnas. Vattenkontakten och utblickarna vid Maren, Mälaren och Södertälje kanal ska stärkas och nya kanalpromenader utvecklas. Stadskärnans gröna kvaliteter med attraktiva parker, grönområden och träd ska lyftas fram ytterligare. Idag medför buller att många invånare i området saknar tillgång till större allmänna grönområden med god ljudmiljö. Det är därför viktigt att förbättra tillgången till sådana i hela stadskärnan.

Biltrafiken ska i första hand ledas runt och utanför stadskärnan för att minimera söktrafik. En ny passage under kanalen minskar sårbarheten i trafiknätet och gör att delar av trafiken kan ledas om från Birkakorset. Nya mobilitetslösningar ska minska behovet av mark- och gatuparkering. Södertörnsbanans station ska förbättra stadskärnans kopplingar storregionalt och bidra till att sammanlänka stadskärnan över kanalen med uppgångar på vardera sida om denna. Befintliga öst-västliga överfarter ska förbättras för gång- och cykeltrafiken, exempelvis över Mälarbon. Nya fasta överfarter bör tillskapas.

Fler människor ska ges möjlighet att bo i eller nära stadskärnan, och det finns stor potential att utveckla området med nya bostäder. Ett större befolkningsunderlag och fler arbetsplatser skapar förutsättningar för en utbyggd kollektivtrafik och andra mobilitetslösningar.

Stadskärnan ska växa i flera nya riktningar och dess olika delar sammanlänkas på ett bra sätt, i synnerhet för gång- och cykeltrafiken. Den norra delen av stadskärnan ska fortsätta utvecklas som ett forsknings- och kunskapskluster, och ny bebyggelse ska tillskapas längs med kanalen och där den överbryggar gränsen mot centrala stadskärnan. Torekälla ska bli stadskärnans naturliga förlängning västerut, där en tydligare centrumfunktion och mötesplats bör skapas. På den östra sidan av kanalen utvecklas en tätare stad, och kanalrummet får därigenom en mer central plats i stadskärnan. Söderut ska Nyköpingsvägen omvandlas till en attraktiv stadsgata med ny blandad bebyggelse och offentliga rum av hög kvalitet. På så sätt knyts stadskärnan också närmare med Södertälje Syd.

När stadskärnan växer ökar behovet av lokaler för kommunala verksamheter i form av bland annat socialtjänst, förskolor och lekplatser. Det vore även önskvärt med en central och tillgänglig gymnasieskola lokaliserad till stadskärnan.

Vid förtätning inom stadskärnan behöver kapaciteten i delar utökas för VA-ledningsnätet (vatten, spillvatten och dagvatten) och anläggningar för att klara en högre belastning. För andra delar är kapaciteten i VA-ledningsnätet inom och nedströms stadskärnan osäker och omfattningen av åtgärder behöver utredas i mer detalj.

Generellt inom stadskärnan finns inte kapacitet i dagvattennätet för att avleda dagvatten från nya hårdgjorda ytor. Det krävs först att dagvatten renas och fördröjs inom fastighetsmark. Inom vissa områden behöver dagvatten särskilt utredas för att säkerställa att det kan avledas utan negativ påverkan på bebyggelse och infrastruktur.

Norra delen av stadskärnan

Norra delen av stadskärnan består av många bostadshus men också en stor mängd arbetsplatser i form av kontor, hotell, Kungliga Tekniska Högskolan och Södertälje Science Park. Här återfinns också stadens mest besökta besöksmål, Tom Tits Experiment. Stadsdelen har god tillgång till kollektivtrafik i form av buss, och det finns direktbuss mellan stadsdelen och Liljeholmen i Stockholm.

Vid Västra Mälarehamnen finns kontor och hotellverksamhet. Längre norrut finns markparkeringar och parkeringsdäck som ska utvecklas med ny bebyggelse och en upprustning av kajen för att förstärka kopplingen med vattnet och skapa en nordlig slutpunkt för stadskärnan. Utvecklingen behöver ta hänsyn till AstraZenecas närliggande Seveso-klassade anläggning som hanterar och förvarar kemikalier.

En framtida målpunkt är Gjuteriet, en före detta industrifastighet som iordningsställs för att kunna inrymma nya verksamheter, förslagsvis med inriktning mot kultur.

Markparkeringarna på fastigheterna Spinnrocken och Separatorn har ett strategiskt läge på gränsen till den centrala stadskärnan. Dessa ska utvecklas med ny bebyggelse som ska syfta till att koppla samman områdena med varandra, aktivera Storgatan och bidra till ökad trygghet. Det är viktigt att man i samband med utvecklingen planerar för bra mobilitetslösningar samt hanterar risker med ökade trafikflöden och partikelhalter.

Tillgången till natur- och grönområden är begränsad och är något som behöver förstärkas i framtida utveckling.

Torekälla

Torekälla har en relativt småskalig och varierad småhus- och flerbostadshusbebyggelse från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal, samt kvarter med modernistisk flerbostadshusbebyggelse. Här finns även hotellverksamhet. Stadsdelen har en påfallande grön karaktär i kvarter och gaturum.

I Torekälla finns viss potential till ny bostadsbebyggelse. Vid en utveckling av området ska dess höga kulturhistoriska värden värnas och skyddas. Det är också viktigt att grönstrukturen värnas och att innergårdar inte görs till hårda ytor. Stadsdelen bör utvecklas med fler parker, lekplatser och mötesplatser. Det finns också potential att etablera ett lokalt centrum med torgbildning för att förbättra stadsdelens tillgång till service.

Oxbacksleden är en av stadens mest trafikerade vägar och fördelar trafik till många olika stadsdelar. Den utgör en barriär mellan Torekälla och övriga delar av stadskärnan. Den nya passagen under kanalen mellan Oxbacksleden och trafikplats Moraberg kan medföra större trafikflöden på Oxbacksleden. Den nya trafiksituationen och hela Oxbacksleden bör därför ges en stadsmässig utformning där grönskan samt gång- och cykeltrafiken ges särskild uppmärksamhet för att vägens barriäreffekt inte ska förstärkas ytterligare.

Centrala stadskärnan

Den centrala stadskärnan har tydliga årsringar från 1700-talet till idag med en blandad bebyggelse bestående av bostadshus, affärshus, institutionsbyggnader samt industrier. En viktig mötesplats är Stora Torget som är ett resultat av 1600-talets rutnätsplan. Söder om torget utmed Storgatan finns en sammanhållen modernistisk miljö. Bebyggelsen håller generellt en hög kvalitet i arkitektonisk gestaltning och materialval. De olika årsringarna håller en relativt jämn skala och betonar den karaktärsbärande topografin.

Stadsdelen har god tillgång till kollektivtrafik i form av buss, och det finns direktbuss mellan stadsdelen och Liljeholmen i Stockholm .

I centrala stadskärnan finns stor potential till nybyggnation i Lunakvarteren där dagens galleria från 1970-talet ska omvandlas till stadskvarter med nya gatudragningar. Kvarteren ska få ett stort antal nya bostäder, handel, service och kultur som aktiverar kvarterens markplan och ges en synlig och tillgänglig placering.

Storgatan är en gågata som utgör den kommersiella pulsådern genom den centrala stadskärnan. Tvärgatorna till Storgatan bör utvecklas för att uppmuntra till mer rörelse mellan stadskärnans olika delar. Storgatan passerar under Turingebroen som utgör en gräns för var dagens stadskärna uppfattas sluta. För att koppla samman den centrala stadskärnan med den norra delen av stadskärnan är det viktigt att minska Turingebroens barriäreffekt och att förbättra Storgatans fortsatta koppling norrut. Särskilt fokus bör läggas på området under och i direkt anslutning till Turingebroen som bör göras attraktivt och tryggt för gång- och cykeltrafikanter.

Nygatan ska utvecklas från en gata som domineras av bilar, till ett stråk med mer grönska och där gång- och cykeltrafiken prioriteras. Kopplingen till bebyggelsen västerut bör förbättras med hänsyn till de stora höjdskillnaderna som separerar området från gatan. Inom området finns potential för försiktig förtätning och möjlighet till utveckling av befintliga och nya platsbildningar och stadsrum.

Köpmangatan är ett viktigt kollektivtrafikstråk med en stor mängd busstrafik. Köpmangatan bör kompletteras med mer grönska och flera mindre platsbildningar för att ändra karaktären från storskaligt trafikrum till mer av ett kvalitativt stadsrum.

Orionkullen och markparkeringen söderut ligger strategiskt vid kanalen och ska utvecklas som publika platser med service och vyer mot kanalen och Kusens backe. På Orionkullen ligger några av stadens äldsta byggnader som ska värnas.

Området kring sjön Maren är ett av stadens viktigaste offentliga rum. Marenplan rustas upp med ny markbeläggning, vattenspegel och nytt möbleman. Kajerna kommer att renoveras och förses med nya promenadbryggor längs vattnet. En ny hotellverksamhet med publika bottenvåningar kommer att skapa liv och rörelse samt koppla samman Maren med Köpmangatan. Söder om Marenplan kommer Slussholmen utvecklas till en ny vattennära stadspark. Parken kommer inkludera faciliteter som lekplats, amfiteater och restaurang.

Östra delen av stadskärnan

Östra delen av stadskärnan har främst småhusbebyggelse men inkluderar även platser som Södertälje sjukhus, Södertäljehallen, Biologiska museet, det populära rekreationsområdet Kusens backe och badhuset Sydpoolen. Bostadsbeståndet är varierat sett till hustyper och upplåtelseformer.

Området har goda kommunikationer med buss, och här finns direktbuss till Liljeholmen i Stockholm.

Östra delen av stadskärnan har stor potential för utveckling av nya bostäder och verksamheter i kollektivtrafikstarka lägen. Utvecklingen ska bidra till att skapa levande stadsmiljöer och utvidga stadskärnan österut över kanalen.

Birkakorset är Södertäljes mest trafikerade korsning vilket medför buller och dålig luftkvalitet. Detta påverkar särskilt miljökvalitetsnormen för PM10. Med en ny passage under kanalen kan delar av trafiken ledas om från Birkakorset. Minskade trafikflöden ger förutsättningar för mer grönska och utvecklad gång-, cykel- och kollektivtrafik på Stockholmsvägen, Birkavägen och Erik Dahlbergs väg. Korsningen ska utvecklas med nya bostadshus med lokaler i bottenvåningarna. Den ska bli en välkomnande entré till stadskärnan och inbjuda till folkliv. Den ska dessutom hjälpa till att stärka det strategiska sambandet från den västra sidan av kanalen och mot Weda.

Erik Dahlbergs väg är en allékantad gata som är hårt trafikerad och behöver utvecklas med ökad trafiksäkerhet för gång- och cykeltrafiken.

Birkavägen ska omvandlas till en mer stadsmässig gata genom varsam förtätning med ny bebyggelse och utvecklad grönska.

Kusens backe är ett värdefullt rekreationsområde med stadstallskog och mycket höga naturvärden som är viktiga att värna. Kusens backe och området kring idrottsplatsen ska stärkas som idrotts- och rekreationskluster och kopplingarna till stadskärnan bör stärkas för att öka tillgängligheten. Området har en viktig roll också för att sänka temperaturen i staden sommartid. Även grönstråket söder om Kusens backe är en stadstallskog och ett viktigt spridningssamband som bör värnas.

Utmed kanalen går ett parkstråk från Kusens backe till Bergvik och vidare mot Ragnhildsborg. Parkstråket bör utvecklas för att bli än mer attraktivt, tillgängligt och sammanlänkat med nya parkfunktioner, utsiktsplatser, aktiviteter och mötesplatser. Det bör undersökas om en uteservering kan tillskapas utmed sträckan. Utmed stråket ligger Lagmansparken som bör utvecklas med ännu bättre utblickar mot kanalen och den centrala stadskärnan, och bättre förutsättningar för gång- och cykeltrafiken genom att Lagmansvägen stängs av för biltrafik mellan Rosenborgsgatan och Östergatan.

Södertälje sjukhus har en viktig roll i kommunen och södra delarna av regionen och ska ges goda möjligheter till långsiktig utveckling, med möjlighet till förädling av befintliga markytor och anskaffning av nya vid behov. En möjlig riktning för sjukhusets utveckling är österut utmed Stockholmsvägen eller åt sydost. Med en av Södertörnsbanans uppgångar vid Södertälje sjukhus skulle tillgängligheten för besökare och personal förbättras. Restiden mellan Södertälje sjukhus och Huddinge sjukhus skulle vara cirka 12 minuter.

Området runt Sydpoolen bör utvecklas till en levande stadsmiljö och få bättre kopplingar till övriga delar av stadskärnan. Badhuset kan utvecklas på platsen, alternativt kan området omvandlas med ny blandad bebyggelse vid en eventuell flytt. Platsen kan också bli en viktig målpunkt för kultur och besöksnäringen, exempelvis med en ny konsert- och kongresshall.

Södra delen av stadskärnan

Södra delen av stadskärnan har blandad bebyggelse i olika skalor, åldrar och stilar. I området finns bland annat Södertälje stadshus, Södertälje stadsscen, Södertälje brandstation och stationsbyggnaderna vid Södertälje Centrum. Området har ett mycket strategiskt läge med omedelbar närhet till serviceutbud och stark kollektivtrafik.

Södra delen av stadskärnan har stor potential för utveckling med cirka 600 nya bostäder samt verksamheter. Nyköpingsvägen ska omvandlas till en attraktiv stadsgata med lokaler i bottenplan, plats för gång-, cykel- och kollektivtrafik, samt mer gröna värden. Den ska bli en välkomnande entré till stadskärnan och inbjuda till folkliv. Området längs Nyköpingsvägen ska utvecklas med bostäder, kontor, verksamheter, ett parkeringshus, samt fler offentliga rum av hög kvalitet. För att utvecklingen ska kunna genomföras behöver Södertälje brandstation flyttas.

Centralstationen ska utökas och utvecklas till en modern nod för resande lokalt och storregionalt. En ny stationspaviljong med spärrlinje ska byggas, nya välkomnande och trygga platsbildningar tillskapas, och gång- och cykeltrafiken prioriteras.

Visionsbild över framtidens Lunakvarter. C.F. Møller Architects

Visionsbild över framtidens Slussholmen: Systra

De nordvästra stadsdelarna

Lina hage, Ronna, Karlhov, Geneta, Bårsta och Vasa

De nordvästra stadsdelarna består huvudsakligen av bostadsbebyggelse, främst från stadens starka tillväxtperiod mellan 1940- och 1970-talet. Här finns även äldre och nyare småhusbebyggelse. I Lina hage, Ronna och Geneta finns stadsdelscentrum. Vasa är ett handels- och idrottsområde med anläggningar av vikt för hela kommunen. AstraZenecas och Biovation Parks anläggningar är en del av kommunens viktiga näringslivkluster inom Life Science.

Utvecklingsmöjligheter

RIKSINTRESSEN

Natura 2000

- Lina

Yrkesfiske

- Sjö: Mälaren

Kommunikationer

- Befintlig farled:
Mälarleden, Södertälje
Igelsta – Västerås
- Väg E20

Det finns stor potential för fler bostäder inom området, särskilt i de prioriterade utvecklingsområdena Ronna och Geneta. Genetafältet och Bårstafältet bör utvecklas för att bli ännu starkare besöksmål för hela kommunen. Längs delar av Holmfastvägen finns utvecklingspotential för bostäder som samtidigt kan bidra till att skapa mer levande gaturum.

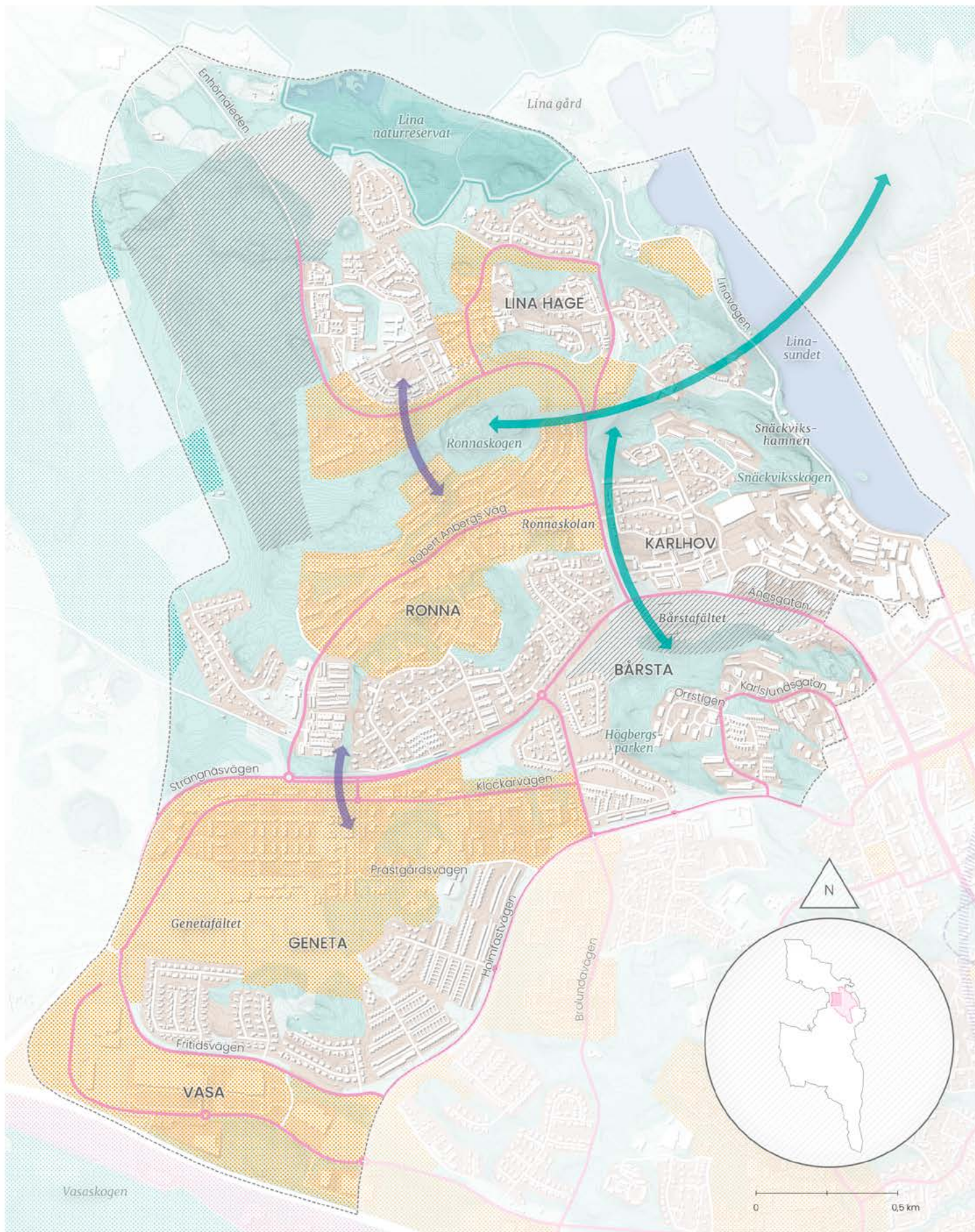
Området har idag en låg tillgång på kulturverksamheter och idrottsanläggningar utomhus. Vid en utveckling av området är det viktigt att skapa fler möjligheter för möten, kulturaktiviteter och rekreation. Det finns flera lämpliga platser för fritids- och yrkesmässig odling i området, exempelvis på Genetafältet och norr om Lina hage. Även tillgången till arbetsplatser inom området behöver stärkas.

Fortsatta satsningar på kollektivtrafiken och cykelinfrastrukturen är viktiga för att förbättra tillgängligheten inom staden men även för att stärka kopplingarna till den regionala arbetsmarknaden. Kopplingarna mellan stadsdelarna och till omkringliggande stadsdelar och Södertälje stadskärna behöver utvecklas för att bli tryggare, genare och med bättre orienterbarhet.

För att främja rörelse och flöden mellan stadsdelarna bör nya attraktiva målpunkter utvecklas i strategiska lägen.

Vid förtätning inom de nordvästra delarna behöver ett helhetsgrepp tas för spillvatten- och dagvattenhantering. Spillvatten- och dagvattenledningsnätet har begränsad kapacitet och behöver förstärkas både inom och nedströms området. Inom vissa delar behöver kapaciteten i ledningsnätet utredas närmare.

Inom Bårstafältet och på andra platser som har identifierats i åtgärdsplanen för dagvatten behöver mark reserveras för fördröjning samt rening av dagvatten och skyfall.

Lina hage

Lina hage har en låg och tät bebyggelse från 1970-talet och framåt, bestående främst av villor och radhus. I närheten av Lina centrum finns några flerbostadshus. Området har en relativt stor blandning av olika boendeformer.

Lina hage är ett prioriterat område för värdeskapande utveckling.

I stadsdelen finns stora möjligheter till utveckling genom nybyggnation av bostäder, verksamheter och samhällsservice med störst potential i Lina centrum och utmed Enhörnaleden. Fler mötesplatser inomhus och väl gestaltade utemiljöer som torg och parker bör utvecklas i stadsdelen.

Enhörnaleden bör utvecklas för att få en mer stadsmässig karaktär med bebyggelse längs gatan. Utvecklingen ska bidra till att koppla samman Lina hage och Ronna, samtidigt som kopplingen till stadskärnan stärks. Utvecklingen ska ske med hänsyn till stadstallskogens naturvärden och spridningssamband mellan Ronnaskogen och Snäckviksskogen. Det är också viktigt att öka tryggheten längs gång- och cykelvägen genom Ronnaskogen för att stärka kopplingen till Ronna.

Det bör utredas möjligheten att utveckla vattennära bostäder på den före detta tegelbrukstomten vid Linasundet. Viktiga förutsättningar för utvecklingen är att trafikfrågan löses, eventuella markföroreningar saneras samt att tillgängligheten till kollektivtrafiken förbättras. I närheten finns arbetarbostäder som tillhörde tegelbruket vars kulturhistoriska värden ska tas tillvara vid en utveckling. Tillgängligheten från bostadsområdena till Södertälje kanal bör stärkas och strandremsan tillgängliggöras som en strandpromenad med plats för gående och cyklister. Det finns potential för att utveckla en park på östra sidan om Linavägen.

Det bör utredas möjligheten att utveckla ny småhusbebyggelse väster om Enhörnaleden för att skapa en ökad variation av hustyper i området. Det är också viktigt att utredningsområdet sammankopplas med den befintliga bebyggelsen i Lina hage för att skapa flöden av människor mellan områdena. Det kan ske med genomarbetade stråk mellan områdena men även genom att exempelvis en större destinationslekplats eller förskola placeras i utredningsområdet. Området omfattas av Malmsjöåsens vattenskyddsområde som har högsta prioritet i regionala vattenförsörjningsplanen och är av betydelse för regionens vattenförsörjning. Utvecklingen i utredningsområdet måste ske med hänsyn till vattenskyddsområdet och eventuella utökningar av infiltrationsområden för att omfatta intilliggande grundvattentillgångar.

En stor tillgång för området är närheten till grönområden och kulturlandskapet i norr mot Lina gård och Kiholm. Deras ekologiska och sociala funktion är viktig att värna och stärka. Tillgängligheten till grönområdena bör förbättras, i synnerhet till Lina naturreservat.

Karlhov

Karlhov har en blandad bebyggelse med både småhus och flerbostadshus. Bebyggelsen är främst från 1950- och 60-talen men det finns även villor från sekelskiftet 1900. I stadsdelen finns viss utvecklingspotential genom komplettering i enstaka lägen. Stadsdelen saknar en direkt koppling till Södertälje kanal, vilket föreslås åtgärdas med anläggning av en gångväg genom Snäckviksskogen samt trappor ned till Snäckvikshamnen.

På gränsen mot stadskärnan finns AstraZeneca och Biovation Park som utgör ett av kommunens näringslivskluster och ska ges goda förutsättningar till långsiktig utveckling, med möjlighet till förädling av befintliga markytor och anskaffning av nya vid behov.

Snäckviksskogen ingår i ett lokalt ekologiskt spridningssamband som är viktigt att bevara och stärka mot Lina hage och Ronna. Det finns ett svagt samband för pollinatörer som behöver förstärkas mellan Karlhov och Lina hage.

Ronna

De norra delarna av Ronna består av flerbostadshus i upp till åtta våningar från 1960-talet, medan de södra delarna har en lägre skala med flerbostadshus, villor och radhus som tillkommit under 1960-talet och framåt. Centralt i området finns ett stadsdelscentrum med kringbyggt torg, handel, service och kyrka. I Ronna är trafiken till stor del separerad och här finns grönska, samt gång- och cykelvägar mellan flerbostadshusen. Stadsdelen har god kollektivtrafik med många busslinjer både till centrala Södertälje och Stockholm.

Ronna är ett prioriterat område för värdeskapande utveckling.

Ronna har stor utvecklingspotential för fler bostäder och verksamheter genom komplettering främst på markparkeringar utmed Robert Anbergs väg, Enhörnaleden och vid befintliga flerbostadshus på gränsen mot Ronnaskogen. Stadsdelscentrumet bör utvecklas med fler verksamheter.

Tillkommande bebyggelse längs Robert Anbergs väg och Enhörnaleden bör bidra till att skapa trygga och levande gaturum med inslag av verksamheter i bottenvåningarna, både kommersiella och icke-kommersiella. Det är viktigt att den nya bebyggelsen planeras med tillräckliga mellanrum för att möjliggöra visuell kontakt med den bakomliggande grönskan, och att nya vistelseytor skapas längs gatorna. I Ronnaskogens östra del bör en ny park och lekplats tillskapas som kan bli en mötesplats för invånarna i både Ronna och Lina. Tillgängligheten till lekplats behöver även förbättras i de västra delarna av stadsdelen.

För att hantera risker för översvämning är det även viktigt att tillskapa skyfallsytor längs Robert Anbergs väg och vid idrottsplatsen öster om Ronnaskolan samt en skyfallsled längs Enhörnaleden.

Korsningen mellan Robert Anbergs väg och Enhörnaleden är en strategiskt viktig plats som kan utvecklas med bostäder, verksamheter eller samhällsservice. Tillkommande bebyggelse bör anpassas så att vyerna mot de bakomliggande skivhusen och deras terrasserade placering i terrängen fortfarande är läsbar.

Cykelvägar bör utvecklas i stadsdelens norra och västra delar och sammankopplas med den befintliga cykelvägen utmed Robert Anbergs väg. Tillgängligheten till lokala arbetsplatser inom 30 minuter från Ronna kan förbättras genom satsningar på att stärka cykelinfrastrukturens svaga eller obefintliga länkar och höja standarden på cykelvägarna. Detta görs genom åtgärder enligt de kommunala och regionala cykelplanerna.

Det är viktigt att utveckla fler mötesplatser i form av parker, lekplatser samt lokaler för kultur- och föreningslivet. Även kopplingarna till omkringliggande stadsdelar behöver förbättras, framförallt till Geneta, Lina hage och utredningsområdet nordväst om Ronna.

Stora delar av Ronnaskogen har höga naturvärden avseende äldre tallskog. Skogen ingår i ett viktigt ekologiskt spridningssamband mellan barrskogarna i nordväst och barrskogarna i de mer centrala delarna av Södertälje stad. Invånarnas tillgång och användning av Ronnaskogen begränsas av den upplevda tryggheten. Skogen bör tillgängliggöras och stärkas som mötesplats för naturvistelse. Det är viktigt att öka tryggheten längs gång- och cykelvägen genom Ronnaskogen för att stärka kopplingen till Lina hage.

Bårsta

Bårsta har en blandad bebyggelse från 1960-talet med radhus och flerbostadshus på de skogbeklädda höjderna och småhusbebyggelse i de lägre delarna i väster. Det finns viss potential för komplettering med fler bostäder på höjden i anslutning till befintlig bebyggelse längs Karlslundsgatan och Orrstigen. Det är viktigt att tillkommande bebyggelse utformas med respekt för grönskan och karaktären i området.

I de skogbeklädda höjderna ligger Högbergsparken som även ingår i ett ekologiskt spridningssamband i nord-sydlig riktning. Skogen bör hållas gallrad för att främja vistelse.

Strängnäsavägen och Brolundavägen bör utvecklas för att få mer stadsmässig karaktär.

Bårstafältet är en lågpunkt med risk för översvämning vid skyfall. Fältet är ett utredningsområde för en skyfalls- och aktivitetspark. Områdets strategiska läge motiverar även en utredning för lokalisering av grundskola, samhällsservice och eventuellt bostäder, som också omfattar fastigheterna norr om Ängsgatan. En utveckling på platsen skulle bidra till att sammanlänka Ronna och Geneta med stadskärnan.

Geneta

Geneta byggdes i slutet av 1960-talet runt Genetafältet som är ett stort och öppet grönområde med idrott och lekplats. Geneta har flerbostadshus i norr, och småhusbebyggelse i söder och öster samt ett stadsdelscentrum med torg i öster. Handeln i stadsdelscentrumet har minskat och tyngdpunkten i området förskjutits mot verksamhetsområdena vid Klockarvägen och i Vasa. Här finns dagligvaru- och sällanköpshandel, vårdcentral och mötesplatser i form av kyrkor och festlokaler.

Geneta är ett prioriterat område för värdeskapande utveckling.

I Geneta finns stor utvecklingspotential för nya bostäder, verksamheter och rekreation. Ny bostadsbebyggelse ska bidra till att skapa en ökad blandning av byggnadstyper och bostadsformer samt knyta samman flerbostadshusen med småhusbebyggelsen och Vasa.

Längs Prästgårdsvägen finns potential att göra tillägg av radhus och lägre flerbostadshus.

Genom ny bebyggelse som aktiverar gaturummet och en förbättrad framkomlighet för gång-, cykel- och kollektivtrafiken kan Klockarvägen ges en mer stadsmässig karaktär som stärker kopplingarna inom området och till Vasa handelsplats. Det finns stor potential för ny bostadsbebyggelse på befintliga markparkeringar söder om Klockarvägen. Området mellan Klockarvägen och Strängnäsvägen föreslås utvecklas med ny bebyggelse för att tillskapa en kvartersstruktur och ett torg i områdets västra del. Klockarvägen kommer behöva anpassas för högre trafikflöden som den nya bebyggelsen medför och trafiksäkerheten samt framkomligheten för gång- och cykeltrafiken tillgodoses. Med bebyggelse på Klockarvägens båda sidor behöver också säkra och lättillgängliga kopplingar över gatan tillkomma. Utvecklingen behöver beakta risker kopplade till skyfall.

Det finns även potential för nya bostäder, kommunala verksamheter i form av bland annat vård- och omsorgsboende, och eventuellt ett nytt badhus och bollplan i den västra delen av Genetafältet. Den nya bebyggelsen ska också bidra till att Genetafältet blir bättre avgränsat och tystare. Genetafältet ska utvecklas till ett attraktivt idrotts- och rekreationsområde för såväl föreningar som spontanbesökare, och vara en målpunkt för hela Södertälje. Fältet bör ges en intensivare användning med fler mötesplatser, idrottsaktiviteter, odling och öppen dagvattenhantering. I den östra delen finns ett gravfält från bronsåldern som bör värnas.

Kopplingar mellan Genetafältet och omgivande stadsdelar, i synnerhet Ronna och Hovsjö, behöver stärkas och trafikledernas barriäreffekt överbryggas. I anslutning till gångtunneln mellan Geneta och Ronna kan det vara lämpligt med ny småhusbebyggelse.

Vasa

Vasa är ett större handels- och verksamhetsområde. Här finns också idrottsarenor som är populära besöksmål. I området finns en del fornlämningar, särskilt mellan Genetaleden och E20 samt kring golfbanan.

Vasa har potential att utvecklas med fler verksamheter, butiker och kontor i samråd med fastighetsägare och företagare i området. Utvecklingen ska bidra till att skapa levande gaturum och bättre förutsättningar för gång- och cykeltrafiken. På sikt kan handelsområdet kompletteras med bostäder. Vasa utgör en viktig entré till staden och både Holmfastvägen och Genetaleden bör utvecklas för att öka orienterbarheten. Det är viktigt att ta hänsyn till vattenskyddsområdet.

För att minska risken för översvämning i området behöver vattnet styras bort och skyfallsytor skapas norr om Genetaleden.

Förutsättningarna för gång- och cykeltrafiken behöver förbättras i området genom att kopplingarna mellan områdets olika funktioner stärks. Genetafältet, idrottsarenorna samt Vasaskogen och Måsnarens friluftsområde bör kopplas samman med tydliga stråk och entréer för att skapa ett lättillgängligt, sammanhängande rekreations- och idrottsområde för många olika målgrupper. Genetaleden bör utvecklas till att få karaktären av stadsgata, där verksamheterna i större utsträckning aktiverar gatumiljön. Alternativt kan verksamheterna få nya entréer mot Fritidsvägen för att göra denna mer trivsamt.

Den befintliga sträckningen av körfält för snabbussar (Bus Rapid Transit) föreslås förlängas söderut för att få en ny slutstation i Vasa.

Skymning över Bårsta. Foto: Stefan Christophs

De sydvästra stadsdelarna

Blombacka, Västergård, Mariekälla, Hovsjö, Saltskog, Södertälje Södra, Scaniaområdet, Gläntan, Södertälje Syd, Södertälje hamn, Pershagen

De sydvästra stadsdelarna består huvudsakligen av bostadsbebyggelse, främst från stadens starka tillväxtperiod mellan 1940- och 1970-talet. Här finns även äldre och nyare småhusbebyggelse. I Saltskog och Hovsjö finns stadsdelscentrum. Här finns dessutom viktiga verksamhetsområden som Scania och Södertälje hamn, samt starka kommunikationer i form av Europavägar, vattenvägar och järnvägar för pendel- och regionalståg.

RIKSINTRESSEN

Kommunikationer

- Södertälje Hamn
- Befintlig farled:
Mälarleden, Södertälje Igelsta - Västerås
- Befintlig farled:
Landsorts bredgrund - Södertälje (Igelsta)
- Planerad eller framtida farled:
Landsortsfarleden
- Centumbanan (Södertälje hamn - Södertälje centrum)
- Västra stambanan
- Svealandsbanan
- Station Södertälje syd övre
- Station Södertälje syd undre
- Station Södertälje hamn
- Godssterminal:
Terminal Södertälje Hamn/Södra
- Väg E4
- Väg E20
- Verkstadsvägen/
Svalängsvägen/Hertig Carls väg (Södertälje hamn-Tpl Saltskog)

Byggnadsminnen

- Södertälje hamn stationshus
- Södertälje hamn vattentorn

Utvecklingsmöjligheter

Området har stor potential att utvecklas med bostadsbebyggelse och verksamheter. Uthamnen i Södertälje Södra har särskilt stor potential att utvecklas till en blandstad. Inom området finns värdefulla kulturmiljöer, både industri- och bostadsbebyggelse som är viktig att värna och som bör ligga till grund för områdets identitet vid en omvandling.

Pershagen har stor potential att utvecklas med nya bostäder och service. Kopplingarna mot tågstationen Södertälje Syd och stadskärnan ska stärkas.

Hovsjö, Pershagen och Södertälje Södra har svag fysisk integration med resten av staden, vilket är ett resultat av deras geografiska lokalisering och Europavägarnas, järnvägens och Scanias barriäreffekter. Utvecklingen ska bidra till att förbättra stadsdelarnas koppling till den omgivande staden.

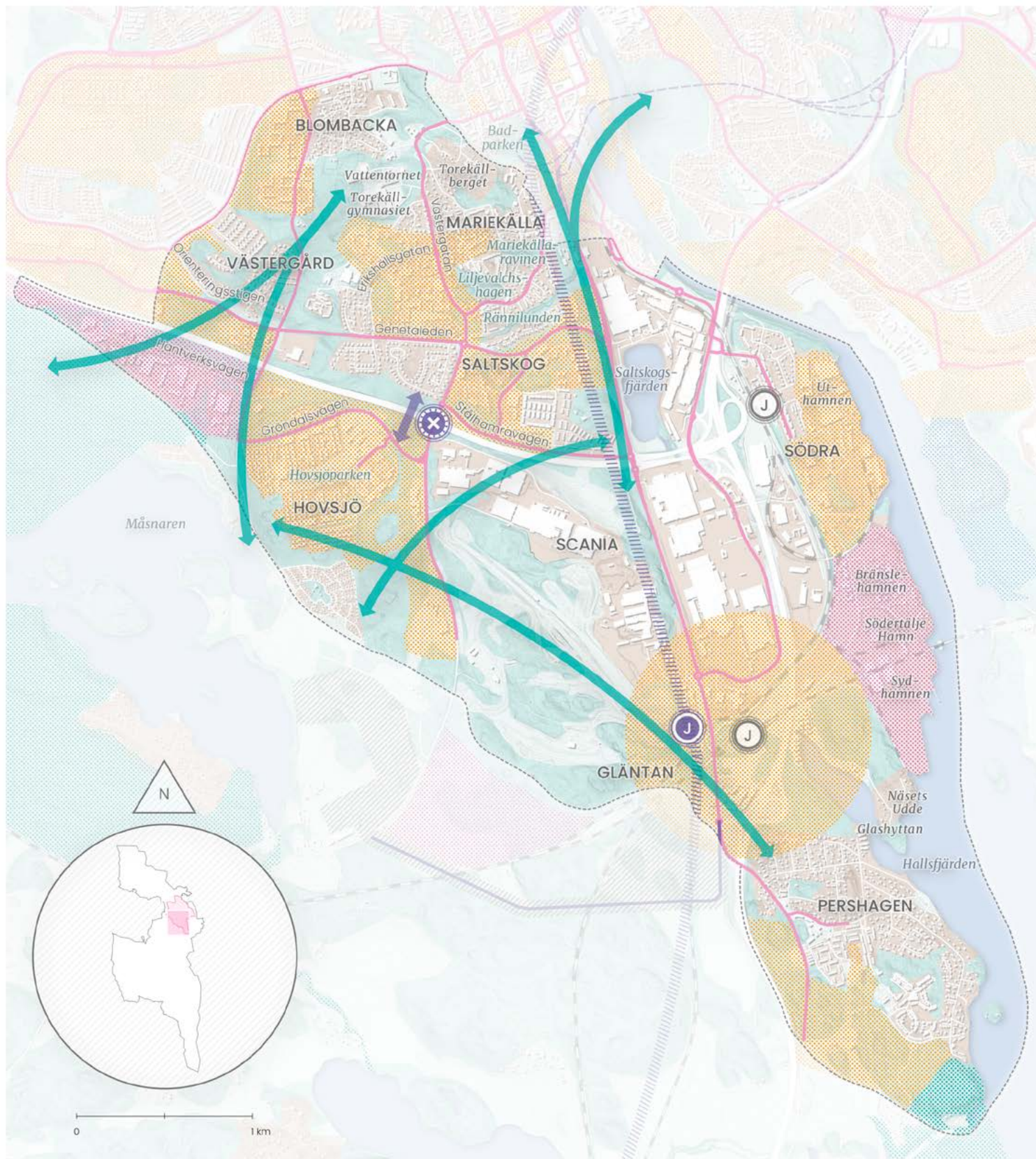
Buller från Europavägen innebär att många invånare i området saknar tillgång till större allmänna grönområden med god ljudmiljö. Det är därför viktigt att öka tillgången till sådana, framförallt i Saltskog och södra Västergård.

Lekplatser bör utvecklas i Blombacka, Västergård, Mariekälla och Saltskog.

Inom de sydvästra stadsdelarna behöver ett helhetsgrepp tas för hantering av spillvatten och dagvatten då det finns begränsad kapacitet i spill- och dagvattenledningsnätet både inom stadsdelarna och nedströms dessa. Mark behöver reserveras för att fördröja dagvatten.

Mark behöver reserveras för en ny vattenreservoar inom Blombacka eller närområdet.

Det finns också skyfallsproblematik och tillskottsvatten i spillvattenledningsnätet på flera platser som behöver utredas och åtgärdas.

Blombacka

Blombacka består dels av ett område med flerbostadshus från 1960-talet omgivet av stora grönytor och markparkeringar, dels av ett område med smala gaturum och egnahemsvillor från förra sekelskiftet med stora tomter. Egnahemsområdet har karaktär av trädgårdsstad i bebyggelse, tomter och grönska och har höga kulturhistoriska värden. Inom området finns även grundskolan Blombackaskolan.

Det finns stor utvecklingspotential för bostäder i västra Blombacka genom förtätningar på befintliga markparkeringar. Där finns även behov att utveckla bra gång- och cykelvägar. Ytterligare lekplatser behöver utvecklas i stadsdelen.

Västergård

Västergård kännetecknas av en blandning av småhus- och flerbostadshus från andra hälften av 1900-talet och framåt. Centralt i stadsdelen ligger Västergårdsskogen. Väster om skogen finns renodlade bostadsområden, medan den östra delen har tillgång till viss service och verksamheter.

Vattentornet är ett landmärke som är synligt från stora delar av staden. I området fanns även handelsträdgårdar fram till den stora exploateringen av grupphusbebyggelse under 1950- och 60-talen. Då uppfördes även vattentorn och gymnasieskola.

Längs Erikshällsgatan finns livsmedelsbutik, restaurang, ett par mindre verksamheter och ett litet torg. Erikshällsgatan bör utvecklas till ett centrumstråk med fler verksamheter samt mötesplatser. Ny bebyggelse bör placeras på parkeringsytor och luckor i redan exploaterad miljö.

Genetaleden och E20 utgör barriärer, framför allt för Västergårds koppling till Hovsjö.

Gatorna i Västergård behöver stärkas för gång- och cykeltrafikanter.

Västergårdsskogen är en viktig resurs i området men utgör också en barriär mellan de östra och de västra delarna av Västergård. Genom utveckling av nya mötesplatser samt gestaltade stråk och siktlinjer genom skogen kan barriäreffekten minska och bidra till att de olika delarna kopplas samman. Andra större grönområden är Västergårdshagen och Bodaängen som bör omvandlas till ny stadsdelpark respektive aktivitetspark. Söder om Orienteringsstigen bör en våtmarkspark anläggas för att omhänderta platsens dagvattenproblematik. Runt Torekällgymnasiet finns stadstallskog som är viktigt att värna.

Mariekälla

Mariekälla består av varierande bostadsbebyggelse bestående av flerbostadshus, punkthus, villor och radhus, övervägande från 1950- och 60-talen. Det finns även inslag av äldre badortsvillor och torp. Stora delar av Mariekälla har höga kulturhistoriska värden. Stadsdelen är mycket kuperad och präglas av gröna höjder som avgränsar bebyggelsegrupperna. Här återfinns även det populära friluftsmuseet Torekällberget, som med över 100 000 besökare per år är kommunens andra största besöksmål. I området planeras ny hotellverksamhet. Området bör fortsätta utvecklas som besöksmål.

Verksamheter återfinns spridda i stadsdelen men bildar inget tydligt stadsdelscentrum. Längs med Erikshällsgatan finns en något större koncentration av verksamheter.

I Mariekälla finns viss utvecklingspotential av bostäder och verksamheter, främst längs Västergatan men även längs Erikshällsgatan.

Badparken, Liljevalchshagen och Rännillunden utgör stadsdelens större grönområden. Den förstnämnda är en skog med stora ekologiska och sociala värden. Liljevalchshagen bör utvecklas som närpark med tydligare entréer och fler vistelseytor.

Rännillunden är en bäck längs en djup och lång ravin, omgiven av lövskog. Ravinen har stora natur- och upplevelsevärden som är av särskild vikt för barn i närområdet. Ur ekologiskt perspektiv bidrar den till att samla vatten och koppla ihop grönstrukturen i öst-västlig riktning. Kopplingen mellan Saltskogshöjden, Rännillunden och Mariekällaravinen bör förbättras.

Många gator är dominerade av biltrafik, så gång- och cykelvägar bör skapas för att förbättra framkomligheten inom området och till angränsande stadsdelar.

Hovsjö

Hovsjö är en naturnära stadsdel som består av flerbostadshus och radhus från mitten av 1970-talet. Större delen av bebyggelsen ligger på skogbeklädda höjder, byggda runt en större park med bland annat idrottsfunktioner. I Hovsjö centrum finns handel, restauranger och ett medborgarhus med bland annat bibliotek. Inom gångavstånd når man ett stort rekreativt- och aktivitetsutbud samt sjön Måsnaren. Den regionala grönkilen Bornsjökilen går i nord-sydlig riktning i sydvästra Hovsjö. Ekologiskt spridningssamband passerar det södra bostadsområdet.

E20 separerar Hovsjö från intilliggande områden och bidrar till att det finns få entréer in till stadsdelen.

Hovsjö är ett prioriterat område för värdeskapande utveckling.

För att förbättra kopplingarna till resten av staden är det viktigt att skapa en attraktiv och tydlig entré från Tvetavägen, stärka utvalda stråk till målpunkter för rekreation, samt minska Europavägens barriäreffekt för gång- och cykeltrafiken genom skapandet av nya kopplingar till Geneta, Västergård och Saltskog. Ny bebyggelse i anslutning till entrén bör utvecklas så att Tvetavägen på sikt kan utvecklas till stadsgata med en mer stadsmässig karaktär. Utformningen av entrén är mycket viktig för att öka attraktiviteten i Hovsjö. En ny trafikplats i mötet mellan Tvetavägen och E20 kan bidra till nya verksamhetsetableringar och förbättra den generella tillgängligheten till Hovsjö.

I Hovsjö finns stor potential för ny bebyggelse som bör prioriteras på redan ianspråktagen mark för att värna den omkringliggande naturmarken med höga naturvärden. Hovsjö centrum har stor potential till utveckling genom en större blandning av bostäder, service, handel och kontor som gör att fler människor rör sig i centrumet under större delar av dygnet. Norr om Gröndalsvägen finns utrymme för en ny grundskola som kan bli en viktig målpunkt och bidra till att stärka Hovsjös koppling till andra stadsdelar. Med hänsyn till den relativt höga andelen barn och unga i stadsdelen bör fler platser för dessa skapas i det offentliga rummet. Exempelvis bör en kommunal lekplats anläggas i stadsdelen.

Hovsjö har ont om parkyta för att kunna tillgodose det tillskott av invånare som en förtätning medför. Hovsjöparken bör utvecklas västerut mot Måsnaren för att förbättra kopplingen till vattnet samt göra parken attraktivare för fler målgrupper, med badmöjligheter och nya aktiviteter. Den äldre kulturmiljön vid gamla Hovsjö gård och Rättarbostaden kan utvecklas till en ny målpunkt för hela staden. Runt Måsnaren finns potential att utveckla ett större, sammanhängande friluftsområde med höga natur- och rekreationsvärden för hela Södertälje.

Hovsjö ingår i ett stort avrinningsområde med Måsnaren som recipient. På grund av Måsnarens kemiska och biologiska status är det särskilt viktigt att fördröja och rena vatten både inom det befintliga och kommande bostadsbeståndet för att inte påverka vattenkvaliteten negativt. Hovsjöparken utgör en lågpunkt i bostadsområdet och delar behöver utformas för att kunna översvämmas vid skyfall och rena och fördröja dagvatten.

Saltskog

Saltskog består av flerbostadshus i större skala från 1960- och 70-talen och som genomgått omfattande renoveringar under 1980-talet. Därtill består stadsdelen av lägre radhusbebyggelse samt ett stadsdelscentrum.

Saltskog är ett prioriterat område för värdeskapande utveckling.

I området finns viss potential för ny bebyggelse längs Genetaleden mellan Saltskog och Mariekälla. Hänsyn behöver tas till stadstallskogarna i området.

Gröna gårdar och sparad naturmark i mellanrummen och i branten mot Nyköpingsvägen utgör kvaliteter som ska värnas.

Saltskog centrum bör utvecklas för att öka tryggheten och stärkas med mer handel och fler kommunala verksamheter. Centrumet bör integreras bättre med omgivande gator och få förbättrade kopplingar till allaktivitetshuset vid Tvetavägen och Saltskogs gård. Allaktivitetshuset är en mötesplats för både barn och vuxna som erbjuder lokaler för kultur- och fritidsaktiviteter och evenemang.

Saltskogs gård från 1800-talet är en mötesplats som tillsammans med omgivande grönområde har höga sociala, ekologiska och kulturhistoriska värden. Grönområdet sträcker sig upp till både Rännislunden och Mariekällaravinen med avbrott för Genetaleden. Saltskogs gård bör utvecklas med fler kulturverksamheter.

Genetaleden utgör en barriär mellan Saltskog och Mariekälla, medan Stålhamravägen och E20 utgör barriärer mellan Saltskog och Hovsjö. Framkomligheten för gång- och cykeltrafik är trots barriärerna relativt god, då det finns gång- och cykelvägar på eller parallellt med dem.

Södertälje södra

Södertälje södra består av bostadsområden med villor och flerbostadshus från 1930 till 50-talen med sparad naturmark med tallar och berghällar. Området utgör en sammanhållen kulturmiljö med höga arkitektoniska värden. I området finns viss handel och service. Här finns även ett större verksamhetsområde och ett industriområde. Centralt i bostadsområdet ligger pendeltågsstationen Södertälje Hamn, en kulturhistoriskt värdefull stationsmiljö från 1910-talet. Stationsbyggnaden och det närliggande vattentornet är klassade som byggnadsminnen.

Det finns flera byggnader, områden och helhetsmiljöer med höga kulturhistoriska värden som berättar om områdets industri- och stationshistoria och som är viktiga att bevara, exempelvis stationsbyggnaderna, utsädesmagasinet och panncentralen.

Järnvägen och Europavägarna skapar barriärer som avskärmar Södertälje södra från angränsande stadsdelar, och området bör därför få bättre kopplingar med resten av staden.

Tack vare Södertälje södras goda kommunikationer finns det stor potential för verksamhetsområdet att utvecklas till en blandstad med ett stort antal nya bostäder, verksamheter, förskolor och skolor samt parker. Närmast kajen vid utsädesmagasinet kan även torg och kajstråk anläggas. I områdets södra del bör en stadspark skapas med rekreativa, sociala och ekologiska värden.

Det finns ingen stor park i närheten av Södertälje södra och få grönytor. Vid utveckling av området behöver den nya stadsparken kopplas ihop med mindre parker, grönytor och grönstråk för att möjliggöra spridningsvägar. En ny grundskola bör anläggas invid den nya stadsparken. Befintliga träd bör bevaras i största möjliga mån.

Man bör utreda möjligheten att skapa en infartsparkering till området i närheten av pendeltågsstationen.

Scaniaområdet

Scaniaområdet utgör ett av kommunens näringslivskluster och ska ges goda förutsättningar för långsiktig utveckling, med möjlighet till förädling av befintliga markytor och anskaffning av nya vid behov. Det vore önskvärt om marken kunde användas mer effektivt, och om områdets möte mot omkringliggande gator kunde utvecklas till mer levande gaturum. Det vore önskvärt med en öst-västlig koppling för allmänheten genom områdets norra del.

Stora hårdgjorda ytor och taklandskap orsakar höga ytemperaturer och skapar värmeöar. Man borde därför utreda möjligheten att stärka grönstrukturen för att sänka temperaturen. Även dagvattenhanteringen skulle behöva utvecklas i anslutning till Verkstadsvägen.

Vid en utbyggnad av Södertörnsbanan bör en stationsuppgång för Södertälje Syd placeras vid Scaniaområdets södra del med en direkt uppgång vid Scantias Tekniska Center.

Gläntan

Gläntan är ett utbyggnadsområde för allmänt VA. Området består av cirka tio villor med enskilda avlopp. En del av fastigheterna har enskilda brunnar, medan andra är anslutna till allmänt dricksvatten. Området har stora behov av en hållbar dricksvattenförsörjning på grund av dålig vattenkvalitet. En utveckling av de obebyggda fastigheterna är inte lämplig på grund av bullerproblematik från närområdet.

Södertälje syd

Södertälje syd är en viktig nod med stor betydelse för den lokala, regionala och nationella kollektivtrafiken och dess betydelse förväntas öka framöver. Området har stor potential att utvecklas till en levande stadsmiljö med kontor, arbetsplatser och utbildning som komplement till de arbetsplatser som redan finns idag. Närheten till både kollektivtrafik, Europavägar och logistikområdet Almnäs skapar goda förutsättningar för både nuvarande och kommande företagsetableringar. Kopplingarna mellan stationen och Perhagen bör förbättras för att skapa bättre förutsättningar för hållbara transporter.

Södertälje hamn

Södertälje hamn utgörs av Sydhamnen, en importhamn för gods, container samt fast och flytande bulk, samt bränslehamnen som hanterar olika typer av bränsle. Hamnverksamheten har funnits på denna plats sedan 1500-talet och kompletterades med bränslehamnen på 1960-talet. Söder om hamnen ligger Nässets udde med badortsvillor från sekelskiftet 1900 samt Glashyttans värdshus och badstrand.

Södertälje är utpekad som en av de urbana noderna utmed det Transeuropeiska transportnätet (TEN-T) vilket stärker Södertälje hamns roll i den storregionala godshanteringen och det tillhörande arbetet för att flytta transporter från väg till sjöfart för att minska utsläppen.

För att bidra till Södertäljes mål att bli klimatneutralt kommer hamnen behöva utöka sin kapacitet att ta emot fler fartyg, men också att hantera större godsmängder på land. För att klara det kommer kombiterminalfunktionen behöva växa och kopplingen till verksamhets- och logistikområdet Almnäs/Mörby stärkas. En förutsättning för att klara omställningen till mer gods på sjöfart och järnväg är effektivare kopplingar både på järnväg och väg för att på detta sätt utöka hamnens tillgång till lagrings- och omlastningsytor i hamnens närhet. För att uppnå detta kommer befintlig järnväg behöva elektrifieras, kombiterminalens kapacitet utökas, laddinfrastrukturen utvecklas och Tvetaleden byggas.

Pershagen

Pershagen är en naturnära stadsdel med blandad bebyggelse bestående av äldre villor från tidigt 1900-tal, radhus från 1960- och 70-talen, terrasshus från 1980-talet samt även viss senare tillkommen bebyggelse. Mellan bebyggelsegrupperna finns höjder med sparad naturmark som är karaktärsbärande. Villatomterna var ursprungligen stora, men genom avstyckning har stadsdelen fått en tätare struktur. Viktiga karaktärsdrag att värna är småskaligheten, grönskan med trädgårdar och förgårdsmark samt kvarvarande stora tomter. Pershagens tätortsstruktur kantar den direkta landsbygden med natur-, åker- och betesmarker samt Hallsfjärden.

I stadsdelen finns badplats och en upprustad strandpromenad som utgör populära besöksmål för bad och fiske. Det finns därutöver sammanhängande skogsområden med promenadstråk och koloniområden. Pershagen har mindre centrumverksamhet med matbutik, bensinstation och restauranger samt förskolor och grundskola. Här finns även idrottsanläggning med idrottshall och fotbollsplaner. Det är däremot långt till annan service så som gymnasium, fritidsgård, bibliotek och arbetsplatser.

Stadsdelen har svag fysisk integrering med resten av Södertälje stad med Europaväg, järnväg och Scaniaområdet som barriärer. Däremot har Pershagen goda cykelförbindelser till Södertälje stadskärna, samt ett kollektivtrafikstarkt läge med närhet till fjärr- och regionaltåg i Södertälje Syd.

Pershagen har viss potential att utvecklas inom befintlig struktur. Det finns däremot stor potential att utveckla bostäder för en ökad blandning av hustyper och upplåtelseformer, vård- och omsorgsboende, och handel söder och väster om befintliga bostäder. Den nya bebyggelsens avgränsning behöver ske med respekt för skogens naturvärden och även den närliggande jordbruksmarken. Naturvärdena i grönområdet vid Öbacken-Bränninge naturreservat är mycket höga och bör utredas för att ingå i en eventuell utökning av det befintliga naturreservatet.

Europaväg och järnväg möts vid Södertälje syd. Foto: Pontus Orre

De nordöstra stadsdelarna

Ragnhildsborg, Ritorp, Brunnsäng, Grusåsen, Weda, Oxelgrenshagen, Moraberg, Tubo-Ljung och Listonhill

De nordöstra stadsdelarna har en blandad bostadsbebyggelse från tidigt 1900-tal och framåt. I Brunnsäng och Grusåsen finns stadsdelscentrum. Här finns dessutom stora handels- och verksamhetsområden som Weda, Oxelgrenshagen och Moraberg. Stadsdelarna angränsar till större natur- och rekreationsområden med besöksmål som Täljehus borgruin från medeltiden, Mälarmälarbadet och Ragnhildsborgsbacken.

Utvecklingsmöjligheter

RIKSINTRESSEN

Natura 2000

- Talbystrand

Yrkesfiske

- Sjö: Mälaren

Kommunikationer

- Befintlig farled:
Mälarmälarleden, Södertälje
Igelsta – Västerås
- Väg E4
- Väg E20

Området har stor potential att utvecklas med nya bostäder och verksamheter. Weda och Moraberg utgör tyngdpunkter i området med regionala kopplingar genom närhet till Europavägarna. I mötet mellan Oxelgrenshagen och Moraberg finns förutsättningar att utveckla blandstad med kontor, handel, kultur och mötesplatser.

Morabergs handels- och verksamhetsområde har möjlighet att förtätas med nya byggnader och påbyggnader i högre skala än idag. En utveckling förutsätter gemensamma parkeringslösningar, förbättrad kollektivtrafik för ett mer attraktivt arbetsplatsområde, samt en utvecklad grönstruktur och dagvattenhantering.

I Brunnsäng och Weda skapas en mer stadsmässig bebyggelse med fokus på nya bostäder. Birkavägen och Brunnsängsvägen är viktiga stråk som utvecklas till stadsgator med mer plats för gång-, cykel- och kollektivtrafik samt grönska. Även kopplingen mellan dessa vägar bör stärkas.

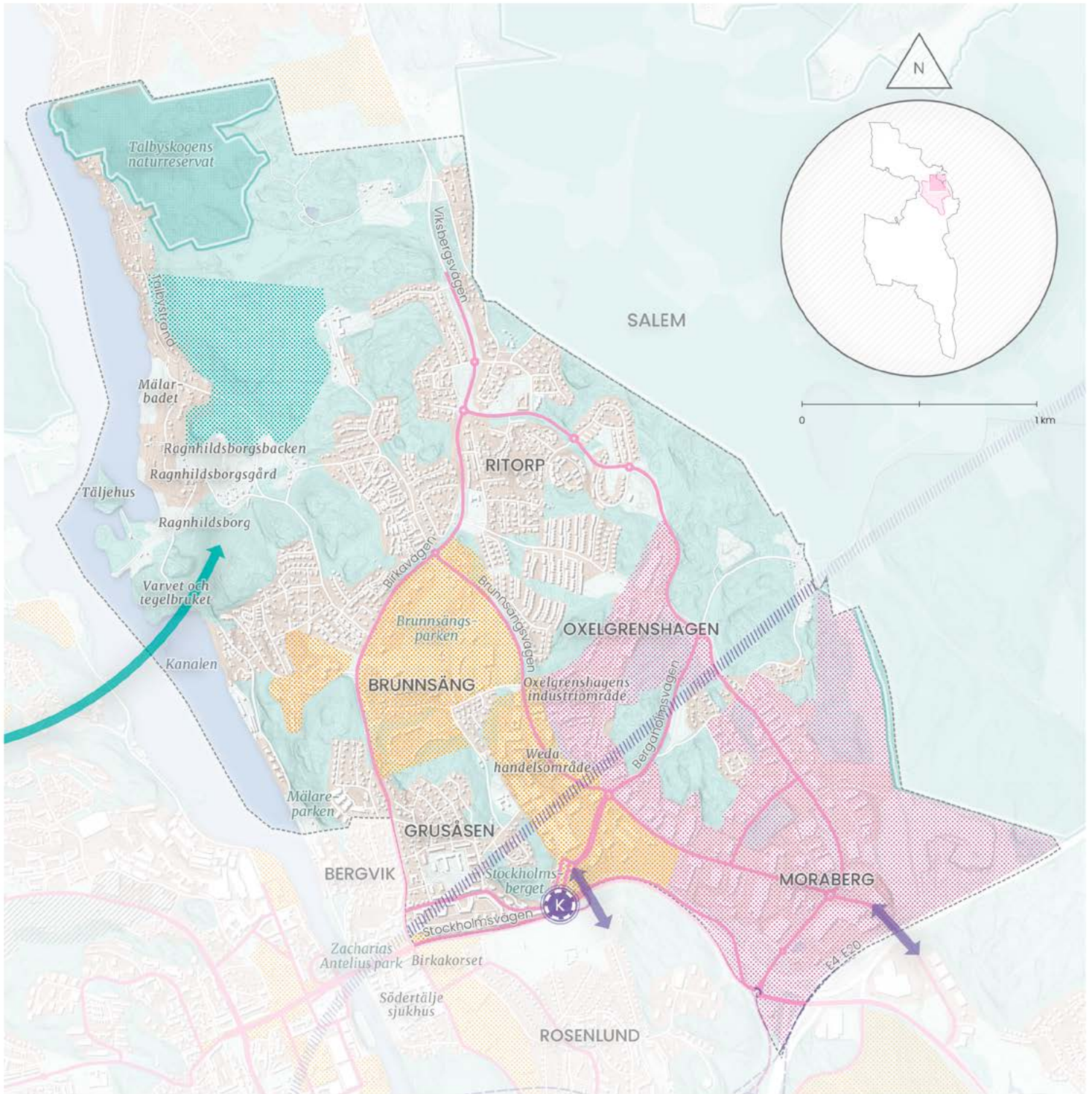
I Grusåsen och Weda är det prioriterat att utveckla nya parker.

I området råder bland annat brist på skolor och förskolor. Vissa delar har ingen eller bristfällig kollektivtrafik.

Oxelgrenshagen och Moraberg har mycket hårdgjorda ytor med brist på grönska som bör minska.

Inom de nordöstra stadsdelarna behöver ett helhetsgrepp tas för hantering av spillvatten och dagvatten då det finns begränsad kapacitet i spill- och dagvattenledningsnätet både inom stadsdelarna och nedströms dessa. I samband med exploatering krävs att mark avsätts för rening och fördröjning av dagvatten. Det finns också skyfalls- och översvämningsproblematik på vissa platser som behöver utredas och åtgärdas. Tubo-Ljung och Listonhill är utbyggnadsområde för allmänt VA.

Ragnhildsborgsskogen är utredningsområde för natur och friluftsliv.

Ragnhildsborg

I Ragnhildsborg finns äldre småhusbebyggelse omgärdad av natur- och kulturlandskap. Vid Talbystrand och utmed Viksbergsvägen finns bebyggelse som kommit till senare. Utöver det består stadsdelen av större sammanhängande grönområden med höga natur- och rekreationsvärden och som ingår i Bornsjökilen.

Området har en mångfacetterad kulturmiljö såsom ruinerna av den medeltida borgen Täljehus, Ragnhildsborgs gård, varvet och rester av tegelbruket. I området finns också välbesökta promenadstråk och rekreationsområden med bland annat MälARBadet och Ragnhildsborgsbacken som är viktiga att värna och stärka. MälARBadet är välbesökt och trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter behöver förbättras genom bättre gång- och cykelvägar.

Ekgården kan utvecklas genom varsam komplettering av befintlig småhusbebyggelse med hänsyn till områdets landskapsbild, topografi och naturvärden. I övrigt har området liten potential för ny bebyggelse och bör i första hand utvecklas till ett sammanhängande friluftsområde där de höga natur-, kultur- och rekreationsvärdena värnas och stärks. Spontanidrott bör utvecklas i samklang med bevarande av naturvärden. Talbyskogens naturreservat föreslås få en utvidgning söderut.

Ritorp

Ritorp består av villor och radhus med relativt små tomter från millennieskiftet. I områdets södra delar finns inslag av äldre småhusbebyggelse från 1920- till 50-talet. Området har utvecklats i snabb takt med ny bebyggelse under de senaste decennierna.

I området finns viss offentlig service, men tillgång till livsmedelsbutik och kommersiell handel saknas. En utveckling i Ritorp bör fokusera på att komplettera den befintliga småhusbebyggelsen med enstaka service och handel, samt eventuellt flerbostadshus. Det finns också behov av ytterligare förskoleplatser i området. Dessutom behöver ytterligare lekplatser utvecklas, framförallt i den norra delen av Ritorp. Kopplingarna för gång-, cykel- och kollektivtrafiken till Brunnsängs centrum och Oxelgrenshagen bör stärkas.

Cirkulationsplatsen i mötet mellan Birkavägen och Boklidsvägen behöver åtgärder för att hantera översvämning vid skyfall.

Brunnsäng

Brunnsäng bestod tidigare av villor och egnahemsbebyggelse, men utvecklades med en högre skala efter andra världskriget genom bygget av Brunnsängs centrum och omkringliggande punkt- och lamellhus. Utöver det finns områden med enhetlig småhusbebyggelse från 1960-talet, samt radhus från tidigt 1980-tal.

Mellan bebyggelsegrupperna finns sparade höjder som också utgör områdets grönstruktur, såsom Hanstabruksskogen och Mälareparken och utgör en del av stadens siluett av grön naturkaraktär mot vattenrummet Mälaren. Brunnängsparken vid Brunnängs centrum är en av Södertäljes största stadsdelparker. I närheten av parken finns grundskolor, förskolor samt ett idrottsområde och idrottshall.

Brunnsängs centrum har stor potential att utvecklas med bostäder, handel, samhällsservice och attraktiva mötesplatser. Förtätningen bör ske på markparkeringar och på dåligt utnyttjade ytor i anslutning till befintlig bebyggelse och gator för ökad trygghet och orienteringsbarhet. Birkavägen och Brunnängsvägen bör utvecklas till mer stadsmässiga gaturum som länkar samman Brunnäng med omgivande stadsdelar.

Utvecklingen i Brunnäng förutsätter bättre och samlade parkeringslösningar, fler elevplatser i både grundskolan och förskolan, samt förbättrad framkomlighet och tillgänglighet med kollektivtrafik. Idag finns god tillgång till kollektivtrafik längs Birkavägen medan Brunnängsvägen saknar egen bussförbindelse. Framkomligheten för busstrafiken behöver generellt förbättras. Detta kan göras genom separata busskörfält på lämpliga sträckor längs Birkavägen där kapacitet och utrymme tillåter. Genom att möjliggöra för busstrafik på Brunnängsvägen ökar tillgången till kollektivtrafik i områdets östra del och ny bebyggelse.

För att hantera risker för översvämning är det även viktigt att tillskapa skyfallsytor och skyfallsleder på flera platser i området.

Brunnsäng är ett svagt samband/flaskhals för pollinatörer mellan Ragnhildsborg och Grusåsen. Grusåsen är en strategisk livsmiljö vilket innebär att den är placerad mellan ett svagt samband och ett större spridningsstråk. Stråket går från Kvarnberget på västra sidan över Kanalen och sjukhuset och vidare över Rosenlund.

Ytterligare lekplatser behöver utvecklas i framförallt norra Brunnäng.

Grusåsen

Grusåsen representerar tillsammans med Rosenlund och Hagalund stadens expansion kring förra sekelskiftet. Hit förlades fattigvård, epidemisjukhus och industrier. Bebyggelsen är i stora drag planerad utifrån en rutnätsstruktur med egnahemsvillor och stadsmässiga stenhus. I söder mot Stockholmsvägen finns välbevarad bebyggelse och strukturer samt ett stadsdelscentrum från 1950-talet.

Grusåsens välbehållna bebyggelse från olika epoker har arkitektoniska kvaliteter och kulturhistoriska värden som är viktiga att ta tillvara på vid en utveckling. Det är viktigt att värna befintliga verksamhetslokaler i bottenvåningarna men också att nya tillkommer.

Birkakorset är Södertäljes mest trafikerade korsning och har problem med buller och dålig luftkvalitet, särskilt miljö kvalitetsnormen för PM10. Med en ny passage under kanalen kan delar av trafiken ledas om från Birkakorset. Minskade trafikflöden ger förutsättningar för mer grönska samt utvecklad gång-, cykel- och kollektivtrafik på Stockholmsvägen och Birkavägen. Korsningen ska utvecklas med nya bostadshus med lokaler i bottenvåningarna. Den ska bli en välkomnande entré till stadskärnan och inbjuda till folkliv. Den ska dessutom hjälpa till att stärka det strategiska sambandet från den västra sidan av kanalen och mot Weda.

De finns endast några få större, allmänna grönområden inom stadsdelen. När stadsdelen utvecklas är det därför viktigt att befintliga parker värnas och att en ny större park tillskapas i områdets östra del vid Stockholmsberget.

Weda

Weda handelsområde som är ett gammalt metallgjuteri från 1930-talet. Weda ska omvandlas till en levande stadsmiljö med en blandning av cirka 1000 nya bostäder, kontor, verksamheter, handel och kultur. Befintliga verksamheter som fungerar tillsammans med bostäder ska vara kvar och utvecklas. Områdets välbevarade industribyggnader är identitetsskapande och utgångspunkten för områdets struktur och skala. Den nya bebyggelsen ska vara karaktärsfull och nya kvalitativa offentliga mötesplatser ska skapas. Omvandlingen ska ha en tydlig hållbarhetsprofil, och fokus på mat och livsmedel vara bärande teman i utvecklingen.

Området ska få förbättrade kopplingar till stadskärnan, och det strategiska läget vid Stockholmsvägen och som entré till Södertälje stad ska tas tillvara genom att bebyggelsen ges en attraktiv och stadsmässig utformning.

Bergaholmsvägen och Brunnsängsvägen utvecklas till stadsgator med utrymme för gång-, cykel- och kollektivtrafik för att minska barriärerna. Platser för nya förskolor och äldreboenden behöver utredas i samband med utvecklingen.

För att stödja det hållbara resandet kan en kollektivtrafiknod för byten mellan region- och lokalbussar anläggas i gränsen mellan Weda och Moraberg. Kollektivtrafiknoden bör inkludera flera typer av mobilitetslösningar. Gemensamma parkeringslösningar med parkeringshus ger förutsättning att förtäta området med stadsmässig bebyggelse.

Kollektivtrafiken utmed Brunnsängsvägen behöver utvecklas för att förbättra kopplingen mellan Weda och skolorna och idrottsplatserna i Brunnsäng och Ritorp.

Oxelgrenshagen

Stadsdelen omfattar Oxelgrenshagens industriområde som etablerades under 1950- och 60-talen. Större delen av området omfattas av äldre stadsplaner som reglerar industribebyggelse som i vissa fall är begränsande för företagens utvecklingsmöjligheter. Området bör fortsätta utvecklas för befintliga och nya mindre verksamheter som ett komplement till de mer storskaliga verksamheterna i Moraberg.

Moraberg

Morabergs handels- och verksamhetsområde etablerades under 1960- och 70-talen och består av en stor mängd verksamheter och företag samt gymnasieskola. En del äldre småhus i områdets utkant ska anslutas till allmänt VA. Områdets östra del byggs nu ut för mer industri och handel.

Stadsdelen har en låg exploateringsgrad med byggnader i en till två våningar som omges av stora hårdgjorda ytor för huvudsakligen parkering. Området har potential att utvecklas med fler verksamheter. Marken kan användas mer effektivt genom en tätare bebyggelse i något högre skala, i synnerhet utmed E20, Stockholmsvägen och mot Bergaholmsvägen. Utvecklingen ska bidra till att skapa en tydligare entré till Södertälje stad med väl gestaltade byggnader för handel, kontor och icke-störande verksamheter. Mer verksamhetsmark bör utvecklas inom området och i dess norra del. Verksamheter utvecklas och regleras med hänsyn till bostadsbebyggelsen i Listonhill nordväst om Moraberg. Ett naturområde bör sparas som buffertzon mellan bostäderna och verksamheterna.

Stadsdelen har stora trafikmängder med stor andel tung trafik. För ett mer attraktivt handels- och verksamhetsområde behöver kollekttrafiken och gemensamma parkeringslösningar i parkeringshus utvecklas i området. För att stödja det hållbara resandet kan en kollektivtrafiknod för byten mellan region- och lokalbussar anläggas i gränsen mellan Weda och Moraberg. Kollektivtrafiknoden bör inkludera flera typer av mobilitetslösningar. Gemensamma parkeringslösningar med parkeringshus ger förutsättning att föräta området med stadsmässig bebyggelse.

Det är viktigt att det tillkommer bra cykelvägar inom området och till viktiga målpunkter i staden.

Stadsdelens många hårdgjorda ytor och instängda områden skapar risker för översvämning. Vid utveckling av området bör därför öppna dagvattenlösningar och ekosystemtjänster skapas i lågpunkter och i gatustråken. En förbättrad grönstruktur kan därtill skapa förutsättningar för ekologiska spridningssamband och klimathantering, samt bidra till ett mer trivsamt handels- och verksamhetsområde. Områdets stadstallskogar ska värnas.

Tube-Ljung och Listonhill

Tube-Ljung och Listonhill är utbyggnadsområde för allmänt VA. I Tube-Ljung och Listonhill finns bostadsbebyggelse som främst består av villor. Bebyggelsen ligger intill verksamhetsområdet för allmänt vatten och avlopp. Idag har de flesta fastigheter i området enskilda lösningar, och några är avtalsanslutna till allmänt vatten. Det finns risk att dricksvattenbrunnar i området påverkas av närliggande industri. Många avloppsanläggningar har inte den standard som krävs för permanentboende och det är svårt att anlägga godkända enskilda avlopp i området på grund av tunna jordlager. Delar av området är i behov av åtgärder för en långsiktigt hållbar VA-försörjning och området bedöms vara i behov av allmänna vattentjänster.

Tube-Ljung och Listonhill behöver planläggas för att klargöra om och hur området kan utvecklas. Planläggning behöver göras innan VA-utbyggnad för att kunna dimensioneras rätt. Befintlig bebyggelse vid Listonhill har kulturhistoriska värden som ska värnas och tas hänsyn till vid nybyggnation. Ett naturområde bevaras som buffertzona mellan bostäder och verksamhetsområdet i Moraberg.

1950-talets bostadsplanering i Grusåsen. Foto: Stefan Christophs

De sydöstra stadsdelarna

Rosenlund och Hagaberg, Fornhöjden, Glasberga, Viksängen, Östertälje, Igelsta

De sydöstra stadsdelarna består övervägande av bostadsbebyggelse från tidigt 1900-tal och framåt, men här finns också Södertälje kyrkogård, mindre verksamhetsområden samt idrottsfunktioner. I området finns starka kommunikationer i form av Europaväg och Östertälje station med pendeltåg.

Utvecklingsmöjligheter

RIKSINTRESSEN

Kommunikationer

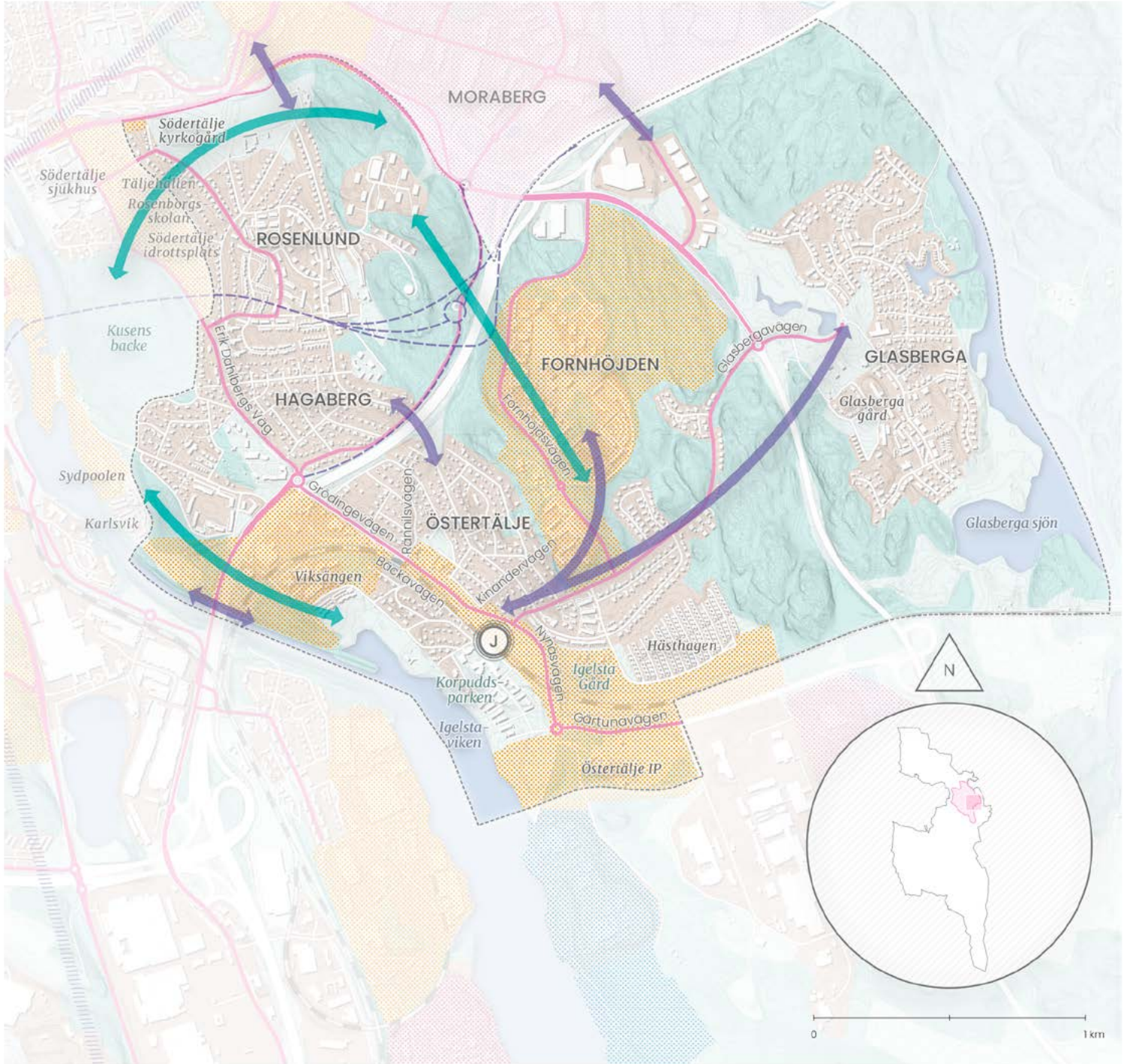
- *Befintlig farled:*
Mälarleden, Södertälje Igelsta – Västerås
- *Västra stambanan*
- *Station Östertälje*
- *Väg E4*
- *Väg E20*

Området har stor potential för utveckling med nya bostäder och verksamheter i framförallt Fornhöjden, kring Östertälje station och Viksängen som är centrala och kollektivtrafikstarka lägen. Ny bebyggelse kan också tillkomma utmed centrala stråk.

Genom området går de stora trafiklederna järnvägen, E4:an och Södertälje kanal. De är viktiga för att knyta samman regionen och hela landets transporter men utgör samtidigt stora barriärer och innebär buller, luftföroreningar och risker kopplade till farligt gods. Bullret innebär dessutom att många invånare i området saknar tillgång till större allmänna grönområden med god ljudmiljö. Det är därför viktigt att öka tillgången till sådana i framförallt Rosenlund, Hagaberg, Viksängen, Östertälje och Glasberga. Bullerdämpande åtgärder bör vidtas vid bullerkällarna vid utvecklingen av nya parker.

Utvecklingen ska bidra till att överbrygga barriärer och förbättra kopplingar för gång- och cykeltrafiken mellan stadsdelarna, till stadskärnan, till Östertälje station och till andra viktiga målpunkter.

Inom de sydöstra stadsdelarna behöver ett helhetsgrepp tas för hantering av spillvatten och dagvatten då det på flera platser finns begränsad kapacitet i spill- och dagvattenledningsnätet både inom stadsdelarna och nedströms dessa. I samband med exploatering behöver det utredas om mark behöver avsättas för rening och fördröjning av dagvatten. Befintliga ytor för magasinering av stora regn behöver finnas kvar eller ersättas av andra motsvarande ytor. Inom delar av Östertälje behöver kombinerat ledningssystem separeras, vilket medför att ytor för att rena och fördröja dagvatten behöver avsättas nedströms.

Rosenlund och Hagaberg

Rosenlund och Hagaberg har välbevarade tidstypiska villa-, radhus- och flerbostadshusområden från olika decennier som är kulturhistoriskt värdefulla. Det höga värdet ligger i de äldre småhusområdena från kring förra sekelskiftet och flerbostadshusbebyggelsen från 1900-talets första hälft. Kring förra sekelskiftet uppfördes flera offentliga byggnader i området såsom Södertälje kyrkogård, Södertälje sjukhus, Rosenborgsskolan och idrottsplatsen.

Södertälje kyrkogård är nästan fullbelagd och en utvidgning av Tveta begravningsplats är därför aktuell.

Den nya passagen under kanalen mellan Oxbacksleden och trafikplats Moraberg får en ny vägkoppling utmed Sagovägen i syfte att avlasta Erik Dahlbergs väg och stärka kopplingen mellan Rosenlund, Hagaberg, Östertälje och Europavägarna.

Fornhöjden

Fornhöjden byggdes på 1960-talet med flerbostadshus som varierar mellan tre och sju våningar. Området är tidstypiskt med hus i park, sparad naturmark, hållar och träd, och trafikseparerat. Fornhöjdens lokalisering på en höjd med sluttande naturslänter gör området svagt integrerat med resten av staden.

Fornhöjden är ett prioriterat område för värdeskapande utveckling.

Fornhöjden har stor potential till utveckling med fler bostäder, i synnerhet på befintliga markparkeringar och längs Fornhöjdsvägen. Den nya bebyggelsen ska bidra till att stärka kopplingen till Östertälje station, Rosenlund och Moraberg samt öka tryggheten.

Fornhöjden centrum är en viktig målpunkt med service och handel men som är i behov av utveckling och upprustning. Centrumet har en inåtvänd orientering och bör kompletteras med bostäder, service, kommunala och kommersiella verksamheter och en utveckling mot Fornhöjdsvägen för att få en större genomströmning av förbipasserande.

Det är viktigt att framtida utveckling bidrar med ökad variation av funktioner i området. Fler sport- och fritidsaktiviteter bör utvecklas särskilt för barn och unga.

Det är viktigt att gårdsmiljöerna samt grönytorna som omger husen bevaras då andel fria ytor per invånare i Fornhöjden är liten. De ekologiska spridningssambanden i området är också viktiga att värna. Bebyggelse i skogskanterna längs befintliga vägar kan prövas men behöver underordna sig platsens höga naturvärden. I anslutning till centrum finns även områden som är utpekade som lämpliga skyfallsytor och skyfallsleder för att minska risker för översvämning i området.

Detta behöver beaktas i den fortsatta planeringen. Skolan och andra samhällsviktiga byggnader riskerar översvämmas vilket innebär att det är viktigt att åtgärder vidtas av fastighetsägaren.

Stadstallskogen som omger Fornhöjden har delvis mycket höga natur- och rekreationsvärden som behöver beaktas vid en utveckling av området. Delar av skogen bör tillgängliggöras för rekreation genom en utveckling av stråk och mötesplatser, medan andra delar är mer svårtillgängliga på grund av topografin. En utveckling med bostäder här bidrar också till att stärka befintliga områden i Fornhöjden och till att integrera Glasberga med Östertälje.

Glasberga

Glasberga består övervägande av villor som byggts under 2000-talet men även av radhus och en del flerbostadshus. I området finns fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader som är viktiga att värna, exempelvis Glasberga gård från 1600-talet. Väster om Glasberga finns jordbruksmark som ska värnas.

Området har liten potential till utveckling av nya bostäder. Den skogsbeklädda höjden norr om Glasberga har tidigare bedömts vara olämplig för en större bostadsexploatering på grund av områdets höga naturvärden, bristande kollektivtrafik, brant terräng samt endast en möjlig angöringsväg. Den skulle även innebära stor översvämningsrisk för Glasbergasjön och därmed det befintliga bostadsområdet i Glasberga.

Stadsdelen har generellt en brist på samhällsservice och en svag fysisk integrering med övriga staden, vilket ger relativt långa avstånd till handel, service och utbildning. Det är därför viktigt att stärka kopplingarna till omkringliggande stadsdelar, i synnerhet till Fornhöjden, Rosenlund och Östertälje station. Man bör tillskapa skolverksamhet i området som också är tillgänglig för elever från Fornhöjden och Östertälje. Skolan kan kombineras med hemtjänstverksamhet. Fler lekplatser och parker med god ljudmiljö behöver tillskapas i området.

Söder om Glasberga invid järnvägen planeras en våtmark för att rena vattnet som rinner ut i Glasbergasjön. I anslutning till våtmarken kan en park med promenadslänga, mötesplatser och insatser för ökad biologisk mångfald skapas.

Många tomter är till stor del hårdgjorda vilket innebär en utmaning för lokalt omhändertagande av dagvatten. I området behöver skyfallsstyr, skyfallsleder och styrning av vattnet tillkomma för att minska riskerna för översvämning.

Viksängen

Viksängen består av flerbostadshus från tidigt 1950-tal, en del äldre villor samt ett mindre verksamhetsområde. Området med flerbostadshus har ett högt kulturhistoriskt värde och består av lamellhus och punkthus byggda runt Lindåståppan, ett skyddat grönområde i områdets mitt. Stadsdelen ligger vattennära med gångväg till Östertälje station och kanalpromenad till stadskärnan.

Det finns stor potential för nya bostäder utmed kanalen mellan Karlsvik och Viksängsleden.

Verksamhetsområdet har stor potential att omvandlas till en stadsmiljö med nya bostäder samt kontor som förbättrar kopplingen mellan Östertälje och stadskärnan. Den nya kontorsbebyggelsen kan skapa ett bullerskydd mot järnvägen och Europavägarna och ska gestaltas med stor omsorg. Vid en utveckling av området är det viktigt att det tillkommer offentlig service, ytor för rekreation samt mötesplatser.

Viksängsvägens passage under järnvägen bör förbättras och bidra till att bättre sammanlänka Karlsvik och Viksängen för gång- och cykeltrafik. Ytterligare en passage över järnvägen utmed sträckan mot Östertälje station bör utredas.

Östertälje

Östertälje består övervägande av äldre villor på relativt stora tomter med trädgårdar, förgårdsmarker och sparad naturmark. Gatorna är smala och anpassade efter topografin. Här finns även radhusområdet Hästhagen och några mindre grupper med radhus och mindre flerbostadshus i närheten av stationen och Glasbergavägen. Igelsta gård är ett sommarresidens från tidigt 1900-tal där byggnader och trädgård av dåtida känd trädgårdsarkitekt samspelar som en helhet. Området är en grön lunga mellan Hästhagen och stationen och har kulturhistoriska värden som är viktiga att bevara.

Östertälje station är en viktig kollektivtrafiknod med pendeltåg, busstorg och infartsparkering. Stationsområdet har stor potential att utvecklas till en tät och levande stadsmiljö med bostäder, ett stadsdelscentrum med torg, service och handel samt förbättrade gång- och cykelvägar. För att minska spårområdets barriäreffekt behöver gångpassagen under järnvägen förbättras och breddas. Detta skulle stärka områdets koppling till vattnet och Korpudsparken. Ytterligare en passage över järnvägen utmed sträckan mot Viksängen bör utredas. Stationsområdet ska utvecklas så att det underlättar för omstigning mellan olika färdmedel utifrån "hela resan-perspektivet". Busstrafiken till omkringliggande stadsdelar bör förbättras, särskilt till Ritorp och Viksberg via Södertälje. En mobilitetshubb kan inrymma olika funktioner som minskar behovet av att resa med egen bil. Placeringen av infartsparkeringen och antalet platser på denna bör utredas för att få till en effektivare markanvändning.

Se mer detaljerade analyser i Program för Östertälje

Det är viktigt att öka orienterbarheten i området samt stärka kopplingarna till omkringliggande stadsdelar. Kopplingen för gång- och cykeltrafiken till Fornhöjden behöver göras kortare och tryggare. Grödingevägens funktion som centrumstråk ska stärkas och utvecklas med ny bebyggelse med entréer och verksamheter mot gatan för en ökad stadsmässighet och på så sätt knyta Östertälje närmare centrala Södertälje.

För att minska risken för översvämning bör skyfallsleder längs Kinandervägen, Rännilsvägen och Bäckavägen ner mot kanalen utvecklas samt en skyfallsyta längs Grödingevägen strax norr om stationen.

Igelsta

Igelsta består av äldre småhusbebyggelse samt ett större område som är under utveckling med cirka 500 lägenheter i flerbostadshus och radhus. I stadsdelen finns också småbåtshamn, grundskola och Korpuddsparken som är en viktig målpunkt för hela Södertälje. Tillgängligheten till och från Igelsta med cykel är god. Genom cykelbanor utmed bland annat Grödingevägen, Nynäsvägen och kanalstråket ges goda förutsättningar för arbetspendling med cykel.

I den södra delen av Igelsta finns möjligheter för utveckling av rekreation och idrott.

Området vid Östertälje IP har potential att utvecklas till ett sport- och idrottskluster i ett kollektivtrafikstarkt läge. Området utreds för utveckling av nytt badhus och här finns också möjlighet för ny grundskola samt en utökning av befintlig skola. Avvägningen mellan skol- och idrottsändamål behöver studeras vidare i fortsatt planering. Befintliga idrottsytor kan omorganiseras för att uppnå en mer effektiv markanvändning. Det långsträckta området mellan järnvägsspåren och Gärtunavägen är inte lämpligt för bostäder utan bör utvecklas med ytterligare ytor för idrott och skoländamål. Området öster om gång- och cykelbron är lämpligt för professionell eller semiprofessionell odling och växthus.

Sommår i de södra kommundelarna. Foto: Pontus Orre

Södertälje landsbygder och kommundelar

Södertälje kommun har landsbygder med varierande naturmiljöer och topografi, välbevarade och attraktiva kulturlandskap som brukats sedan förhistorisk tid, och kvalitativ jordbruksmark med ett världsunikt ekologiskt och biodynamiskt odlande. Förutom landsbygden närmast Södertälje stad är kommunen indelad i fyra kommundelar med tillhörande tätorter: Enhörna, Järna, Vårdinge-Mölnbo samt Hölö-Mörkö. Sammantaget bor över 20 000 invånare på landsbygderna och i kommundelarnas tätorter.

Landskapet är karaktäristiskt för Mälardalens sprickdalslandskap med bördiga jordar i dalgångarna som bryts upp med skogstäckta höjder. Här finns både hav och skärgård, insjöar, orörd natur och stora friluftsområden. Större sammanhängande odlingsmarker varvas med ett mer småbrutet mosaiklandskap.

Bebyggelsen på landsbygden är generellt ålderdomlig och traditionell med herrgårdar, byar, torp och odlingslandskapets ekonomibyggnader, men här finns också senare tiders fritidshus- och bostadsbebyggelse. Runt om i landskapen finns spår efter industriella verksamheter så som tegelbruk, stenbrott och kvarnar. I de södra delarna av kommunen finns en särpräglad, organiskt formad arkitektur i både enstaka byggnader och i bymiljöer, kopplad till antroposofiska verksamheter där Steinerområdet i Ytterjärna utgör en unik företeelse.

I kommundelarnas tätorter, som vuxit fram kring medeltida sockencentrum eller längs järnvägens framdragande, finns småskaliga, historiska kärnor av by-, trädgårdsstads- och villastadskaraktär. Tätorterna har byggts ut med läsbara årsringar med småhus- och flerbostadshusområden samt centrumdelar från 1900-talets mitt till idag. I den regionala utvecklingsplanen (RUF 2050) och i Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen är tätorterna utpekade som viktiga utvecklingslägen. Järna tätort är utpekad som strategiskt bebyggelse- och serviceområde, Mölnbo som landsbygdsnod, och Tuna, Ekeby samt Hölö som serviceorter.

Södertäljes landsbygder och kommundelar behöver även fortsättningsvis vara attraktiva platser att leva i, verka på och besöka.

Strategier för utvecklingen på Södertälje landsbygder och kommundelar

Utveckla landsbygderna och tätorterna i alla kommundelar

För att möta efterfrågan och skapa förutsättningar för boende och företagande på landsbygden ska potentialen och de unika värden som finns i respektive kommundel tas tillvara.

Kommundelarnas tätorter har allmänt VA, fungerande service och goda kollektivtrafikförhållanden och kan stärkas ytterligare genom nya bostäder, verksamheter, arbetsplatser och en ökad befolkning.

Järna, Hölö och Mölnbo tätorter samt tätorterna Ekeby, Tuna och Sandviken i Enhörna har identifierats som viktiga utvecklingslägen på landsbygden. Ny bebyggelse utanför Södertälje stad ska i första hand lokaliseras i eller i anslutning till dessa.

Värna och stärk jordbruksmarken

Jordbruksmarken ska värnas och stärkas för att säkerställa livsmedelsproduktionen. Särskild varsamhet bör vidtas för jordbruksmark som är stads- eller tätortsnära, sjönära och högavkastande. Kommunen ska styra mot att den egna jordbruksmarken främst används till livsmedelsproduktion och successivt ställs om till ekologisk odling. Djurhållning som främjar livsmedelsproduktion, öppna marker och biologisk mångfald ska eftersträvas.

I särskilda fall kan byggande tillåtas på jordbruksmark, exempelvis på platser där andra samhällsintressen väger mycket tungt, eller på enstaka lucktomter utmed stråk av befintlig bebyggelse. Utveckling av traditionella näringar och möjlighet till generationsboende på jordbruksfastigheter har företräde.

Utveckla hållbart och hälsofrämjande resande på landsbygden

För att främja folkhälsa, hållbara transporter och säkerställa rörelsefriheten för barn, unga och personer utan tillgång till bil ska satsningar genomföras på tillgänglighet, trafiksäkerhet och framkomlighet för gång-, cykel- och kollektivtrafiken.

Ny bebyggelse ska lokaliseras på platser som kan trafikeras effektivt av befintlig kollektivtrafik. Tätorter, byar och viktiga målpunkter på landsbygden ska sammankopplas med gång- och cykelvägar.

Åtgärder bör vidtas enligt den kommunala gångplanen samt enligt kommunala och regionala cykelplaner. Om möjligt bör utbyggnaden av gång- och cykelvägar samordnas med utbyggnaden av allmänt VA.

Nya tekniker för resande, nya typer av fordon och mobilitetstjänster samt anropsstyrd kollektivtrafik ska främjas där resandeunderlaget är litet.

Strategier för utvecklingen på Södertälje landsbygder och kommundelar

Värna och stärk naturen på landsbygden för ökad biologisk mångfald och friluftsliv

De regionala kilarna Bornsjökilen och Hanvedenkilen bildar tillsammans med flera naturreservat en grön ring runt staden som är mycket viktig ur natur- och rekreationssynpunkt. Den gröna ringen ska värnas och stärkas, och tillgängligheten till naturområdet ska förbättras.

Det finns ett antal naturområden på kommunens mark som pekas ut som utredningsområden för natur och friluftsliv för att värna och stärka dessa områden. Dessa områden är av särskild betydelse för biologisk mångfald och/eller friluftsliv, på grund av höga naturvärden, strategiska lägen i ekologiska spridningskorridorer och rekreativvärden.

Det är också viktigt att ta hänsyn till riksintressen för naturvård, friluftsliv och Natura 2000, samt till områden med stora samlade rekreativ-, natur och kulturvärden, inklusive naturreservat.

Säkerställ hållbara dricksvatten- och avloppslösningar

I första hand prioriterar vi att bygga i områden som har allmänna VA-lösningar.

För att kunna bevilja bygglov, förhandsbesked och planbesked i områden där det ska vara enskild VA-försörjning, behöver det säkerställas att den kan lösas utan risk för miljö och människors hälsa. Dricksvattenförsörjningen måste fungera även vid torrår (och minimal nederbörd) och utan att närliggande befintliga fastigheter påverkas negativt av vattenuttaget. Utvecklingen får inte heller medföra krav på allmän VA-försörjning.

Placering och utformning med hänsyn till kulturmiljö

Vid småskalig utbyggnad av nya bebyggelseområden på landsbygden ska tätortskaraktär undvikas genom att strukturen anpassas till landskapets topografi och variation.

Tomtstorlekar samt placering av nya byggnader och infrastruktur ska utgå från platsens förutsättningar beträffande topografi, natur- och kulturmiljövärden samt landskapsbild. Markuppfyllnader och schaktningar bör undvikas.

Nya byggnader och infrastruktur ska gestaltas med hänsyn till lokal byggnadstradition och omgivande bebyggelsekaraktär i fråga om skala, färgsättning och material, men kan vara av modern utformning.

Återbruka landsbygdens bebyggelse

Eftersträva återbrukande och försiktig utveckling av landsbygdens bebyggelse, där exempelvis befintliga ladugårdar bör bevaras för att underlätta för jordbruket, eller utvecklas för att också inbegripa gårdshandel eller obemannade handelsbodnar.

Den stadsnära landsbygden

Viksberg och Viksäter, Ekbacken, Gärtuna, Hall och Tysslänge, Tveta, Stadan och Nabben, Almnäs, Vattubrinken

Landsbygden närmast Södertälje stad består till stora delar av ett kulturlandskap med jordbruksmark, skogar, sjöar och kust. I de norra delarna finns bebyggelseområden med landsbygdscharakter. I de södra delarna finns betydelsefulla verksamhetsområden som Almnäs och AstraZeneca i Gärtuna samt större tekniska anläggningar. I en ring runt staden finns gröna kilar av såväl kommunal som regional betydelse. Inom dessa ligger natur- och rekreationsområden med besöksmål som Lina naturreservat och Eklundsnäs.

RIKSINTRESSEN

Kulturmiljövård

- Bornsjön

Naturvård

- Korpberget

Friluftsliv

- Bornsjön

Natura 2000

- Stångberget
- Brant syd Lanaren
- Kvedesta
- Lina
- Kiholm
- Korpberget

Yrkesfiske

- Sjö: Mälaren

Kommunikationer

- Befintlig farled:
Mälaren, Södertälje Igelsta – Västerås
- Befintlig farled:
Landsorts bredgrund – Södertälje (Igelsta)
- Planerad farled:
Landsortsfarleden
- Västra stambanan
- Svealandsbanan
- Väg E4
- Väg E20

Totalförsvaret

- Påverkanszon – Vällinge skjutfält

Utvecklingsmöjligheter

I den stadsnära landsbygden finns en viss utvecklingspotential för nya bostäder, men framförallt utvecklingspotential för nya verksamheter, industrier och tekniska anläggningar. Almnäs ska fortsätta utvecklas som ett prioriterat verksamhetsområde med fler verksamheter. Söderenergi ska ges möjlighet att utveckla sin verksamhet söderut. Vid den södra kommungränsen kan ett område utvecklas för verksamheter kopplade till energiproduktion. Tveta begravningsplats och Tveta återvinningscentral ska ges möjlighet att utvecklas i anslutning till sina befintliga anläggningar.

Som ett led i omställning till hållbara transporter från Södertälje hamn till Almnäs föreslås byggandet av Tvetaleden. För att möjliggöra vägen behöver jordbruksmark tas i anspråk. Tvetaleden behöver utformas så att exploateringen av jordbruksmarken minimeras och på ett sätt som innebär en så begränsad inverkan som möjligt för jordbruket.

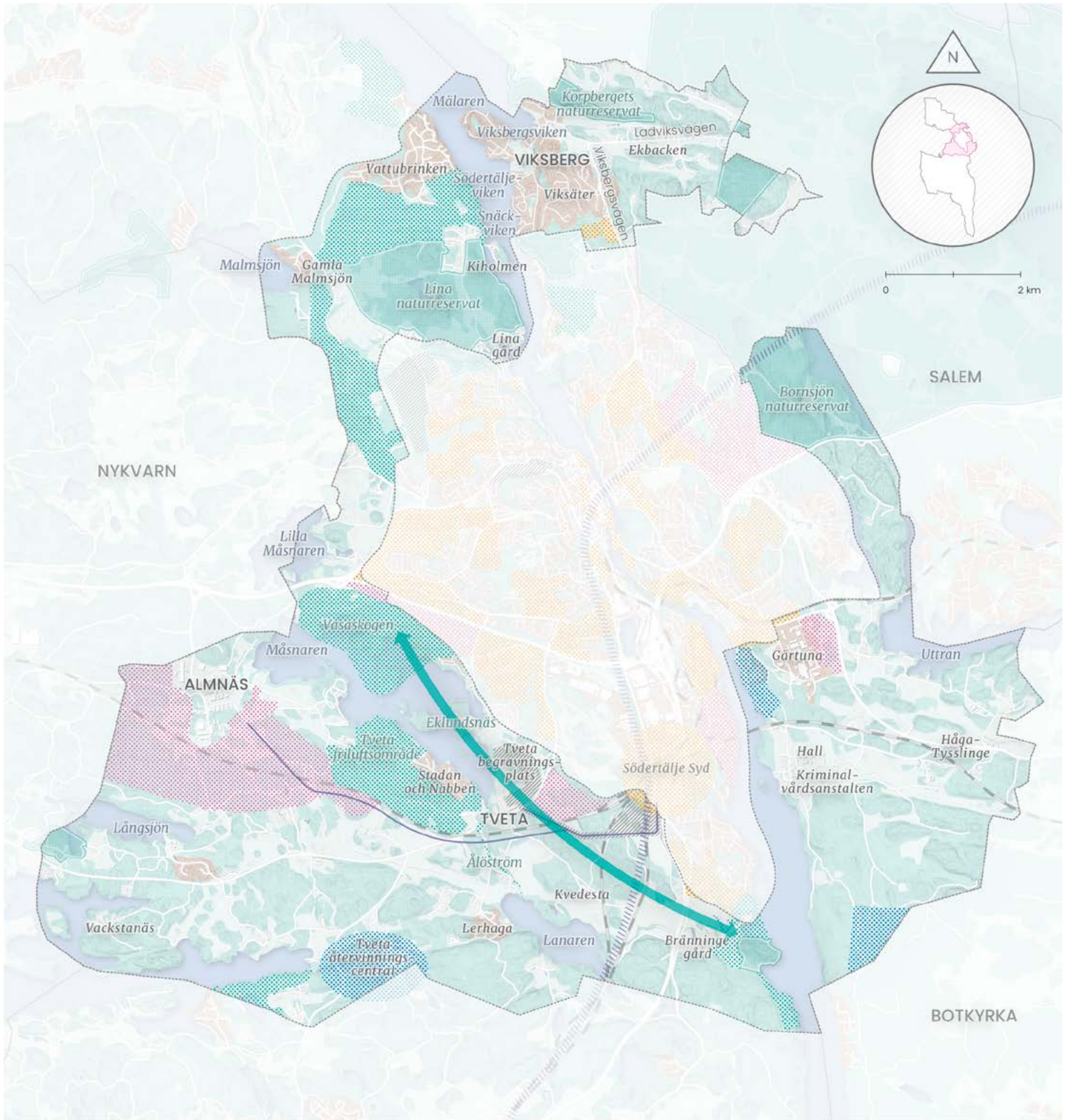
För Viksberg med närliggande områden finns kapacitet för vatten och spillvatten för den tillkommande bebyggelse som är planerad för närvarande. Viss möjlighet finns att avtalsansluta befintliga fastigheter som ligger utanför verksamhetsområdet för allmänt VA.

En ny tryckstegringsstation behöver byggas för att förse Almnäs med vatten. Kapaciteten i vatten- och spillvattenledningsnätet är begränsad att klara en viss typ av verksamhet med måttlig vattenförbrukning.

Hänsyn vid exploatering behöver tas till de vattenskyddsområden som finns inom området.

I området löper de regionala grönkilarna Bornsjökilen och Hanvedenkilen i en ring runt staden som är viktiga för rekreation och som regionala samt lokala ekologiska spridningskorridorer. Över kanalen och E4:an är det gröna sambandet svagt. Vid en fortsatt planering och utveckling är det viktigt att inte försvaga sambanden.

Kusten norr om Södertälje stad kantas av rasbranter och skogar med höga natur- och friluftslivsvärden som bör utvecklas och skyddas.

Utredningsområden för natur och friluftsliv är Bastmora, skogen norr om Lina naturreservat, Öbacken-Bränninge, Tveta friluftsområde, Vällingens södra strand, Ålöström och Vasaskogen.

Viksberg och Viksäter

Viksberg har en tydlig landsbygdskaraktär med fritidsbebyggelse från 1930- och 40-talen och framåt som successivt omvandlats till permanentboenden med allmänt VA. Stadsdelarna är omgärdade av ett natur- och kulturlandskap med höga värden.

Vid Hjälmstättra pågår ett planarbete för att uppföra flerbostadshus, radhus och villor. Området berörs av Bornsjökilen och Bornsjöns vattenskyddsområde samt har höga ekologiska värden vilket innebär att utvecklingen bör ske varsamt.

Det finns behov av att förbättra vägarna i området för kollektivtrafik och oskyddade trafikanter. En utmaning är att de är smala och slingrande. Dessutom är många av vägarna i området enskilda, medan norra delen av Viksbergsvägen och Ladviksvägen tillhör det statliga vägnätet.

Viksberg omfattas av flera begränsningar och hänsynstaganden. I nordöst omfattas området av influensområde för Vellinge skjutfält. De östra delarna ingår i Bornsjöns vattenskyddsområde, och de västra delarna ingår i kommande vattenskyddsområde för södra Mälaren.

På grund av stor efterfrågan för bebyggelse i området samt särskilda krav på hänsynstagande till riksintressen, miljöskydd och natur- och kulturmiljövärden kan detta leda till krav på detaljplan vid lov och förhandsbesked.

Inom området finns endast potential för enstaka komplettering utöver pågående detaljplanering. Det finns behov av kollektivtrafik och gång- och cykelvägar.

Ekbacken

Ekbacken är ett utbyggnadsområde för allmänt VA. Ekbacken ligger även inom Bornsjöns vattenskyddsområde. Utvecklingen av området begränsas av vattenskyddsföreskrifterna, vilka förbjuder uppförande av nya byggnader för bostadsändamål. I samband med utbyggnad av allmänt VA ska samordning av ledningsdragning och gång- och cykelväg ses över. Möjligheten att ansluta mer bebyggelse längs överföringsledningen till Ekbacken bör också utredas.

Gärtuna

AstraZeneca utgör ett av kommunens näringslivskluster och ska ges goda förutsättningar för långsiktig utveckling, med möjlighet till förädling av befintliga markytor och anskaffning av nya vid behov. Den största utvecklingspotentialen finns öster om befintlig anläggning.

Söderenergis kraftvärmeanläggning Igelstaverket producerar el, fjärrvärme och fjärrkyla. Södertälje kommuns lokala energisystem är också tätt sammankopplat med närliggande kommuners system för att tillsammans skapa resurseffektiv produktion, distribution och användning av energi i regionen. Anläggningen ska utökas söderut. I anslutning till anläggningen finns potential att utveckla ett energikluster för att säkerställa en hållbar regional energiförsörjning.

Hall och Håga-Tysslinge

Hall och Håga-Tysslinge är delar av utpräglat kulturlandskap med fornlämningsmiljöer, järnåldersgravfält som brukats under lång tid och medeltida bytomter som visar områdenas långa kulturhistoria. Här finns bördiga jordar i dalgångarna. Vid Håga finns också några byggnader från åkerbrukskolonin.

Kriminalvårdsanstalten Hall ska kunna utvecklas vid behov, i första hand inom befintlig fastighet.

Vid den södra kommungränsen finns ett naturområde med ett strategiskt läge för hållbar energiproduktion då det ligger i anslutning till stamnätet. Området bör utredas för tekniska anläggningar kopplade till havsbaserad vindkraft.

Tveta

I Tveta finns ett gammalt sockencentrum med kyrka och herrgård som har höga kulturhistoriska värden. I anslutning till kyrkan ligger Tveta begravningsplats. I närheten finns också ett av Södertäljes mest besökta och uppskattade friluftsområden med tillhörande spontanidrottsanläggning. Delar av området har höga naturvärden, särskilt längs sjön Måsnarens stränder.

Det finns ett behov av att utveckla mer begravningsmark och en beredskapskyrkogård inom Södertälje pastorat. Det finns fördelar att placera dessa i anslutning till Tveta kyrka med tillhörande anläggningar, och området föreslås därför som utredningsområde för begravningsmark. Delar av utredningsområdet är högproduktiv och sjönära jordbruksmark, vilket måste beaktas i fortsatt planering. Det är också viktigt att utvecklingen inte påverkar Måsnarens vattenkvalitet negativt.

Scaniaområdet ska utvecklas mellan Tvetavägen och järnvägen för att inkludera en ny testbana för elektrifierade och självkörande fordon. Längre österut utmed den föreslagna Tvetaleden föreslås ett utredningsområde för verksamheter och industri. Utvecklingen bör ske med hänsyn till jordbruksmark och det gröna samband som löper genom området.

Tveta återvinningscentral behöver utöka sin verksamhet. För att ha uppsikt över de delar som ska täckas över är det lämpligt att utvidga området i anslutning till den nuvarande anläggningen. Utvecklingen bör ske med hänsyn till naturvärden, fornlämningar och jordbruksmark.

Tveta friluftsområde är utredningsområde för natur och friluftsliv. Söder om Måsnaren planeras en våtmarkspark för att rena vattnet innan det rinner ut i sjön. Här föreslås även en entré med besöksparkering, stigar och rastplatser. Vandringsleder bör skapas för att knyta ihop de olika besöksmålen runt Måsnaren. Gång- och cykelvägar behöver utvecklas för att skapa goda förbindelser till staden och omkringliggande bebyggelseområden. Vasaskogen på sjöns norra sida är ett viktigt, tätortsnära friluftsområde med mycket höga naturvärden. Reservatsbildning pågår för skogen.

Ålöström är en meandrande åravin mellan Måsnaren och Lanaren som har hög biologisk mångfald och höga kulturhistoriska värden. Området är ett utvecklingsområde för natur och friluftsliv. En våtmark planeras där Ålöström möter Lanaren för att rena vattnet som passerar den omgivande jordbruksmarken. Våtmarken och sjöstranden ska utformas för att uppmuntra gäddlek och omgivningarna hållas öppna med betande kor.

Vid Vällingens strand norr om den lilla fågelsjön Flaten finns gammelskog med höga naturvärden samt bra badvatten. Skogen är ett utredningsområde för natur och friluftsliv.

Stadan och Nabben

Stadan och Nabben är utbyggnadsområde för allmänt VA. Områdena består av småhusbebyggelse. En ny detaljplan har tagits fram för området som syftar till att bygga ut allmänt VA och möjliggöra permanentboende.

Almnäs

Almnäs är ett verksamhetsområde omgivet av skogstäcka bergshöjder, åkermark, sjöar, våtmarker och vattendrag. Inom området finns kulturhistoriskt värdefulla regementsbyggnader och lämningar från forntiden till idag. Almnäs ingår i Stockholm Syd, ett större regionalt logistik-, industri- och kontorsnav avsett för ytkrävande verksamheter med behov av goda logistiska förhållanden.

Almnäs är ett av kommunens prioriterade verksamhetsområden.

Området föreslås utvecklas med fler verksamheter på samtliga sidor om nuvarande bebyggelse. Det kan också bli aktuellt med en ny återvinningscentral någonstans inom området. En större utbyggnad planeras också i Nykvarn på andra sidan kommungränsen.

Vid etablering av verksamhetsmark brukar ofta stora ytor hårdgöras. Det är viktigt att utvecklingen av området sker på ett hållbart sätt med naturbaserade lösningar och omfattande kompensation för biologisk mångfald. Utvecklingen ska också ske med hänsyn till områdets höga natur- och kulturmiljövärden. Det är också viktigt att utvecklingen inte har negativ påverkan på Måsnarens vattenkvalitet.

Vid Anstasjön i Näsbyviken finns en tätortsnära våtmarkspark och skog. Denna kan utvecklas till en friluftspark med höga natur- och upplevelsevärden och som ett viktigt område för pollinerare.

Vattubrinken

Vattubrinken är ett naturnära område med småhusbebyggelse. Med hänsyn till de höga naturvärdena finns små möjligheter för utveckling inom Vattubrinken genom nybyggnation. Det tidigare fritidshusområdet Dammkärr-Vattubrinken har fått allmänt VA som möjliggjort permanentboende.

Det finns utvecklingspotential för ny bebyggelse i ett stråk som syftar till att sammankoppla Dammkärr-Vattubrinken med Ekeby. Det är viktigt att tillräcklig grönska lämnas obebyggd mellan befintlig och tillkommande bebyggelse för att inte bryta det gröna sambandet.

Lina naturreservat är ett Natura 2000-område och därmed av riksintresse för habitatdirektivet. Skogen norr om Lina naturreservat har höga naturvärden och är ett utredningsområde för natur och friluftsliv.

Enhörna kommundel

Ekeby, Sandviken, Tuna, Underås, Stjärna och Aska, Överenhörna

Enhörna kommundel karaktäriseras av ett sprickdalslandskap med skogsklädda höjder och dalgångar med bördig jordbruksmark. Landskapsbilden är i stora delar mycket välbevarad och därför särskilt skyddsvärd. I kommundelen finns också gods och gårdar, bystrukturer, samt tätorterna Ekeby, Tuna och Sandviken med grundläggande service och ett aktivt föreningsliv. Kollektivtrafiken utgörs av buss.

Utvecklingsmöjligheter

RIKSINTRESSEN

Kulturmiljövård

- Överenhörna

Rörligt friluftsliv

- Mälaren med öar och strandområden i Stockholms län

Friluftsliv

- Björkfjärden – Prästfjärdens övärld

Natura 2000

- Bårsjön
- Jurstaholm
- Hamnskär

Yrkesfiske

- Sjö: Mälaren

Vattenförsörjning

- Djupdalsverket

I Enhörna kommundel finns utvecklingspotentialen framför allt i kollektivtrafikstarka lägen, i delar av Underås samt inom och i anslutning till Ekeby, Tuna och Sandviken tätorter. Utvecklingen ska bidra till att skapa en ökad blandning av boendeformer samt stärkt service, skola och idrott. Det är också viktigt att skapa gena kopplingar för gång- och cykeltrafikanter till målpunkter i kommundelen och koppla samman områdena sinsemellan och med Södertälje stad. Kollektivtrafiken inom kommundelen behöver stärkas. Det kommer finnas ett ökat behov av kommunala verksamheter i och med utvecklingen. Utvecklingen ska ske med hänsyn till den befintliga bebyggelsens karaktär och landskapsbilden, samt att natur- och kulturmiljöer värnas. En översyn över var det är viktigt att bevara landskapsbilden bör göras.

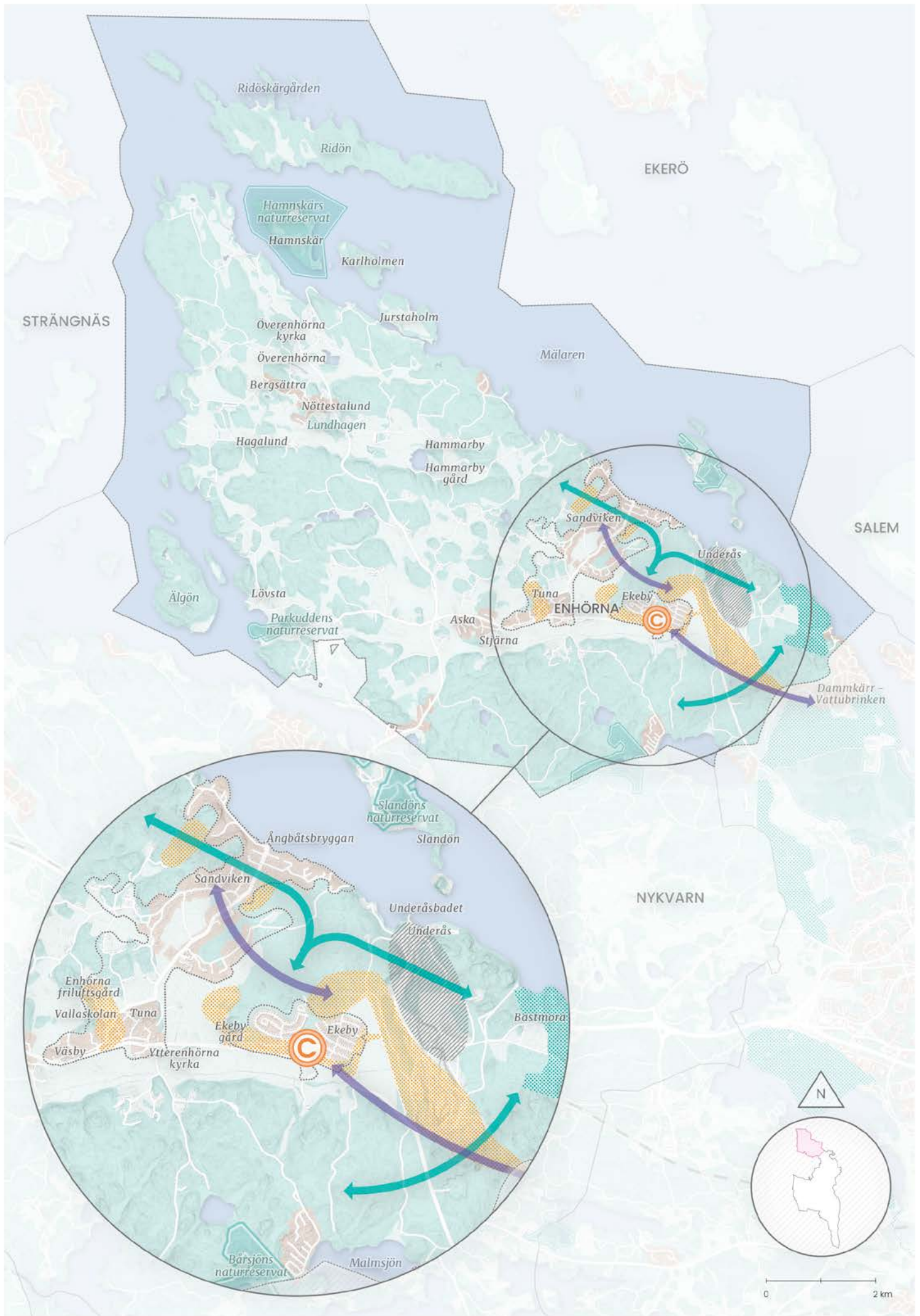
Med sina rika natur- och kulturmiljöer är Enhörna en intressant plats för destinationsutveckling.

I vissa delar råder det brist på grundvatten. Vid nybyggnation är det viktigt att det finns tillräckligt med grundvatten. Ytterligare frågor som behöver hanteras vid fortsatt planering är bland annat gröna kilar och spridningssamband, landskapsbildsskydd, vattenskyddsområden samt ett flertal riksintressen.

Sandviken är prioriterat för utbyggnad av allmänt vatten och avlopp vilket möjliggör utökade byggrätter och utveckling av fler bostäder och småskaliga verksamheter.

Vatten- och spillvattenledningsnät samt anläggningar ska förstärkas för att möjliggöra anslutning av befintlig bebyggelse i Sandviken och intilliggande detaljplaner samt eventuella planbesked. Ytterligare kapacitet finns för begränsad utbyggnad i närområdet.

Utbyggnad inom kommundelen måste anpassas till vattenförsörjningsintresset samt regionalt och lokalt prioriterade grundvattentäkter för att inte äventyra eller försvåra utbyggnad av vattenproduktionen, vattenkvaliteten och tillgången på vatten.

I kommundelen finns flera viktiga spridningssamband som behöver stärkas, särskilt lövskogssambanden. I och invid Enhörna finns två större relativt opåverkade natur- och vattenområden: Ridöskärgården och Malmsjön. Dessa ska värnas och stärkas. Länsstyrelsen utreder Ridön och Jurstaholm för reservatsbildning.

Bastmora har höga naturvärden och en historia som aktivt friluftsområde med motionsslingor, friluftsgård och badplats. Området skulle kunna utvecklas genom att exempelvis återinrätta friluftsgården.

Ekeby

Ekeby började utvecklas med småhusbebyggelse under tidigt 1960-tal. I området finns idag nästan 400 bostäder. I Ekeby finns service i form av förskola, äldreboende, restaurang, mataffär, lekplatser och bollplan.

I Ekeby finns utvecklingspotential för ny bebyggelse, främst söder om väster om befintlig bebyggelse samt i ett stråk som syftar till att sammankoppla Ekeby med Dammkärr-Vattubrinken. Ny bebyggelse ska bidra till att skapa en större variation av upplåtelseformer och ökad service.

Ekeby gård utgör en kulturmiljö där även värdefulla trädmiljöer ingår. Norr om Ekeby finns ett område med utpekad värdefull bostadsnära natur med inslag av nyckelbiotoper. Öster om Ekeby finns odlingsmark som är viktigt att värna.

Sandviken

Sandviken är ett utbyggnadsområde för allmänt VA. Sandviken har en blandad bebyggelse med cirka 150 småhus i form av trähus från förra sekelskiftet på väl tilltagna tomter och sport- och fritidsstugor i funktionalistisk stil som anpassats till topografin. Enhörnavarvet liksom spår av tidigare trädgårdsmästerier och tegelbruk berättar om näringsverksamheten i Mälarens närhet.

Sandviken som helhetsmiljö har höga kulturhistoriska värden med smala och ofta grusade vägar, lummiga trädgårdar med höga häckar och stenmurar samt spår av äldre verksamheter. Området utgör en kulturmiljö av kommunalt intresse. Det är därför viktigt att utveckling sker med hänsyn till områdets karaktär och kulturhistoriska värden.

Ångbåtsbryggan är ett besöksmål med ångbåtar som sommartid trafikerar mellan Södertälje, Mariefred och Stockholm. Verksamheten kan med fördel utvecklas ytterligare.

Allmänt VA möjliggör en omvandling av fritidshus till permanentbostäder samt cirka 200 nya bostäder. När utbyggnaden skett väntas cirka 700 personer bo i Sandviken med omnejd.

I dagsläget finns endast kollektivtrafik under delar av året till Sandviken, vilken är en stor brist. Med bättre kollektivtrafik skulle ytterligare bostäder i området vara möjliga.

Kopplingen mellan Sandviken och Ekeby, och utmed vattnet mellan Sandviken och Underåsbadet behöver stärkas genom tillgängliga och trygga gång- och cykelvägar.

Det finns höga naturvärden i form av både växtlighet och skyddade arter som är viktiga att värna vid en fortsatt planering. Det finns också ett flertal fornlämningar i området som behöver utredas närmare vid fortsatt planering.

Tuna

Tuna har ett kulturhistoriskt värde i egenskap av kyrkby. Stora delar av bebyggelsen har tillkommit under senare tid. Bystrukturen, i synnerhet den del som vetter mot kyrkan, är viktig att bevara. Det finns viss utvecklingspotential för småskalig bebyggelse i anslutning till byn för att förstärka dess karaktär av kyrkby. Den nya bebyggelsen ska ta hänsyn till jordbruksmarken och landskapsbildsskyddet.

Vissa delar av området är anslutet till allmänt VA.

Vallaskolan är en F-6-skola med folkskolebibliotek. På sikt ska skolan utvecklas till en F-9-skola. Invid skolan ligger Enhörna friluftsgård med tillhörande idrottsplats och elljusspår. Det bör utredas om en fullstor idrottshall kan skapas i närheten och därigenom stärka Enhörna IF. För att levandegöra området fler timmar på dygnet skulle idrottshallen med fördel kunna nyttjas av skolan dagtid och vara allmänt tillgänglig kvällstid.

Väsby i Tunas västra delar består av äldre bebyggelse från 1700- till 1900-talet och har ett högt kulturhistoriskt värde i egenskap av radby och för dess miljöskapande värden i upplevelsen av kulturlandskapet. Området är känsligt för förtätningar, och eventuella kompletteringar bör anpassas till byns skala, färgsättning och material. Den gamla landsvägen genom byn bör bibehållas i sin sträckning och bredd. Det bör utredas i detaljplan var eventuell förtätning är möjlig och vilka delar som ska skyddas .

Underås

Berg- och grustäkten i Underås från 1930-talet är till ytan en av norra Europas största om cirka 420 hektar. Verksamhetens tillstånd upphör år 2042, varefter området behöver återställas. I vilken form detta ska ske behöver utredas vidare.

Det finns intresse att utveckla bostäder i området. I ett första steg kan det finnas möjlighet till utveckling av nya bostäder längs befintliga vägar väster om grustäkten. Utvecklingen ska bidra till att koppla samman Vattubrinken med Ekeby. Förutsättningarna för detta behöver utredas i en fördjupad översiktsplan eller i ett program. I området finns höga naturvärden och rödlistade arter vilket innebär att naturvärdesinventering behöver göras. Det finns inslag av kulturmiljövärden som bör tas tillvara vid en utveckling av platsen. Den södra delen av området angränsar till vattenskyddsområdet Malmsjöåsen. Kommande avgränsning av vattenskyddsområdet innebär att hela täktområdet hamnar innanför detta. Åsen utgör grundvattentäkt vilket medför vissa restriktioner för markanvändningen. Vid en återställning av området är det mycket viktigt att dricksvattentäkten värnas, och att en robust dagvatten- och skyfallshantering tillkommer.

Avloppsanläggningar måste vara anslutna till det kommunala avlopps nätet. Hänsyn ska tas till det utökade strandskyddet om 300 meter samtidigt som tillgängligheten till den befintliga badplatsen och närliggande nyckelbiotoper stärks. Den befintliga hamnen utgör redan ianspråktagen mark och det bör utredas hur hamnen kan utvecklas.

Stjärna och Aska

Stjärna är en välbevarad by med bebyggelse från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Bebyggelsen är tätt placerad, småskalig och enhetlig. Byn är särskilt värdefull ur ett kulturmiljöperspektiv. Lämningar efter odlingsterrasser samt de smala åkrarna skyddas genom kulturmiljölagen. Förtätning och delning av tomterna bör undvikas.

Aska är en ålderdomlig by med anor från medeltiden. På senare tid har det uppförts ett antal nya byggnader i området och byn är förändrad men med en delvis traditionell struktur med undantag av odlingsmarken som till stor del försvunnit. Aska har begränsad möjlighet till utveckling genom nybyggnation. Det bör utredas i detaljplan var förtätning är möjlig och vilka delar som ska skyddas.

Överenhörna

Överenhörna har tre gods med omgivande miljöer som har höga kulturhistoriska värden, samt Överenhörna kyrka från 1100-talet. Områdesbestämmelser bör tas fram för samtliga gods med omgivande miljöer för att säkerställa att befintliga värden bevaras. I Enhörna råder landskapsbildsskydd vid Överenhörna kyrka och Ytterenhörna kyrka.

Det finns möjlighet till viss ny bebyggelse mellan Bergsättra och Lundhagen samt mellan Hagalund och Nöttetalund. En utveckling förutsätter att hänsyn tas till existerande kulturmiljövärden, jordbruksmarken och att tillgången till vatten säkerställs.

Hammarby utgörs av ett lantligt område där Hammarby gård och Hammarby strands gård med tillhörande ägor dominerar landskapsbilden. Vägarna till och inom området är smala och grusbelagda. Området är inte beläget nära samhällsservice. Ytterligare sammanhållen bebyggelse är inte lämpligt.

En gång- och cykelväg eller bygdeväg med cykelbana bör skapas mellan Överenhörna och de kommunala badplatserna i Ytterenhörna.

Järna kommundel

Järna tätort, Kallfors, Södertuna, Farstanäs, Nästäppan, Brogårdet och Solberga by, Saltå, Ytterjärna

Järna kommundel karaktäriseras av öppen jordbruksmark med inslag av ädellövträd, skogsklädda moränsluttningar och hållmarker, dalgångar med slätter och kustområden. Järna tätort har ett centrum med service, handel och pendeltågsstation. Kollektivtrafiken i övriga kommundelen utgörs av buss. I kommundelen finns näringslivskluster kopplade till livsmedelsproduktion samt ett aktivt kultur- och föreningsliv. I Ytterjärna har antroposofin sitt nationella centrum med skolor, verksamheter och kulturhus.

Utvecklingsmöjligheter

RIKSINTRESSEN

Kulturmiljövård

- Brändalsund

Högexploaterad kust

- Kustområdena och skärgården i Stockholms län

Rörligt friluftsliv

- Kustområdena och skärgården i Stockholms län

Natura 2000

- Orrsättra

Yrkesfiske

- Kustzon: Fällnäsviden Himmerfjärden

Kommunikationer

- Befintlig farled: Landsorts bredgrund – Södertälje (Igelsta)
- Planerad eller framtida farled: Landsortsfarleden
- Station Järna
- Västra stambanan
- Södra stambanan
- Ostlänken (planerad framtida bana)
- Väg E4

Störst utvecklingspotential i kommundelen finns inom och i anslutning till Järna tätort och Kallfors. Utvecklingen ska bidra till att koppla samman områdena med varandra och förbättra förutsättningarna för service och kollektivtrafik.

Enligt den regionala utvecklingsplanen (RUF 2050) utgör Järna tätort ett så kallat primärt bebyggelseläge. Det innebär att det finns potential att utveckla täta, sammanhängande miljöer med vissa urbana kvaliteter som innehåller både bostäder, verksamheter, lokal grönstruktur och service med god regional tillgänglighet.

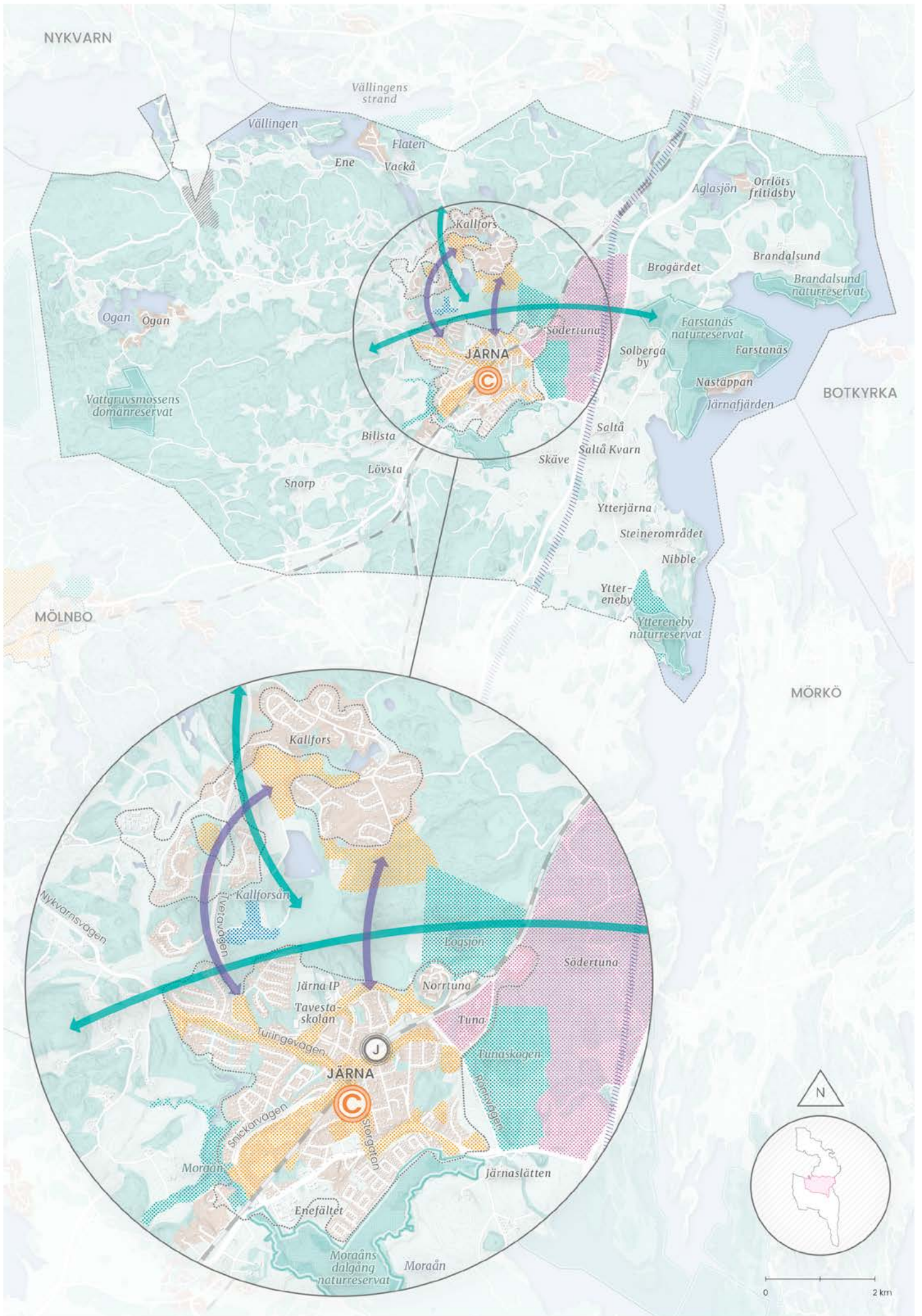
Längs väg 525 pågår planering för utveckling av nya bostäder vid Solberga gård samt vid Mikaelsgården.

Det pågår också planering för ett stort verksamhetsområde med hållbarhetsprofil i Södertuna vid Järna tätort.

Efter 2050 kommer Järna-Vårdinge pastorat ha behov av ytterligare begravningsmark. Pastoratet äger mark vid Risbro som idag arrenderas ut för jordbruksändamål som kan tas i anspråk för en eventuell kyrkogård i kris eller krig.

Spill- och dagvattenkapaciteten behöver öka inom Järna tätort. Vatten- och spillvattenledningsnätet har byggts ut för att ansluta Farstanäs och Nästäppan, vilket även kan försörja angränsande bebyggelse. För områden norr om Farstanäs saknas utbyggt VA-ledningsnät. Mark behöver reserveras för en ny vattenreservoar inom Järna tätort och för dagvattenanläggningar för rening av dagvatten. Det behöver även utredas när den allmänna VA-kapaciteten behöver förstärkas. Utbyggnad av VA bör samordnas med utbyggnad av gång- och cykelvägar.

Ene-Vackå består av två fritidshusområden med enskilda avloppslösningar. Då allt fler bosätter sig permanent här behöver kommunen utreda hur VA-situationen ska lösas. På grund av det perifera läget med bristande tillgänglighet till kollektivtrafik, service och allmänna VA-anläggningar är det inte lämpligt med ny bebyggelse.

Det är önskvärt att det byggs en cykelväg längs väg 515 och väg 525 mellan Järna tätort och Södertälje stad för att möjliggöra trafiksäker cykelpendling. Det skulle också gynna besöksnäringen i området.

Kopplingarna mellan Ytterjärna och Järna tätort behöver stärkas och barriärerna över E4:an och kommande Ostlänken överbryggas.

Söder om Järna tätort löper Bornsjökilen som förbinds med kustlandskapet norrut mot Södertälje stad. Detta gröna samband behöver stärkas.

Utredningsområden för natur och friluftsliv är Logsjön, Tunaskogen, Farstanäs och Yttereneby.

Järna tätort

Järna tätort är ett stationssamhälle som började utvecklas vid anläggandet av västra stambanan 1861. Tätorten ligger högt på en ås med den flacka Järnaslätten nedanför i öster och Järnafjärden som skymtar längre bort. Tätortens syns från långt håll med kyrkan och vattentornet som riktmärken. Orten är uppdelad i två delar kring järnvägens sträckning med en bro som förbindelse. Järna tätort har goda kommunikationer i form av spårbunden trafik, och ett strategiskt läge längs med E4:an.

Orten speglar stationssamhällets utveckling med en blandad bebyggelse. Många byggnader har kulturhistoriska värden. De äldre torpen i tätorten och småindustrierna vid stationsområdet är karaktärsskapande och viktiga för samhällets identitet.

Järna utmärker sig med många odlingsverksamheter och lokala matproducenter. Tätorten har mycket goda förutsättningar att fortsatt utveckla sin småstadskaraktär med fokus på odling och mat.

Det finns stor utvecklingspotential för ny bebyggelse inom den befintliga strukturen, särskilt längs centrala stråk och inom gång- och cykelavstånd från Järna station. Principen att bygga Järna inifrån och ut ska fortsatt gälla.

Järna tätort bör kopplas samman bättre med Kallfors, och det är viktigt att det finns gena och trygga gång- och cykelvägar mellan områdena. Utmed Tvetavägen bör ny bebyggelse bidra till att skapa ett tryggt och levande gaturum och minska det upplevda avståndet mellan Järna tätort och Kallfors.

Järna centrum erbjuder en variation av butiker, restauranger, caféer och verksamheter längs Storgatan. Centrumet ska stärkas med fler bostäder och verksamheter i anslutning till Storgatan och anslutande gator. Befintliga byggnader kan med fördel utvecklas för att öppnas upp mot Kyrkvägen och öka tryggheten i området. Parkeringen vid Klockaretorget är en lågpunkt som riskerar översvämmas vid skyfall vilket bör hanteras i den fortsatta planeringen.

Ytan bör utvecklas för att rama in torget bättre och det centrala läget bör nyttjas för fler verksamheter och bostäder. Utvecklingen i området ska bidra till att bättre koppla samman Järna centrum med pendeltågstationen. I Futurum uppförs ett nytt kulturnav med bibliotek och andra kulturverksamheter. Stationsområdets södra del bör utvecklas med bebyggelse, grönska och nya mötesplatser.

Turingevägen bör utvecklas med fler bostäder och verksamheter och kopplas samman med Järna centrum bättre. Utvecklingen ska bidra till ett levande gaturum med aktiva bottenvåningar och bli en förlängning av Storgatans centrumstråk.

Utmed norra delen av Rönnvägen kan ny bebyggelse utvecklas med aktiva bottenvåningar som skapar ett levande gaturum. Tydliga entréer till naturområdena i norr och nya mötesplatser bör tillskapas. Tavestaskolan och Järna IP bör stärkas som mötesplatser. Utvecklingen i området ska också skapa förbättrade kopplingar till Järna station, Kallfors, Norrtuna och arbetsplatsområdet vid Tuna.

Verksamhetsområdet söder om Snickarvägen ligger i ett kollektivtrafikstarkt läge. Det är önskvärt att på sikt komplettera området med en blandad bebyggelse i samexistens med befintliga verksamheter för att få en effektivare markanvändning.

Tätorten saknar en stor sammanhållen stadspark. En sådan kan utvecklas på Enefältet i tätortens södra delar och bör erbjuda varierade aktiviteter för alla åldrar. En större park behövs också i tätortens nordvästra delar. Det behöver också utvecklas fler kommunala lekplatser. De befintliga ligger inbäddade i bostadsområden och kan upplevas som privata.

Idrottsutbudet i Järna är koncentrerat till Järna IP med två ishallar samt idrottsplaner utomhus. En allmän idrottshall och allaktivitetshall bör utvecklas för att erbjuda även andra idrotter och aktiviteter. För att öka tillgängligheten till badhus i de södra kommundelarna skulle en ny simhall med fördel kunna lokaliseras i Järna tätort.

På Överjärna Kyrkogård finns lediga kistgravplatser samt plats för urngravar, minneslund, askgravplatser samt askgravlund. Här finns även en ny kyrkogårdsdel som ännu ej är ianspråktagen och är främst avsedd för kistgravplatser. Det är osäkert hur länge kapaciteten på Överjärna kyrkogård räcker för kistgravar.

Barriärer som järnvägen och större trafikleder såsom E4:an, väg 57 och Tvetavägen bör överbyggas med trygga och säkra kopplingar för gång- och cykeltrafiken och barns rörelse.

Kollektivtrafiken är idag relativt enkelriktad eftersom buss- och tågtrafiken främst går mot Södertälje stad.

Genom ett regiontågstopp i Järna tätort skulle tillgängligheten till bland annat Gnesta och Stockholm och den regionala arbetsmarknaden och utbildningar förbättras. Anropsstyrd kollektivtrafik kan öka både tillgängligheten till andra målpunkter, främst skola och arbetsplatser, och flexibiliteten kring resande för invånare i Järna.

Moraån

Moraån är ett välbesökt tätortsnära naturområde. Områdets naturvärden ska skyddas och potentialen som sammanhängande friluftsområde tas tillvara. Moraån har måttlig ekologisk status och hanteringen av dagvatten från befintlig och ny bebyggelse måste lösas innan vattnet når dit. Åtgärder pågår inom lokala åtgärdsprogram för att förbättra statusen.

Logsjön

Logsjön är ett välbesökt och tätortsnära friluftsområde med delvis höga naturvärden samt många upplevelsevärden. Området består bitvis av sankmark och bör användas för fördröjning och rening av vatten från Järna tätort innan det når Moraån. Logsjön är utredningsområde för natur och friluftsliv.

Järna omges av stora ytor med jordbruksmark samt värdefulla kulturmiljöer och kulturlandskap som ska värnas. Järnaslätten är utpekad som ett särskilt värdefullt och känsligt kulturlandskap.

I den norra delen av tätorten finns ett vattenskyddsområde som behöver tas hänsyn till i den fortsatta planeringen.

Kallfors

Kallfors har utvecklats med ny bostadsbebyggelse sedan 1990-talet. Kallfors gård med kvarn och tillhörande strukturer från sent 1700-tal och tidigt 1800-tal är ännu läsbara och utgör en kulturmiljö.

Kallfors ska utvecklas med nya bostäder och en ny väg som ska binda ihop befintliga bostadsområden med varandra. För att förbättra tillgången och förutsättningarna till service och kollektivtrafik bör bebyggelse planeras längs stråk som kopplar samman Kallfors med Järna tätort, exempelvis utmed Tvetavägen. Den nya bebyggelsen ska bidra till att skapa trygga och levande gaturum och minska det upplevda avståndet mellan områdena. Det är viktigt att skapa gång- och cykelvägar särskilt mellan Kallfors, Tvetaskolan och Järna station, både genom skogen och längs Tvetavägen.

Mellan Järna och Kallfors finns sankmark med möjlighet att anlägga en våtmark. Området bör kopplas samman med Logsjön och Järna IP. Det ska utredas hur våtmarken och gång- och cykelvägar ska samordnas.

Södertuna

I Södertuna utvecklas ett klimat- och miljösmart lager- och logistiknav samt lättare verkstadsindustri. Utvecklingen ska gynna den lokala ekonomin och innefatta både arbetsplatser och rekreationsmöjligheter.

I anslutning till verksamhetsområdet ligger Tunaskogen, en sumpskog rik på gammal asp, hällmarker, ett brukat kulturlandskap och bryn med värdefulla ekbestånd. Skogen har mycket höga natur- och friluftslivsvärden och har med sitt tätortsnära läge stor betydelse för invånarnas tillgång till natur. Tunaskogen är utredningsområde för natur och friluftsliv.

Farstanäs

Området runt Farstanäs har höga natur- och friluftslivsvärden, och området ska fortsätta utvecklas som ett besöksmål. Bad och friluftsliv ska utvecklas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljön bevaras. Reservatsbildning i kommunal regi pågår för Farstanäs naturreservat. Farstanäs camping ska utvecklas med bättre service och plats för fler gäster, samt anslutas till allmänt VA.

Nästäppan

Nästäppan är ett utbyggnadsområde för allmänt VA. Nästäppan började bebyggas med fritidshus under 1930-talet varefter ny bebyggelse och permanentboende successivt tillkommit. I området finns cirka 30 bostäder med varierande form och storlek, och det är i sin helhet mycket välbevarat.

Allmänt VA kommer möjliggöra utökade byggrätter och en komplettering med cirka tio nya bostäder. Det kommer dessutom bidra till minskning av avloppsutsläpp till Näslandsfjärden som har otillfredsställande ekologisk status på grund av övergödning.

Brogärdet och Solberga by

Mellan E4:an och väg 525 från Saltå by till Aglasjön finns viss potential att genom småskalig komplettering utveckla bostäder, vård, skol- och LSS-verksamhet. Hänsyn behöver tas till omgivande kulturmiljövärden och de regionala grönkilarna. Det är viktigt att tillskapa hållbara VA-lösningar i området.

Området kring Solberga by ska anslutas till allmänt VA.

Orrlöts fritidsby ligger vid Aglasjön och har cirka 70 stugor från slutet av 1980-talet. Sommartid är det flera som bor i sina stugor. Naturområdet som ligger i anslutning till fritidsbyn ligger inom ny regional grönkil och ska värnas som friluftsområde.

Saltå

Saltå är ett mindre verksamhetsområde invid Moraån med bland annat kvarn, mejeri, butik och olika typer av LSS-verksamheter. Saltå kvarn tillsammans med kyrkorna utgör ett landmärke på Järnaslätten. Saltå är ett attraktivt besöksmål och ska fortsätta stärkas som ett sådant. Utvecklingen behöver göras balanserat och med hänsyn till de höga kulturmiljövärdena och till landskapsbilden.

Saltå har erosionsproblem och det är viktigt att flödena inte ökar från uppströms belägna områden vid nederbörd.

Ytterjärna

Landskapet i Ytterjärna består av öppna odlingsmarker, omväxlande med kuperad mark med skog och hagmarker. Sedan 1930-talet har antroposofin haft verksamheter i Järna. Små byar har bildats kring de antroposofiska verksamheterna, exempelvis vid Mikaelgården, Saltå, Skåve och Solberga. På 1960-talet anlades Rudolf Steinerseminariet i Ytterjärna som har blivit antroposofins nationella centrum med kulturhus, verksamheter, park, handelsträdgård, sjukhus, biodynamisk odling och skolor.

Den antroposofiska helhetsmiljön med karaktäristiskt utformade byggnader och anlagda trädgårdar har mycket höga kulturmiljövärden. De biologiska dammarna och småskaliga odlingarna är också viktiga att värna. Området och särskilt kulturhuset är av stort intresse för besöksnäringen och lockar människor även från utanför kommundelen.

Området är mer eller mindre färdigbyggt och svårt att utveckla med ny bebyggelse utan att negativt påverka kulturmiljön. Kopplingarna för gång- och cykeltrafiken mellan Järna tätort och Ytterjärna behöver stärkas.

Ytterjärna kyrkogård saknar idag kistgravplatser men har fått kulturellt tillstånd av länsstyrelsen att bygga ut kyrkogården för cirka 140 nya kistgravplatser.

Järna berg- och grustäkt

Verksamhetens tillstånd upphör 2024 varefter området behöver återställas. I vilken form detta ska ske behöver utredas vidare. Ett alternativ är en trädgårdsstad med cirka 400-500 bostäder i ett natur- och vattennära läge, och med cirka sju kilometer till Järna och Nykvarn tätorter. Utvecklingen skulle kunna möjliggöra att kollektivtrafik tillkommer mellan tätorterna. En bostadsutveckling behöver ske med hänsyn till Bommersvik vattenskyddsområde, naturvärden och markföroreningar. Därtill behöver gång- och cykeltrafik till tätorterna säkerställas samt lämpliga vatten- och avloppslösningar ordnas.

Lugn stund på Storgatan i Järna tätort. Foto: Pontus Orre

Badgäster och ångfartyget Ejdern på Farstanäs camping. Foto: Pontus Orre

Vårdinge-Mölnbo kommundel

Mölnbo tätort, Visbohammar, Rudholm-Nibble, Vårdinge-Näsby

Vårdinge-Mölnbo kommundel karaktäriseras av ett kuperat sprickdalslandskap med öppna åkrar och betesmarker som varvas med stora, orörda skogar och flertalet sjöar. Mölnbo tätort har grundläggande service och pendeltågstation. Kollektivtrafiken i övriga kommundelen utgörs av buss. I kommundelen finns flera kreativa näringar och ett aktivt föreningsliv.

Utvecklingsmöjligheter

RIKSINTRESSEN

Kulturmiljövård

- Vårdinge

Naturvård

- Yngernområdet
- Vattgruvsmossen
- Habitatnätverket

Natura 2000

- Stora Envättern (SCI)
- Stora Alsjön
- Vattgruvsmossen
- Skogstorp
- Sjögård

Kommunikationer

- Västra stambanan
- Station Mölnbo

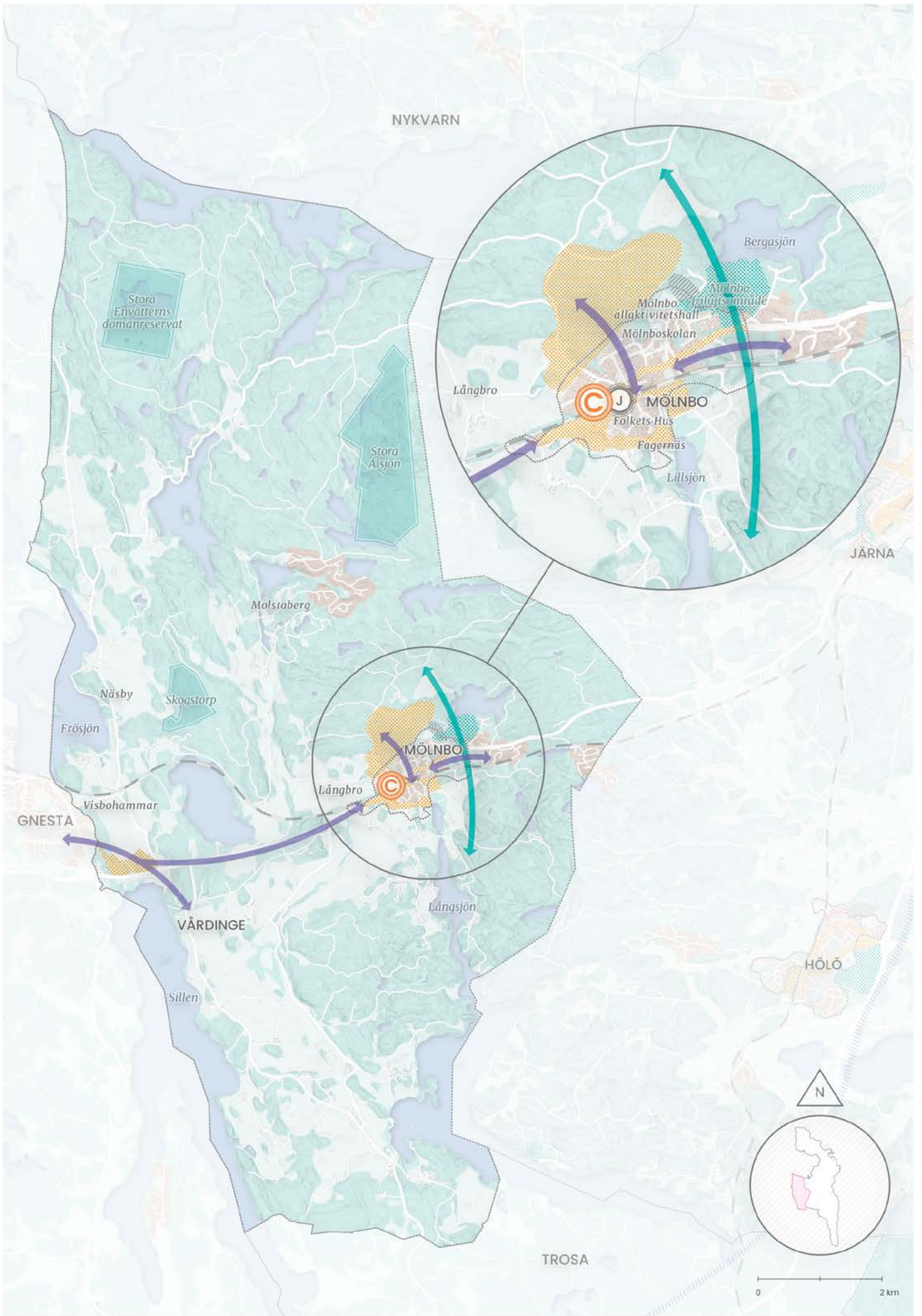
Störst utvecklingspotential finns i anslutning till Mölnbo tätort och Visbohammar. I Långbro norr om Mölnbo tätort finns potential att utveckla flera hundra bostäder och service. Norr om Visbohammar planeras det för cirka 450 nya bostäder.

Mölnbo får utökad VA-kapacitet i och med dess anslutning till Himmerfjärdsverket vilket är en förutsättning för ny bebyggelse i tätorten. Visbohammar planeras kopplas till Gnesta vattenverk.

Molstaberg består av två fritidshusområden med enskilda avloppslösningar som riskerar grundvattenpåverkan. Kommunen behöver utreda hur VA-situationen ska lösas. På grund av det perifera läget med bristande tillgänglighet till kollektivtrafik, service och allmänna VA-anläggningar, samt dålig status på befintlig infrastruktur är det inte lämpligt med ny bebyggelse eller utökade byggrätter som främjar permanentboende.

Järna-Vårdinge pastorat har fått kulturellt tillstånd av länsstyrelsen att på Vårdinge kyrkogård omforma ett tallområde till askgravplatser och askgravlundar. Det bedöms finnas tillräckligt med kistgravplatser för kommande 20 år men det är osäkert om det räcker därefter.

Mölnbo friluftsområde är utredningsområde för natur och friluftsliv.

NYKVARN

Stora Enväterns domänreservat

Stora Alsjön

Molstaberget

Näsby

Skoqstorp

Erösjön

Visbohammar

GNESTA

VÅRDINGE

Sillen

Långsjön

Långbro

MÖLNBO

Folkets Hus

Fagernäs

Lillsjön

Bergasjön

Molnbo allaktivitetshall

Molnboskolan

Molnbo fallömsområde

JÄRNA

MÖLNBO

Långbro

HÖLÖ

TROSA

0 2 km

Mölnbo tätort

Mölnbo tätort är ett stationssamhälle som började utvecklas vid anläggandet av västra stambanan 1861. Tätorten är idag ett av länets bäst bevarade stationssamhällen med varierande småhusbebyggelse från 1800-talet och tidigt 1900-tal samt senare årsringar i de nordliga och västra delarna. Tätorten omges av skogar, jordbrukslandskap och sjöarna Lillsjön och Bergasjön där det finns kommunal badplats.

Järnvägen och väg 57 delar tätorten i en nordlig och sydlig del, och det finns endast en passage över järnvägen i form av en bro. Centralt i tätorten ligger en pendeltågstation med tjugo minuters restid till Södertälje centrum.

I tätorten finns ett rikt förenings- och friluftsliv och goda förutsättningar för både idrotts- och kulturverksamhet. Här finns en nybyggd allaktivitetshall och ett stort område med olika banor för utomhusidrotter och lek intill. Serviceutbudet är begränsat till en kombinerad butik och restaurang, Folkets hus med biograf, en kommunal badplats, elljusspår och småbåtshamn. Det saknas däremot en tydlig centrumbildning. Den lokala F-6-skolan har ett kombinerat folk- och skolbibliotek som fungerar som lokal mötesplats. Hembygdsgården bör värnas som mötesplats.

Mölnbo friluftsområde ligger nära Bergasjön och badplatsen Bergabadet samt Sörmlandsleden och motionsspåren vid Mölnbo IP. Bergaskogens friluftslivsvärden bör bevaras och stärkas.

I Långbro norr om tätorten finns potential att utveckla 300-500 bostäder med närhet till pendeltågsstation, natur och badsjö. En större bostadsutveckling ger ett ökat underlag för service och kollektivtrafik i tätorten. Även förskolor behöver planeras i takt med att bostäder tillförs. En naturvärdesinventering för området visar att naturmarken har påtagliga, höga och mycket höga naturvärden som den nya bebyggelsen behöver ta hänsyn till. Det är också viktigt att bra kopplingar till befintliga bostadsområden skapas. Det kommer behövas en tillfartsväg mellan Långbro och väg 57. Den exakta dragningen behöver utredas vidare.

Det finns också viss möjlighet till komplettering av bostäder på lucktomter inom tätorten längs väg 57. I den södra delen av tätorten i Fagnäs finns en fabriksbyggnad från slutet av 1800-talet. En utveckling på platsen ska ta hänsyn till de kulturhistoriska värdena.

En centrumbildning med ett torg bör skapas vid pendeltågsstationen, samt en infartsparkering inom rimligt gångavstånd från denna.

Fler passager över järnvägen och väg 57 behöver utredas för att minska deras barriäreffekt och koppla ihop tätortens norra och södra delar. Det är särskilt viktigt ur ett barnperspektiv för att barn ska kunna röra sig inom orten.

Trygga och säkra gång- och cykelvägar behöver tillkomma längs väg 57 som kopplar samman Mölnbo tätort med Visbohammar och Järna tätort.

Norr om tätorten, nära Bergasjön, ligger Mölnbo friluftsområde som är ett utredningsområde för natur och friluftsliv.

Visbohammar

Visbohammar är ett skogsområde på gränsen till Gnesta kommun som avgränsas med väg 57 i söder och jordbruksmark i norr. Området har goda förutsättningar att utvecklas till ett tätortsnära småskaligt bostadsområde med närhet till skog och till service och kollektivtrafik i Gnesta. Detaljplanearbete pågår för utveckling av cirka 450 bostäder.

Vid en utveckling av Visbohammar är det viktigt att skapa kopplingar för gång- och cykeltrafiken till Gnesta, befintlig bebyggelse i Rudholm-Nibble, Vårdinge och Mölnbo tätort.

Rudholm-Nibble

Rudholm-Nibble är ett utbyggnadsområde för allmänt VA. Bebyggelsen i Rudholm-Nibble utgör ett större sammanhang och intresset för bygglov i området är ökande. Det finns risk att fastigheter inom området inte kan anordna hållbara enskilda avloppslösningar inom egen tomt utan att påverka närliggande dricksvattentäkter. Den genomsläppliga marken ökar risken för förorening av dricksvatten. Det finns konstaterade problem med dricksvattenkvaliteten i området.

Sjön Sillen är i behov av åtgärder för att minska näringsbelastningen för att kunna uppnå god ekologisk status. Planläggningen i Visbohammar kan samordnas med utbyggnaden av allmänt VA hit.

Allmänt VA kan möjliggöra enstaka kompletteringar om det sker med hänsyn till strandskydd samt natur- och kulturmiljövärden.

Vårdinge-Näsby

Vårdinge-Näsby är ett utbyggnadsområde för allmänt VA. Bebyggelsen i Vårdinge-Näsby utgör ett större sammanhang och avloppsfrågan bedöms inte kunna ordnas enskilt. Det finns ett stort behov av en långsiktigt hållbar avloppslösning för att inte riskera att förorena närliggande dricksvattentäkter och Frösjön. Samordning mellan VA-utbyggnad och gång- och cykelväg kan utredas, beroende på utvecklingen i området.

Hölö-Mörkö kommundel

Hölö tätort, Mörkö, Oaxen

Hölö-Mörkö kommundel karaktäriseras av jordbrukslandskap med herrgårdar, gods, gårdar och torp. Stora delar omfattas av höga kulturmiljövärden och utmed kusten och på Mörkö är landskapsbilden i stora delar mycket välbevarad och därför särskilt skyddsvärd. Hölö tätort har grundläggande service. Kollektivtrafiken utgörs av buss. I kommundelen finns natur- och rekreationsområden med populära besöksmål som Tullgarns naturreservat och Tullgarns slott.

Utvecklingsmöjligheter

RIKSINTRESSEN

Kulturmiljövård

- Mörkö
- Tullgarn
- Karta-Oaxen-Stora Vika

Högexploaterad kust

- Kustområdena och skärgården i Stockholms län

Rörligt friluftsliv

- Kustområdena och skärgården i Stockholms län

Naturvård

- Tullgarn-Mörkö
- Stockholms skärgård: Långö-Fifång-Södra Torö-Järflotta

Friluftsliv

- Stockholms skärgård, yttre delen
- Tullgarn - Södra Mörkö

(Fortsätter på nästa sida...)

I Hölö-Mörkö kommundel finns den största utvecklingspotentialen framför allt inom och i direkt anslutning till Hölö tätort. Utvecklingen ska bidra till att stärka Hölö tätort, öka tillgängligheten till service, handel och kollektivtrafik samt skapa en större variation av boendeformer. Hölö får utökad avloppskapacitet genom anslutning till Himmerfjärdsverket, vilket är en förutsättning för ny bebyggelse i tätorten.

På Mörkö finns begränsade möjligheter till utveckling på grund av svag tillgång till kollektivtrafik, service, och grundvatten. Det finns också höga natur- och kulturmiljövärden samt riksintressen. Enstaka kompletteringar i anslutning till samlad bebyggelse kan vara möjliga. På sikt kan det finnas möjlighet att koppla delar av Mörkö till allmänt vatten och avlopp i Botkyrka kommun (Sandviken och Skansundet).

Hölö-Mörkö församling har täckt upp behovet för en lång tid framöver vad beträffar askgravplatser. Däremot har de behov av mark för ytterligare ett kvarter för muslimska begravningsplatser. De har mark som idag arrenderas ut till lantbruk, men som kan användas för en kyrkogård vid behov i kris eller krig.

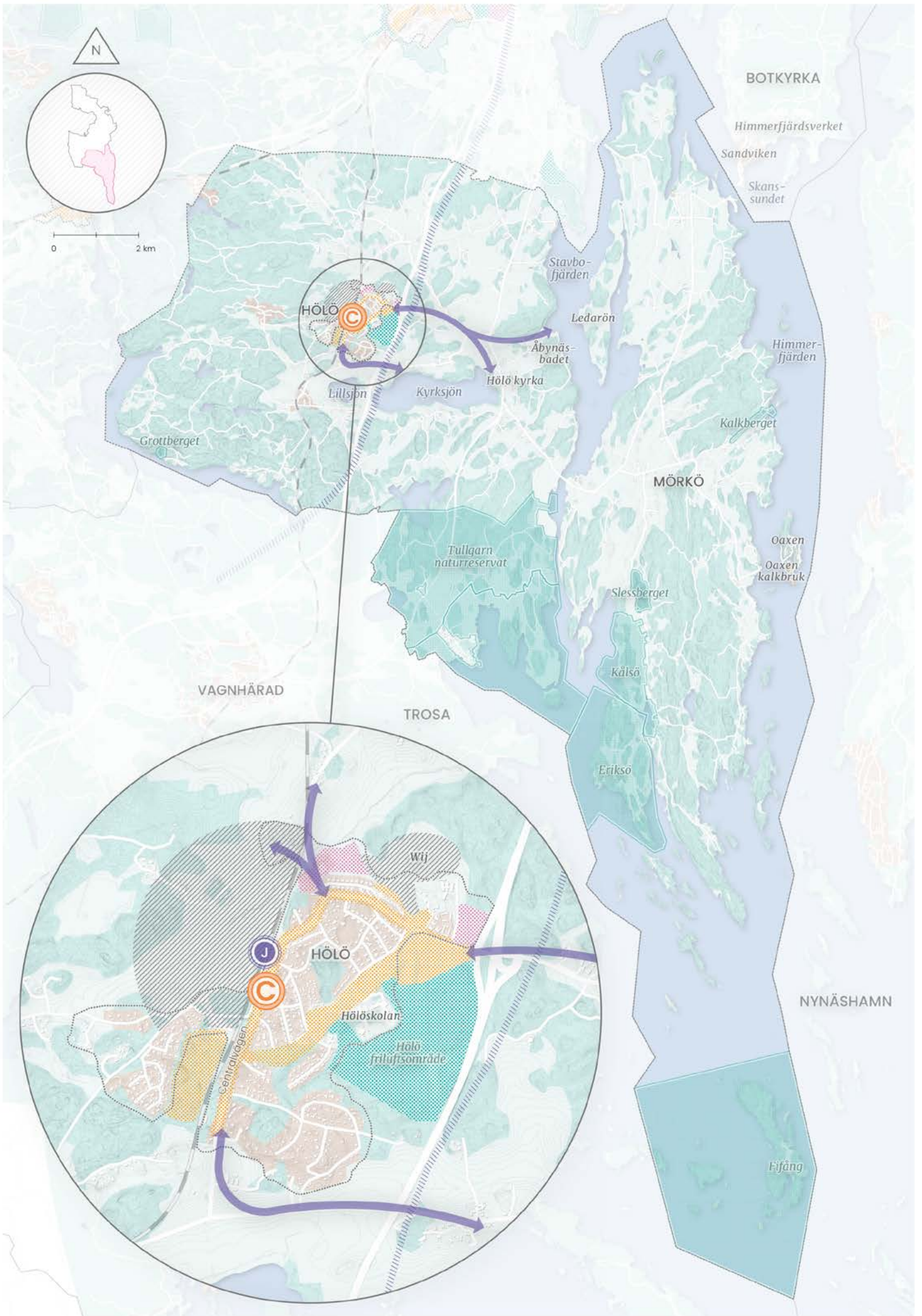
Kollektivtrafiken inom kommundelen behöver stärkas. Enligt Region Stockholms kollektivtrafikplan 2050 finns behov av en station för pendel- och regiontåg i Hölö tätort. Detta håller på att utredas.

Kopplingarna mellan norra och södra delarna av Hölö tätort, Hölö kyrka och byarna däremellan bör stärkas genom trygga gång- och cykelvägar.

Det råder landskapsbildsskydd i stora delar av kommundelen som ska värnas.

Lillsjön och Kyrksjön är kraftigt övergödda på grund av läckage från jordbruk och enskilda avlopp. Vattenkvaliteten måste förbättras genom lokala åtgärdsprogram, exempelvis genom anlagda våtmarker.

Hölö friluftsområde är utredningsområde för natur och friluftsliv.

BOTKYRKA

Himmerfjärdsverket

Sandviken

Skans-sundet

Stavbo-fjärden

Ledarön

Åbynäs-badet

Hölö kyrka

HÖLÖ

Lillsjön

Kyrksjön

Grottberget

Kalkberget

MÖRKÖ

Tullgarn naturreservat

Oaxen
Oaxen kalkbruk

Slessberget

Kålsö

Eriksö

VAGNHÄRAD

TROSA

NYNÄSHAMN

Fjäng

Wij

HÖLÖ

Hölöskolan

Hölö friluftsområde

Centralvägen

RIKSINTRESSEN

(...fortsättning från föregående sida)

Natura 2000

- Grottberget
- Tullgarn, ost
- Kålsö
- Botten
- Slessberget
- Fifång
- Oaxen
- Kalkberget
- Norra Holmäng
- Ledarön
- Hörningsholm
- Skansundet
- Skillebyholm

Kommunikationer

- Befintlig farled:
Landsorts bredgrund – Södertälje (Igelsta)
- Planerad eller framtida farled:
Landsortsfarleden
- Södra stambanan
- Västra stambanan
- Ostlänken (planerad framtida bana)
- Väg E4

Yrkesfiske

- Kustzon: Fällnäsvisken
Himmerfjärden

Byggnadsminnen

- Tullgarn
- Ettans kalkugn på Oaxen

Hölö tätort

Hölö tätort är ett stationssamhälle som började utvecklas vid anläggandet av järnvägen 1913. Tätorten har en blandad bebyggelse med huvudsakligen småhus. De äldsta delarna består av trävillor från 1910- och 20-talen med stora trädgårdar. Under 1930-talet byggdes flerbostadshus kring tågstationen. Längre upp i backarna finns småhus uppförda kring 1900-talets mitt, väl inpassade på mindre naturtomter. Längs Centralvägen finns några flerbostadshus från 1950-talet med industri- och affärslokaler i bottenvåningarna. I norra delen av Hölö finns några mindre industritomter samt en återvinningsstation. Den äldre bebyggelsens karaktär bör bevaras och vårdas.

I tätorten finns inget tydligt centrum, men förskolor, grundskola (F-9), bibliotek, livsmedelsbutik, en restaurang samt ytterligare några butiker och service finns utspridda i samhället.

Hölö tätort är utpekad som serviceort i Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen, vilket innebär att byggandet särskilt bör riktas hit för att skapa ett serviceunderlag och möjligheter till utveckling på landsbygden. Kollektivtrafiken ska utvecklas och prioriteras i serviceorterna. I Regional utvecklingsplan för Stockholm (RUF 2050) är Hölö också utpekad som sekundärt bebyggelseområde, vilket innebär att bebyggelse och verksamheter ska kompletteras inom eller i direkt anslutning till befintlig bebyggelse.

En mindre centrumbildning med torg, handel och service bör utvecklas, förslagsvis vid den nya tågstationen. I anslutning finns också möjlighet att komplettera med bostäder.

Planering pågår för bostadsutveckling i Wij, i norra delen av tätorten. Området är ett utredningsområde för bostäder, för att stärka Hölö tätort och erbjuda boende i ett tätortsnära läge. Utvecklingen medför dock att tätortsnära jordbruksmark tas i anspråk.

Kompletterande bebyggelse bör också tillkomma i passande lägen utmed Centralvägen, Kyrkvägen och Eriksbergsvägen med hänsyn till befintlig grönska och idrottsfunktioner.

En allmän park bör utvecklas i Hölö för att skapa ett rekreationsområde och mötesplats för invånarna. Hölö friluftsområde är utredningsområde för natur och friluftsliv. Det ligger i Österbyskogen som är ett populärt rekreationsområde och används för undervisning och lek av Hölöskolan och närliggande förskolor.

Kollektivtrafiken behöver stärkas för att skapa bättre förutsättningar för hållbart resande. En tågstation i Hölö tätort för pendel- eller regionaltåg skulle vara mycket positivt för tätortens utveckling. Om en tågstation blir aktuell motiverar det en utredning om bostäder och service kan utvecklas i det kollektivtrafiknära läget på natur- och jordbruksmarken väster om järnvägen. Utvecklingen bör prioriteras inom 700 meter fågelvägen från tågstationen i enlighet med Region Stockholms rekommendationer.

Kopplingarna till Järna tätort, Södertälje stad och Vagnhärad behöver stärkas med bättre kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar för att öka tillgängligheten till service. När Ostlänken öppnar med nytt resecentrum i Vagnhärad (prel. 2035) är det särskilt viktigt att skapa god kollektivtrafikförsörjning för att stärka kopplingarna till Stockholm och Sörmland. När Hölö utvecklas behöver Sörmlandstrafiken ha en hållplats i området.

E4:an ligger öster om Hölö tätort och ger en god koppling till vägnätet, men utgör samtidigt en barriär mot havet som är viktig att överbrygga. Kopplingen mellan Hölö tätort och Åbynäsbadet vid Stavbofjärden behöver stärkas med trygga och säkra gång- och cykelvägar. Möjligheten att skapa fler kopplingar över järnvägen bör utredas, särskilt till natur- och rekreationsområdena väster om tätorten.

Trygga och säkra gång- och cykelvägar bör utvecklas för att koppla samman tätorten med byarna utmed Kyrksjön, Hölö kyrka och Åbynäsbadet. Gång- och cykelvägen på Lämbonäsvägen närmast järnvägen bör förlängas för att öka tillgängligheten ytterligare.

Hölö tätort är anslutet till det allmänna vattenledningsnätet. Avloppet ska kopplas till det allmänna avloppsnätet i Himmerfjärdsverket, vilket möjliggör nybyggnation i området, beroende på dricksvattenkapaciteten. I Hölö tätort har den nya överföringsledningen för spillvatten kapacitet för ytterligare cirka 1 000 personer. Vattendistributionen i Hölö tätort klarar också mer kapacitet.

Mörkö

Mörkö förbinds med fastlandet via bro i väst och färja i norr. Ön består till största del av värdefulla skogar och jordbrukslandskap. Mörkö är i sin helhet exceptionellt i sin välbevarade och ålderdomliga struktur och odlingslandskap med tydliga spår i landskapet från järnåldern. Merparten av miljöerna är kulturhistoriskt intressanta som enskilda miljöer men framförallt som en del av socknens samlade kulturhistoriska värde med en välbevarad sammanhållen godsstruktur med ett ålderdomligt odlingslandskap och äldre trähusbebyggelse. Vid hantering av plan- och bygglov på Mörkö ska en antikvarie medverka i varje enskilt fall.

På Mörkö finns begränsad utvecklingspotential för nya bostäder eller verksamheter på grund av låg grundvattentillgång samt riksintresse för kulturmiljö med mera. Enstaka kompletteringar i anslutning till samlad bebyggelse kan vara möjliga.

Oaxen

Oaxen är en ö vars berggrund till stora delar består av kalksten. Ön har präglats av kalkhanteringen, kring vilken ett brukssamhälle växte fram på dess södra del. Oaxen har idag cirka 100 invånare och begränsad service, bestående av en hembygdsgård och ett vandrarhem.

Oaxen omfattas av riksintresse för kulturmiljövård, och här finns också byggnadsminnet Ettans kalkugn. En betydande del av kulturmiljövärdena finns i de kvarvarande industribyggnaderna, lastningskajerna och kalkbrotten, som berättar om miljöns industrihistoria och brukssamhällets sociala villkor.

Vägarna och stigarna, som vuxit fram kring kalkhanteringen och brukssamhället, utgör en del av det samlade kulturhistoriska värdet.

Oaxen ska utvecklas till ett turistmål, i synnerhet för fritidsbåtar. Det finns ingen större utvecklingspotential för nya bostäder. Vid enstaka nybyggnation ska höga krav ställas på utformning och utförande, med hänsyn till befintlig bebyggelse, kalkbrotten, ytvattentäkten och den omgivande naturen.

Den ytvattentäkt som försörjer öns befolkning med dricksvatten behöver värnas.

Tullgarns slott. Foto: Stefan Christophs

Allmänna intressen

Bostäder

År 2020 passerade Södertälje kommun 100 000 invånare. Till 2050 väntas befolkningen öka till mellan cirka 122 000 och 144 000 invånare. En variation av bra bostäder och boendemiljöer som motsvarar framtida behov främjar folkhälsan och bidrar till jämlika levnadsvillkor. Det bidrar också till en rörlighet på bostadsmarknaden. Ett tillskott av olika bostadsformer kan locka fler att flytta till Södertälje och bidra till att fler stannar kvar i kommunen. Det i sin tur bidrar till kommunens ekonomiska utveckling och företagens kompetensförsörjning.

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Nybyggnation av bostäder ska bidra till att skapa en ökad blandning och balans av olika lägenhetsstorlekar, bostads- och upplåtelseformer i hela kommunen.
- Behovet av vård- och omsorgsboenden, LSS-boenden och andra typer av bostäder för personer med särskilda behov ska säkras.
- Kommunen ska verka för nya boendeformer som till exempel bygggemenskaper, kollektivboenden och generationsboenden.
- Fler småhus och bostäder med egen uteplats ska skapas för att möta framtida behov.
- Arbetet för att minska trångboddhet och hemlöshet ska stärkas.
- Det kommunala markinnehavet samt det kommunala bostadsbolaget ska bidra till en proaktiv bostadsförsörjning som bidrar till att kunna erbjuda goda och prisrimliga bostäder och till att motverka boendesegregation.

Blandat bostadsbestånd

Södertälje kommun har en relativt stor andel hyresrätter jämfört med andra kommuner i regionen. Fördelningen i kommunen och stadsdelarna behöver dock bli jämnare. Kommundelarnas tätorter behöver stärkas med en större variation av bostäder för att göra det möjligt för unga att skaffa egen bostad och för äldre att bo kvar i närområdet. Genom att skapa attraktiva bostäder för äldre i kommunens olika delar kan större bostäder och villor frigöras för barnfamiljer. Det behöver tillkomma hyreslägenheter, äldreboenden men också boende som riktar sig till äldre friska personer såsom 55+ boende och bostäder med gemensamhetsutrymmen som möjliggör möten.

För att möta upp behovet behöver det enligt Region Stockholms beräkningar årligen byggas cirka 560–850 bostäder fram till 2030, därefter cirka 350 – 550 bostäder fram till 2050 i Södertälje kommun.

Säkerställa ett tillräckligt bostadsbyggande

En förutsättning för en positiv utveckling och tillväxt är att det byggs tillräckligt med bostäder för de som föds i kommunen och de som flyttar hit. Södertälje kommun ska växa i takt med regionen och erbjuda goda och hälsosamma boendemiljöer för alla som redan bor i kommunen och för de som vill flytta hit. Södertälje har stor potential att locka nya invånare bland de över 26 000 personer som arbetspendlar till kommunen från både Stockholmsregionen och Sörmland.

Attraktiva bostäder för olika behov

Människors behov och boendepreferenser varierar över tid. Södertälje kommun ska erbjuda attraktiva bostäder för olika grupper i olika skeden i livet. Efterfrågan på småhus och större lägenheter är stort, samtidigt som yngre personer, studenter och samhällsnödvändig arbetskraft har haft svårt att ha råd med bostäder i stockholmsregionen. Södertälje kommun ska säkerställa att det finns prisrimliga och attraktiva bostäder för alla grupper även fortsättningsvis. Kommunen ska ha en god beredskap för att säkra behovet av vård- och omsorgsboenden, LSS-boenden och andra typer av bostäder för särskilda behov.

Kommunen ska regelbundet se över hur bostadsbehovet ser ut och anpassa byggandet utifrån det. Södertälje ska vara en proaktiv kommun när det gäller att utveckla byggemaskiner, kollektivboenden, generationsboende samt andra former av boenden som kan minska klimatpåverkan, öka den sociala gemenskapen och bidra till prisrimliga bostäder.

Småhusbebyggelse

Småhus är en eftertraktad boendeform av många. En stor andel av nybyggnationen inom kommunen kommer att ske genom komplettering i anslutning till befintlig bebyggelse. Småhus och stadsradhus är lämpligt i många områden för att skapa mer blandade bebyggelsestrukturer, koppla samman stadsdelar och skapa levande offentliga miljöer. Det är också en form av småskalig komplettering som lätt kan smälta in bra in i miljöer med befintlig bebyggelse. Det finns stor potential för småhus inom och i anslutning till våra stadsdelar i Södertälje och i anslutning till tätorterna i kommundelarna. På landsbygden, utanför tätorterna finns möjlighet att bygga i anslutning till befintlig bebyggelse för att stärka befintliga bybildningar.

Motverka trångboddhet och hemlöshet

Södertälje har en hög trångboddhet jämfört med både övriga Sverige och andra jämförbara kommuner. Nästan en fjärdedel av invånarna i Södertälje kommun bor för trångt och 40 procent av barnen i Södertälje var trångbodda år 2019.

Bostadsbrist och ofrivillig trångboddhet kan medföra negativa effekter på hälsan, barns skolresultat och möjligheten att etablera sig i samhället. Detta leder i sin tur till negativa samhällsekonomiska konsekvenser. Trångbodda familjer är i många fall ekonomiskt svaga vilket gör att de inte har råd med en större bostad.

För att minska trångboddheten behöver det byggas tillräckligt många och tillräckligt stora lägenheter till ett rimligt pris i kommunens olika delar. Eftersom nyproducerade bostäder ofta är dyra är det också viktigt att se över det befintliga beståndet. Genom att bygga ihop flera mindre lägenheter går det att erbjuda stora lägenheter till ett rimligt pris. Det befintliga beståndet med lägre hyror bör också värnas och inte säljas ut. De boendes behov och önskemål bör lyssnas in innan omfattande renoveringar som driver upp hyrorna genomförs. Här har det kommunala bolaget Telge bostäder en viktig roll. Det befintliga bostadsbeståndet ska vårdas, underhållas och renoveras på ett hållbart sätt.

I områden med trångboddhet och lägre betalningsförmåga är det särskilt viktigt att utveckla attraktiva offentliga rum och gemensamhetsutrymmen i anslutning till bostäderna som kan användas av de boende för arbete, läxläsning och andra aktiviteter.

Jämfört med andra kommuner har Södertälje en hög andel människor som lever i långvarig hemlöshet och ett högt antal vräkningar som berör barn. Kommunen arbetar aktivt för att minska detta.

Enligt lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun planera för bostadsförsörjningen genom riktlinjer som antas av kommunfullmäktige varje mandatperiod.

Kommunens bostadsförsörjningsansvar

Kommunerna har ansvaret för planeringen och genomförandet av bostadsförsörjningen. Staten ansvarar genom riksdag och regering för rättsliga och finansiella förutsättningar. Länsstyrelserna och regionerna har också ett ansvar, framförallt att stödja kommunerna.

Enligt lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun planera för bostadsförsörjningen genom riktlinjer som antas av kommunfullmäktige varje mandatperiod. Planeringen ska skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Bostadsförsörjning innefattar både nyproduktion och hur det befintliga beståndet ska förvaltas, utvecklas och förmedlas så att de som redan bor i kommunen och de som flyttar in kan erhålla en bra bostad. En analys av bostadsbehovet ska ligga till grund för riktlinjerna. Riktlinjerna gäller både nybyggnation och det befintliga beståndet.

Vi håller på att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjningen i Södertälje kommun som förväntas vara klara och antagna under 2024.

Kommunens markinnehav och bostadsbolag

Kommunen har ett stort markinnehav vilket innebär en möjlighet att driva på samhällsbyggandet. För att säkerställa att nybyggnation och utveckling bidrar till att öka kvaliteterna i områdena och skapa jämlika levnadsvillkor ska kvalitetskrav viktas högt vid markanvisningar och markförsäljning.

Kommunen har även möjlighet att styra över bostadsbyggandet genom det egna allmännyttiga bostadsbolaget Telge Bostäder som har i uppdrag att genom förvaltning och förädling skapa bra boende i sunda bostäder till rimlig kostnad. Telge Bostäder ska hålla en jämn byggtakt oavsett konjunkturläget. Södertälje kommun äger även fastighetsbolaget Telge Fastigheter som ansvarar för kommersiella och kommunala fastigheter. Bolaget har ett speciellt ansvar att utveckla sitt bestånd av icke-kommersiella fastigheter, som skolor och förskolor samt vård- och omsorgsboenden.

Bolagen styrs av ägardirektiv, vilket innebär att kommunen via dessa kan styra antalet bostäder samt var och hur bolagen bör bygga. Ägardirektiven kan behöva ses över för att översiktsplanen ska kunna genomföras effektivt.

En effektiv lokalförsörjning

Södertälje kommun växer och får fler invånare, vilket innebär ett ökat behov av samhällsservice. För kommunens verksamheter innebär det exempelvis ett ökat antal elever i skolan, ett ökat antal brukare inom omsorgen och ett ökat antal besökare inom kultur och fritid. Behovet av nya lokaler kommer att öka men även det befintliga beståndet behöver ses över och renoveras eller ersättas.

Södertälje ska erbjuda en god och jämlik service över hela kommunen. Genom kommunens lokalförsörjningsprocess skapas förutsättningar för en samordnad och strukturerad planering av kommunens lokal- och investeringsbehov. Kommunen ska tillhandahålla funktionella och verksamhetsanpassade anläggningar och lokaler på ett långsiktigt hållbart och kostnadseffektivt sätt. Vi tar fram planer för det årligen

Säkra en tillräckligt hög byggtakt

Bostadsbyggandet är konjunkturkänsligt och för att tillgodose bostadsbehovet över tid behöver vi även ha en tillräckligt hög byggtakt över tid. Kommunen behöver ha en god planberedskap med en bred variation av projekt i olika storlekar och upplåtelseformer i alla delar av kommunen.

Vi ska eftersträva en jämn byggtakt över tid. Kommunen kan agera genom det egna bostadsbolaget Telge bostäder och fastighetsbolaget Telge fastigheter. Tider av lågkonjunktur bör vi utnyttja för att planera och förbereda för byggnation så snart konjunkturen vänder. Genom effektiva processer, dialog och samverkan med byggaktörer ska kommunen bidra till ett hållbart byggande och en hög byggtakt.

Samverka för att säkra ett helhetsperspektiv

För att säkerställa en socialt och ekonomiskt hållbar planering är det centralt att kommunen har ett helhetsperspektiv. Vi behöver skapa förutsättningar för dialog och samverkan både inom kommunkoncernen och med näringslivet, byggaktörer och civilsamhälle.

Genom samverkan i ett tidigt skede kan vi identifiera möjligheter till samlokalisering, utifrån verksamheternas krav och behov, samt använda tekniska försörjningssystem effektivt. Genom samverkan kan vi också tidigt identifiera behov på lokalisering och kvaliteter i den rumsliga miljön för de offentliga verksamheterna, så att exempelvis omsorg, särskilda boenden och förskolor kan lokaliseras ändamålsenligt i förhållande till exempelvis nya bostäder.

Befolkningsprognos

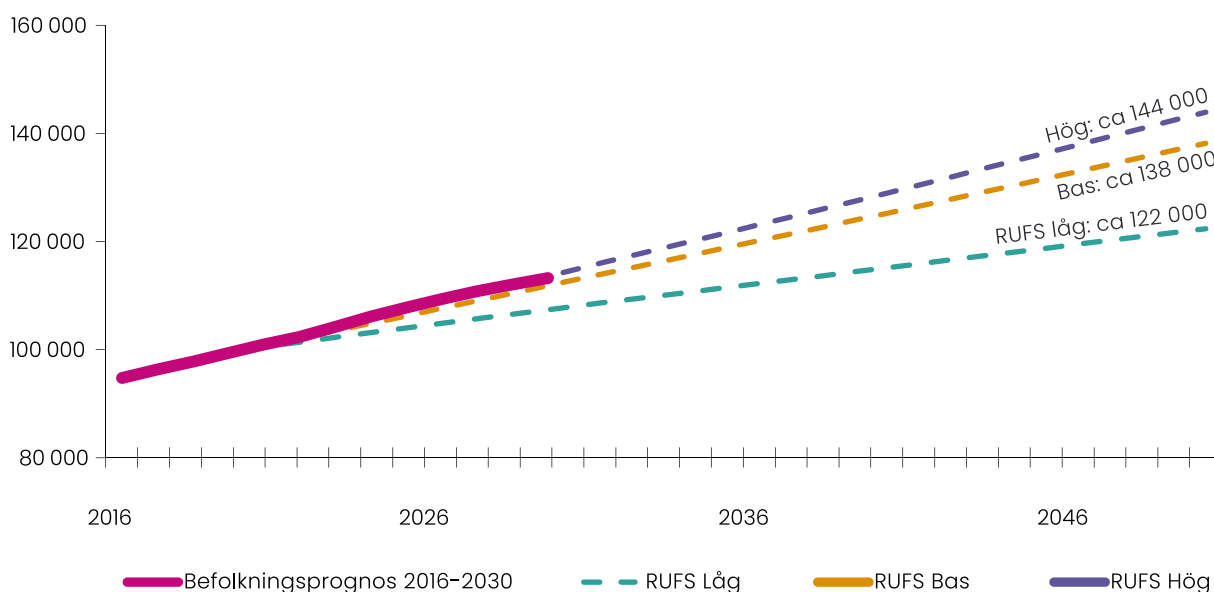
Kommunens befolkningsprognos som tas fram årligen blickar 15 år framåt i tiden och ger en bild av vad som är viktigt att planera för närmast i tid. Befolkningsökningen som Södertälje kommun haft de senaste åren väntas fortsätta och folkmängden bedöms uppgå till drygt 120 000 personer år 2038. Det är framförallt Södertälje tätort som kommer att växa men enligt prognosen kommer även folkmängden i Järna, Vårdinge-Mölnbo och Enhörna att öka medan folkmängden i Hölö-Mörkö kommun del minskar något.

När det gäller barn är det framförallt antalet grundskolebarn (6-15 år) som förväntas öka, men det väntas även en viss ökning av antalet förskolebarn och ungdomar i gymnasieåldern. Detta innebär att kommunen behöver skapa fler förskole- och skolplatser.

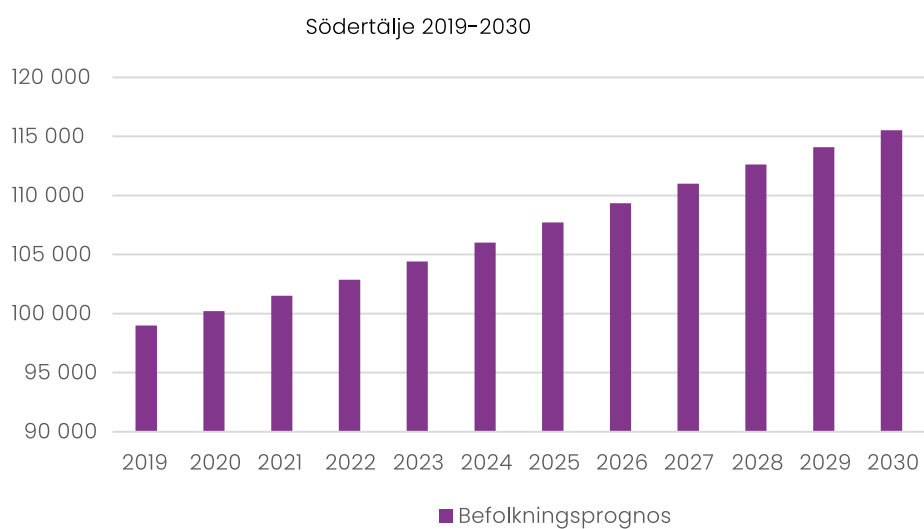
Bland de äldre är det gruppen i åldrarna 65-69 år som kommer att öka mest i absoluta tal. Det innebär att vi behöver förstärka äldreomsorgen för personer över 65 år, både i form av öppen verksamhet och biståndsbedömd verksamhet samt kulturell verksamhet inom äldreomsorgen.

Den största procentuella förändringen sker i åldersgruppen 90 år och äldre. Den gruppen beräknas öka med över hälften vilket påverkar behovet av vård- och omsorgboenden.

Antalet personer i yrkesaktiv ålder (20 - 65 år) kommer öka i något långsammare takt jämfört med befolkningen i stort, vilket påverkar skatteintäkterna till kommunen. Detta påverkar den så kallade försörjningsbördan, vilket är ett mått på hur många ytterligare personer som gruppen 20-65-åringarna behöver försörja utöver sig själva. Försörjningsbördan, som idag ligger på 1,65, är prognostiserad att initialt sjunka till 1,64 och därefter öka till 1,67 till år 2038.

Det framtida bostadsbyggande är en viktig faktor i befolkningsprognosen. Sambandet mellan nya bostäder och nya invånare är starkare i kommundelarna och svagare i Södertälje tätort. Samtidigt är det viktigt att göra en bedömning av hur många nya invånare nyproduktionen genererar. Även där är kommundelarna känsligare, då ett fåtal nyinflyttade större familjer kan ge ett stort genomslag i kommunens verksamheter.

Social sammanhållning och trygghet

I Södertälje ska alla ha möjlighet att leva ett gott liv med god hälsa. Samhällsbyggandet i Södertälje kommun ska bidra till jämlika livsvillkor och att skapa möten mellan olika grupper av människor. Det ska finnas bostäder som motsvarar behoven, likvärdig tillgång till service och attraktiva offentliga miljöer, tillgång till arbetsplatser och kollektivtrafik. Den sociala sammanhållningen ska stärkas i kommunen som helhet och tryggheten och attraktiviteten ska öka genom värdeskapande utveckling.

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Ställningstaganden till socialt värdeskapande och ökad trygghet ska göras i alla samhällsbyggnadsprojekt. Behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättning ska alltid beaktas liksom frågor om jämställdhet. Barn och ungas livsvillkor ska stärkas i hela kommunen. Insatser för barn i områden med trångboddhet ska prioriteras.
- Samhällsbyggandet ska bidra till en mer likvärdig tillgång till viktiga kvaliteter som utbildning, arbetsplatser, vardaglig service, vård, kollektivtrafik, kultur, idrott och rekreation.
- Offentliga rum, mötesplatser och verksamheter ska utvecklas för att vara trygga och attraktiva och skapa möten mellan olika grupper.
- Skolor och förskolor bör lokaliseras i lägen som främjar vardagliga möten mellan personer från olika bostadsområden. Skolbyggnader med tillhörande utomhusmiljöer utformas med god kvalitet för att främja lärande, kreativitet och lek och för att fungera som mötesplatser även utanför skoltid.
- Förskole- och skolgårdar ska vara minst 40 kvadratmeter per barn och minst 3 000 kvadratmeter totalt.
- Helhetssyn och långsiktighet i planering och byggande av förskolor, skolor, vård- och omsorgsboenden och andra samhällsviktiga lokaler ska säkerställas.
- Aktiv markpolitik ska användas för att öka den sociala hållbarheten genom strategiska val av den mark kommunen väljer att utveckla för olika typer av verksamhet samt genom att kommunen i varje projekt konkretiserar ambitioner och krav tillsammans med byggaktörerna.
- Aktiv markpolitik ska användas för att minska oönskade barriärer och glapp i bebyggelsen mellan stadsdelar samt för att prioritera utvecklingen av områden som behöver bli mer trygga och attraktiva, till exempel lokala centrumområden.
- Samverkan inom kommunkoncernen och med forskare, näringsliv och invånare ska öka för att uppnå en socialt hållbar stads- och landsbygdsutveckling. Socialtjänsten, utbildning samt kultur och fritid ska involveras i tidigt skede i planeringen.
- Metoder för inkluderande medborgardialog ska användas för att uppmärksamma lokala behov och öka delaktigheten i samhällsbyggandet.

Lässtund på Medborgargården 2024. Foto: Fredrik Sederholm

Samhällsbyggandet och social sammanhållning

Samhällsbyggandet skapar förutsättningar för hur människor förflyttar sig, vilka som möter varandra och hur olika grupper mår. Tillgång till service och mötesplatser i vardagen har betydelse för sociala nätverk och förståelse för andra grupper. Det har i förlängningen effekter på möjligheterna att bli en del av samhället som helhet, vilket påverkar den sociala sammanhållningen och livskvalitet och hälsa i kommunen. Samhällsbyggandet behöver bidra till att parallellt motverka bostadssegregation, segregation i offentliga rummet och skolsegregation.

Den fysiska miljöns utformning har särskilt stor påverkan på barnens utveckling. Södertälje kommun ska vara en bra plats att växa upp på. Alla barn i vår kommun ska ha jämlika uppväxtvillkor, oavsett föräldrarnas bakgrund, inkomst eller livsval. Barn och unga är vår främsta prioritet i samhällsbyggandet men även äldre och personer med funktionsnedsättning ska prioriteras.

Jämlika livsvillkor

Södertälje kommun är rumsligt uppdelat. Olika områden i staden, tätorterna och på landsbygderna har olika förutsättningar och tillgång till viktiga samhällsresurser, det gäller särskilt verksamheter som är viktiga för barn och unga såsom idrott, kultur och fritid.

Att skapa jämlika livsvillkor är en förutsättning för att kunna motverka och minska segregationen genom planering- och samhällsbyggandet. I områden med högre arbetslöshet och lägre utbildningsnivå än genomsnittet är det särskilt viktigt att erbjuda goda lokala livsvillkor. Tillgänglighet till utbildning, arbetsplatser, vardaglig service, vård, god mobilitet för gående, cyklister och framförallt kollektivtrafiken är särskilt viktigt. Tillgängligheten till dessa resurser påverkas av hur gatustrukturen utformas och vilken markanvändning som tillåts.

Kvalitativa offentliga rum och grönytor är särskilt viktigt för barn och unga som behöver utrymmen utanför hemmet för aktivitet, studiero, umgänge med mera. Det är särskilt viktigt att prioritera bra lektytor och andra platser för barn och unga i områden med trångboddhet.

Prioriterade områden för värdeskapande utveckling

Kommunens prioriterade områden för värdeskapande utveckling är Lina, Ronna, Geneta, Hovsjö, Saltskog och Fornhöjden. I dessa områden ska åtgärder som bidrar till jämlika livsvillkor, ökad trygghet och attraktivitet prioriteras. Insatser för barn och unga, såsom fritidsgårdar, platser för kultur och sportanläggningar är särskilt viktiga. Väl utformade lekplatser behövs för barnfamiljernas vardagliga liv och platser för äldre bör också utvecklas.

Blandade bostadsområden och stråk

Bostadsbyggande och utveckling i det befintliga beståndet ska bidra till att öka blandningen av bostadsstorlekar och upplåtelseformer, och bostäder ska blandas med andra funktioner och aktiviteter. Det ska finnas ett brett utbud av bostäder i kommunens olika delar som möjliggör att bo kvar och kan attrahera bredare grupper.

Samhällsbyggandet ska bidra till att överbrygga barriärer genom att utveckla stråk och mötesplatser som skapar rörelse och flöden mellan kommunens olika områden, så att människor från olika bostadsområden möts och använder gemensamma funktioner.

Trygga offentliga miljöer

Trygga miljöer är grundläggande för att kunna leva ett bra liv och röra sig fritt i vardagen. Våra offentliga miljöer ska upplevas som trygga och tillgängliga för alla. Olika grupper har olika behov och det är viktigt att beakta barns, ungas och äldres perspektiv. Det också är viktigt att undersöka variationer i hur personer upplever platser, exempelvis utifrån kön, ålder, funktionsnedsättning etcetera.

Att offentliga miljöer används är betydelsefullt för att de ska upplevas som trygga. Därför bör det finnas platser och stråk där många olika grupper känner sig välkomna.

Otrygghet kan delvis förklaras med bristande tillit och rädsla för okända människor och platser. Hur man rör sig till fots i det offentliga rummet har betydelse för tryggheten och påverkas av stadsrummets egenskaper. Sammankopplade stadsdelar och områden kan därför bidra till att stärka den sociala sammanhållningen.

Tryggheten påverkas också lokalt av hur byggnader utformas och placeras samt hur förhållandet ser ut mellan gata och byggnad. Att låta entréer bli en del av det offentliga rummet är positivt. Överblickbara stadsrum har också en positiv effekt. Otrygghet kan även höra samman med att en plats inte tas om hand. Löpande åtgärder och upprustningar är viktiga. På platser där otryggheten är stor kan stadsbyggnadsåtgärder behöva kombineras med insatser mot kriminalitet och social utsatthet. Dialog med boende och verksamma lokalt i områdena är avgörande för att hitta lämpliga lösningar.

God tillgång till arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden är en nyckelfråga när det kommer till integration i samhället. God tillgång till arbetsplatser i kommunen ökar chanserna till ett jobb för de som bor i kommunen. Det påverkar även stadslivet lokalt med effekter på sociala nätverk. Tillgången till arbete är också betydelsefull för att skapa goda och jämlika uppväxtvillkor för barn och unga. Det ger de vuxna i hushållet bättre möjligheter, vilket även påverkar barnens chanser till ett framtida bra vuxenliv. En arbetande befolkning gynnar den lokala platsen, bland annat ökar möjligheten till att utveckla verksamheter och service.

För att öka tillgängligheten till arbetsmarknaden behövs snabba kopplingar från bostadsområden till knutpunkter i kollektivtrafiken där byte sker för regionala resor. Lina hage, Ronna, Geneta, Hovsjö, Fornhöjden och Brunnsäng är prioriterade för att ha starka kollektivtrafik- och cykelkopplingar för att öka tillgängligheten och bidra till integrering av områden.

Barn och unga

För att skapa goda och jämlika uppväxtvillkor för barn i Södertälje kommun behöver tillgängligheten till sport, rekreation och kultur öka i de stadsdelar och områden där det finns behov. Områden som har en befolkning med lägre socioekonomiska förutsättningar och där det finns många barn bör prioriteras.

Lekplatser i hela kommunen är viktiga mötesplatser för barn och familjer. Unika lekplatser som riktar sig till många olika målgrupper kan utvecklas i strategiska lägen där människor från olika bostadsområden kan mötas. Mindre och mer privata lekytor kan också fylla en viktig funktion, exempelvis för att skapa en utvidgad hemmiljö i trångbodda områden och stärka livsvillkoren, men de kan inte förväntas skapa möten på samma sätt som de större prioriterade lekytorna kan göra.

Fritidsgårdar är en målpunkt och en resurs för många ungdomar för att träffa andra i samma ålder och vuxna förebilder. Det ska finnas en bra spridning av fritidsgårdar i kommundelarna och stadsdelarna och miljön bör vara omsorgsfullt utformad.

Skolor och förskolor

Skolor och förskolor är av stor betydelse för barns utveckling och inlärning och har samtidigt en roll i att bidra till möten, integration och jämlika livsvillkor. Utifrån skolornas elevsammansättning och lokalisering i kommunen idag riskerar skolegregationen ytterligare förstärka effekten av boendesegregationen. Förbättringar av både verksamheten och den fysiska miljön i skolor och förskolor i socioekonomiskt svagare områden bör prioriteras. Skolmiljöerna ska utformas med god arkitektur för att främja lärande, kreativitet och lek.

Skolor bör lokaliseras så att upptagningsområdet omfattar flera bostadsområden. Låg- och mellanstadieskolor som ligger nära hemmet skapar trygghet och tillgänglighet för både elever och föräldrar. Däremot bör högstadie- och gymnasieskolor vara med centraliserade för att skapa en större blandning av elever från olika områden.

Skolor bör vara synliga i det offentliga rummet och vara väl gestaltade för att signalera dess betydelse. Skolmiljöerna bör kunna fungera som mötesplatser kvällstid och helger för att bli sammanhållande och inkluderande platser på flera sätt, där till exempel lärande och kulturaktiviteter kan mötas. Möjlighet till samlokalisering skapar också förutsättningar för att attrahera en mångfald elever och verksamheter.

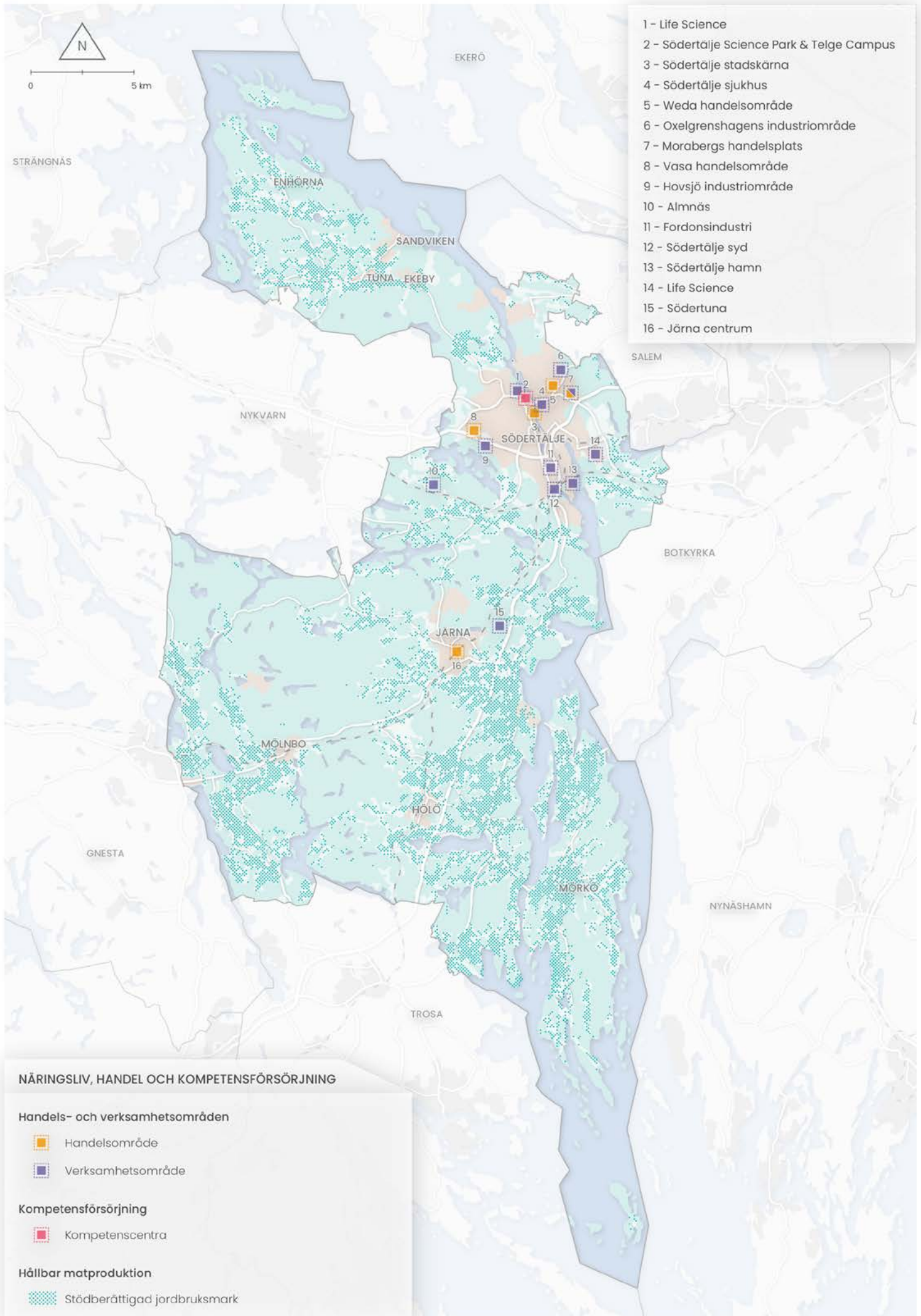
Skol- och förskolegårdars storlek och utformning har stor betydelse för vilka aktiviteter som kan utföras och hur bekvämt det är att vara utomhus. Boverkets riktlinje för skol- och förskolegårdar är att de ska vara minst 3000 kvm stora för att få plats med angöring, anlagda lekmiljöer och naturupplevelser. Därutöver är rekommendationerna för skolornas utemiljöer 30 kvadratmeter per elev för grundskolor och 40 kvadratmeter per barn för förskolor.

Näringsliv, handel och kompetensförsörjning

Södertälje har redan idag ett starkt näringsliv, men som kan utvecklas ytterligare genom att säkra kompetensförsörjningen och öka sysselsättningen bland kommunens invånare. Södertäljes geografiska läge och infrastruktur är gynnsamt för näringslivet. Här finns en levande stadskärna och handelsområden med goda möjligheter för handel och service. Landsbygderna i kommunen har lång tradition av hållbar livsmedelsproduktion och ekologisk odling. Vi vill ge landsbygderna möjlighet att fortsätta utvecklas och vi vill stärka förhållandet mellan stad och land.

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Använda en aktiv markpolitik för att säkerställa näringslivets och handelns utvecklingsmöjligheter.
- Främja etableringar som på ett positivt sätt kompletterar sammansättningen i det lokala näringslivet, både sett till bransch, företagsstorlek och kompetens.
- Fortsätta stärka näringslivets behov av forskning och utveckling, och säkerställa näringslivets kompetensförsörjning.
- Främja att den externa handeln kompletterar – och inte konkurrerar – med befintlig handel i stadskärnan och i tätorterna.
- Sträva efter att öka attraktiviteten i den fysiska miljön i verksamhets- och handelsområden.
- Främja att kommersiella verksamheter blandas med föreningsverksamhet, bibliotek och andra attraktiva och trygga sociala mötesplatser särskilt i stadsdelar där de lokala behoven är särskilt stora.
- Skapa väl utformade och flexibla lokaler i bostadsområdena för handel och annan utåtriktad verksamhet, särskilt i kollektivtrafiknära lägen.
- Utveckla och förstärk destinationsutvecklingen genom platssamverkan mellan olika aktörer.

Stärk och utveckla Södertäljes näringsliv

Södertälje kommun har ett livskraftigt näringsliv, som är av stor betydelse både nationellt, regionalt och lokalt. Här finns över 8 200 små och medelstora företag, och även välkända storföretag såsom Scania, AstraZeneca och Volkswagen. Starka branscher är handel, fordonsindustri, life science, hållbar matproduktion samt gods- och logistik.

Södertälje kommun har ett strategiskt läge nära europavägar, järnväg och farled, och är en del av både Stockholmsregionen, Sörmland och Östra Mellansverige. Detta gör kommunen till en attraktiv plats för såväl utveckling av befintligt näringsliv som nyetableringar. Samtidigt är arbetslösheten hög bland kommunens invånare. Kompetensförsörjningen är central för att befintligt och kommande näringsliv ska växa, utvecklas och skapa fler jobb i kommunen. En målsättning är därför att näringslivet i Södertälje i högre grad ska hitta sin kompetens bland kommunens invånare, och att fler av de 26 000 personer som dagligen pendlar till Södertälje ska välja att bosätta sig inom kommunen. Plats- och destinationsutveckling spelar en viktig roll i arbetet med att stärka Södertälje kommuns attraktivitet. Det bidrar till att locka och behålla företag och deras medarbetare.

Vi ska stärka kommunens roll som näringslivsnod genom att erbjuda företagen konkurrenskraftiga förutsättningar. Det gäller framförallt företag som har stort framtidspotential och en arbetsintensiv verksamhet. Södertälje kommun behöver driva en proaktiv planering för att säkerställa att näringslivet får goda förutsättningar att utvecklas och stärka konkurrenskraften. Därför behöver vi säkerställa behovet av mark och lokaler i strategiska lägen samt kommunikationer och infrastruktur.

Vi ska främja transportstråk och kollektivtrafik, ge möjlighet till samlokalisering och kluster. Vi ska erbjuda god framkomlighet för gods och persontransporter, tillgång till grön el och tillgång till rätt kompetens. Både befintliga och nya företag behöver utvecklas i syfte att ha ett ännu mer hållbart sätt att tillhandahålla sina produkter och tjänster. En framgångsfaktor för att skapa en attraktiv plats för näringslivets utveckling är att i ett tidigt skede av planeringen sammanföra samhällsplanerare, fastighetsägare, entreprenörer, innovatörer och forskare.

Innovation och livslångt lärande för att möta framtidens näringsliv

Det pågår en strukturomvandling där vissa jobb kommer att försvinna medan nya tillkommer. Människor kommer behöva skola om sig och byta yrkesbana i olika skeden av livet. För att möta detta behöver det finnas förutsättningar för ett livslångt lärande för alla. Genom effektiv och behovsstyrd kompetensförsörjning för all utbildning efter grundskolan finns goda chanser att matcha näringslivets behov. Här spelar både högskolestudier, yrkeshögskolan och folkhögskolan viktiga roller för att fylla olika branschens behov.

Invånarnas tillgänglighet till utbildnings- och arbetsmarknaden ska öka både i kommunen och storregionalt. En viktig förutsättning är utvecklingen av kollektivtrafiken, som ska minska restiderna mellan hem, arbete och utbildning. Detta är en central fråga även för näringslivet i kommunen som är beroende av kompetensförsörjning från hela arbetsmarknadsregionen. Med Ostlänkens och Södertörnsbanans utbyggnad förstoras arbetsmarknadsregionen ytterligare.

Södertälje kommun är en plats för innovation, kunskap och entreprenörskap. Tillsammans med lokala företag har kommunen startat Södertälje Science Park som är en utvecklingsarena för forskning, utveckling och innovation. Här möts det offentliga med näringsliv och utbildning, vilket ger förutsättningar för samverkan. Idag råder det kompetensbrist i flera yrken vilket är ett hinder för tillväxt och framtida konkurrenskraft. Samverkan mellan utbildningssystemet och näringslivet behöver stärkas för att matcha behoven bättre och för att möta näringslivets framtida behov. Det behöver också finnas plats och förutsättningar för framtidens näringsliv att etablera sig i kommunen. Ökningen av kunskapsintensiva näringar ska särskilt prioriteras om det genererar många arbetstillfällen.

Stärka och utveckla Södertäljes attraktivitet

Platsens attraktivitet är viktig för att locka och behålla företag och deras medarbetare till Södertälje kommun. Framtidens attraktiva platser är där människor, företagare, medarbetare och besökare vill spendera sin tid och sina pengar. Det är människorna som gör platserna speciella. Vi gillar platser där vi kan uppleva nya saker, där inte allt är klart och färdigt, och där vi kan träffa nya människor. Platser behöver ha en egen identitet och vi ska utgå från den som en röd tråd i planeringen. Det gäller både när man skapar och tar hand om platser, mötesplatser och verksamhetsområden.

Besökare bidrar till positiv utveckling

En medveten och hållbar satsning på besöksnäringen kan, förutom att skapa fler arbetstillfällen och mer skatteintäkter, också resultera i en bättre samhällsservice för våra kommuninvånare som till exempel större kulturutbud, fler evenemang och bredare serviceutbud. Tillresta besökare är ofta en förutsättning för att en plats ska kunna erbjuda ett brett utbud av restauranger, affärer och annan service. Besökare bor, handlar, roar sig och köper tjänster och varor av det lokala näringslivet; en konsumtion som ger viktiga intäkter till det lokala näringslivet. Kort och gott bidrar besöksnäringen till att skapa attraktivitet och en positiv lokal utveckling. Det är viktigt för både stads- och landsbygdsutvecklingen i Södertälje kommun att fortlöpande stärka arbetet med besöksmål, kulturarv, landsbygdsmiljöer och företagsamhet inom kulturella kreativa näringar.

Tillgång till kultur bidrar ofta till att göra en plats attraktiv.

Kulturverksamheter bidrar även med stora sociala värden och till att skapa trivsamma och kreativa platser där människor vill stanna kvar. Kommunen kan bidra till att stärka förutsättningarna för kultur och turism genom att underlätta samverkan mellan besöksnäringen och kulturlivets aktörer i Södertälje, samt genom att jobba med att utveckla platser som lockar besökare.

Säkerställ tillgång till attraktiv verksamhetsmark

Kommunens prioriterade verksamhetsområden är Almnäs, Moraberg, Södertuna och Södertälje hamn. De ska få goda förutsättningar till långsiktig utveckling, med möjlighet till förädling av befintliga markytor och anskaffning av nya vid behov. Södertälje kommun ska även säkerställa att det finns tillräckligt med mark även för småföretag att utveckla verksamheter och småindustri. Det finns möjlighet att hitta mark och lokaler för expansion både inom centralorten och i kommundelarna. I Moraberg, Vasa och runt Södertälje syd är fokus på arbetsplatsintensiva verksamheter som behöver närhet till kollektiva transporter.

Södertälje hamn är ett viktigt nav i Östra Mellansverige och Stockholmsregionen som möjliggör för ett fortsatt arbete med att utveckla hållbar godslogistik. Genom satsningar för att få till Tvetälänken kan även kopplingen till Stockholm Syd stärkas och den regionala godslogistiken kan utvecklas ytterligare.

Ur ett regionalt perspektiv har Södertälje en unik möjlighet att attrahera nya etableringar och investeringar till södra delen av Storstockholm. Södertälje kommun har ett stort antal nya etableringar varje år av både stora och mindre verksamheter. Läget och infrastrukturen gör att kommunen har fler etableringsförfrågningar än vad vi kan tillgodose i form av tillgänglig planlagd mark och lokaler. För att tillgodose marknadens behov och efterfrågan krävs det att planeringen för ny verksamhetsmark sker taktiskt och med långsiktigt hållbar utveckling som målsättning.

Södertälje kommuns egna markinnehav i strategiska lägen kan planläggas för verksamhetsmark och näringsliv. Utmaningen ligger i att utifrån efterfrågan skapa en fungerande mix av företag och få fram tillräckligt mycket etableringsklar mark på lämpliga platser. Kommunen behöver därför se över riktlinjer för markanvisning regelbundet.

I nuläget har Södertälje kommun 8 hektar etableringsklar mark och närmare 60 hektar som under de närmaste åren blir tillgänglig efter utbyggd infrastruktur. I framtiden kommer än fler ytor att bli tillgängliga, idag finns framtagna detaljplaner på 75 hektar och i planskede arbetas det med att förbereda ytterligare cirka 300 hektar.

Handeln – en del i staden och kommunens utveckling

Utvecklingen inom handel går snabbare än någonsin. Genom att planera för flexibla lokaler ökar möjligheterna för handeln att ändra lokaler över tid. För de som vill testa innan de satsar på permanent etablering av butiker eller restauranger kan pop up-lokaler vara ett alternativ. Att driva digital handel kompletterat med tillfälliga fysiska lokaler skapar möjlighet till ökad exponering och att nå nya kundgrupper. För att locka fler aktörer inom näringsliv och handel att etablera sig och fler personer att bosätta sig inom kommunen är det avgörande att kontinuerligt utveckla olika platsers attraktivitet både i staden och på landsbygden.

I Södertälje stad behövs en blandad stadskärna med flera olika typer av besöksanledningar, då det driver flödet av människor och skapar omsättning. En stark platssamverkan är också viktig för att skapa synergieffekter mellan olika aktörer och för att binda ihop mångfalden i stadskärnans utbud. Genom att erbjuda såväl handel som rekreation och kultur skapas en plats som människor vill besöka och dröja sig kvar på. Andelen av hushållens konsumtion som går till rekreation och kultur har tredubblats de senaste fyra årtiondena. Kulturverksamheter såsom teatrar, biografier, museer och konstgallerier bedriver ofta verksamhet på andra tider än många andra branscher, vilket förlänger stadskärnans öppettider. Förlängningen medför att människor är i rörelse i stadskärnan under en större del av dygnet, vilket i sin tur ökar den upplevda tryggheten i stadskärnan. Kulturverksamheter bidrar även med stora sociala värden och till att skapa trivsamma platser där folk vill stanna kvar. Ungefär tre procent av kommunens befolkning bor i Södertäljes stadskärna (2023). Detta är en lägre andel än i jämförbara städer. För att stärka de flöden som önskas i en attraktiv stadskärna behöver antalet boende i staden öka.

I kommunen finns två handelsområden, Vasa och Moraberg. De ska fortsätta utvecklas för att komplettera handeln i stadskärnan, snarare än att konkurrera. Detta bör regleras med tydliga etableringsmål och riktlinjer för handeln i kommunen, samt genom en god dialog med fastighetsägarna. Vasa har potential att på sikt kompletteras med bostäder för att bli en mer integrerad del av staden.

Den fysiska miljön behöver utvecklas både i dagens verksamhetsområden och handelsområden för att de ska bli mer effektiva, trygga, trivsamma, gröna och framtidsorienterade. Områdena har olika karaktär och olika behov och vi behöver arbeta strukturerat med utvecklingen tillsammans. Planering, genomförande och finansiering behöver göras i samspel mellan kommun och företagare.

Stadsdelscentrumen i Södertälje stad har haft stora prövningar, dels med anledning av kundernas nya sätt att handla, dels av att handelsområdena har stärkts. Utvecklingen ska bidra till att stärka de lokala stadsdelscentrumen.

Syftet med **odlingsstrategin** är att visa hur kommunen utifrån sina olika roller och funktioner ska främja lokal odling samt värna den odlingsbara marken. Strategin ska också visa vad andra aktörer kan göra för att främja odling.

Utveckla jordbruk och livsmedelsproduktion i Södertälje

Södertälje är en av de större jordbrukskommunerna i Stockholms län med företag inom primärproduktion, jordbruk, trädgårdsodling och förädling. Kommunen har den tredje största arealen av åkermark i länet och näst största arealen betesmark. Det finns även många värdefulla ängs- och betesmarker i kommunen.

För att säkerställa en långsiktigt hållbar livsmedelsproduktion i kommunen och regionen är det viktigt att jordbruksmarken bevaras. Viktiga strategiska platser så som transportlänkar, hamnar och lagerplatser för livsmedel behöver skyddas. Det är viktigt att främja tätortsnära grönsaksproduktion, djurhållning, utökad fritidsodling och komplementodling och att se till att det finns verksamhetsmark för livsmedelsindustri, lokal energiproduktion och utökat tillvaratagande av avfall och restströmmar.

Vattenbruk

Vattenbruk, eller akvakultur, är produktion av alla slags djur och växter i vatten. I Sverige produceras främst fisk, kräftor och musslor. Idag pågår inget vattenbruk i kommunen men på sikt kan det vara aktuellt att utreda om det finns lämpliga platser för det. Vattenbruk är en växande näringsgren på den svenska landsbygden, med stor potential för tillväxt.

Svensk lantrasget på Sörbro gård i Mölnbo kommun. Foto: Sörbro Gård

Arkitektur och gestaltning

Arkitektur och gestaltning spelar en avgörande roll för en hållbar samhällsutveckling med attraktiva och trygga livsmiljöer. Nya byggnader och platser ska utformas med respekt för befintliga värden samtidigt som de ska bidra med nya kvaliteter. Södertälje kommun ska ligga i framkant, vara innovativ och hitta nya, miljövänliga sätt att bygga på, både i staden, i tätorterna och på landsbygderna.

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Med hjälp av god och värdeskapande arkitektur ska Södertälje fortsätta att utvecklas till en bra plats leva på, besöka och vara verksam i. Varje samhällsbyggnadsprojekt ska bidra till att stärka Södertäljes unika karaktärer och bidra till ökad attraktivitet, trygghet och folkhälsa.
- Alla tillägg och förändringar i staden, tätorterna och på landsbygderna ska ske med hänsyn till den specifika platsen och eventuella kulturmiljövärden, samt utgå från en tydlig arkitektonisk idé.
- Utformningen av offentliga rum som torg, gator, parker, broar och kajer ska vara väl gestaltad och stärka den upplevda tryggheten. De ska bjuda in till aktiviteter och möten mellan människor och det ska finnas närvaro av konst.
- Extra höga ambitioner på samskapande för arkitektonisk kvalitet, innovationskraft och hållbarhet ska ställas på nyckelprojekt i strategiska lägen som ska bidra till att stärka och utveckla Södertäljes identitet och attraktivitet i samklang med det redan byggda.
- Kommunens eget byggande och förvaltande ska vara föredömligt när det gäller arkitektonisk kvalitet, innovationskraft för hållbarhet samt närvaro av konst.
- Södertäljes befintliga arkitektur, med hög kvalitet från olika tider men även ny värdeskapande arkitektur, är betydelsefull och ska lyftas fram för att bidra till att öka kunskap och skapa stolthet om platsen. Ett arkitekturpris och en stadsutställning kan bidra till detta.

Arkitekturens roll

Arkitekturen sätter ramarna för livet i såväl staden och tätorterna som på landsbygderna. Hur den byggda miljön är utformad har betydelse för upplevelsen av trygga och attraktiva miljöer. Samhällsbyggandet kan användas aktivt för att motverka segregation och ohälsa och för att främja gröna samband. Därför är utformningen av nya arkitektoniska tillägg, både i helhet och i detalj, och förvaltningen av befintliga byggnader och offentliga rum i hela kommunen en viktig demokratifråga. Det handlar om tillgången till goda kvaliteter i vardagslivet i hemmet, parken, torget, affären, arbetsplatsen, skolan och gatan men även om tillgången till kultur, idrott, rekreation och nöjesliv.

Arkitekturen kan även fungera identitetsskapande och bidra till att skapa stolthet över en plats, vilket i sin tur bidrar till ökad gemenskap och trygghet. Arkitekturen är också avgörande för orienterbarhet och läsbarhet av olika uttryck och tidsepoker i staden, tätorterna och landsbygderna. Det är därför nödvändigt med höga gestaltungs- och hållbarhetsambitioner och ett värdeskapande förhållningssätt hos alla aktörer som är en del av samhällsbyggandet i olika skeden och skalor i Södertälje.

Öka attraktivitet, trygghet och folkhälsa

Arbetet med arkitektur och gestaltning i Södertälje ska främja en attraktiv och trygg livsmiljö för alla invånare och besökare i hela kommunen. Tillkommande bebyggelse ska bidra till att forma nya stadsrum, överbygga barriärer, öka den upplevda tryggheten, och komplettera området med behovet av till exempel bostads- eller verksamhetsutbud. Såväl vardaglig som mer exklusiv arkitektur ska bidra till god folkhälsa, främja ekologiska samband och ny teknik för en hållbar klimatomställning. Utformningen ska alltid vara universell för att passa så många som möjligt. Särskild hänsyn ska tas till behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Gestaltningssidé och omsorg om platsen för att skapa mervärden

Södertälje har en mångfald av arkitektur som präglas av det unika läget med stadens närhet till Södertälje kanal och landsbygdernas närhet till Mälaren och Östersjön.

Arkitekturen representerar uttryck från olika tider och funktioner och många byggnader och offentliga rum har höga konstnärliga och kulturhistoriska värden samt kontakt med natur och vatten. När nya byggnader och platser utvecklas skapas våra framtida kulturmiljöer. Nya byggnader och platser ska utformas i samklang med omgivande bebyggelse och landskap och bidra till ökad hållbarhet.

All ny- och ombyggnation ska grunda sig i en utförlig analys av såväl plats som kontext, oavsett om det är i staden, tätorterna eller på landsbygden.

I kommunens **Arkitekturstrategi** framgår att byggprojekt ska ha en god arkitektonisk idé som präglar helheten och tillföra kvaliteter i alla skalor.

I samhällsbyggandet ingår det att utreda och skapa förståelse för hur föreslagna förändringar påverkar den befintliga miljön, livet på platsen och Södertäljes attraktivitet. Alla projekt i Södertälje, privata som offentliga, ska presentera en tydlig och hållbar idé utifrån platsens förutsättningar. Hänsyn ska tas till områdets befintliga bebyggelse, grönstruktur och skala samt formspråk, material, färgpalett och kulturhistoriska värden.

Förutom att lösa behov som fler bostäder eller arbetsplatser ska ny bebyggelse även bidra positivt till utvecklingen av livsmiljön i hela området. Samhällsbyggnadsprojekt ska redovisa funktionen på platsen, men också se till helheten och visa hur det bidrar till det övergripande stads- eller landskapssammanhanget.

Kommunens eget byggande och förvaltande ska vara föredömligt när det gäller arkitektonisk kvalitet, innovationskraft för hållbarhet samt närvaro av konst.

Attraktiva offentliga rum som bidrar till möten

De offentliga rummen binder samman bebyggelsen och kommunens olika delar. Det är på gator, torg, parker, lek- och idrottsplatser som en stor del av interaktionen mellan människor och aktiviteter sker. Det offentliga rummet har betydelse för bland annat hälsa, känsla av sammanhang och ekosystemtjänster.

Offentliga miljöer ska vara väl omhändertagna, flexibla och robusta så att de fungerar under alla årstider, över dygnet, till vardags och vid evenemang. Kommunens ansvar i detta är stort vilket ger en möjlighet att formulera ambitioner och krav i dialog med andra aktörer.

Alla parter i samhällsbyggandet har tillsammans ett ansvar i det offentliga rummet, där varje enskild byggnad och del bidrar till den helhet som vi med stolthet ser som våra gemensamma rum. Vi ska ha en gemensam förståelse och målbild som vi formar stad och landskap utifrån. Den gemensamma målbilden, med hållbarhet och människa i fokus, ligger till grund när vi förvaltar och utvecklar Södertälje till en ännu mer attraktiv plats.

Innovation och hållbart byggande

Södertälje kommun ska ligga i framkant gällande hållbart byggande i staden, tätorterna och på landsbygderna. Innovativa aktörer och entreprenörer, både kommunbaserade och externa, bör därför bjudas in till att utveckla nya idéer, metoder, verktyg och arbetssätt. Kommunen ska uppmuntra pilotprojekt och tillfällig utforskande arkitektur, och skapa miljöer som lockar innovatörer. Vi ska använda arkitekturtävlingar och innovationsupphandlingar i större utsträckning, både för att få möjlighet att lyfta flera alternativ och kunna välja det som stödjer vår utveckling bäst, men också för att stimulera samtalet om arkitektur.

Nyckelprojekt

Ett nyckelprojekt är ett projekt som pekats ut av kommunen som särskilt värdefullt och viktigt för utvecklingen av en plats. I nyckelprojekt ställs extra höga krav på gestaltning och hållbarhetsaspekter. I nyckelprojekt kan vi även ställa högre krav på medskapande i form av dialoger och workshops med politiker, medborgare, föreningsliv och näringsliv.

Lyft Södertäljes arkitektur

Södertälje har idag en representation av 1900-talsarkitektur i världsklass. Tillsammans med den utveckling som har skett de senaste åren, och den som är planerad framöver, ger den ur ett nationellt perspektiv en fantastisk palett att utgå ifrån när vi förmedlar bilden av Södertälje.

Genom att lyfta detta unika tillsammans med sådant vi redan framhäver som innovation, företagande, gröna och blå värden, kan vi skapa ytterligare stolthet och nyfikenhet kring platsen. Om människor som bor och verkar i Södertälje är stolta skapar vi också bättre förutsättningar för trygghet och integration.

Att införa ett nytt arkitekturpris eller att se över möjligheterna att framöver arrangera en stadsutställning kan bidra till ökad stolthet samtidigt som det kan bidra till ökad kvalitet i samhällsbyggandet och visa upp vår kommun på nationell nivå.

Samskapande för en hållbar utveckling

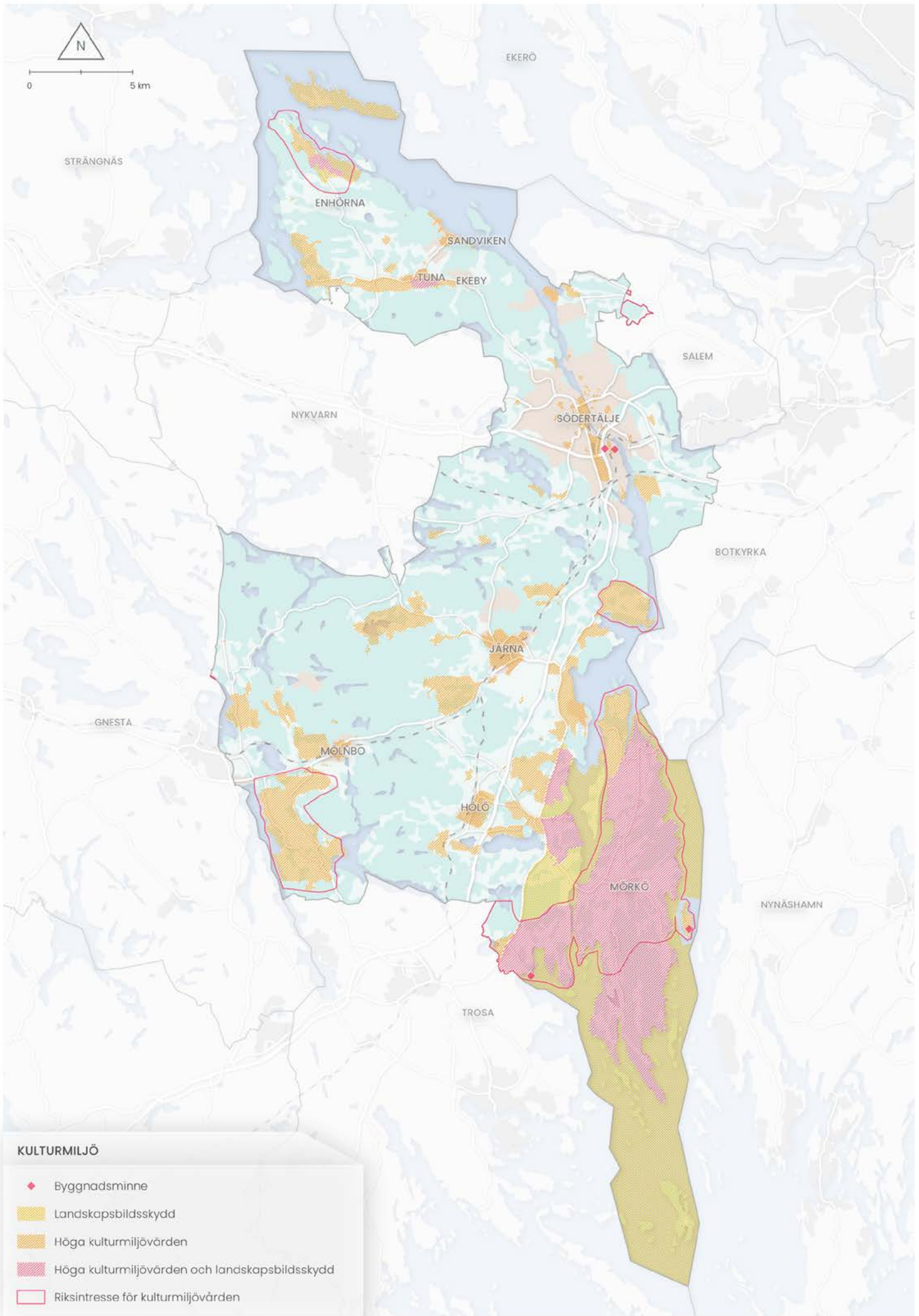
Skapandet av arkitektur är en samlande kraft för initiativ från många olika aktörer och för innovation om hållbar samhällsutveckling. Invånare, byggaktörer, förvaltare, fastighetsägare, arkitekter, tjänstepersoner och politiker hjälps åt när ny arkitektur blir till. I Södertälje finns en tradition av aktivt samskapande mellan kommun, näringsliv, forskning, civilsamhälle och invånare. Som ett led i att stärka kommunens unika identitet och hållbarhetsarbete ska den plattformen utvecklas och utnyttjas ännu bättre när vi skapar ny arkitektur och tar hand om befintliga miljöer.

Kulturmiljö

Södertälje kommun har en rik mångfald av olika kulturmiljöer från olika tider i såväl staden som i kommundelarna. Kulturhistoriska miljöer och de berättelser de bär, bidrar till upplevelser av olika platsers speciella karaktärer vilket ger en känsla av igenkänning, samhörighet och trygghet i människors närmiljö. De speglar kommunens historia, bidrar till upplevelsevärden och till platsers identitet och ska värnas och vara en resurs i samhällsutvecklingen.

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Kulturmiljöer är en resurs i samhällsutvecklingen. Hänsyn till kulturhistoriska värden ska vara utgångspunkt för gestaltningen av miljöer inom Södertälje kommun.
- Vid förslag till utveckling av särskilt värdefulla kulturmiljöer ska kunskapsunderlaget "Inventering av kulturmiljöer i Södertälje kommun" vara vägledande. Handläggningsordningen tillämpas, vilket innebär att kommunens kulturmiljöskunniga ska få möjlighet att yttra sig i utpekade miljöer vid plan- och bygglovsärenden.
- Kulturmiljöernas värden ska löpande identifieras, säkerställas, vårdas och utvecklas.
- Inom särskilt värdefulla kulturmiljöer eller i ärenden som kan medföra stor omgivningspåverkan ska kulturmiljöanalyser som identifierar värdebärande egenskaper, kvaliteter och känslighet, göras i tidiga skeden.
- Ett medvetet förhållningsätt till kulturhistoriska värden och platsens eller landskapets karaktär ska tillämpas för en balanserad och varsam utveckling. Vid tillägg i särskilt värdefulla kulturmiljöer ställs högre krav på byggnadens placering, gestaltning och hållbarhet.
- Inom område av riksintresse för kulturmiljövården ska särskild hänsyn tas till utpekade värdebärande egenskaper och uttryck i samtliga plan- och bygglovsärenden för att undvika skada på eller försvagning av riksintresset. Kulturmiljöutredningar och konsekvensbedömningar kan krävas för att säkerställa att riksintresset tillgodoses.
- Kommunkoncernen ska agera förebildligt vid förvaltning av kommunens och de kommunala bolagens kulturmiljöer, bland annat genom att ta fram antikvariska förundersökningar och projekteringar, kulturmiljöanalyser samt anpassa energieffektiviseringar med hänsyn till kulturhistoriska värden.
- I Södertälje kommun bör de gröna kulturhistoriska värdena värnas. Grönstrukturen i äldre villaområden eller flerbostadshusområdenas sparade naturmark som utgör en del av ett områdes arkitektoniska gestaltning är exempel på detta.

KULTURMILJÖ

- ◆ Byggnadsminne
- Landskapsbildsskydd
- Höga kulturmiljövärden
- Höga kulturmiljövärden och landskapsbildsskydd
- Riksintresse för kulturmiljövärden

Spår av mänskliga verksamhet

Kulturmiljö är alla spår av mänskliga verksamheter och aktiviteter genom tiderna som kan utläsas i landskapet. Det kan vara enskilda objekt men också större miljöer, ett kvarter, ett kulturlandskap eller stadens brokiga tidslager. Det kan vara allt från lämningar av mer tillfällig karaktär, som till exempel odlingsrösen, till det anlagda som utformningen av byggnader, broar, vägarna som slingrar sig genom landskapet och industrimiljöer. Det kan även vara det gröna kulturarvet så som alléer, trädgårdar eller torpväxten i en skogsglänta. Kulturmiljön är en del av kulturarvet vilket även omfattar immateriella uttryck som ortnamn, seder eller berättelser som har betydelse för platsens identitet.

Stadens och landsbygdens kulturmiljöer

Den naturliga topografin har gett olika förutsättningar för hur människan genom historien har kunnat leva på platsen och hur man har kunnat bruka och forma platsen, beroende på tillgång till odlingsbara jordar, vatten och byggmaterial. Det historiska landskapet ser därför ut på olika sätt. Landsbygdens kulturlandskap har ibland flera hundra år gamla strukturer där odlingsmarken ofta utgör den historiska kärnan. De agrara miljöerna kan vara känsliga för tillägg som inte följer landskapsbildens lågmälda mönster.

Städernas kärnor är ofta täta och brokiga med tydligt avläsbara tidslager där olika arkitektoniska och planmässiga ideal finns sida vid sida. De olika årsringarna och uttrycken erbjuder tillsammans en varierad och intressant miljö.

Stadsdelar från miljonprogrammet utgör ett eget fenomen som ibland ligger inom tätortens eller stadens täta struktur, men ibland utgör de en egen satellit som är avgränsad från annan närliggande bebyggelse. De ibland storskaliga flerbostadshusområdena från mitten av 1960-1970-talet är ofta relativt orörda och karaktäriseras av tidstypiska planmönster med genomtänkta delar sparad natur. De kan ha stor potential för komplettering och förbättring samtidigt som de kan innehålla höga kulturhistoriska värden som bör värnas.

Södertälje stads värdefulla kulturmiljöer

Staden Södertälje med sitt ursprung i medeltiden, har tydligt avläsbara årsringar av bebyggelse fram till idag. Det strategiska läget som angränsar till både Östersjön och Mälaren har varit avgörande för stadens etablering och utveckling som handels- och kommunikationsstad. Viktiga epoker och skeenden så som byggandet av kanalen, järnvägen, bad- och kuranläggningen samt etableringen av verkstadsindustrierna karaktäriserar stadens miljöer. Den skålformade topografin präglar stadsbilden där stadskärnan är belägen i dalgången med utblickar mot skogsklädda höjder och vatten.

Staden har många kulturhistoriskt värdefulla miljöer av hög arkitektonisk kvalitet från olika tider. Stadens utbyggnad är tydligt avläsbar i de omgivande stadsdelarna där också flera särskilt kulturhistoriskt intressanta miljöer finns. Södertälje har en påtaglig grön karaktär genom sina skogstäckta höjder, parker och trädgårdar som skapar gröna mellanrum i bebyggelsestrukturen.

Landsbygdernas värdefulla kulturmiljöer

En betydande del av kommunen utgör landsbygd med välbevarade kulturlandskap som har brukats sedan förhistorisk tid. Landskapet är karaktäristiskt för Mälardalens sprickdalslandskap med bördiga jordar i dalgångarna som bryts upp med skogstäckta höjder. Större sammanhängande odlingsmarker finns främst i de mellersta och södra kommundelarna samt i delar av de norra kommundelarna. De andra kommundelarna karaktäriseras av ett mer småbrutet mosaiklandskap.

Bebyggelsen på landsbygden är generellt ålderdomlig och traditionell bestående av herrgårdar, byar, mindre gårdar, torp, småbruk och odlingslandskapets ekonomibyggnader, men det finns också senare tiders fritidshus- och bostadsbebyggelse. Runt om i landskapen finns spår efter industriella verksamheter så som tegelbruk, stenbrott, kvarnar och mejeriverksamhet. I de södra delarna av kommunen finns en särpräglad, organiskt formad arkitektur i både enstaka byggnader och i bymiljöer, kopplad till antroposofiska verksamheter där Steinerområdet med Saltå i Järna utgör en unik företeelse.

I tätorterna, som vuxit fram kring medeltida sockencentrum eller längs järnvägens framdragande, finns småskaliga, historiska kärnor av by-, trädgårdsstads- och villastadskaraktärer. Tätorterna har ofta tydliga årsringar av utbyggnad med villa- och flerbostadshusområden samt centrumdelar från 1900-talets mitt till idag. De äldre delarna av Järna och Mölnbo har sin huvudsakliga karaktär från tiden då de blev stationssamhällen, vilket var när västra stambanan öppnade 1861. Hölö stationssamhälle växte fram i samband med att Nyköpingsbanan anlades år 1914.

Kulturmiljöns roll för en hållbar samhällsutveckling

Att ta tillvara, förvalta och förädla kulturhistoriska miljöer ger betydande värden utifrån sociala, miljömässiga och ekonomiska aspekter – som alla är viktiga för en hållbar samhällsutveckling.

Kulturmiljöer innehåller ofta estetiska värden som är uppskattade kvaliteter i stads- och landskapsbilden. Utifrån ekonomiska aspekter har kulturmiljöer och kulturhistorisk bebyggelse, betydelse för en Ortsattraktionskraft. De ger positiva effekter för turistnäringen, men också för människors val av bostadsort eller för näringslivets etablering.

Läs mer i kommunens **Riktlinjer för bostadsbyggande på landsbygden.**

Att investera i och utveckla en miljö med historia och själ har blivit en allt viktigare del av stadsutvecklingen.

Det finns också kulturmiljöer som kanske inte upplevs ha estetiska kvaliteter men som ändå kan behöva bevaras för att spegla alla människors historia och viktiga skeenden i samhällsutvecklingen.

Utifrån miljömässiga aspekter finns också värden att värna i kulturmiljöer och kulturhistorisk bebyggelse. Genom att förhålla sig till det redan byggda, vårda, underhålla och återbruka, kan såväl klimatpåverkan som det ekologiska fotavtrycket minskas. Att upprätthålla kulturlandskapets värden och värna åker-, betes- och ängsmarker är också viktigt ur andra aspekter; både för att bevara den biologiska mångfalden och för att säkerställa framtida livsmedelsförsörjning.

Kulturmiljön - en viktig resurs

I Södertälje kommun ska kulturmiljön vara en resurs när stad och landskap utvecklas och förändras. Kulturarvet och kulturmiljön ska respekteras, så att det vi värdesätter idag även kan upplevas av kommande generationer. Det ska vara en balans mellan bevarande och förnyelse genom att tillämpa ett medvetet förhållningssätt till miljöns kvaliteter och värden. Tillägg ska både respektera och berika kulturmiljöns värden. Det kan innebära en anpassning till kulturmiljöns karaktär men det kan också handla om tillägg av mer samtida uttryck som tillför en ny kvalitet. Ändringar och renoveringar av bebyggelse och landskap ska alltid utgå från kunskapen om kulturmiljön. De ska göras medvetet så att betydande karaktärsdrag tas tillvara och utvecklas.

Inom särskilt värdefulla miljöer kan kulturmiljöanalyser krävas i ett tidigt plan- eller bygglovsskede för att identifiera den specifika platsens värden och känslighet, men också platsens tålighet för utveckling. I den urbana miljön finns det ofta ett behov av stadsbilsanalyser för att fastställa även den omgivande stadsbyggnadskaraktärens värden och kvaliteter för att formulera vad som bör tas tillvara och som kan utvecklas med nya värden.

Särskilt värdefulla byggnader, miljöer och lämningar i Södertälje kommun

Inom Södertälje kommun finns det många särskilt värdefulla byggnader, bebyggelsemiljöer och kulturlandskap som är kulturhistoriskt intressanta ur lokalt, regionalt eller nationellt perspektiv. Ett representativt urval av dessa finns utpekade i kommunens kulturhistoriska kunskapsunderlag för samhällsplaneringen, "Inventering av kulturmiljöer i Södertälje kommun".

Inventering av kulturmiljöer i Södertälje kommun

”Inventering av kulturmiljöer i Södertälje kommun” är Södertälje kommuns kulturhistoriska kunskapsunderlag för samhällsplaneringen, antogs av kommunstyrelsen år 2011. Den omfattar ett urval av särskilt värdefulla kulturmiljöer med bedömning av kulturhistoriskt värde samt vägledning för hur dessa ska hanteras. Inventeringen består av sju rapporter som omfattar ett urval av miljöer från hela kommunen. Stads kärnan är totalt inventerad och samtliga byggnader är klassificerade utifrån deras kulturhistoriska värde.

Handläggningsordning

Till ”Inventering av kulturmiljöer i Södertälje kommun” har kommunstyrelsen antagit en handläggningsordning som innebär att kommunens kulturmiljöskunniga ska ges möjlighet att yttra sig i ärenden inom dessa vid planer och bygglov. Det är byggnadsnämnderna som avgör vilka krav som ska ställas i beslutet av ärenden.

Riksintressen

Riksintresseregleringen ska skydda kulturmiljöer som särskilt väl belyser kulturhistoriskt intressanta sammanhang (3 kap. 6 § miljöbalken). Dessa områden får inte utsättas för påtaglig skada.

Södertälje kommun har sex områden av riksintresse för kulturmiljövården.

- Bornsjön
- Brandalsund
- Karta–Oaxen–Stora Vika
- Mörkö
- Tullgarn
- Vårdinge
- Överenhörna

Byggnadsminnen

Byggnadsminnen är enskilda byggnader eller anläggningar som har, eller ingår i ett område med, ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde. Syftet är att trygga människors rätt till en viktig del av det gemensamma kulturarvet. Varje byggnadsminne omfattar fastställda skyddsbestämmelser och föreskrifter och regleras i 3 kap. Kulturmiljölagen. Riksantikvarieämbetet ansvarar för tillsynen av de statliga byggnadsminnena enligt Förordning 2013:558 medan Länsstyrelsen ansvarar för tillsynen av de enskilda byggnadsminnena.

Södertälje kommun har fyra byggnadsminnen, varav två även är statliga byggnadsminnen (SBM):

- Stationsbyggnaden Södertälje Hamn
- Ettans kalkugn på Oaxen
- Tullgarn (SBM)
- Vattentornet Södertälje Hamn (SBM)

Fornlämningar

Fornlämningar har en stark betydelse för platsens identitet och berättar om dess långa hävd. De väcker intresse om platsens förflutna och möjliggör en känsla av tidsdjup. Fasta fornlämningar har automatisk ett skydd (2 kap. Kulturmiljölagen) och omfattas av skyddsavstånd. Det är förbjudet att ändra, skada, täcka eller ta bort en fornlämning. Länsstyrelsen är tillståndsmyndighet och ska kontaktas angående tillståndsärende inför till exempel exploateringar.

I hela kommunen finns rikligt med fornlämningar med koncentrat längs de forntida havsvikarna med boplatslämningar, forntida åkrar, gravar, runstenar, ristningar, fornborgar och färdvägar. Många förhistoriska bebyggelselägen i kommunen har kontinuitet fram till idag och en del gårds- och ortnamn går att härleda tillbaka till förhistorisk tid.

Längs de viktiga vattenfarlederna finns flera fornborgar och försvarshistoriska anläggningar. Södertälje stadskärna utgör med sitt medeltida stadslager en hel fornlämningsmiljö och öster om kanalen ligger den medeltida fogdeborgen Täljehus.

Kyrkomiljöer

Kyrkomiljöerna har höga kulturhistoriska värden. Enligt Kulturmiljölagen (4. Kap) ska kyrkobyggnader och kyrkotomter vårdas och underhållas för att inte det kulturhistoriska värdet ska minska och för att inte utseende och karaktär ska förvanskas.

Kyrkor och kyrkotomter tillkomna före utgången av år 1939 och som ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan den 1 januari 2000 omfattas av tillståndsplikt från Länsstyrelsen. Riksantikvarieämbetet beslutar vilka yngre kyrkobyggnader och begravningsplatser som ska omfattas av tillståndsplikt.

Läs mer i kommunens **Inventering av kulturmiljöer.**

Skydd för landskapsbilden

Inom de områden i kommunen som omfattas av förordnanden till skydd för landskapsbilden (enligt 19 § naturvårdslagen äldre lydelse) krävs särskilda tillstånd av länsstyrelsen för att få utföra vissa arbetsföretag. Detta gäller för vissa typer av arbetsföretag som bedöms kunna skada landskapsbilden i väsentlig mån, till exempel nybyggnad, upplag med mera. De områden som berörs är Överenhörna och Ytterenhörna kyrkor (beslut länsstyrelsen 1969-06-30) samt kustområdet öster om gamla E4:an inom Hölö och Mörkö socknar (beslut länsstyrelsen 1968-05-17).

Områdena Mörkö och Tullgarn som har stora samlade rekreation-, natur- och kulturvärden bör hållas samman och skyddas mot fragmentering. Exploateringar och verksamheter som påverkar områdenas värde och funktion bör undvikas.

Vintergata på Torekällberget. Foto: Pontus Orre

Kultur och fritid

Kultur och fritid har stor betydelse för vår hälsa, välbefinnande och livskvalitet och är även viktiga verksamheter ur ett demokratiskt perspektiv. Ett rikt kulturliv skapar attraktiva platser där människor vill bo och verka. Kulturella och kreativa branscher skapar arbetstillfällen och bidrar till den lokala ekonomin. I Södertälje finns ett brett och kvalitativt utbud av kultur- och fritidsverksamheter där utvecklingen ska bidra till en jämnare geografisk fördelning i kommunen.

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Kultur- och fritidsfrågor ska komma in tidigt i planeringen för att skapa liv mellan husen och goda förutsättningar för mötesplatser, samnyttjande av lokaler och platser.
- En mångfald av kultur-, fritids- och idrottsaktiviteter ska erbjudas. Utvecklingen av dessa ska bidra till en jämnare geografisk fördelning i kommunen. Barn och ungas behov samt områden med trångboddhet och hög arbetslöshet ska prioriteras.
- Kulturutbudet ska vara strategiskt lokaliserat och synligt i det offentliga rummet för att öka tillgängligheten och bidra till tryggare livsmiljö.
- Ytor för rörelse, lek och idrott ska vara lättillgängliga.
- När befintliga ytor för idrott tas i anspråk för annan användning ska ersättningsyta anläggas.
- Enprocentregeln ska tillämpas vid ny-, till- och ombyggnation för att öka och tillgängliggöra konsten och kulturnärvaron i hela kommunen.

Dopp från bryggan i Mälärbadet. Foto: Pontus Orre

Kultur och fritid

Konst och kultur bidrar till människors välmående samtidigt som de också bidrar till inkludering, social tillit och sammanhållning, och till att överbrygga sociala och kulturella skillnader i samhället. Kultur- och fritidsaktiviteter har särskilt stor betydelse under barn- och ungdomsåren och en meningsfull fritid bidrar till att stärka skyddsfaktorerna under uppväxten. En fysiskt aktiv fritid, nöjdheten över fritidssituationen och möjlighet att ta del av och skapa kultur samt vara en del av ett aktivt föreningsliv hänger tydligt samman med bättre hälsa och livskvalitet. Det är därför viktigt att tillgång till kultur- och fritidslokaler och aktiviteter finns i människors närhet.

Närvaro av kultur och fritid ger möjlighet till fler att ta del, att själv kunna utöva och att få uttrycka sig samt att få möjlighet att göra platser till sina. En stor tillgång till kultur och fritid med låg tröskel för att komma igång, skapar likvärdiga förutsättningar för medborgare och en möjlighet att uttrycka sig konstnärligt eller fysiskt. Särskilt för barn är det angeläget att kultur- och fritidsaktiviteter finns nära hemmet eftersom de har sämre förutsättningar än vuxna att resa längre sträckor.

Södertälje kommun ska erbjuda en mångfald av kultur-, fritids- och idrottsaktiviteter. Det är viktigt att ytor för idrott och rörelse samt kultur ökar i takt med inflyttning och invånarantal. Södertälje ska fortsätta vara en idrottskommun och erbjuda ett bra utbud av idrottsplatser och anläggningar i hela kommunen för såväl organiserad som spontan idrott. Kultur- och fritidsaktiviteter ska integreras med rörelse, friluftsliv, lek, idrott och parker för att öka folkhälsan. Det ska finnas tydliga och lättillgängliga miljöer, gärna med kulturella inslag, som lockar fler grupper till rörelse utifrån sina egna förutsättningar. Ytan för uthyrningsbara lokaler för föreningar ska öka genom större samnyttjande. Kulturens tillgång till scener ska förbättras och tillgängligheten till kulturskolan och dess mångkulturella perspektiv ska öka.

Kulturens roll för en attraktiv och trygg stad

Ett rikt kulturliv skapar en attraktiv stad och kommundelar som lockar besökare och ökar inflyttningen. Kulturverksamheter skapar förutsättningar för attraktiva platser med liv och rörelse kvällstid och helger och en större närvaro av vuxna vilket ökar den upplevda tryggheten på platsen. Ett rikt kulturliv och kulturella och kreativa branscher skapar också arbetstillfällen och ökad lokal ekonomi som påverkar det övriga näringslivet positivt. Verksamheter inom kultursektorn bidrar också till kunskapsutveckling, innovation, entreprenörskap och utveckling inom kreativa branscher. Ett rikt kulturliv kan också locka till sig högutbildad arbetskraft och näringslivetableringar. Södertälje ska ha ett levande kulturliv och utbud i staden såväl som i kommundelarna. Det finns stor potential att utveckla turism och besöksnäring kopplat till Södertälje kommuns aktiva kulturliv.

Offentliga rum och verksamheter för att skapa jämlika levnadsvillkor

Stadsplaneringen kan understödja och stärka möjligheterna att ta del av och skapa kultur, delta i fritidsaktiviteter och föreningslivet. Den byggda miljön påverkar hur tillgängliga och synliga kultur- och fritidsaktiviteter är i det offentliga rummet.

Mötesplatser är särskilt viktiga för barn och unga och äldre och det är viktigt att de är trygga och inkluderande mötesplatser mellan generationer. Där olika åldrar möts upplevs en större trygghet. Utomhusaktiviteter med låga trösklar har potential till att bidra till möten, trygghet och levande stadsdelar. Genom att skapa olika former av inbjudande mötesplatser som tex iordningsställda grillplatser underlättas utomhussamvaro.

Kommunens parker ska erbjuda både naturupplevelser och aktivitetsytor för lek, spel och spontanidrott. Parkerna ska fungera för såväl avkoppling som samvaro med tillgängliga mötesplatser och gångvägar som gör det möjligt att ta sig runt i området även för de med begränsad framkomlighet. Allmänt tillgängliga grönområden av mindre storlek ska finnas inom 300 meter från bostaden, medan större sådana ska finnas inom 1000 meter.

Kultur- och fritidsverksamheter ska synliggöras i markplan och entréerna ska vara tillgängliga. Lokaler och platser måste vara anpassade och tillgängliga för olika målgrupper ur perspektiv som exempelvis ekonomi, närhet, gång- cykel- och kollektivtrafik, öppettider, fysisk tillgänglighet och anpassade för personer med funktionsvariationer.

En mer jämn spridning av kultur och idrott i kommunen

Det finns en geografisk obalans i kommunen kring fördelningen av vissa kultur- och fritidsaktiviteter/resurser som också är särskilt betydelsefulla för barn och unga och utifrån ett socialt - och hälsoperspektiv. Det handlar om sportanläggningar utomhus, sporthallar och inomhusverksamhet samt lokaler för kulturverksamheter. Kommunen har relativt stort mandat över att styra var sådana anläggningar byggs. För att skapa mer jämlika livsvillkor behöver framförallt områden med svag socioekonomisk profil, hög andel arbetslösa samt stor trångboddhet prioriteras.

Bibliotek är särskilt viktiga för alla åldrar då de har många samhällsviktiga funktioner utöver utlåning av böcker och media samt läsfrämjande uppdrag. Tillgången till bibliotek är viktig att sprida och behöver förbättras i stadens ytterområden. För att öka tillgängligheten till bibliotek har kommunen en bokbuss som besöker platser runt om i både staden och kommundelarna. Bokbussen fyller en viktig funktion för att öka tillgängligheten.

När det gäller sportfaciliteter utomhus och platser för spontanidrott är skillnaden mellan de östra och västra delarna av Södertälje stad mycket tydliga. Tillgängligheten till idrottsaktiviteter utomhus på den västra sidan behöver förbättras. När det gäller inomhushallar är utbudet något bättre fördelat mellan östra och västra sidan men många områden karaktäriseras ändå av lågt utbud. Idrottsanläggningar behöver möjliggöra olika typer av sporter och aktiviteter som riktar sig till alla oavsett kön och ålder och intresse.

Många kulturverksamheter är koncentrerade till centrala Södertälje, med betoning på den västra sidan. Det är ett bra läge för muséer, scener och andra större mötesplatser som det finns ett fåtal av i kommunen. Det är dock viktigt att öka tillgängligheten så att de får större räckvidd och når en bredare målgrupp genom förbättrade kommunikationer och en mer tillgänglig gatustruktur.

Kultur- och fritidsverksamheterna i stadskärnan ligger idag utspridda. Det saknas en tillgänglig och attraktiv fritidsgård för ungdomar och unga vuxna med kultur- och idrottsaktiviteter som ett levande kulturcentrum med koppling till ytor och lokaler för idrott och rörelse.

I Geneta, Saltskog, Fornhöjden och Brunnsäng krävs en ökad närvaro av kultur- och fritidsverksamhet i varierad grad. Det kan handla om flöden/stråk och iordningsställande av utomhusplatser men också samnyttjande av lokaler och tillgång till närkultur för att skapa en trygghet och en vana som gör att du även kan besöka kulturlokalerna i centrum.

Stadskärnan behöver ett mer samlat och utvecklat kulturutbud och en tydlig mötesplats. Genom att samla flera olika verksamheter uppnås synergieffekter både vad gäller trygghet och bemanning men också ett ökat utbud för invånarna.

I kommundelarna ser tillgången och närheten till kultur olika ut. I Enhörna finns Mötesplats Enhörna som drivs av en ideell förening som vill ge alla Enhörnabor, oavsett ålder, tillfälle till en aktiv och berikande social samvaro. Det finns också bibliotek.

I Järna finns förutom det kommunala utbudet med bibliotek, omfattande programverksamhet, kulturskoleverksamhet och fritidsgård, ett stort föreningsdrivet utbud och dessutom flera lokaler för kulturverksamhet. Det finns kulturhus i Ytterjärna och våren 2025 ska kulturhuset Futurum stå klart efter ombyggnation.

I Hölö finns förutom det kommunala utbudet med fritidsgård och biblioteket och programverksamheten kopplad till det, Kulturcentrum Hölö Kyrskola som samlar det kulturella föreningslivet. Hantverk är här en betydande plats och det finns ett utbud av konserter på både Tullgarns slott och lokalt café.

I Vårdinge-Mölnbo finns förutom det kommunala utbudet med bibliotek och programverksamhet kopplat till det, en aktiv hembygdsgrupp.

I Södertälje kommun saknas idag ett kultur- och fritidspolitiskt program och därmed en vision som tar ut en tydlig riktning för verksamheternas långsiktiga utveckling. För att kunna planera för utveckling behöver ett sånt styrdokument tas fram och där framtida prioriteringar och investeringar behöver ses över för att öka tillgängligheten till idrott, meningsfull fritid samt kultur både i centralorten samt kommundelarna.

Konsten i det offentliga rummet

Södertälje kommun har ett rikt bestånd av konstverk i offentlig miljö som ofta tillkommit under perioder av särskilt intensiva utvecklingskedor i kommunen. Konsten är belägen där många medborgare i alla åldrar rör sig dagligen, i stadskärnan men också i bostadsområden där staden expanderar. Den offentliga konsten vårdas och underhålls av Södertälje kommun. Konstverken aktiveras återkommande genom evenemang, festivaler och utställningar initierade av både kommun och civilsamhälle. Tillsammans med stadens många lager av kulturmiljö, arkitektur och natur bidrar konsten till gemensamma demokratiska offentliga rum som är attraktiva och engagerande för kultur- och samhällsutvecklingen i Södertälje.

Enprocentregeln för konst

Södertälje kommun har som praxis att tillämpa den så kallade enprocentregeln där en procent av den samlade kostnaden vid en om-, till- eller nybyggnation ska avsättas till konst. Offentlig konst ska finnas representerad i hela kommunen. Den konst som produceras ska vara hållbar i relation till klimatpåverkan.

Rekreation och friluftsliv

Att vara ute i naturen har hälsofrämjande effekter både på den fysiska och psykiska hälsan. Folkhälsan i Sverige är bra, sett ur ett globalt perspektiv, men samtidigt finns en ojämlikhet i hur hälsan ser ut i befolkningen och hälsoskillnaderna mellan vissa grupper ökar. Tillgång till friluftsområden och möjligheten att utöva friluftsliv är viktig och kan utjämna hälsoskillnader mellan olika grupper.

Södertälje kommun har ett rikt utbud av friluftslivsområden och många Södertäljebor har relativt nära till naturområden. En ökad tillgänglighet, tydligare entréer och bättre kommunikationer ska öka möjligheten för fler att komma ut i naturen. Södertälje kommuns friluftsliv ska utvecklas med fler friluftsområden. En del av friluftslivet bör utvecklas till hållbar turism för att stärka platsens attraktionskraft, både utifrån ett invånarperspektiv och ett besökarperspektiv.

Badplatser

Badmöjligheter har en hög attraktionskraft för besökare. Kommunen erbjuder många badmöjligheter både i sjöar och längs kusten samt inomhusbad. I Södertälje kommun finns idag nio allmänna badplatser. Genom att utveckla och synliggöra befintliga badmöjligheter och samtidigt utveckla nya kan kommunen stärkas som en attraktiv badort.

Båtklubbar

Mälarskärgården och Östersjöskärgården trafikeras av både nyttotrafik och fritidsbåtar. Öarna i skärgården och Mälaren är hemmahamnar för olika båtklubbar och längs kusten finns flera stora hemmahamnar för fritidsbåtar. I kommunen finns nio båtklubbar som arrenderar mark av kommunen. Båtklubbar ska effektiviseras. Båtklubbarna behöver verka för att minska miljöpåverkan.

Samnyttjande och samverkan

Kultur-och fritidsperspektivet ska lyftas tidigt i planeringen för att skapa goda möjligheter för samnyttjande av lokaler och platser, rörelsemotiverande gestaltning, trygga mötesplatser, konstnärlig gestaltning med funktioner för flera användningsområden såsom omhändertagande av dagvatten, lek och utforskande, belysning med mera. Barn och unga ska bjudas in till tidiga dialoger om innehåll och utformning av mötesplatser för att skapa attraktiva mötesplatser som möter många målgruppers behov.

För att bära kultur-och fritidsperspektivet är det av vikt att Kultur-och fritidskontoret har en representant med i ett tidigt skede av kommande planarbeten för att tillvarata kulturens och idrottens intressen.

För att resurseffektivt hantera kommunens lokaler bör samnyttjande vara ett ingångsperspektiv både vid nybyggnation men också vid översyn av befintligt lokalbestånd.

Skolorna är ett naturligt nav för den lokala idrotten och blir en garant för att möjliggöra idrottande på många olika geografiska platser och kommundelarna därför är det viktigt att alltid bygga fullstora idrottshallar och fotbollsplaner vid nya skolbyggnationer i kommunen.

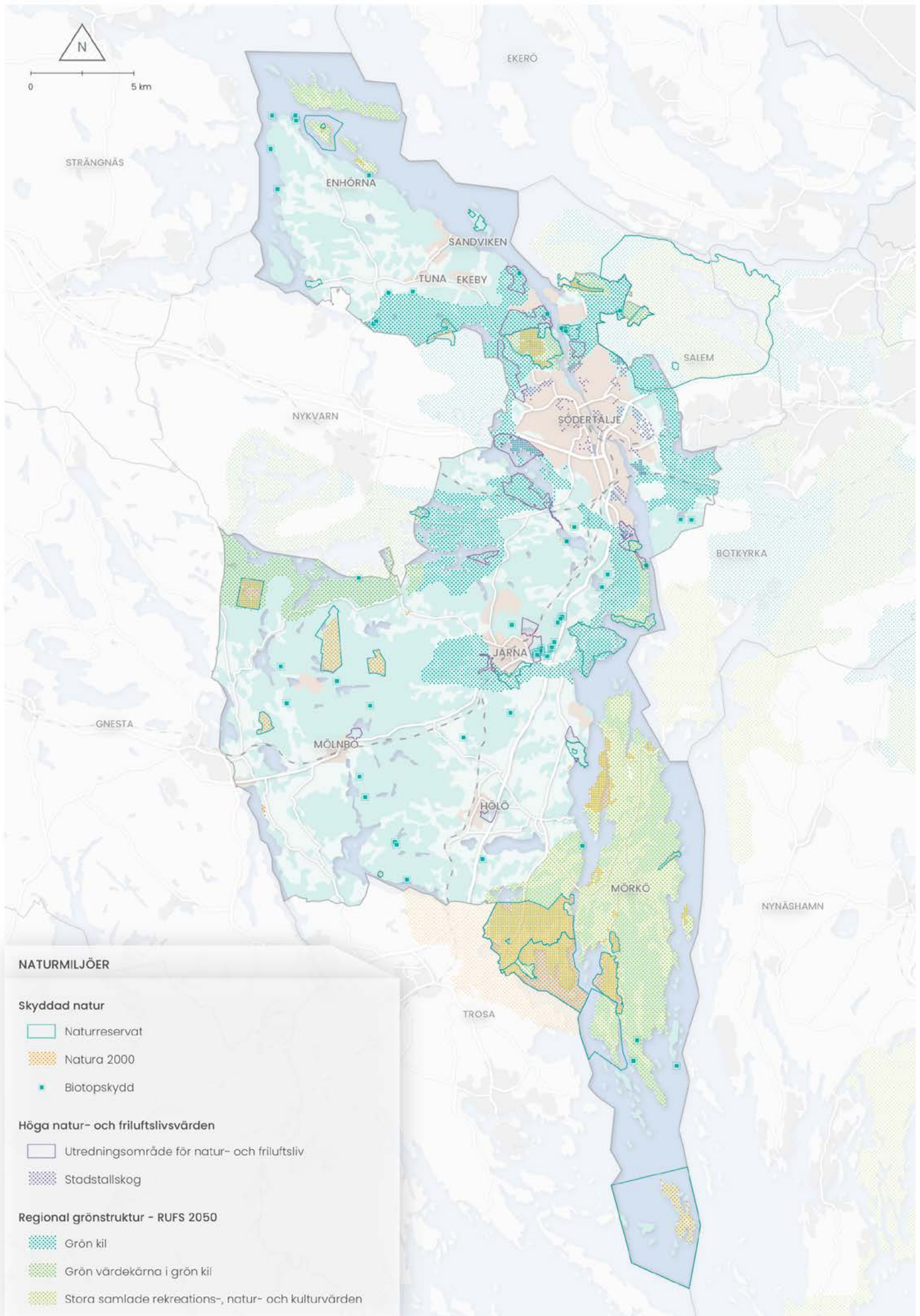
Dansbana, parkour, bouldering och skatepark. Foto: Pontus Orre

Natur och vatten

Södertälje kommuns rika och varierande natur- och vattenområden är värdefulla för både människor och djur. För att uppnå långsiktigt hållbara ekosystem behöver den biologiska mångfalden öka och vattenkvaliteten förbättras. En sammanhängande grön och blå infrastruktur är grunden för en rik biologisk mångfald med fungerande ekosystemtjänster. Mer grönska i staden och tätorterna skapar hälsosammare livsmiljöer och ökar välbefinnandet hos människor samtidigt som den kan mildra konsekvenserna av klimatförändringar.

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Planering och förvaltning av mark och vatten ska främja och stärka en sammanhängande grön och blå infrastruktur både lokalt och regionalt. Kommunens natur- och grönområden sköts med målsättningen att stärka biologisk mångfald, natur- och upplevelsevärden samt ökad kolinlagring för att minska mängden koldioxid i atmosfären.
- Särskild hänsyn ska tas till stora samlade rekreations-, natur- och kulturvärden samt värdekärnor, svaga samband och spridningskorridorer i de regionala kilarna. Värdefulla tall- och ekmiljöer som utgör regionala ansvarsmiljöer ska värnas.
- För att bevara, stärka eller skapa ekosystemtjänster ska naturbaserade lösningar användas. Vid behov ska områden med särskilt höga natur- och friluftslivsvärden, eller med särskilt viktiga ekologiska samband på land och i vatten, skyddas formellt med nya områdesskydd.
- Vid förtätning i staden och tätorterna bör viktiga grönområden bevaras och återhämtningsförmågan beaktas. Om grönområden tas i anspråk ska skadelindringshierarkin tillämpas. Ny grönstruktur bör skapas och utvecklas i samband med att staden och kommundelarnas tätorter växer.
- Tillgång till grönska och parker för kommunens invånare ska vara så rättvist som möjligt. För att täcka behovet av grönska i staden och kommundelarnas tätorter, och skapa hälsosamma stadsmiljöer, ska 3-30-300-regeln tillämpas som en miniminivå.
- Jordbruksmarken i kommunen ska värnas för framtida matförsörjning. Exploatering av jordbruksmark ska minimeras och genomföras på ett sätt som innebär en så begränsad inverkan som möjligt för jordbruket. Förlusten av brukningsbar jordbruksmark ska kompenseras.
- Utveckling av befintliga och nya kommunala badplatser ska utvecklas i takt med behoven. Utveckling av Eklundsnäsbadet ska prioriteras.
- Bebyggelse bör lokaliseras till platser som inte kräver markavvattning för att bevara våtmarker och naturvatten.
- Exploatering av grunda havsvikar bör undvikas och hänsyn ska tas till ekologiska värden. Erosionskänsliga områden längs med kustlinjen bör stärkas för att minska förlust av mark.

Nyttorna med naturen

Södertälje kommun har en rik och varierande natur med stora skogsområden, artrika betade ängs- och hagmarker, många sjöar, åar och bäckar, och en inner- och mellanskärgård med unika naturmiljöer. Av kommunens totala areal utgörs 25 procent av vatten. Naturen och vattnet erbjuder stora möjligheter till rekreation och friluftsliv, vilket främjar människors hälsa, välbefinnande och inlärningsförmåga. Dessutom kan naturen och vattnet innehålla en stor biologisk mångfald som ger oss goda möjligheter till ekosystemtjänster.

Biologisk mångfald är värdefull eftersom den ger oss ekosystemtjänster i form av mat, dricksvatten, ren luft, skydd och medicin, mildrar naturkatastrofer, motverkar skadegörare och sjukdomar samt bidrar till att reglera klimatet. Förlusterna av biologisk mångfald är tillsammans med klimatförändringarna det allvarligaste miljöhotet idag – och de hör till stora delar ihop. En väl fungerande grön- och blå infrastruktur är en förutsättning för att bevara en rik biologisk mångfald och motståndskraftiga ekosystem.

För att den gröna och blå infrastrukturen ska fungera behöver den vara sammanhängande, tillräckligt stor och bestå av olika naturtyper. Då skapas förutsättningar för en mångfald av livsmiljöer som passar många olika arter.

Stadens och tätorternas grön- och blåstruktur är också viktiga för att minska effekterna av klimatförändringarna, det som brukar kallas återhämtningsförmåga. Den hjälper till att sänka temperaturen lokalt vid värmeböljor, minskar kylbehovet av byggnader och är viktig för att minska risken för översvämningar genom att fördröja och infiltrera vattnet. Den är också viktig som rekreationsområden för boende och besökare.

I Södertälje kommun är tillgången till grönområden god. Det är en kvalitet som bör värnas och bevaras när staden och kommundelarnas tätorter byggs ut och förtätas. De regionala kilarna bildar tillsammans med naturreservat en grön ring runt staden som är mycket viktig ur natur- och rekreationssynpunkt. Den gröna ringen ska värnas och stärkas, och tillgängligheten till naturområdet ska förbättras.

Den regionala grönstrukturen

Stockholmsregionens tio gröna kilar är stora sammanhängande natur- och vattenområden i anslutning till bebyggelse. Två av Stockholmsregionens gröna kilar stäcker sig in och igenom Södertälje; Bornsökilen och Hanvedenkilen. De erbjuder möjlighet till friluftsliv och rekreation i närheten av bostadsmiljöer samt möjlighet till anpassning mot kommande klimatförändringar. Det är viktigt att de gröna kilarna inte påverkas negativt genom en minskad yta eller genom fragmentering. De gröna kilarnas kvalitet är kopplad till att de utgör en sammanhängande struktur som sträcker sig från omgivande landsbygd in mot tätorterna.

De svaga sambanden behöver stärkas så att de viktiga funktionerna inte riskerar att försvinna. Större naturområden i kilarna, så kallade värdekärnor, är särskilt värdefulla för växt- och djurlivet.

Södertälje stad ligger mellan de gröna kilarna och skapar en barriäreffekt. De gröna svaga sambanden i stadskärnan blir därmed viktiga både för den översiktliga regionala grönstrukturen och för stadens grönstruktur.

Fysisk planering i samklang med gröna och blå värden

En till synes liten påverkan på naturmiljön kan få stora negativa konsekvenser på helheten. När staden och tätorterna växer på många håll samtidigt finns det en risk för kumulativa negativa effekter, det vill säga det kan vara svårt att överblicka de sammanlagda konsekvenserna för naturmiljön. För att mildra de negativa konsekvenserna använder Södertälje kommun dessa förhållningssätt: naturbaserade lösningar, 3-30-300-regeln och skadelindringshierarkin.

3-30-300-regeln

3-30-300-regeln används för att täcka behovet av grönska i staden och hälsosammare stadsmiljöer. I Södertälje ska 3-30-300-regeln tillämpas som en miniminivå, regeln innebär att alla invånare ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats, att varje kvarter ska ha en krontäckning på minst 30 procent (avser ytan som skuggas av trädens kronor och lövverk), och att alla ska ha högst 300 meter gångavstånd till ett grönområde från sin bostad.

Parker och rekreationsområden

Forskning visar att ju mer tid man vistas i grönområden, desto mindre stressad upplever man sig vara. Vistelsetiden är i sin tur starkt relaterad till avståndet. Den som har nära till ett grönområde tillbringar mer tid där än den som har längre väg. Även mindre grönytor kan ha stor betydelse för de som bor eller vistas i närområdet. Nya parker bör utvecklas i områden där det saknas parker. I områden med färre trädgårdar blir behovet av parker större. Ökat slitage eller buller kan utgöra hot mot befintliga park- och naturområden, vilket ska beaktas när nya stadsdelar och bostäder planeras.

Läs mer i kommunens **Grönstrategi**.

Grön- och blåstruktur

sammanhängande nätverk av natur och vatten som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur samt för människors välbefinnande. Grön och blå infrastruktur är nödvändig för biologisk mångfald och för de nyttor som naturen ger oss, i form av ekosystemtjänster, och som samhället är beroende av. Grön infrastruktur täcker in hela landskapet, inte bara de tätortsnära grönområdena.

Biologisk mångfald

Omfattar alla natur- och vattenområden. Här ingår parker och naturområden, kolonilotter, fritidsområden, kyrkogårdar, grönytor längs vägar, privata trädgårdar och bostadsgårdar, gatuträd, stränder, sjöar, vattendrag, våtmarker med mera. Grön- och blåstrukturen bidrar med både ekologiska, sociala och kulturella värden såsom livsmiljö för djur och växter, rekreation och kulturmiljöer.

Urban grönska för människors välbefinnande och biologisk mångfald

Villaträdgårdar, parker, urbana skogar, alléer och balkongodlingar spelar stor roll för människors välbefinnande och djurs, insekters och växters överlevnad. De bjuder på rekreativsmöjligheter och naturupplevelser samtidigt som de fyller en viktig funktion som livsmiljöer och sammanhängande stråk för många växter och djur.

Pollinerare i koloni- och villaområden

Koloni- och villaområden är viktiga livsmiljöer för pollinerare. Den stora mångfalden av växter som finns på dessa platser har en stor positiv påverkan på den gröna infrastrukturen. Det är oftast i äldre villaområden mångfalden finns, där tomterna inte har styckats av och trädgårdarna fortfarande är stora och lummiga. Södertälje kommun bör vara restriktiv med avstyckningar i dessa områden.

Gatuträd och planteringar

Gatuträd och gatuplanteringar är ett viktigt redskap i arbetet med klimatanpassning. De ger skugga, träden tar upp vatten från skyfall, luften kyls ner när vattnet i träden dunstar och de binder partiklar från bilkörning samt fungerar som spridningskorridorer för olika arter. De bidrar också till att göra det mer attraktivt att röra sig till cykel och fots. I både Södertälje stad och kommundelarna finns behov att öka antalet gatuträd, antingen som alléer eller som enskilda träd. Vid omvandling av stora vägar till stadsgator finns goda möjligheter att plantera nya träd.

Gröna och blå värden i Södertälje

I Södertälje kommun finns värdefulla naturmiljöer och viktiga ekologiska samband ofta i den äldre skogen som är försiktigt brukad eller i områden kopplade till äldre kulturmiljöer som till exempel äldre ädellövsmiljöer eller i ängs- och betesmarker med pågående betesdrift.

En kartläggning har gjorts som visar var viktiga ekologiska samband behöver bevaras och säkerställas, men också var det finns svaga ekologiska samband som behöver stärkas. Se bilaga 4 till Grönstrateg för Södertälje kommun "Spridningssamband i Södertälje kommun, Ekologigruppen 2020."

Den livsviktiga skogen

I Södertälje kommun finns flera områden med produktiv skogsmark. Södertäljes skogar är viktiga för den gröna infrastrukturen och skapar förutsättningar för ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Skogen bidrar bland annat med att rena vatten, reglera klimatet och är en buffert mot både torka och extremhöga vattenflöden genom att hålla kvar vatten i landskapet samt fungerar som en kolsänka. Skogsbryn är en viktig livsmiljö för pollinerande insekter och skogen förser oss med bär, viltkött och träråvaror. I skogen finns vissa djur- och växtarter som är begränsade till ett fåtal platser och som finns med på den nationella rödlistan. Dessa arter riskerar på sikt att försvinna om inga åtgärder vidtas.

Södertälje kommun äger och förvaltar cirka 3000 hektar skog. Förvaltningen ska utvecklas för att stärka skogens gröna infrastruktur och naturvärden och för att binda koldioxid. Detta ska ske genom ett hyggesfritt skogsbruk med naturvårdsinriktade brukningsmetoder och med klimathänsyn till biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster och utan krav på avkastning.

Barrskogar

Södertäljes barrskogar utgör en viktig del av den gröna infrastrukturen på både regional och nationell skala. Stora sammanhängande skogsområden är viktiga för många arters överlevnad och möjlighet till spridning i landskapet. Den boreala tallskogen är unik internationellt och bör skyddas extra noga. Stadstallskogarna har bland annat pekats ut i FN:s konvention om biologisk mångfald. De är viktiga kulturmiljöbärare och ger möjlighet till rekreation mitt i staden.

Ädellövskogar och eklandskap

Ädellövskog och eklandskap finns ofta i anslutning till det äldre jordbrukslandskapet, men också centralt i Södertälje. Eklandskap är boplats för många arter av däggdjur, insekter och fåglar och är utpekade inom länsstyrelsens inventeringar. Särskild hänsyn behöver tas till ädellövskogen för att bevara viktiga livsmiljöer för andra arter och för att de är viktiga för rekreation och friluftsliv.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan. De bidrar till människors välfärd och livskvalitet. I den byggda miljön kan det handla om ekosystemens förmåga att rena luft, sänka temperaturer, ta hand om dagvatten och erbjuda rekreativa och hälsosamma miljöer.

Vattenförekomst

En vattenförekomst kan vara en hel sjö eller en avsnörd vik, en sträcka i en å eller ett kustområde. Vattenområdet behöver vara likartat för att kunna beskriva vattnets status och för att kunna sätta krav på vattnets framtida kvalitet, det vill säga miljö kvalitetsnorm. Vattenförekomster är indelade i fyra kategorier: grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten.

Jordbruksmark

Ängs- och betesmarker med blommande miljöer som slåttas eller betas kontinuerligt och inte gödslats, hyser oftast en mycket hög biologisk mångfald och är en viktig resurs för att behålla livsnövändiga ekosystemtjänster såsom pollinering. Brukandet av jordbruksmarken leder till bevarande av kulturmiljöer och ett landskap för rekreation och friluftsliv. En förutsättning för att långsiktigt bevara det öppna landskapet är ett fortsatt jordbruk med betande djur.

I Södertälje kommun finns flera områden med produktiv jordbruksmark. Specialisering, där en enda gröda odlas på stora områden, påverkar den biologiska mångfalden negativt.

I kommunen finns cirka 10 000 hektar jordbruksmark varav kommunen äger cirka 1000 hektar. Målsättningen för all jordbruksmark i kommunen är att den ska värnas för att höja självförsörjningsgraden av livsmedel och även öka sysselsättningen inom de gröna näringarna. Produktionen av lokala insatsvaror, som är nödvändiga för att bedriva odling, ska stärkas. Brukandet av jorden ska ske med långsiktigt hållbara produktionsmetoder för att säkerställa jordens bördighet, gynna den biologiska mångfalden och nå hållbara kretslopp av näringsämnen och vatten. Kommunen ska främst äga jordbruksmark i säkerhets- och beredskapssyfte för att höja självförsörjningsgraden, möjliggöra nya odlingsinitiativ och kunna ställa krav på ekologiska produktionsmetoder.

Hur den byggda miljön planeras kan exempelvis försvåra åtkomst till jordbruksmarken med stora maskiner samt i vissa fall att de boende är missnöjda med lukt, utseende eller annat som är en del av jordbrukets verksamhet. Jordbruksmarken kan ta hand om vissa biprodukter och avfall från samhället. Genom att återföra till exempel matrester, trädgårdsavfall eller godkända avloppsfraktioner blir åkermarken en del av ett kretslopp. Energi kan produceras genom produktion av energigrödor, biogas eller förbränning av restprodukter från jordbruket.

Skadelindringshierarkin

Är uppdelad i fyra steg:
Undvik, Minimera,
Restaurera och
Kompensera.
Restaurerings- och
kompensationsåtgärder
består ofta av
naturbaserade lösningar.

Kust, skärgård och Mälaren

Södertälje kommun har ett omfattande kustområde genom läget vid Mälaren och Östersjön. Kusten norr om Södertälje tätort kantas av rasbranter och skogar med höga natur- och upplevelsevärden. Både Mälarskärgården och Östersjöskärgården trafikeras av såväl nyttotrafik som fritidsbåtar. Vissa öar i skärgården och i Mälaren utgör klubbholmar för olika båtklubbar och utmed kusten och i Södertälje stad finns flera stora hemmahamnar för fritidsbåtar.

Grunda havsvikar är viktiga lekmiljöer för fisk och ses som ekologiskt särskilt känsliga områden (som ska värnas). Dessa vikar kan också vara intressanta lägen för småbåtshamnar. Befintliga småbåtshamnar för båtplatser ska om möjligt istället utnyttjas mer effektivt. I avvägningar mellan småbåtshamnar och bevarandet av grunda havsvikar med lekmiljöer för fisk ska intresset för att bevara lekmiljöer väga tyngre. Södertälje kommun har tagit fram beskrivningar av 34 grunda kust- och mynningsvikar för att ge förslag på åtgärder som skyddar och förbättrar dessa bräckvattenmiljöer med angränsande landområden. Dessa är ett viktigt planeringsunderlag vid fortsatt planering för kustområdet.

Redan idag finns erosionsproblem som riskerar att påverka strandmiljöerna och de grunda havsvikarna och problemen riskerar att öka då landsortsfarleden in mot Södertälje och i Mälaren byggts ut för att kunna ta emot större fartyg. Farleden breddas och fördjupas för att öka möjligheten för större fartyg att ersätta vägtransporter.

Våtmarker, småvatten och sumpskogar

Våtmarker, småvatten och sumpskogar är viktiga för den biologiska mångfalden. Våtmarkerna renar vatten, fungerar som kolsänkor och minskar översvämningsrisken genom att de håller grundvattennivåer, sjöar och vattendrag stabila.

Södertälje kommun arbetar aktivt med våtmarker och småvatten, bland annat har vi gjort en kartering för att hitta lämpliga ytor för våtmarker. Utgångspunkten är att våtmarkerna ses som en resurs och att i första hand bevara de våtmarker som finns kvar men även utveckla befintliga våtmarker och återskapa de våtmarker som tidigare har dränerats. Våtmarker som kommunen skapat eller utvecklat finns i Wasa, Hovsjö-Tvetaberg, Lanaren och Glasberga. Myrstugans våtmarksrike är ett bland flera områden som är intressant att utveckla framöver.

Naturbaserade lösningar

Åtgärder som skapar, bevarar och stärker ekosystemtjänster. Rätt utformade har de potential att bidra till klimatanpassning av samhället, samtidigt som biologisk mångfald och människors välbefinnande främjas. Naturbaserade lösningar delas in i tre huvudkategorier, 1. Bevarande och restaurering av befintliga ekosystem, 2. Skötsel och hållbart nyttjande av ekosystem, 3. Återskapande av förlorade ekosystem eller skapande av nya. .

Formellt skydd av natur och vatten

Södertälje har flera naturområden som är så pass viktiga att värna att de är skyddade. Vissa natur- och vattenmiljöer är särskilt viktiga för att den biologiska mångfalden ska bevaras och för att kunna ha ett rikt friluftsliv.

Strandskydd

Hav, kust, sjöar och vattendrag ger förutsättningar för ett rikt djur- och fågelliv samt goda möjligheter till bad, fiske och andra friluftaktiviteter. Genom strandskyddet bevaras dessa kvaliteter. Strandskydd gäller längs sjöar, hav och vattendrag, 100 meter upp på land och ut i vatten. I Södertälje kommun finns även utvidgat strandskydd med 300 meter på land längs stora delar av Östersjö- och Mälarkusten, Måsnaren, Malmsjön, Yngern, Vällingen och Sjundasjöarna samt Tullan, Glasbergasjön och Uttran.

Riksintressen

Områden av riksintresse för samlade natur- och kulturvärden, för naturvård samt för friluftslivet har stora friluftsvärden på grund av natur- och kulturkvaliteter och tillgänglighet. De är eller kan bli attraktiva för en stor mängd besökare. Inom riksintressena får inte åtgärder vidtas som påtagligt kan skada dess naturvärden. Läs mer i kapitlet om riksintressen.

Natura 2000

Även Natura 2000-områden utgör riksintressen, mer information om kommunens Natura 2000-områden finns i kapitlet om riksintressen.

0 5 km

STRÅNGNÄS

EKERÖ

ENHÖRNA

SANDVIKEN

TUNA EKEBY

SALEM

NYKVARN

SÖDERTÄLJE

BOTKYRKA

GNESTA

JARNA

MÖLNBO

HÖLÖ

MÖRKÖ

NYNÄSHAMN

TROSA

VATTENMILJÖER

- Hav och sjö
- Vattendrag
- Utvidgat strandskydd
- Strandskydd
- Fredningsområden för fisk

Naturresevat

Naturresevat innebär ett långsiktigt bevarande av natur och kan bildas av såväl kommunen som länsstyrelsen. Syftet med resevatsbildningarna har oftast varit en kombination av att skydda specifika livsmiljöer för olika djur- och växtarter samtidigt som människor ges möjlighet att nyttja områdena för rekreation i kombination med naturupplevelser.

I Södertälje kommun finns 25 naturresevat varav kommunen bildat tio. Kommunen har bland annat satsat på att göra naturresevat i nära anslutning till Södertälje stad. Det pågår naturresevatsbildning vid Vasaskogen.

- Bornsjön
- Brandalsund
- Bårsjön
- Eriksö
- Farstanäs
- Fifång
- Grottberget
- Hamnskär
- Kalkberget
- Korpberget
- Kålsö
- Lina
- Moråns dalgång
- Parkudden-Lövsta
- Skogstorp
- Slandön
- Slessberget
- Stora Alsjön
- Stora Envättern
- Talbyskogen
- Tullgarn, två stycken
- Yttereneby
- Vacksta
- Vattgruvmossen
- Öbacken-Bränninge

Det finns ett antal naturområden på kommunal mark som pekats ut som utredningsområden för natur och friluftsliv för att värna och stärka dessa områden. Dessa områden är av särskild betydelse för biologisk mångfald och/eller friluftsliv, på grund av höga naturvärden, strategiska lägen i ekologiska spridningskorridorer och rekreativvärden.

Stora relativt opåverkade mark- och vattenområden

Bestämmelser om stora relativt opåverkade mark- och vattenområden återfinns i 3 kap 2 § miljöbalken. Syftet med bestämmelserna är att det finns ett värde i sig att större sammanhängande landsbygdsområden som ännu inte är påverkade av exploateringsföretag kan behålla sin opåverkade karaktär. Områdena är viktiga för människors möjligheter till rekreation och friluftsliv och för att bevara de naturliga ekosystemen.

I Södertälje finns fem större relativt opåverkade mark- och vattenområden; Ridöskärgården, Malmsjön Väst, Yngern Syd, Mölnbo och Långsjön Ost. Fyra av områdena är stora sammanhängande skogsområden som endast är obetydligt påverkade av exploatering såsom bebyggelse och vägar. Det femte är ett område som ligger i Mälarens skärgård och som också är obetydligt påverkat av exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön. De relativt opåverkade skogsområdena hyser miljöer som är av betydelse för skogslevande djur, växter och svampar. För det rörliga friluftslivet utgör de nämnda skogsområdena omtyckta utflyktsmål för vandringar, bär- och svampplockning med mera. I stora relativt opåverkade mark- och vattenområden bör exploatering prövas restriktivt.

Biotopskyddsområden

Biotopskyddsområden är en annan skyddsform som syftar till att skydda mindre områden som hyser eller förväntas hysa hotade djur- och växtarter. För vissa naturmiljöer gäller ett generellt biotopskydd enligt miljöbalken, exempelvis för alléer, stenmurar, mörkelgravar och mindre åkerholmar. Om åtgärder som kommer att skada en sådan livsmiljö vidtas måste man söka tillstånd för detta hos länsstyrelsen. För vissa andra biotoper får länsstyrelsen eller kommunen bilda biotopskyddsområden på samma sätt som Skogsstyrelsen och kommunerna gör inom skogsmarken. Kommunen har bildat ett biotopskyddsområde i Enhörna, Bastmora.

Naturminnen

Skyddsformen naturminne liknar naturreservat men omfattar normalt endast vissa naturföremål eller mycket små områden, högst ett halvt hektar.

I Södertälje kommun finns åtta naturminnen:

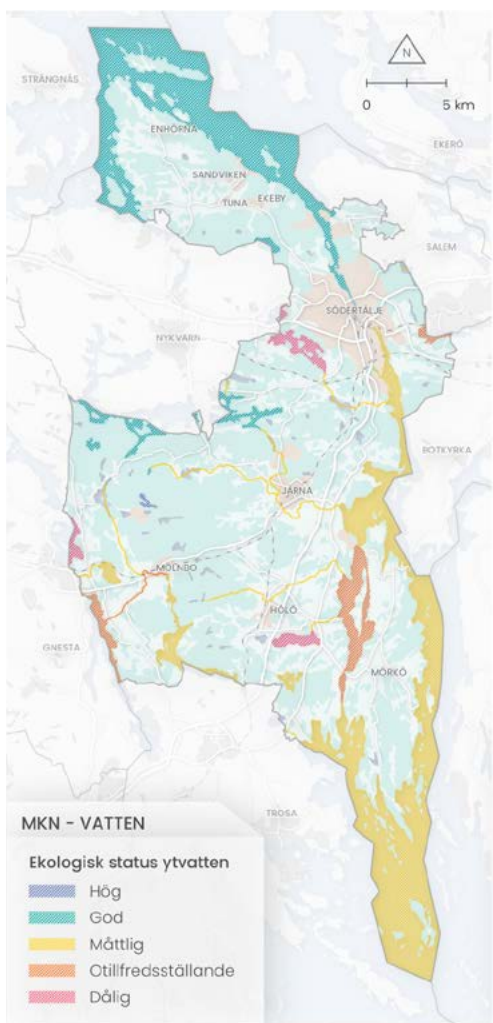
- 5 ekar, 2 bokar och en tall (Hall 1:1, 2:1 och 3:1)
- 1 tall och en gran (Hall 4:1 och 4:3, Halls ägor)
- 3 tallar (Visbohammar 1:5, Visbohammars egendom)
- 6 lindar (Hovsjö 1:1, Eklundsnäsbadet)
- 1 ek (Almnäs 1:4)
- 1 tall "Trolltallen" (Gillberga 1:5)
- 1 tall (Högtorp 1:1)
- 1 ek (Nöttersta och Sörgården 3:1)

Fredningsområden för fisk

I Södertälje kommun finns fyra fredningsområden för fisk. I dessa områden råder det fiskeförbud under delar av året och förbud mot vissa fiskemetoder för att öka skyddet för fiskar vid lek och lekvandring, som sker på dessa platser.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Södertälje kommun ska verka för en god vattenstatus i kommunens vattenförekomster i enlighet med vattendirektivet. Södertälje kommun har 66 vattenförekomster som helt eller delvis är belägna inom kommunen. Dessa kan i sin tur delas in i ytvatten och grundvatten samt vattenkategori. För de vattenförekomster som inte uppnår god status finns ett årtal för när miljö kvalitetsnormerna för vatten senast ska uppnås i förekomsten. Se tabellen nedan för att få en överblick.

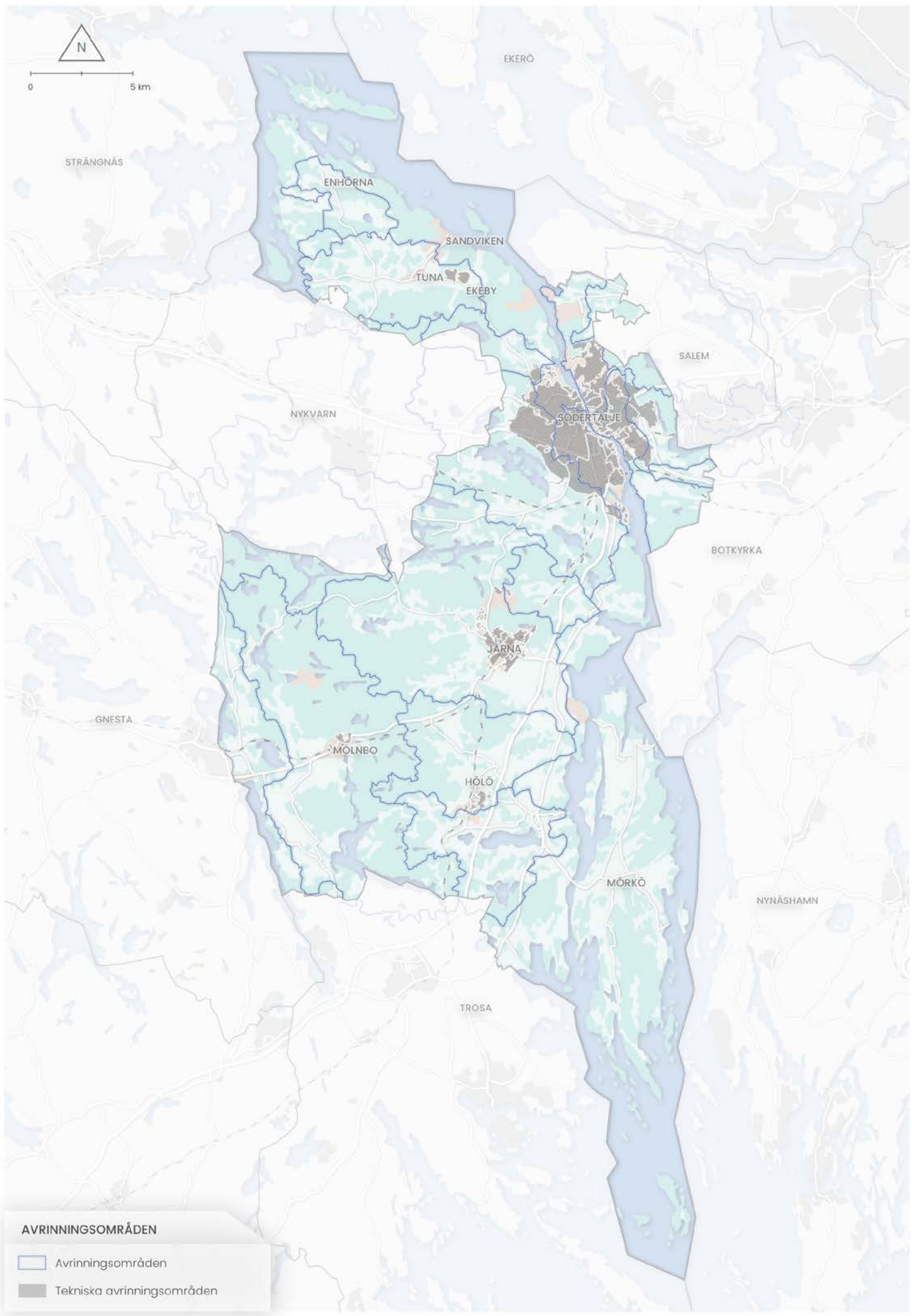

Vattenkategori	Antal	MKN för vatten
Kust	9	2039
Sjö	17	2027-2033
Vattendrag	14	2027-2033
Grundvatten	26	2027

Status i vattenförekomsterna visar om miljö kvalitetsnormerna för vatten följs eller inte och vad som annars behöver förbättras. Det finns biologiska, fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorer för ytvatten. Dessa vägs samman till ekologisk status. Alla grundvattenförekomster i kommunen har god kvantitativ status.

0 5 km

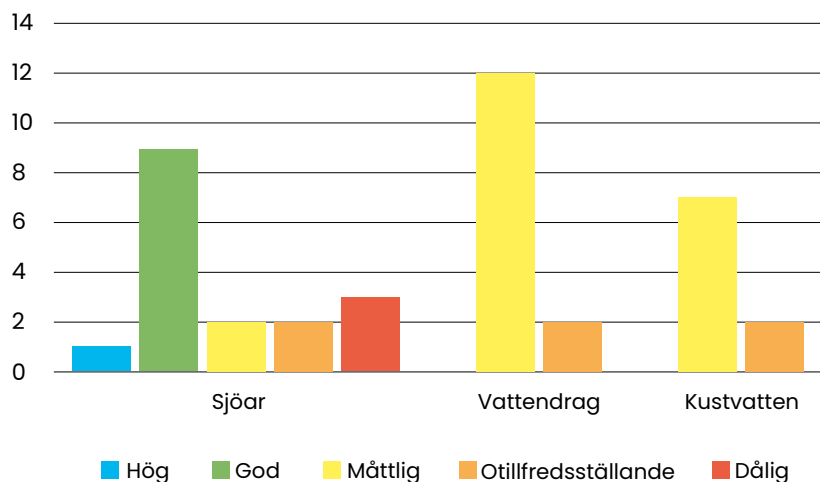

AVRINNINGSOMRÅDEN

 Avrinningsområden

 Tekniska avrinningsområden

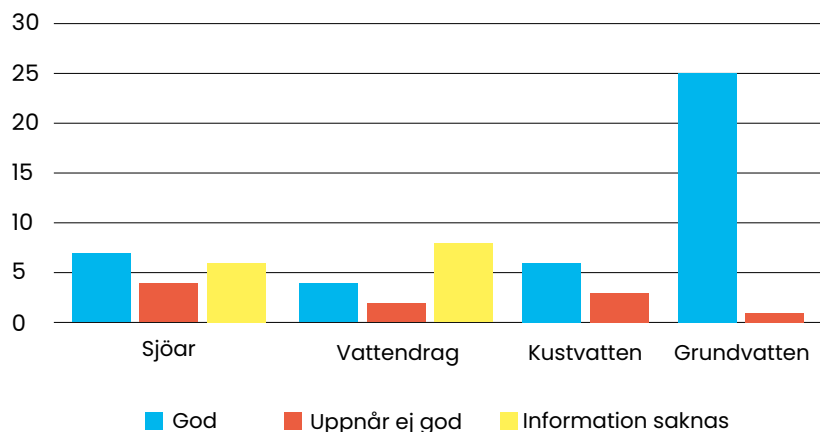
Ekologisk status för ytvattenförekomster i Södertälje kommun (VISS).

Övergödning är ett stort problem och endast 10 vattenförekomster når god status avseende den kvalitetsfaktorn. I och med den betydande övergödningen i Östersjön når inget kustvatten god ekologisk status på denna kvalitetsfaktor. Betydande påverkan på vattenförekomsterna härstammar bland annat från atmosfärisk deposition (41 st), jordbruk (32 st), enskilda avlopp (30 st), transporter och infrastruktur (18 st), urban markanvändning (20 st), förorenade områden (10 st) samt reningsverk (8 st). När det gäller vattenförekomsternas hydromorfologi är det främst jordbrukets påverkan genom rätning av vattendrag samt bristande konnektivitet i form av dammar och andra vandringshinder som är har störst negativ påverkan.

När det gäller kemisk status för ytvatten finns det vissa ämnen som kallas "överallt överskridande ämnen". Dessa ämnen är bromerad difenetyler, kvicksilver och kvicksilverföreningar. Alla ytvatten klarar inte kemisk status på grund av dessa och de är därför undantagna i statusklassningen. Vissa ytvattenförekomster saknar fortfarande mätning av kemisk status.

Kemisk status för vattenförekomster i Södertälje kommun (VISS).

Åbyån och nedre delen av Sigtunaån samt sjöarna Måsnaren och Uttran uppnår ej god kemisk status eftersom gränsvärden för PFOS överskrids. I Mälaren-Prästfjärden och Mälaren-Gripsholmsviken överskrids gränsvärdena för tributyltenn (TBT) och likaså i Svärdsfjärden och Asköfjärden som inte når god kemisk status eftersom gränsvärdena för av tributyltenn (TBT) och Cyburtryn/Irgarol överskrids. Dessa ämnen förekommer i båtbottnfärger. En grundvattenförekomst, Vårdingeåsen – Vårdinge, har otillfredsställande kemisk status på grund av förhöjda halter av klorid, som troligen beror på saltning av väg över grundvattenförekomsten.

Verktyg i arbetet för att förbättra vattenkvaliteten är Södertälje kommuns vattenplan och de lokala åtgärdsprogrammen för vatten (LÅP) där åtgärder eller förbättringsbehov har identifierats. För att förbättra statusen krävs ett samarbete inom kommunkoncernen och med andra kommuner, som Södertälje kommun endera delar vattenförekomster med eller påverkas av flöden från. De största hoten för ytvatten är övergödning, störande ämnen och vandringshinder för bland annat fisk. Exempel på viktiga insatser för att nå god vattenstatus är bland annat att minska näringsbelastning och förorenande ämnen till vattenförekomsterna, återskapa naturliga förhållanden längs vattendrag, restaurera kustnära grundområden och åtgärda fiskars vandringshinder. Ytterligare åtgärder är att återskapa eller anlägga nya våtmarker, dagvattendammar eller utjämningsmagasin.

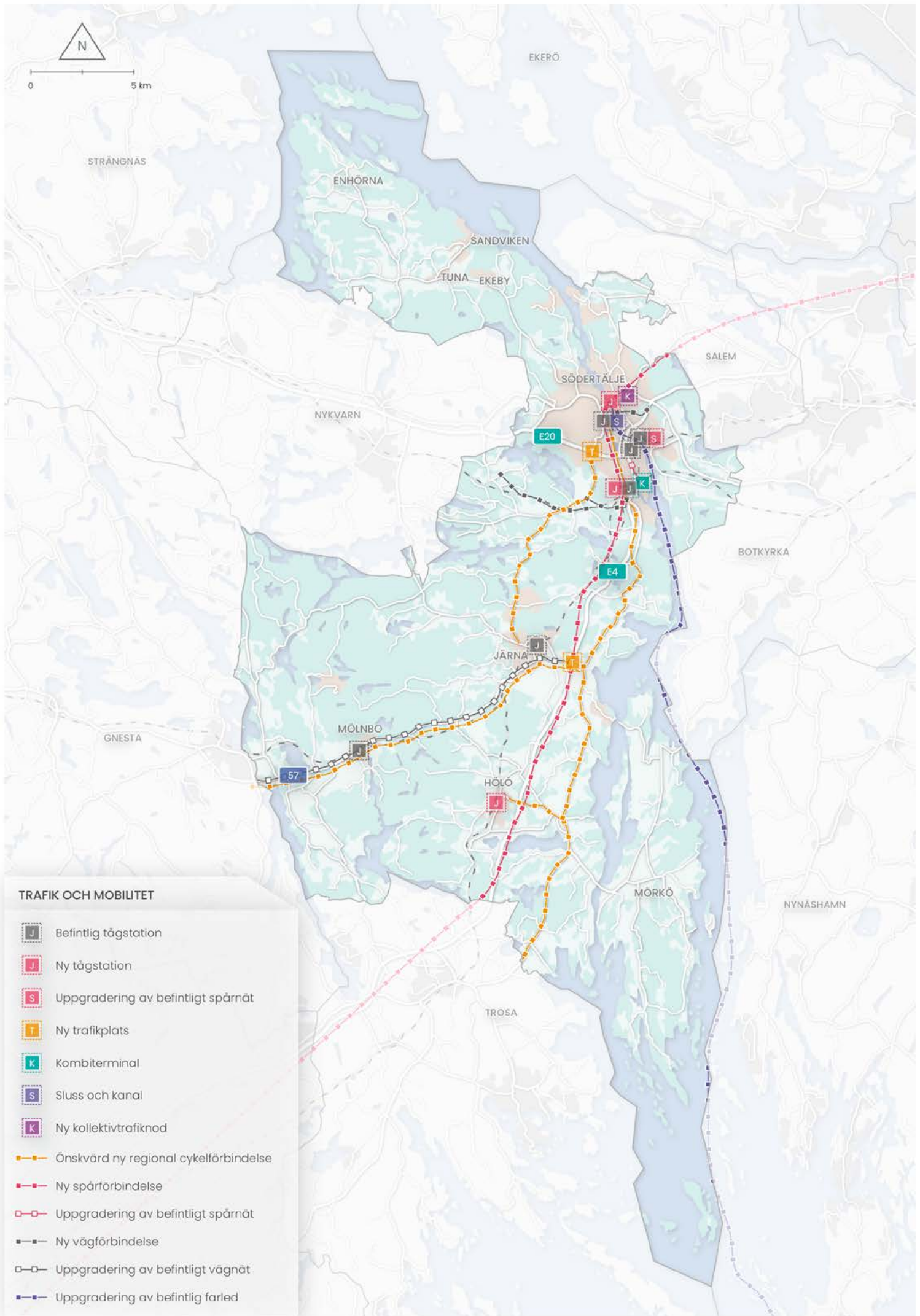
När kommunen växer och befintliga miljöer utvecklas behövs en helhetssyn och ökad samverkan kring frågor om dagvatten, allmän VA-utbyggnad, vattenskyddsområden med mera. Läs mer i kapitlet Tekniska försörjningssystem.

Trafik och mobilitet

För att möta framtidens utmaningar och främja kommunens tillväxt behövs en omställning till ett effektivt och kapacitetsstarkt resande. Gång, cykel- och kollektivtrafiken ska vara attraktiva och självklara val för persontransporter. Godstransporter ska i största möjliga mån flyttas över till järnväg och sjöfart. Vi ska planera för blandade områden där vardaglig service finns i närheten av bostäder och gator i centrala lägen ska utformas för att skapa levande gaturum med goda förutsättningar för gång-, cykel och kollektivtrafik.

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Hållbara, yteffektiva och kapacitetsstarka transportslag för person- och godstransporter ska prioriteras och utvecklas för att minska biltrafiken.
- Nya bostäder- och arbetsplatser bör lokaliseras inom gångavstånd från kollektivtrafik med hög turtäthet.
- Kommunen ska verka för att utveckla alternativa kollektivtrafiklösningar på landsbygden såsom anropsstyrd, flexibel eller annan form av efterfrågestyrd kollektivtrafik.
- Större vägar i centrala lägen omvandlas för att få en mer stadsmässig, trygg och grön karaktär och i vissa fall även fungera som sociala mötesplatser. Gaturummet utformas för att skapa goda förutsättningar för gång-, cykel-, kollektiv- och nyttotrafik.
- Viktiga målpunkter ska kopplas samman med goda gång- cykel- och kollektivtrafikförbindelser för att öka tillgängligheten till arbetsplatser, skolor och daglig service. De ska vara attraktiva val som är trygga, säkra och tillgängliga för alla. Barnperspektivet ska särskilt beaktas.
- Pendlarparkering för cykel och bil ska finnas i strategiska lägen som gynnar ett hållbart resande. Omstigning mellan olika färdmedel ska underlättas. *
- Kommunen ska verka för en ökad redundans och robusthet i trafiksystemet genom att stärka passager vid barriärer samt skapa fler alternativa vägar för olika färdmedel i staden och kommundelarna.
- Södertälje hamn ska ha goda förutsättningar att utvecklas för att främja hållbar godslogistik.
- Parkeringslösningar för cykel och bil utvecklas för att gynna hållbart resande
- Samverkan ska ske med näringsliv och forskning för att påskynda klimatomställningen av godslogistik för att skapa effektiva lösningar.

TRAFIK OCH MOBILITET

- Befintlig tågstation
- Ny tågstation
- Uppgradering av befintligt spårnät
- Ny trafikplats
- Kombiterminal
- Sluss och kanal
- Ny kollektivtrafiknod
- Önskvärd ny regional cykelförbindelse
- Ny spårförbindelse
- Uppgradering av befintligt spårnät
- Ny vägförbindelse
- Uppgradering av befintligt vägnät
- Uppgradering av befintlig farled

Ökat resbehov utan trängsel och klimatpåverkan

Resbehovet kommer öka i ett framtida Södertälje om vi ska lyckas med att minska arbetslösheten och få fler i sysselsättning, förbättra folkhälsan genom ökad rörlighet och få växande företag som anställer. För att klara detta ökade resebehov krävs en omställning till mer hållbara, yteffektiva och kapacitetsstarka transporter. Det är därför nödvändigt att möjliggöra en utveckling av staden och tätorterna som gynnar de hållbara transportslagen. För personresor är det främst gång, cykel och kollektivtrafik, och för godstransporter är det främst sjöfart och järnväg som ska öka till förmån för att minska biltrafiken.

Blandade områden som skapar närhet till service

Genom att planera för blandade områden där den vardagliga servicen finns i närheten av bostaden minskar behovet av resor samtidigt som det skapas goda förutsättningar att ta sig fram till fots och med cykel. Det skapar även förutsättningar för barn, äldre och personer utan bil att ta del av utbudet. Med täta och blandade miljöer i staden och tätorterna och en samlad bebyggelse på landsbygderna, kan Södertäljeborna få tillgång till fler funktioner de behöver i vardagen inom gång- eller cykelavstånd.

Ny bostadsbebyggelse och arbetsplatser ska prioriteras i kollektivtrafikstarka lägen, där det finns både närhet till hållplats och hög turtäthet.

Attraktiva offentliga rum som inbjuder till gång- och cykeltrafik är viktiga för att minska det upplevda avståndet. Ett finmaskigt nät med gena vägar för gång- och cykel är också viktigt för att skapa en god tillgänglighet. På flera platser behöver det befintliga gatunätet kompletteras med flera kopplingar i gång- och cykelnätet för att knyta samman stadsdelar och öka tillgängligheten. Det är särskilt viktigt att koppla ihop de stadsdelar som är rumsligt segregerade.

Vägar, järnvägar och naturliga förutsättningar som topografi och vatten skapar barriärer. Det är särskilt prioriterat att stärka och tillföra kopplingar över Södertälje kanal och till perifera stadsdelar.

Omvandla vägar till stadsgator

Stora delar av Södertäljes bebyggelse och infrastruktur tillkom under 1960- och 70-talen då trafikseparering var ett starkt ideal. Gående och cyklister skulle få trygga bilfria miljöer inne i bostadsområdena och biltrafiken skulle få goda förutsättningar att ta sig fram på vägarna utanför bebyggelsegrupperna. Bilvägarnas utformning inbjuder till höga hastigheter och vid sidan av dessa finns ofta stora ytor som inte nyttjas till något särskilt, vilket medför att vägarna ofta blir barriärer. Gång- och cykelvägar löper genom tunnlar eller över broar för att inte behöva korsa biltrafiken. I vissa fall har gång- och cykeltrafikanter tack vare detta mycket gena vägar, men i vissa fall resulterar det i omvägar och stora höjdskillnader eller otrygga stråk.

Många vägar och områden runt vägarna har stor potential att utvecklas för att skapa en mer sammanhängande och grönare stad och en effektiv markanvändning. Att omvandla större vägar och trafikbarriärer till gator som upplevs trygga och trevliga är ett effektivt sätt att skapa ökade stadskvaliteter och samtidigt bidra till en hållbar utveckling. En minskad biltrafik leder till bättre miljö och folkhälsa och en jämlik stadsmiljö. Stadsgator skapar förutsättningar för möten mellan människor, befolkade gatuumråden och social kontroll vilket ökar förutsättningar för upplevd trygghet. Barn, äldre och personer utan tillgång till bil har bättre förutsättningar att ta del av det serviceutbud som erbjuds.

Utformning av stadsgator

För att förändra dessa miljöer krävs ett nytt sätt att se på framkomlighet, hastighet och gestaltning av gator. Stadsgatorna måste utformas och anpassas till stadens villkor där gång-, cykel- och kollektivtrafik får en högre prioritering. Centrala gatustråk som idag har en typisk väggestaltning (infartsleder och huvudgator för biltrafiken) ska omvandlas för att få en tydligare gatugestaltning. Det kan innebära att hastigheten för bilar kan behöva sänkas och en omfördelning av utrymmet i dessa gator. Gator kan också omvandlas för att få en karaktär som främjar gång-, cykel- och kollektivtrafik genom fler passager över gatan för oskyddade trafikanter, trädplanteringar, och belysning som skapar stadsmässiga kvaliteter. Den nya gatan kan också utformas för att lösa lokala miljöproblem och bidra till klimatanpassning. Det behöver utredas från plats till plats vad som är möjligt och lämpligt.

I lägen där det finns förutsättningar att utveckla ny bebyggelse kan det bidra ytterligare till en tätare och mer stadsmässig miljö och med aktiva bottenvåningar som möter gatan. När stadens och tätorternas gränser flyttas utåt kommer flera vägar att utgöra viktiga entréer till de centrala delarna. De stråk som pekas ut i kartorna (i kapitlet lokala utvecklingsmöjligheter) bör utvecklas till gator med en mer stadsmässig utformning och kompletteras med ny bebyggelse med viktiga målpunkter längs gatorna där det är möjligt.

Enklare att gå och cykla

Att ta sig fram till fots och med cykel i Södertälje ska vara ett attraktivt och självklart val i största möjliga mån. Södertälje ska stärkas som cykelkommun. Centrala Södertälje, tätorterna och bebyggelseområdena i kommundelarna ska knyts samman med ett välutvecklat gång- och cykelnät. Att gå eller cykla ska vara tryggt, säkert, kännas lockande för alla och introduceras i tidig ålder. Barn ska kunna gå och cykla till skolan och fritidsaktiviteter. Det är viktigt att gång- och cykelnätet uppfyller krav på trygghet och tillgänglighet från alla Södertäljes invånare oavsett förmåga och förutsättning.

Prioriterade cykelvägar att förbättra för att stärka regionala kopplingar:

- Södertälje-Järna - Hölö - Vagnhärad (Utflyktsvägen utmed väg 525)
- Södertälje-Järna (Tvetavägen, väg 515)
- Järna-Mölnbo-Gnesta (väg 57)

En snabb och tillgänglig kollektivtrafik

Södertälje har en stor arbetspendling med över 26 000 som pendlar in till kommunen och cirka 19 000 personer som pendlar ut. För att stärka möjligheterna till en god kompetensförsörjning och minskad arbetslöshet är det viktigt att det finns snabba förbindelser till de viktiga målpunkterna och de stora arbetsplatsområdena i kommunen och storregionalt. Tåg- och busstrafiken behöver fortsätta utvecklas för att vara ett attraktivt val som svarar mot de behov och resmönster som finns. För att öka kollektivtrafikens konkurrenskraft mot andra färdmedel behöver restiderna med kollektivtrafik bli mer konkurrenskraftiga jämfört med bilresande.

I Södertälje är det särskilt viktigt att prioritera tillgängligheten med kollektivtrafik och minska restidskvoten från Lina hage, Ronna, Geneta, Hovsjö, Fornhöjden samt Brunnsäng

Kollektivtrafiknoder behöver tillskapas i strategiska lägen för att underlätta byten mellan linjer. Tyngdpunkterna i kollektivtrafiksystemet kan omfördelas genom att noder utvecklas för busslinjer, så att dessa inte enbart finns i anslutning till pendeltåg. I Weda föreslås en särskilt tydlig nod, en kollektivtrafikhubb, med goda förbindelser till Stockholm och stark koppling till stort utbud av lokala busslinjer.

Kollektivtrafiknoderna bör utvecklas med kapacitetsstarka busslinjer. Där resandeunderlag finns ska fler BRT-busslinjer (Bus Rapid Transit) skapas där busstrafiken får en framträdande roll i gaturummet och stadsmiljön genom egna körfält, dedikerade körbanor, strategiskt placerade hållplatser och prioritet vid signalreglerade korsningar. På det sättet kan bussens hastighet och trafiksystemets kapacitet ökas samtidigt som restiden för resenärerna förkortas.

Hela-resan-perspektiv

För att underlätta för resande med kollektivtrafiken och öka dess tillgänglighet ska planeringen utgå från ett hela-resan-perspektiv där olika trafikslag på ett smidigt sätt ska kunna kombineras. Detta ska ske bland annat genom utveckling av omstigningsplatser, infartsparkeringar och starka kollektivtrafiknoder. Dessa lösningar är särskilt betydande för att stödja kollektivtrafik på landsbygd eller där kollektivtrafikutbud saknas. Även gång- och cykelförbindelser bör finnas till kollektivtrafikens hållplatser.

På landsbygderna och i kommundelarna stärks kollektivt resande med bland annat anropsstyrd trafik. Vid ny bebyggelse ska kollektivtrafikens framkomlighet säkerställas och prioriteras.

Robusthet och ökad redundans medför flexibilitet

Det krävs balans mellan robusthet och flexibilitet för att möta framtidens osäkra utmaningar kopplade till resvanor och möjlighet att använda gaturummet. Detta uppnås genom väl utbyggd sammantagen transportinfrastruktur där samtliga trafikslag kombinerar och stärker varandra, samt att utformningen av stråk möjliggör hanteringen av förändrade behov av transport och stadsliv. Sårbarheten minskar om ytorna i gaturummet är tillräckligt stora för att omvandlas och täcka upp för olika alternativa lösningar vad gäller prioritering mellan olika trafikslag, gröna och sociala värden. Planering och byggnation av ett robust samhälle ska utgå från sårbarhetsanalys utifrån beredskapsperspektiv, stadsutveckling och stadsomvandling.

För att säkra framkomligheten och minska sårbarheten i trafiksystemet behövs planering för ökad redundans mellan olika trafikslag och resmöjligheter. Särskilt viktig är det att skapa redundans för både väg- och tågtrafiken som passerar Södertälje kanal då den är extra sårbar med dagens brolösningar.

Vägar, järnvägar och Södertälje kanal tillsammans med Södertäljes topografi ger upphov till barriäreffekter som försvagar rörligheten för människor och djurliv som vill korsa dessa samtidigt som de kan försvaga gröna samband. Södertälje måste aktivt verka för att minska de barriäreffekter som trafiksystemet ger upphov till.

Effektiv användning av transportinfrastrukturen

Södertälje kommun arbetar utifrån fyrstegsprincipen för att hantera framtida utmaningar där effektivare användning av infrastrukturen alltid ska sökas innan byggnation av ny infrastruktur övervägs. Vissa infrastruktursatsningar är nödvändiga för att skapa en hållbar utveckling.

Följande infrastruktursatsningar behöver komma till i kommunen för att öka redundansen, minska sårbarheten, förbättra förutsättningarna för hållbart resande och säkerställa kompetensförsörjningen storregionalt:

Statliga infrastrukturinvesteringar:

- Ny passage under Södertälje kanal
- Ny regionaljärnväg Järna-Flemingsberg, Södertörnsbanan

Kommunala investeringar:

- Sagoleden
- Tvetälänken
- Kollektivtrafikkörfält

Följande trafikförändrings behov kommer till:

- Regionaltågsstopp i Järna
- Pendeltågsstopp i Hölö

Gods och logistik

I en växande region där varuflöden ständigt ökar, måste kapacitetsstarka transportslag användas. Södertäljes näringsliv verkar på en global marknad och är beroende av fungerande kommunikationer regionalt, nationellt och internationellt.

Södertälje kommun ska vara ledande i klimatomställningen av godslogistik och aktivt verka för hållbara lösningar och underlätta cirkulära flöden och återbruk. Södertäljes strategiska läge i Stockholmsregionen med Europavägar, järnvägar och farleder innebär goda möjligheter till nya samarbetsformer och innovationer. För att minska klimatpåverkan ska gods i så stor utsträckning som möjligt flyttas över från vägtransporter till kapacitetsstarka transportslag som sjöfart och järnväg. För att stödja detta ska effektiva omlastningsnoder såsom kombiterminalen i Södertälje hamn utvecklas tillsammans med hållbara verksamhetsområden som Stockholm syd - Almnäs och Södertuna. Ett nära samarbete med forskning och näringsliv, både transportörer och mottagare, behövs för att skapa effektiva och ändamålsenliga lösningar.

Järnväg, flyg och sjöfart

Södertälje har särskilt goda förutsättningar för tågresor med sex järnvägsstationer i kommunen som trafikerats med pendeltåg, samt regional- och fjärrtåg på Södertälje syd. När Ostlänken färdigställs ska Södertälje syds roll som nod för lokalt, regionalt och nationellt resande stärkas. Södertälje ska verka för att underlätta för tågpendling genom att utveckla attraktiva stadsdelar med en blandning av bostäder och verksamheter kring järnvägsstationerna. Tillgängligheten till och mellan stationerna ska stärkas.

För att säkerställa internationella kommunikationer både för människor och varuleveranser är tillgängligheten till hamnar och flygplatser nödvändig. För internationella godstransporter bör järnväg och sjöfart via Södertälje hamn vara det primära valet.

För flygresor är Arlanda och Skavsta de främsta flygplatserna. Arlanda är det primära valet för internationella flygresor, men för en del personresor och varuleveranser kan Skavsta utgöra ett bättre alternativ.

För att Södertälje hamn ska kunna vara en konkurrenskraftig hamn behöver farlederna genom Södertälje kanal och Södertälje hamn-Landsort ha tillräcklig kapacitet för att kunna ta framtidens stora fartyg på ett säkert sätt.

Förutsättningar för båtpendling mellan viktiga målpunkter i kommunen och till andra delar i regionen kan utredas för att skapa en mer attraktiv kollektivtrafik och ett minskat bilresande. Hållplatserna skulle med fördel kunna utvecklas till nya mötesplatser som knyter staden närmare vattnet.

Parkering

Planering av cykel- och bilparkering ska gynna ett hållbart resande med kollektivtrafik, gång och cykel. Det gäller vid byggnation av bostäder och verksamheter såväl som vid samlade parkeringsanläggningar. Pendlarparkeringar för bil och cykel samt platser som möjliggör för enkel omstigning mellan kollektivtrafik och andra färdmedel och ska utvecklas för att minska bilresandet. Parkeringstal för bilar och cyklar är beroende av platsens förutsättningar och beskrivs i kommunens parkeringsstrategi.

Innovation och utveckling för flexibla lösningar

Uppföljning och omvärldsbevakning är viktigt för att främja innovativa lösningar inom trafikområdet som kan underlätta för mobilitet, trafiksäkerhet och hållbara transporter. Utifrån Södertäljes goda förutsättningar inom infrastruktur, trafik och transport bör kommunen vara en aktiv aktör i syfte att möjliggöra för nya metoder och arbetssätt inom området. Genom att i tidiga skeden planera för flexibilitet i gaturummet kan anpassning göras med hänsyn till trender och förändringar i resmönster för att möta nya behov. Innovation inom mikromobilitet, fordonsutveckling och leveransmetoder är viktig för att utveckla trafiksystemet vilket kommunen ska ta hänsyn till i planeringen.

Transport av personer och gods i luften, genom exempelvis drönare, är ett exempel på innovation som Södertälje behöver följa utvecklingen kring. Det finns flera användningsområden för denna typ av transport, bland annat inom sjukvården, för godslogistik och leveranser till och av privatpersoner. Södertälje har förutsättningar som gör att luftmobiliteten kan bidra till att effektivisera transporter till, från och mellan viktiga målpunkter i kommunen.

753 Östertälje station

SCANIA

3600

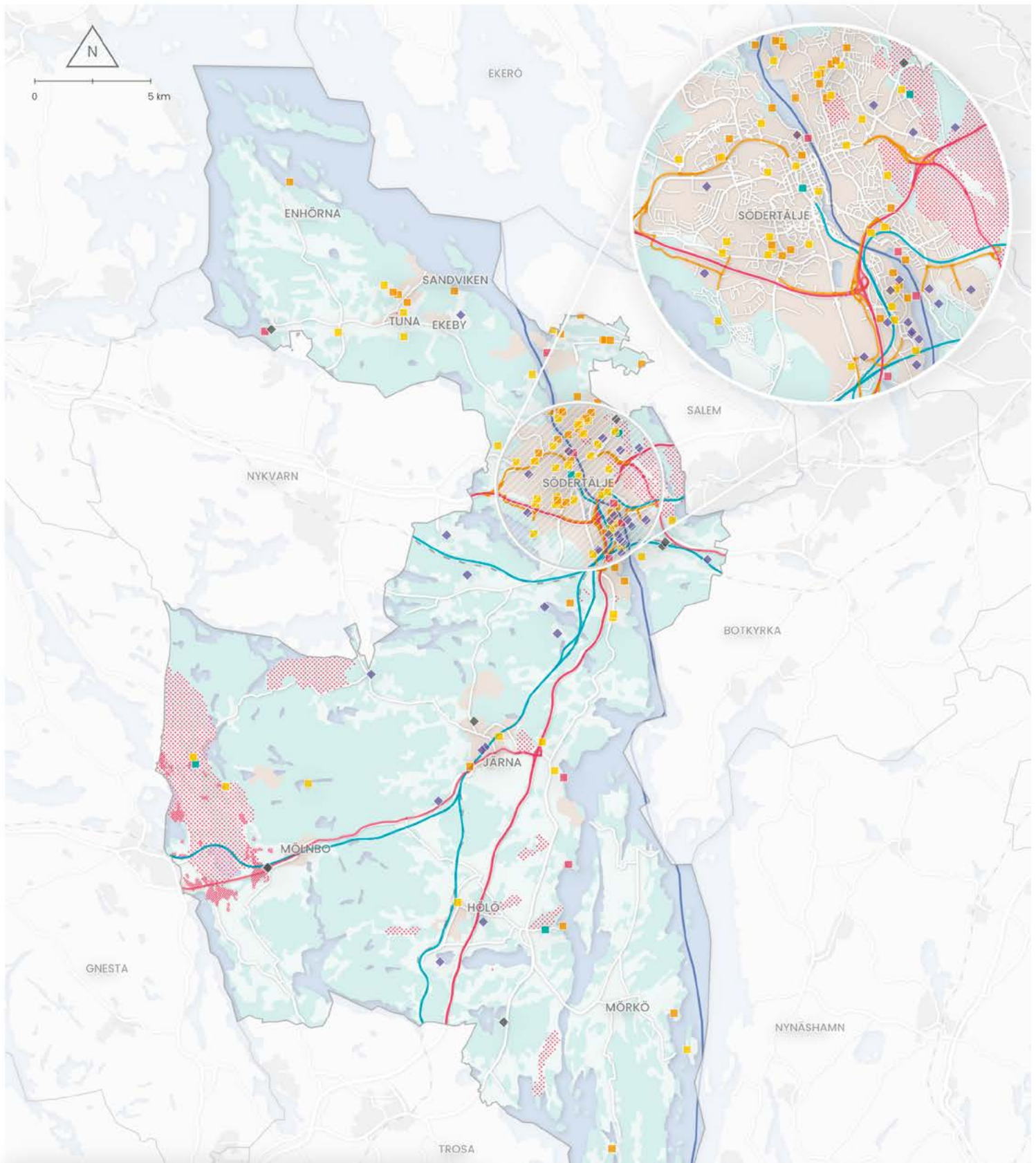
EYX 046

Klimat, risker, hälsa och säkerhet

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Vi måste minska klimatpåverkan och samtidigt förbereda oss på att hantera effekterna av ett förändrat klimat. Samhällsbyggandet ska bidra till att utveckla Södertälje till en klimatsmart kommun som minskar utsläppen och samtidigt ökar kommunens motståndskraft. Både dagens risker för hälsa och miljö och framtida klimatförändringar behöver hanteras. Likaså ökade säkerhetsrisker och arbetet med beredskap och civilt försvar.

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Södertälje kommun ska planera och förvalta marken på ett långsiktigt hållbart sätt som minskar utsläppen av växthusgaser.
- Kommunen ska minska klimatpåverkan i byggande och förvaltning av fastigheter. Vi ska ha ett cirkulärt tänkande för hur fastigheter, bostäder och lokaler planeras och används för att kunna återanvändas på olika sätt under längre tid. Befintliga byggnader ska nyttjas så länge som möjligt, i första hand rustas och byggs om vid behov.
- Lokaler och mark ska samnyttjas i så stor utsträckning som möjligt för att hushålla med mark och kommunala investeringar samt materiella resurser för underhåll.
- I samband med stadsutveckling ska klimatanpassning av befintliga miljöer vara en viktig utgångspunkt.
- Ytor som bedöms som nödvändiga för att klimatsäkra staden bör inte planläggas för andra ändamål. Däremot kan mångfunktionella ytor planeras, exempelvis platser på lågt liggande mark som tillfälligt kan översvämmas.
- Ny bebyggelse och infrastruktur ska undvikas i områden som kommer att kräva varaktig dränering av mark samt i lågstråk och lågpunkter som saknar naturlig avrinning.
- Byggnation i aktsamhetsområden för ras och skred ska alltid föregås av geotekniska utredningar.
- Samhällsviktig verksamhet som kan drabbas av klimatrelaterade risker är av högsta prioritet att åtgärda.
- Naturbaserade lösningar är en självklar del i planeringen i kommunen, dessa kan även bidra till rekreation och hälsa.
- Bullerreducerande åtgärder prioriteras i socioekonomiskt svaga områden.
- Vid planering av ny bebyggelse ska risk för ökat buller, sämre luftkvalitet, exponering för markföroreningar, dagljusförhållanden med flera olägenheter beaktas så att miljökvalitetsnormer uppnås.
- I bullerutsatta miljöer är det viktigt att placera och utforma byggnader så att alla lägenheter får en ljudskyddad sida och uteplats.
- För att undvika att risker uppkommer för personer som uppehåller sig i riskområden och för att samtidigt värna om kommunens verksamheter och industrier bör det i efterföljande detaljplanering säkerställas att nödvändiga skyddsavstånd hålls till riskkällor.
- Nya drivmedelsstationer bör lokaliseras i anslutning till leder för farligt gods, verksamhetsområden eller motorvägarna. Befintliga drivmedelsstationer som ligger i anslutning till bostäder bör på sikt flyttas.

RISKER

Verksamheter och deponier

- ◆ Nedlagd deponi
- ◆ Miljöfarlig verksamhet

Markradon

- Högrisk berg
- Högrisk

Potentiellt förorenade områden

- Riskklass I
- Riskklass II
- Riskklass III
- Riskklass IV

Farligt gods

- Farled
- Järnväg
- Rekommenderad primär väg
- Rekommenderad sekundär väg

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen (forts.)

- Vid planläggning i närheten av Sevesoverksamheter behöver både verksamhetens potentiella risker för omgivningen och omgivningens potentiella påverkan på säkerheten vid Sevesoverksamheten beaktas.
- Undvik att bygga bostäder och lokaler på högriskområde för radon. Bygg radonsäkert även på platser med låg radonrisk i förebyggande syfte.
- Ny bebyggelse ska planeras så att den inte tar skada eller orsakar skada vid en översvämning från minst ett 100-årsregn (se punkten nedan om samhällsviktig verksamhet).
- Risken för översvämning från ett 100-årsregn bedöms i detaljplan och eventuella skyddsåtgärder säkerställs.
- Samhällsviktig verksamhet ges en högre säkerhetsnivå och planeras så att funktionen kan upprätthållas vid en översvämning.
- Lägsta grundläggningsnivån för ny sammanhållen bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt placeras ovanför 2,70 meter vid Östersjön och Mälaren, räknat i höjdsystem RH2000.
- Lägsta grundläggningsnivån för ny sammanhållen bebyggelse samt samhällsfunktioner av betydande vikt behöver placeras ovanför beräknat högsta flöde vid sjöar och vattendrag. Enstaka byggnader av lägre värde behöver placeras ovanför nivån för ett 100-årsflöde.
- Vid byggnation av bostäder eller verksamheter intill transportleder för farligt gods bör skyddsavstånd hållas. Södertälje kanal: 25 meter bebyggelsefritt från kajkant (enligt riskutredningen) (Karta). En riskanalys bör upprättas vid avsteg från rekommenderade skyddsavstånd.
- Ny bebyggelse i anslutning till vägar, järnvägar och industrier där farligt gods hanteras ska utformas efter platsspecifika analyser och åtgärder. Risker ska utredas i tidigt skede och bedömas inom 150 meter från leder för farligt gods.
- Målpunkter för farligt gods bör i första hand lokaliseras till de utpekade verksamhetsområdena.
- Med hänsyn till individrisken och länsstyrelsens riktlinjer bör inte områden utomhus planeras för stadigvarande vistelse inom cirka 30 meter från E4/E20. Utmed E4/E20 bör ett bebyggelsefritt avstånd hållas på minst 30-40 meter.
- Gränsvärdet för radon i dricksvatten är att halten ska vara lägre än 100 becquerel (Bq) per liter vatten. Mellan 100 och 1000 Bq räknas vattnet som tjänligt, och om är halten mer än 1000 Bq per liter vatten är vattnet otjänligt.
- Årsmedelvärdet av den joniserade strålningen från radongas i inomhusluft får inte överstiga 200 Bq per kubikmeter. Den nationella referensnivån för radon i befintliga bostäder och lokaler dit allmänheten har tillträde är 200 Bq. Referensnivån får överskridas, men detta är olämpligt. Vid nybyggnation gäller ett gränsvärde på 200 Bq. Gränsvärdet får inte överskridas. Gränsvärden gällande nybyggnation eller ändring av byggnad finns i Boverkets byggregler.
- För att säkerställa att Svenska kraftnäts magnetfältspolicy uppfylls ska ny bebyggelse där människor vistas varaktigt placeras minst 80 meter från en 220 kilovolt-ledning (kV) respektive 130 meter från en 400 kV-ledning för områden där det passerar endast en ledning. Vid parallellgående ledningar blir magnetfältet ett annat och beräkningar bör då göras för att fastställa lämpligt avstånd från ledningarna.

Klimat

Klimatfrågan är en av vår tids stora utmaningar och samhällsbyggandet ska bidra till att både minska klimatpåverkan och hantera klimatrelaterade risker. Planeringen av framtida mark- och vattenanvändning ska alltid ta hänsyn till människors hälsa och säkerhet. Det är viktigt att hantera alla typer av risker tidigt i planeringen, det bidrar också till en hållbar samhällsplanering. Att hantera risker i efterhand är mer kostsamt än att planera och bygga på rätt sätt och rätt plats från början.

För den redan byggda miljön kan risker behöva förebyggas och åtgärdas. Klimatförändringarna innebär ökade risker för extremväder, exempelvis värmeböljor och översvämningar. Detta kan påverka den byggda miljön, infrastruktur och människors hälsa och säkerhet. Naturbaserade lösningar kan öka samhällets resiliens och är ett bra sätt att jobba med naturen. Med resiliens menas förmågan att stå emot och klara av en förändring, återhämta sig och vidareutvecklas.

Nybyggnation som exempelvis förtätning i stadsmiljön kan dock skapa nya risker så som buller och luftmiljöproblematik. Detta riskerar att drabba både de som redan bor i området och de nyinflyttade.

En allt osäkrare omvärld innebär att arbetet med beredskap och civilt försvar har aktualiserats på nytt. Södertälje kommun är en viktig del i att återuppbygga det civila försvaret, tillsammans med bland annat grannkommuner och olika statliga aktörer. Kommunen har också ansvar för en del samhällsviktig verksamhet samt exempelvis för att vård, skola och omsorg får mat.

En klimatsmart kommun med minskad klimatpåverkan

Södertälje kommun har som mål att vara klimatneutralt 2030, vilket innebär att inga utsläpp av växthusgaser ska ske i kommunen.

Samhällsbyggandet ska bidra till att minska klimatpåverkan och hantera klimatrelaterade risker. Genom en långsiktigt hållbar markanvändning kan Södertälje kommun planera för ett samhälle där det är lätt att göra klimatsmarta val. Lokaliseringen av bostäder, handel och service påverkar hur människor rör sig, och vilka transportmedel de väljer, vilket i sin tur påverkar klimatavtrycket.

Med avstamp i detta har Södertälje kommun goda förutsättningar för att till 2050 vara klimatpositivt, det vill säga klimatkompensera för mer än 100 procent av utsläppen. För att nå detta arbetar Södertälje kommun idag med ökad koldioxidlagringen i skog och mark (exempelvis våtmarker) och producerar biokol av insamlat trädgårdsavfall. Igelstaverket planerar att utöka med koldioxidlagring, Bio-CSS, år 2029.

Cirkulär ekonomi för att minska resursanvändning och miljöpåverkan

En övergång till cirkulär ekonomi krävs för att minska utsläpp, avfall och uttag av ändliga resurser. Samtidigt är det en möjlighet till innovation, konkurrenskraft, ekonomisk tillväxt och fler jobb. En cirkulär ekonomi bygger på att sluta kretslopp, vara resurseffektiv, återanvända, laga och att betrakta avfall som en resurs. En omställning till ett resurseffektivt och cirkulärt samhälle kommer att kräva både tekniska och sociala innovationer. Näringslivet spelar en central roll i utvecklingen mot den cirkulära ekonomin. Den cirkulära ekonomin innebär nya affärsmöjligheter och kan bidra till ökad konkurrenskraft för företag i Södertälje. Det kan också kräva möjlighet till klusterbildning och ytor för det. Kommunen behöver underlätta för företag som satsar på cirkulär ekonomi att utveckla sig i Södertälje. Fysisk planering kan behöva samordnas med andra styrmedel för att få önskad effekt. Läs mer i kapitlet Näringsliv.

Hållbar byggnation och samnyttjande av mark och lokaler

Byggsektorn är den del av samhället som genererar mest avfall efter gruvsektorn. Vi måste arbeta aktivt med att förebygga uppkomsten av avfall och nyttja befintliga byggnader så länge som möjligt och i första hand rusta upp och bygga om vid behov. När det behövs bygga nytt måste vi göra rätt från början och minimera byggavfallet under så väl byggnation som förvaltning. Genom smarta materialval går det att välja material som går att reparera istället för att slänga, exempelvis träfönster. Vi behöver även utveckla nya insamlingsmetoder för det bygg- och rivningsavfall som uppstår.

Kommunen ska i lämpliga områden verka för att det finns tekniska försörjningssystem och andra innovativa lösningar som underlättar hushållning med mark, energi, vatten och växtnäring samt minskar transportbehov. Ett exempel är sopsugssystem, i kombination med exempelvis matavfallskvarnar. Ett annat är separerade system för toalettvattnet. Bebyggelsen och de tekniska försörjningssystemens funktioner är beroende av varandra och bebyggelsen behöver förberedas och anpassas till sådana system.

Genom att samnyttja lokaler och ytor för olika ändamål uppnås en effektiv markanvändning och en minskad resursanvändning från byggnation och underhåll av byggnader. Samnyttjande av lokaler och platser kan exempelvis handla om att skolor är öppna för föreningar under kvällstid och helger, att parkeringsplatser utnyttjas under dygnets alla timmar och delas mellan boende och verksamheter. Parker och skolgårdar bör utformas med multifunktionella ytor där exempelvis sportplaner kan användas som skyfallsytor. Dagvattenanläggningar som också är rekreativmiljöer är ett annat exempel på detta. Offentlig sektor och näringslivet behöver tillsammans utveckla nya affärsmodeller och samverkansformer. Det finns även stora möjligheter att utforska och ta vara på synergier mellan digitalisering och cirkulär ekonomi.

En robust kommun som klarar klimatrelaterade risker bättre

Städer och tätbebyggda områden är särskilt känsliga för klimatrelaterade risker som översvämning, ras, skred och erosion samt ökade temperaturer. I planeringen av staden ska riskerna för både den byggda miljön och kompletteringar i den hanteras.

Översvämningsrisker

På kort sikt är översvämningsriskerna från skyfall störst för den byggda miljön och i kommunen är riskerna för skador störst i Södertälje stad. Enligt SMHI väntas den årliga nederbörden i Södertälje öka med närmare 30 procent mot slutet av seklet, regnen blir gradvis fler och mer intensiva.

På längre sikt ökar även översvämningsriskerna från havet eftersom landhöjningen inte längre kompenserar för havsnivåhöjningen efter 2050. På sikt kan det även påverka Mälarens reglering och möjlighet att tappa ut vatten i Östersjön.

Regleringen av Mälaren i förhållande till Östersjön kan också påverka utvecklingen av vattenförsörjning på längre sikt. En förhöjd havsnivå kan få stora effekter och förutsätter lämpliga åtgärder i ett större samhällsperspektiv. Ombyggnaden av slussen i Stockholm stad minskar risken för översvämningar fram till 2100 och säkrar vattentillgången för de cirka två miljoner människor som får sitt dricksvatten från Mälaren.

Vid skyfall kommer dagvattensystemet att vara fullt och behöver kompletteras med avrinningsvägar på marken. Om det är möjligt är det enklaste sättet att styra till Södertälje kanal, Mälaren eller havet. I vissa områden kan vatten behöva styras till lågt liggande ytor där det är möjligt att samla upp och tillfälligt hantera stora vattenvolymer. Ett verktyg i arbetet är den strukturplan för vatten som har tagits fram. Den visar skyfallsytor, skyfallsleder och hur vattnet kan styras. Skyfallsytorna behöver i vissa fall vara mångfunktionella, det vill säga även ha andra funktioner, under tiden de inte behövs för att ta hand om större regn.

[Se en karta över var leder, ytor och styrning av skyfall bör tillskapas och vilka vägar, järnvägar och samhällsviktiga byggnader som riskerar att översvämmas på www.sodertalje.se/op2050]

Det räcker inte att hantera översvämningsriskerna i enskilda detaljplaner, utan ett helhetsgrepp behöver tas per avrinningsområde och skapa ett skyfallssystem för både den befintliga bebyggelsen och den nya. I ny planering ska risken för skadlig översvämning av byggnader och viktig infrastruktur samt framkomlighetsbegränsande uppdämningar på grund av skyfall, undvikas. Genom att inte bygga i lågpunkter eller flödesstråk och med en medveten höjdsättning av bebyggelsen kan riskerna hanteras. Fastighetsägare är ansvariga för att klimatanpassa sin fastighet. Kommunen kan bidra med stöd samt samarbeta genom så kallade gemensamhetslösningar. I första hand ska samhällsviktig verksamhet skyddas.

Resultatet av skyfallskartering visar att vid ett 100-årsregn så är det närmare 10 000 byggnader i Södertälje kommun som riskerar att få vattennivåer på över 0,1 meter vid huskroppen, varav cirka 390 av dem fyller en samhällsfunktion. Motsvarande siffror för ett vattendjup på minst 0,3 och 0,5 meter är 2723 (165 med en samhällsfunktion) samt 1132 (78 med en samhällsfunktion). Byggnader med samhällsfunktion kan exempelvis vara en brandstation, järnvägsstation, sporthall eller skola.

Ras, skred och erosion

På grund av klimatförändringarna ökar risken för ras, skred och erosion. Områden med störst risk är slänter mot vattendrag, mark som består av lera och silt samt platser där jordrörelser tidigare har skett. Vid detaljplaneringen eller vid förhandsbesked och bygglov i områden utanför detaljplan, ska de geotekniska förutsättningarna utredas. I områden med risk för ras, skred och erosion ska även riskerna med ökad nederbörd vägas in.

I kommunen finns ett antal bebyggda områden som 1997 identifierades som riskområden (av dåvarande Räddningsverket, numera Myndigheten för säkerhet och beredskap, MSB.)

- Södertälje stad: Området kring Byvägen, söder om Ronna. Saltskog vid Stålhamravägen. Även Rännillunden i Marieberg har undersökts i samband med senare detaljplaneläggning.
- Södertälje landsbygd: Området omkring Högantorp.
- Järna kommun: Området kring Moraån vid Saltå. Bostadsområdet i korsningen Södertäljevägen – Rönnvägen. Kring Moraån, där järnvägen och Mölnbovägen passerar.

Miljö kvalitetsnormer för buller

Höga nivåer av buller kan leda till bland annat stress, sömn- och koncentrationssvårigheter. Enligt miljö kvalitetsnormer får omgivningsbuller inte medföra skadliga effekter på människors hälsa. Buller kommer framför allt från vägar, spårtrafik, industriell verksamhet, sjöfart och hamnverksamhet. Tysta områden i tätbebyggda områden har stor betydelse för människors hälsa genom möjlighet till avkoppling och återhämtning. En kartläggning visar att socioekonomiskt svaga områden i Södertälje i större utsträckning är utsatta för hälsoskadligt buller. Därför prioriterar vi bullerreducerande åtgärder där.

Det är viktigt att i första hand åtgärda bullerproblem vid källan och att arbeta med bullerreducerande åtgärder i stadsplaneringen. Nya bostäder är välisolerade vilket skapar möjligheter att bygga i mer bullerutsatta lägen där de nya byggnaderna också kan fungera som bullerskärm för andra fastigheter och utomhusmiljöer i närheten. Det är viktigt att skapa god ljudmiljö i skolans och förskolors utemiljöer och på offentliga platser såsom parker eller naturområden.

Med hänsyn till miljö kvalitetsnormerna för omgivningsbuller behöver Södertälje kommun kartlägga och ta fram åtgärdsprogram för alla vägar och järnvägar i kommunen.

Nedan presenteras de riktvärden som gäller för buller vid befintliga bostäder¹

	Bostads fasad (Leq24h)	Bostads uteplats (Leq24h)	Bostads uteplats (Lmax)
Buller från väg	55 dBA	~ 55 dBA ²	70 dBAI ³
Buller från spår	60 dBA	55 dBA	70 dBAI

Vid planläggning ska hänsyn också tas till industribuller och annat verksamhetsbuller. Naturvårdsverkets vägledning ger stöd vid planering och tillsyn. Det finns olika riktvärden för olika delar av dygnet. I vägledningen anges bland annat riktvärden för bostäder, vårdlokaler, skolgårdar och förskolor.

Avsteg från riktvärden för buller kan vara motiverat i centrala delar av Södertälje stad eller de större tätorterna där möjligheterna att finna alternativa lägen för nya bostäder är begränsade. Avvägningar kan även göras vid befintlig eller ny tät bebyggelse längs kollektivtrafikstråk. Möjligheten till tillämpning av avstegsfall görs därmed i första hand av närhet till stationslägen, tät bebyggelse i form av exempelvis flerbostadshus samt tillgång till gena och välintegrerade gång- och cykelstråk.

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft finns för att skydda människors hälsa och miljö. Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Barn är mer känsliga för luftföroreningar än vuxna, därför är det extra viktigt att luften är ren i områden där barn vistas, exempelvis vid skolor och förskolor.

¹ Naturvårdsverket

² Tidsvägning Fast. För överskridas max 5 ggr/genomsnittlig maxtimme, dag och kväll (kl. 06 - 22)

³ Varken propositionen eller praxis har någon tydlig angivelse för vägbuller vid uteplats. Enligt Naturvårdsverket är en tänkbar nivå för att nå en god miljö kvalitét 55 dBA Leq24h (samma som för spår samt ambitionsnivå enligt anknytande dokument från centrala myndigheter²). Det kan även noteras att 50 dBA Leq bör underskridas vid en uteplats vid nya bostadsbyggnader för att undvika olägenhet för människors hälsa enligt trafikbullerförordningen.

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft Luftkvalitetsförordningen (2010:477) syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt till att uppfylla krav som ställs genom vårt medlemskap i EU. Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft reglerar kvävedioxid/kväveoxider, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. I Södertälje överskrider inte miljökvalitetsnormerna för luftkvalitet i utomhusluft för kvävedioxid/kväveoxider, sot, svaveldioxid och bly. Däremot överskrider miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10, medelvärde per dygn) vid enstaka tillfällen vid Turingegatan och vid Birkakorset i Södertälje stad och på en viss sträcka av E4/E20 och E4. Länsstyrelsen har beslutat om ett nytt åtgärdsprogram för PM10 där både kommunen och Trafikverket ingår. I första hand är det trafiken som bidrar till överskridande av miljökvalitetsnormerna i Södertälje. Södertälje kommun har arbetat med en rad olika åtgärder för att sänka nivåerna av PM10, exempelvis tidigarelagd sandsopning. Trafikverket genomför åtgärder på Europavägarna samt in på Stockholmsvägen där de är väghållare. När det gäller effekter av ny och befintlig byggnation så utförs beräkningar i samband med att nya detaljplaner arbetas fram.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas som finns i berggrunden och i vissa byggmaterial och kan innebära en hälsorisk genom både inomhusluft och dricksvatten. Det finns alltid tillräckligt med radon i marken för att gällande gräns- och riktvärden för radon ska kunna överskridas i en byggnad, om konstruktionen är otät. Fastighetsägaren är ansvarig för att optimera strålskyddet.

I Boverkets byggregler anges högsta tillåtna radonhalt i nybyggda hus. För befintliga äldre byggnader anger Socialstyrelsen riktvärden för vad som kan betraktas som olägenhet för människors hälsa. Livsmedelsverket har regler för radon i dricksvatten. Södertälje kommun har gjort en kartering av markradon som anger hög, normal (medelhög) eller låg risk.

Elektromagnetisk strålning

Elektromagnetisk strålning finns överallt där det finns elektrisk ström. Det är ohälsosamt att utsättas för alltför kraftig strålning. Vid planering av bebyggelse invid befintliga stamnåtsledningar ska högsta magnetfältsnivå vid bostäder eller där människor vistas varaktigt inte vara högre än 0,4 mikrotelsla. För att uppfylla detta mål ska ny bebyggelse där människor vistas varaktigt placeras minst 130 meter från enskild 400 kV-ledning. Vid parallellgående ledningar blir magnetfältet ett annat och beräkningar bör då göras för att fastställa lämpligt avstånd från ledningarna.

Förorenade områden

I länsstyrelsens databas (EBH-stödet) över misstänkt förorenade områden finns för Södertälje kommun 559 identifierade objekt. Databasen är även ett viktigt planeringsunderlag och årligen skickar länsstyrelsens ett utdrag ur den som översänds till respektive miljökontor.

Kommunen har en handlingsplan för förorenade områden. Målsättningen i den är att föroreningsituationen och åtgärdsutredningar i områden som planläggs utreds innan samråd. Eventuella åtgärder sker i samband med exploatering. Kommunen har genom sin nuvarande eller tidigare verksamhet ansvaret för utredning och åtgärder för ett 50-tal förorenade områden. Utöver dessa finns även 16 nedlagda kommunala deponier.

För att nå det nationella målet om att samtliga områden till år 2050 ska ha åtgärdats krävs en ökad tillsynstakt och samverkan inom kommunkoncernen.

Riskhantering och skyddsavstånd

Södertälje är en strategisk knutpunkt i Stockholmsregionen där motorvägar, järnvägen och sjöfarten möts. Södertälje har hamnverksamhet med oljehantering, Sevesoklassade verksamheter och ett ambitiöst bostadsmål. Konsekvenserna av en olycka med farligt gods kan ge omfattande konsekvenser både för människor och miljö, till exempel utsläpp till vattentäkter.

I Södertälje finns ett antal stora och små industrier och verksamheter. Vissa av dessa har omfattande hantering av farliga ämnen. Kommunens utveckling ska ske med hänsyn både till goda boendemiljöer och till att garantera industrins utvecklingsmöjligheter.

För att undvika att risker uppkommer för personer som uppehåller sig i riskområden och för att samtidigt värna om kommunens verksamheter och industrier bör det i efterföljande detaljplanering säkerställas att erforderliga skyddsavstånd hålls till riskkällor.

Vid anläggande av bostäder eller verksamheter intill transportleder för farligt gods bör skyddsavstånd hållas.

En riskanalys bör upprättas vid avsteg från rekommenderade skyddsavstånd. Tabellen nedan visar rekommenderade riskavstånd baserat på en övergripande riskanalys av hantering av farligt gods på och kring Södertälje kanal som WSP genomförde 2007.

Rekommendationer för riskavstånd som beaktas vid fortsatt planering:

Vägar med transporter av farlig gods

- 25 meter byggnadsfritt bör lämnas närmast transportleden
- Tät kontorsbebyggelse närmare än 40 meter från väggkant bör undvikas
- Sammanhållen bostadsbebyggelse eller personintensiva verksamheter närmare än 75 meter från väggkant bör undvikas

Järnvägar med transporter av farlig gods

- 25 meter närmast järnvägen bör lämnas byggnadsfritt
- Tät kontorsbebyggelse närmare än 25 meter från väggkant bör undvikas
- Sammanhållen bostadsbebyggelse eller personintensiva verksamheter närmare än 50 meter från spårkant bör undvikas

Bensinstationer

- 25 meter byggnadsfritt bör lämnas närmast bensinstationen
- Tät kontorsbebyggelse närmare än 25 meter från väggkant bör undvikas
- Sammanhållen bostadsbebyggelse eller personintensiva verksamheter närmare än 50 meter från väggkant bör undvikas

Riskobjekt	Största riskområde (konsekvensområde)
Södertälje kanal	120 m
E4/E20	120 m
Västra Stambanan	120 m
Astra Zeneca	200 m
Igelstaverket	100 m
Bensinstationer	100 m
Scania	Säkerhetsrapporter och/eller riskanalyser för anläggningarna bör studeras vid nybyggnation i närheten.
Gasolcisterner	Säkerhetsrapporter och/eller riskanalyser för anläggningarna bör studeras vid nybyggnation i närheten.

Sevesoanläggningar

I kommunen finns ett antal anläggningar som hanterar så pass stora mängder kemikalier att de klassas som Sevesoanläggningar. Syftet med Sevesolagstiftningen är att förebygga allvarliga kemikalieolyckor samt att begränsa följderna av sådana olyckor för människors hälsa och miljön.

Sevesolagstiftningen innebär att kommunen har skyldighet i sin planering att ta hänsyn till dessa verksamheter och inte begränsa den framtida utvecklingen av dem. Det är därför viktigt att ta höjd för eventuella framtida förändringar vid exploatering i anslutning till en Sevesoanläggning.

Inom Södertälje kommun finns tio verksamheter som är klassade enligt Sevesolagstiftningen

Högre kravnivån

- AstraZeneca (Snäckviken)
- St1 Energy AB (Södertälje Hamn)

Lägre kravnivån

- ODEC Tankstorage Södertälje AB (Södertälje Hamn)
- Inter Terminals Sweden AB (Södertälje Hamn)
- Scania CV AB
- Bergtäkt i (Jumsta)
- Bergtäkt (Moraberg)
- Bergtäkt (Järna)
- Sand & Grus AB Jehander, bergtäkt (Enhörna)
- Bergtäkt (Orrsättra)

Farligt gods på land

Många godstransporter passerar genom kommunen. Primära transportleder för farligt gods är vägarna E4, E20 och väg 57 samt vägarna till och från Sydhamnen och bränslehamnen. Hela det statliga järnvägsnätet som passerar genom kommunen kan också vara aktuellt för transport av farligt gods. Utöver dessa finns ett antal sekundära transportleder för farligt gods.

Sannolikheten för transportolycka med vägfordon är relativt hög och beror bland annat på den totala trafikmängden, vägens utformning och hastighet. Vid högre hastigheter ökar sannolikheten för att en kollision leder till skada på fordonet som möjliggör för lasten att läcka ut.

Inom kommunen finns flera olika järnvägssträckor, både delar av västra och södra stambanan, Svealandsbanan samt flertalet industrispår. Sannolikheten för olycka med järnvägsfordon är generellt lägre än för vägfordon. Om rekommenderade skyddsavstånd följs kan bebyggelse uppföras utan krav på åtgärder förutsatt att det inte finns faktorer, exempelvis topografi, som innebär att en olycka kan förväntas få större skadeområden.

Vid exploatering i anslutning till industrispår kan hänsyn tas till dessa beroende på vilka verksamheter som nyttjar spåret. Vid planläggning i anslutning till industrispår bör det därför undersökas om transporter med farligt gods förekommer. I sådant fall kan en särskild utredning vara nödvändig.

Farligt gods på vatten

De delar av farlederna som går inom kommungränsen passerar inte tätbebyggda områden annat än delarna som omfattar Södertälje kanal. Det transporteras relativt stora mängder farligt gods på fartygen som passerar genom kanalen. Det kommer därmed alltid att finnas olycksscenarioer som skulle kunna ske vid ogynnsamma förhållanden.

Genom breddningen och muddringen av Södertälje kanal minskar risken för grundstötning, vilket också öppnar upp för att större fartyg kan passera genom kanalen. Sannolikheten för olycka på kanalen är mycket låg då mötande trafik inte får förekomma. Även på andra delar av farleder inom kommunen är sannolikheten för olycka låg. Vid byggnation i anslutning till kanalen behöver riskbilden utredas i tidigt skede och åtgärder vidtas för att säkerställa miljö, säkerhet och hälsa.

Brandsäkerhet

Södertälje kommun är medlem i Södertörns brandförsvarsförbund. Förbundets främsta uppgift är att förhindra att bränder och olyckor inträffar. Brandförsvaret i Södertälje är i behov av mer ändamålsenliga lokaler. En utredning pågår för att undersöka det samlade behovet samt möjligheten att samlokalisera brandförsvaret med samhällsbyggnadskontorets drift- och underhållsverksamhet.

Vid både förtätning och byggnation i områdena kring Sevesoanläggningarna som finns i Södertälje kommun behöver hänsyn tas till framkomlighet för räddningstjänstens fordon. Separat anordnade räddningsvägar bör undvikas då risken är stor att de inte går att använda vid ett nödläge. Hänsyn måste också tas till möjligheten för räddningstjänsten att erhålla brandvatten för brandsläckning vid en eventuell brand. Stegutrymning med räddningstjänstens stegutrustning ska i möjligaste mån undvikas. Möjlighet bör anordnas så att fastighetens trapphus alltid kan användas för utrymning av de boende utan att extern hjälpresurs finns på plats. Vattenledningssystemets vattenkapacitet måste beaktas vid möjlighet eller krav på sprinklerinstallationer.

Kustbevakningen

Kustbevakningen har sedan länge varit lokaliserade vid Västra Mälarhamnen. Verksamheten är i behov av större och mer ändamålsenliga lokaler. Utredning pågår för en långsiktig lokalisering av Kustbevakningens verksamhet.

Beredskap

Det försämrade säkerhetsläget i Sverige och ökad osäkerhet i vår del av Europa har lett till att beredskapsfrågorna fått ökat fokus. Regeringen har ökat tempot i totalförsvarsplaneringen och återupprättandet av totalförsvaret som består av både det militära och det civila försvaret. Totalförsvarsplaneringen påverkar kommunernas planering, både när det gäller det civila och det militära försvaret. Det pågår statliga utredningar om kommunens ansvar i det civila försvaret.

Kommunerna spelar en viktig roll inom det civila försvaret och ansvarar för att samhällsviktiga verksamheter som exempelvis äldreomsorg, vattenförsörjning, skola och räddningstjänst ska fungera även vid kris. Södertälje kommun har också ett geografiskt områdesansvar vid extraordinära händelser och höjd beredskap.

Det civila försvaret bedöms få ytterligare fokus och ökad reglering inom de närmaste åren. Detta skulle kunna innebära stora investeringar för att skydda civilbefolkningen, säkerställa livsmedelsförsörjning, vatten och avlopp, kollektivtrafik, kommunal elförsörjning samt hälso- och sjukvård. Andra aspekter som behöver ses över är tillgången till materiel och anläggningar, det handlar om allt från säkrare sjukhus till lager med nödvändiga produkter.

I Södertälje kommun finns relativt mycket jordbruksmark av hög kvalitet. Den ska värnas och stärkas för att möjliggöra livsmedelsproduktion lokalt. Läs mer i kapitlet Näringsliv, handel och kompetensförsörjning samt Grön- och blåstruktur.

Livsmedelsförsörjning och beredskap

Kommunen behöver säkra en god livsmedelsförsörjning av säker, hälsosam och hållbart producerad mat för Södertälje kommuns växande befolkning. Det behöver säkras i tillräcklig mängd i normalläge, i händelse av en allvarlig samhällsstörning, vid höjd beredskap eller ytterst vid krig.

Även dricksvatten är ett livsmedel och om det uppstår avbrott i ledningsnätet behöver kommunen köra ut tankar med dricksvatten, så kallat nödvatten. Södertälje kommun tar just nu fram en nödvattenplan som beskriver hur nödvatten ska prioriteras och levereras.

Vid en livsmedelskris är det kommunens uppgift att säkerställa att både de som omfattas av kommunens ansvar inom vård, skola och omsorg samt andra personer som på grund av akuta händelser inte kan tillgodose sina grundläggande matbehov får en nödvändig försörjning. Offentliga kök, eventuellt i samarbete med privat sektor, spelar en avgörande roll i detta sammanhang.

Beredskap i det större perspektivet innebär att säkerställa att befolkningen över tid har tillgång till nödvändiga livsmedel både i normalläge och vid en allvarlig störning eller höjd beredskap och ytterst krig. Det är en grundläggande del av det civila försvaret som en del i totalförsvaret.

Även krissituationer i fredstid, såsom effekter av klimatförändringar, avbrott i elförsörjning eller vattenförsörjning och radioaktiva utsläpp kan allvarligt påverka livsmedelsförsörjningen. Här har kommunen ett ansvar i att skapa och upprätthålla redundans. Idag saknas lagerhållning av livsmedel för beredskapsändamål och det tar tid att bygga upp ett motståndskraftigt livsmedelssystem. Det behövs till exempel insatsmedel och fungerande el- och vattenförsörjning till livsmedelsproducenter samt robusta betalningssystem så att livsmedel kan nå konsument. Det är även viktigt att kommunen värnar om att skydda jordbruksmark. I kommunens livsmedelsförsörjningsstrategi finns förslag på insatser till berörda kontor och bolag för att stärka samhällets samlade livsmedelsförsörjningsförmåga.

Det är nödvändigt att peka ut befintliga eller nya strategiskt viktiga platser för livsmedelsförsörjning, inklusive transportlänkar, hamnar, lagerplatser för livsmedel och områden för större livsmedelsanläggningar. Dessutom bör lämpliga områden för grönsaksproduktion nära städer, utökad fritidsodling, komplementodling och nödfoderproduktion identifieras liksom verksamhetsmark för livsmedelsindustri, lokal energiproduktion och återvinning av avfall.

Samnyttjande av lokaler öppnar också upp möjligheten för att använda relevanta lokaler som exempelvis skolor, idrottsanläggningar och bibliotek som en del av en kris- och krigsorganisation.

Målet med livsmedelsförsörjningsstrategi är att säkra en god livsmedelsförsörjning för Södertälje kommuns växande befolkning av säker, hälsosam och hållbart producerad mat i tillräcklig mängd, nu och i framtiden.

Tekniska försörjningssystem

I takt med att Södertälje kommun och befolkningen växer behöver de tekniska försörjningssystemen anpassas för att klara de ökade behoven samtidigt som de ska vara långsiktigt hållbara och robusta. Det behövs en effektiv samhällsbyggnadsprocess där utvecklingen av bebyggelsen och de tekniska försörjningssystemen går hand i hand. Systemen behöver också vara samhällsekonomiskt försvarbara, energieffektiva och om möjligt ta vara på lokala resurser, både i kretslopp och cirkulära lösningar samt bygga på förnybar energi.

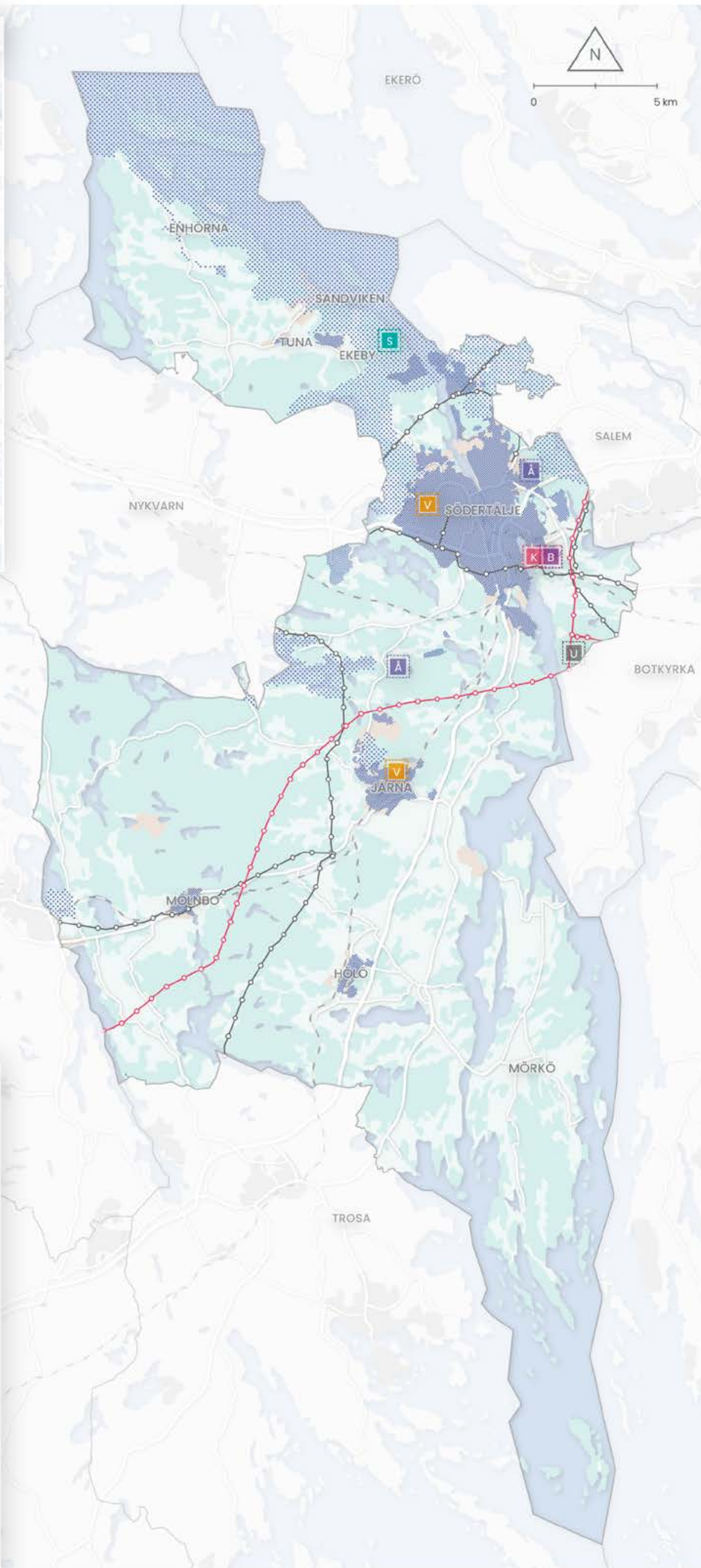
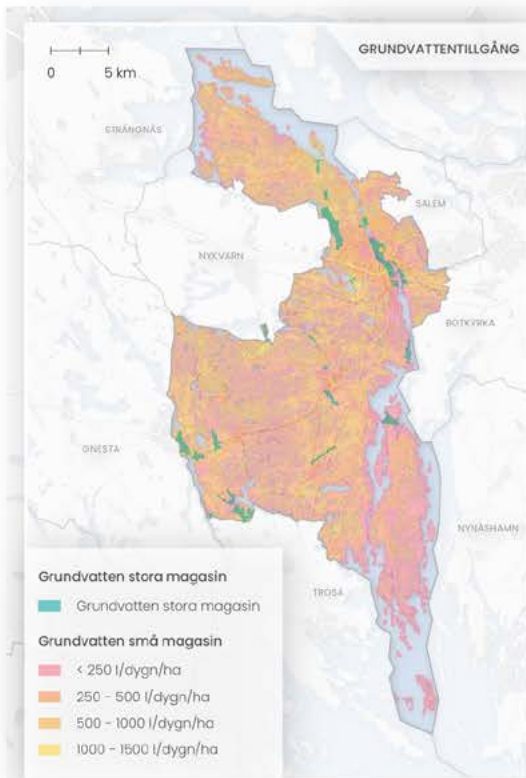
Kommunen ska i lämpliga områden verka för att det finns tekniska försörjningssystem och andra innovativa lösningar som underlättar hushållning med mark, energi och dricksvatten samt minskar transportbehov och att bebyggelsen förbereds för sådana system.

De allmänna tekniska försörjningssystemen förser, med vissa undantag, bostäder, verksamheter och företag med dricksvatten och avlopp, el, värme och kyla samt avfalls- och dagvattenhantering. Dessa tjänster är en självklar del av människors vardag och svåra att klara sig utan. För att de tekniska systemen ska fungera långsiktigt behöver även dessa underhållas regelbundet.

De kommunala bolagen, Telge Nät och Telge Återvinning, ansvarar för drift och utbyggnad av de allmänna tekniska försörjningssystemen i kommunen. Det finns också två mellankommunala sammanslutningar där Södertälje kommun ingår, dessa är SYVAB (Sydvästra stockholmsregionens va-verksaktiebolag) och Söderenergi.

Tillgång till rent vatten och sanitet är grundläggande för människors hälsa och utveckling. Undermåliga avloppsanläggningar utgör ett hot mot vattenförekomsternas kvalitet och en god avloppsvattenhantering är därför viktigt för att minska risken att vattenkvaliteten försämras. För att långsiktigt minska samhällets resursförbrukning är det viktigt att lyfta in både förebyggande åtgärder och avfallshantering tidigt i all samhällsplanering. Korta avstånd mellan bostäder, arbetsplatser, handel och infrastrukturen för återvinning och återanvändning är avgörande för att miljövinster med återvinning inte ska ätas upp av långa transporter. Mark och lokaler behöver avsättas för hantering av avfall, återvinning och återbruk. Tillgången och tillgängligheten till infrastruktur för återanvändning och återvinning måste utvecklas och prioriteras.

Resurshushållningen i de tekniska försörjningssystemen behöver öka och den lokala förmågan att producera el och dricksvatten säkerställas. Växtnäring som kan användas till odling i kommunen behöver också tas tillvara. Exempelvis kan fosfor bli en bristvara framöver. Klimatfrågan är en av vår tids stora utmaningar och är starkt kopplad till samhällets resursförbrukning. En ökad konsumtion av resurser, både lokalt och globalt är ohållbar och många ekosystem är under mycket hög belastning. Resurshushållning är en väg till klimatomställningen och samhällsplaneringen har en viktig roll i det arbetet.

Vatten- och avloppsförsörjning

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Bebyggelseutvecklingen ska samordnas med planering, utbyggnad och kapacitetshöjning av den allmänna VA-anläggningen och annan teknisk försörjning samt trafikinfrastruktur för att uppnå en effektiv och samhällsekonomiskt hållbar samhällsbyggnadsprocess.
- Vid utbyggnad och kapacitetshöjning av de tekniska försörjningssystemen behöver markåtkomst säkerställas i ett tidigt skede för exempelvis ledningsnät, reservoarer, öppna dagvattenlösningar, återvinningscentraler, nätstationer och vattenskyddsområden.
- Särskild hänsyn ska tas till utbyggnadsbehov av dricksvattenproduktionen i Djupdals vattenverk med tillhörande anläggningar.
- Yt- och grundvattenresurser som är viktiga för den lokala och regionala dricksvattenförsörjningen i ett flergenerationsperspektiv, ska värnas i förvaltning, exploateringsförstudier och den fysiska planeringen. Grundvattentäkternas funktion ska säkerställas långsiktigt.
- I anslutning till grundvattenförekomster och deras tillrinningsområden ska åtgärder undvikas som riskerar att försämra området naturliga förmåga att fördröja, rena och infiltrera vatten.
- En hållbar vattenanvändning ska eftersträvas genom att hushålla med dricksvatten, använda vatten med anpassad kvalitet för ändamålet och återanvända vatten där det är möjligt.
- Naturliga lågpunkter dit vatten rinner för att fördröja och rena dagvatten från befintlig bebyggelse i öppna dagvattenanläggningar ska användas.
- Vid utveckling av nya bebyggelsemiljöer ska dagvatten renas och fördröjas lokalt på kvartersmark och på allmän plats.
- För att fördröja och rena dagvatten från befintlig bebyggelse behöver platser för öppna dagvattenlösningar säkerställas.
- Ansvar för skötsel av befintliga dagvattenanläggningar ska förtydligas, för att säkerställa funktionen långsiktigt.
- Avfall och avlopp som innehåller hälso- och/eller miljöfarliga ämnen ska hanteras så att dessa i så hög grad som möjligt lämnar kretsloppet.

Telge Nät

Telge Nät producerar och distribuerar dricksvatten samt hanterar avlopp i form av spill- och dagvatten inom verksamhetsområdet för vatten och avlopp. Drygt 90 procent av kommunens omkring 100 000 invånare tar del av dessa allmänna vattentjänster. En del fastigheter som ligger utanför verksamhetsområdena har genom avtal med Telge Nät kunnat ansluta sig till allmänt VA. Övriga har enskilda VA-anläggningar och vissa av dessa är gemensamma för en grupp bostadshus. I kommunen finns en våtkompost för enskilda avloppsfraktioner. Telge Nät distribuerar även dricksvatten till Nykvarns kommun och spillvattnet därifrån leds till Himmerfjärdsverket i Botkyrka via Södertälje.

Vattentjänstplanen är kommunens VA-utbyggnadsplan

Södertälje kommuns ambition är att befolkningen ska öka.

Bostadsutveckling och behov av allmänna vattentjänster behöver därför gå hand i hand. Kommunens tätorter är utspridda och kapacitet i vatten- och avloppsanläggningar inklusive överföringsledningar behöver säkerställas samt finansiering för utbyggnad. Kommunens vattentjänstplan visar var allmänna vattentjänster ska ordnas, både till befintlig och ny bebyggelse, utanför verksamhetsområdet för vatten och avlopp.

Kommunen arbetar strategiskt med VA-planering. Det innebär att arbeta långsiktigt och systematiskt med vatten och avlopp, samordnat med frågor om hälsa, god vattenstatus, hållbar samhälls- och bebyggelseutveckling samt ekonomiska resurser.

Vattentjänstplanen är inte juridiskt bindande men i och med att den antas så bekräftar kommunen sitt ansvar för att ordna allmänna vattentjänster i de befintliga bebyggelseområden som ingår i planen, om behoven kvarstår. Kommunen är skyldig att ordna med allmänna vattentjänster i områden där det bedöms att enskilda anläggningar inte kan fungera på ett långsiktigt hållbart sätt och bostadshusen är i ett större sammanhang. Ny bebyggelse som planläggs är under prövning och behoven av allmänt VA bekräftas först när detaljplanen har vunnit laga kraft.

Det är både tidskrävande och kostsamt att bygga ut vatten och avlopp, och kostnaden ökar ju längre ifrån bebyggelsen ligger i förhållande till VA-verksamhetsområdet. Inför att allmänna vattentjänster ska ordnas i befintliga VA-utbyggnadsområden behöver samordningsvinster därför ses över för att öka det ekonomiska underlaget. Det kan vara nya bebyggelseprojekt, befintlig bebyggelse som ligger längs med överföringsledningar samt väginfrastruktur och gång- och cykelvägar.

Kommunen kan bli skyldig att tillhandahålla vatten och avlopp till andra områden utöver de som ingår i vattentjänstplanen om behov uppstår. Exempel på sådana händelser är sämre vattentillgång på grund av klimatförändringar eller en ökad andel permanentboende i fritidshus. Kommunen följer utvecklingen i områden med samlad bebyggelse av en viss storlek och har riktlinjer för hanteringen av dessa i tillsyn, förhandsbesked, bygglösa och planbesked.

Läs mer i kommunens **Miljö- och klimatstrategi.**

Dricksvattenförsörjning och vattenskyddsområden

Tillgång till rent dricksvatten är en förutsättning för en hållbar utveckling i Södertälje kommun. För att skydda dricksvattnet mot föroreningsrisker kan länsstyrelsen eller kommunen besluta om vattenskyddsområden med särskilda föreskrifter. Det finns åtta vattenskyddsområden i kommunen: Bommersvik, Bornsjön, Malmsjöåsen, Myrstugan, Södra Mälaren, Visbohammar, Vårdinge och Vällinge-Vackå. Fem av dessa är för allmän vattenförsörjning. För respektive vattenskyddsområde finns gällande skyddsföreskrifter. Malmsjöåsens vattenskyddsområde håller på att revideras. Det är miljönämnden eller länsstyrelsen som är ansvarig för tillståndsgivning och tillsyn enligt vattenskydds-föreskrifterna.

Den allmänna vattenförsörjningen i Södertälje baseras till största del på konstgjord infiltration i Malmsjöåsen genom att tillföra ytvatten från Mälaren. Naturlig rening i Malmsjöåsen är en viktig ekosystemtjänst och gör Södertälje mindre sårbart eftersom beroendet av kemikalier för rening av vattnet minskar. Södertäljes vattenverk med tillhörande anläggningar är av riksintresse för vattenförsörjningen.

Yt- och grundvattenförekomster som är av betydelse för dricksvattenförsörjningen ska skyddas ur ett flergenerationsperspektiv. För att möjliggöra utbyggnad av dricksvattenproduktion och distribution krävs tillgång till lämplig mark. För grundvattenförekomster och deras tillrinningsområden krävs särskild försiktighet för att inte öka föroreningsriskerna och för att bibehålla grundvattenbildningen.

Flera vattenresurser i kommunen har pekats ut i den regionala vattenförsörjningsplanen som viktiga för Stockholmsregionen.

Enligt den regionala vattenförsörjningsplanen, som Södertälje kommun har ställt sig bakom, ska vattenresurserna av högsta och hög regional prioritet skyddas. Det finns även behov att identifiera ytterligare yt- och grundvattenförekomster från ett lokalt perspektiv och skydda dessa för att säkerställa framtida ordinarie dricksvattenförsörjning eller för reserv- och nödvattenförsörjning.

Klimatförändringar påverkar dricksvattentäkterna på flera sätt; högre vattentemperatur leder till mer algblomningar och utsläpp av algtoxiner, mer nederbörd i form av skyfall och översvämningar riskerar att föra med sig mer partiklar och föroreningar från land. Även havsnivåhöjningen kan leda till att tillgången på vatten av god kvalitet påverkas. Sammantaget innebär det att det behöver finnas en redundans i vattenförsörjningen med olika vattenresurser att tillgå samt utökade krav på rening av dricksvatten.

För närvarande utreds möjligheterna att få tillgång till reservvattenförsörjning. I nuläget finns en mindre reservvattentäkt som kan användas lokalt i Enhörna kommunedel. Om det uppstår avbrott i ledningsnätet behöver kommunen köra ut tankar med dricksvatten, nödvatten. Södertälje kommun tar just nu fram en nödvattenplan som beskriver hur nödvatten ska prioriteras och levereras.

Hushållning med rent dricksvatten och att använda vatten med anpassad kvalitet för ändamålet är ett viktigt komplement till att öka kapaciteten i dricksvattenproduktionen. Kommunens utemiljöenhet använder vatten från Mälaren till bevattning, kylning av broar, sandsopning med mera. Även tankar som samlar upp takdagvatten har anlagts. I de större parkerna har tidstyrda bevattningssystem installerats. Genom dessa åtgärder har cirka 90 procent av vattenförbrukningen från dricksvattennätet lyfts bort.

Spillvatten

Spillvatten är förorenat vatten från hushåll och industrier som renas i avloppsreningsverk. Spillvattnet kommer från toaletter, bad, disk och tvätt. SYVAB driver Himmerfjärdsverket som renar spillvatten från ögarkommunerna Södertälje, Botkyrka, Nykvarn, Salem och Stockholm. Idag återvinns inte värmen från avloppsvattnet på grund av risk för avlagringar och för att reningsverket behöver vatten med ett visst värmeinnehåll för att reningsprocesserna ska fungera. Energiutvinning sker i form av biogas.

Himmerfjärdsverket har i nuläget god kapacitet och har tagit höjd för befolkningsökningen fram till 2050 i sin planering. Inom de närmaste åren kommer även spillvatten från Hölö och Mölnbo avloppsreningsverk att ledas dit. Nya överföringsledningar för spillvatten ska byggas mellan Hölö och Pilkrog samt Hölö och Mölnbo. Dessa möjliggör att något fler fastigheter kan anslutas till det allmänna spillvattennätet. Kapaciteten i dricksvattennätet behöver dock ses över.

Kapaciteten i spillvattenledningsnätet påverkas bland annat av mängden tillskottsvatten, som utgörs av vatten från nederbörd, grundvatten och utläckage från vattenledningar. Ny bebyggelse innebär behov av ökad kapacitet i spillvattennätet och pumpstationer. För att möta behovet behöver spillvattennätet förstärkas och åtgärder vidtas för att minska andelen tillskottsvatten. I vissa fall kan kombinerade spill- och dagvattenledningar som finns i vissa äldre bebyggelseområden i kommunen behöva separeras. Tillskottsvattnet som inte längre leds till reningsverket behöver då istället fördröjas och renas lokalt, och platser för nya fördröjnings- och reningsanläggningar behöver reserveras.

Eftersom Himmerfjärdsverket är REVAQ-certifierat ska VA-huvudmännen i de anslutna kommunerna arbeta för att förbättra avloppsslammets kvalitet som växtnäring genom ett aktivt uppströmsarbete. REVAQ är ett nationellt certifieringssystem för avloppsreningsverk och står för REVA = ren växtnäring från avlopp, Q= konsument, kvalitet, kretslopp. Uppströmsarbete innebär att VA-huvudmannen bevakar kvaliteten på inkommande spillvatten till den allmänna VA-anläggningen och kan ställa krav. För att kunna utveckla lokala källsorterande VA-lösningar inom allmänt VA behöver juridiska, tekniska, och ekonomiska frågor lösas. En sådan lösning skulle göra det lättare att få överblick över kvaliteten på toalettfraktionen.

Dagvatten

Dagvatten är regn och snö som avrinner från vägar, grönytor, tak med mera. Beroende på vilken typ av ytor som dagvattnet kommer i kontakt med kan det innehålla mer eller mindre mängder föroreningar som sedan rinner vidare till sjöar, hav och vattendrag. Trafikerade vägar innehåller ofta mer föroreningar än dagvatten från bebyggelseområden. Dagvatten behöver ofta renas för att inte äventyra miljö kvalitetsnormer för vatten och försämra statusen i vattenförekomsterna i kommunen.

Bebyggelse, vägar och andra hårdgjorda ytor innebär att dagvatten avrinner i snabbare takt vilket leder till att dagvattenledningsnät och diken belastas med stora flöden. Om ledningsnät och diken inte kan ta hand om och avleda detta dagvatten, avrinner det i stället på markytan och kan orsaka översvämning.

Vid utveckling av nya bebyggelsemiljöer ska dagvatten renas och fördröjas lokalt på kvartersmark och på allmän plats för att minska dagvattenflöden och spridning av föroreningar. Det kräver att det finns tillgängliga ytor i den fysiska planeringen för dagvattenhantering.

För att fördröja och rena dagvatten från befintlig bebyggelse behöver platser för öppna dagvattenlösningar säkerställas.

Ansvar för skötsel av befintliga dagvattenanläggningar för rening, fördröjning och bortledning av dagvatten ska förtydligas för att säkerställa funktionen långsiktigt. Södertälje kommun arbetar med att ta fram en dagvattenplan för att ta ett helhetsgrepp kring åtgärder i kommunens dagvattenhantering. I planen ingår även hantering av skyfall.

Vattentrappa i bostadsområdet i Fornhöjden. Foto: Pontus Orre

Enskild VA-försörjning

Planeringsinriktning - så här gör vi för att uppnå målen

- Samordnad prövning av bygglov och enskild VA-lösning ska göras för att underlätta för fastighetsägare att få en bra helhetslösning så att en god ekonomi och en god miljö främjas.
- Kommunen ska tillhandahålla lokala system för insamling av växtnäring från källsorterat toalettavfall samt behandling och återföring av växtnäringen till odling.

Enskild vattenförsörjning

De flesta fastigheter med enskild vattenförsörjning i kommunen är småhusfastigheter. Det förekommer även kommersiell och offentlig verksamhet som har enskild vattenförsörjning. Lantbruk med djurhållning, mjölkproduktion och grönsaksodling är särskilt känsliga för väderförhållanden som torka. Enskild vattenförsörjning sker oftast genom grundvattenuttag från en borrarad eller grävd brunn på den egna fastigheten eller från en gemensam brunn för flera fastigheter. Det förekommer också anläggningar för ytvattenuttag från sjöar och andra vattendrag. Vattenförsörjning tillsammans med effekterna av ett förändrat klimat blir en allt viktigare faktor för att bedöma lämpligheten av en bebyggelseutveckling utanför verksamhetsområdet för VA.

Den enskilda dricksvattenförsörjningen för hushåll sker till stor del av uttag från grundvatten i små magasin. Små magasin reagerar snabbare än stora magasin på förändringar i nederbörd, vattenuttag och torka eftersom deras förmåga att lagra grundvatten är sämre. Ett ökat tryck på grundvattenresurserna kan påverka både tillgång och kvalitet på grundvatten. I kustnära områden finns exempelvis risk för saltvatteninträngning. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har undersökt grundvattentillgång i små magasin. Med grundvattentillgång menas den mängd grundvatten som kan tas ut per dygn, även under torrperioder eller år med minimal grundvattenbildning (torrår). Enligt SGU är det relativt vanligt att grundvattentillgången är begränsad men det är framförallt tydligt i vissa områden i Sverige, bland annat i Sörmland där Södertälje ligger. I Södertälje varierar grundvattentillgången från <250 l/dygn/ha till 1500 l/dygn/ha. Det finns begränsade områden i intervallet 1000-1500 l/dygn/ha (ljusgult) där grundvattentillgången beräknats som störst i kommunen.

Grundvattentillgång i små magasin visar tydligt på mindre tillgång av grundvatten längs med kusten och dess öar. Vid Mälarens stränder ser förutsättningarna bättre ut. I större delar av kommunen visar kartan dock ett mer varierat mönster med omväxlande kategorier. Det beror på att geologin i Södertälje domineras av ett sprickdalslandskap med ömsom höjdryggar med berg och tunna jordlager varvat med dalgångar med mäktigare jordlager och åsar med större magasin. Södertälje har flera åsar med större grundvattentillgångar som är viktiga eftersom de tar emot och infiltrerar regnvatten och är potentiella dricksvattentillgångar.

Även om inte grundvattnet används till dricksvatten idag behöver det oavsett skyddas från ytterligare föroreningar. Vattnet som tillförs kommunens sjöar och vattendrag utgörs till stor del av utströmmande grundvatten.

Avsaltning av havsvatten sker i vissa områden för att klara dricksvattenförsörjningen och kan vara aktuellt i flera befintliga områden om vattnet inte räcker till. Avsaltat havsvatten kan dock innebära hälsorisker och är energikrävande. Vid nybyggnation räknas därför inte en avsaltningsanläggning som en långsiktigt hållbar lösning och för att marken ska anses lämplig att bebygga ska vattensituationen kunna lösas med yt- eller grundvatten.

Enskilda avlopp

I kommunen finns omkring 6 000 enskilda avloppsanläggningar för toalett-, bad-, disk- och tvättvatten. Dessa innefattar både slutna tankar och slamavskiljare som kräver slamtömning. De fraktioner som hämtas med slamsugbil från enskilda avlopp räknas som avfall. Dessa tippas endera direkt på spillvattenledning till Himmerfjärdsverket eller transporteras till Hölö våtkompost.

Slammet från en mindre andel enskilda tankar med snålspolande toalettsystem behandlas idag genom våtkompostering. Behandlat slam sprids sedan som gödsel på enskild odlingsmark. Miljönämnden ställer krav på att enskilda avlopp "ansluts" till återföringssystemet om det är skäligt.

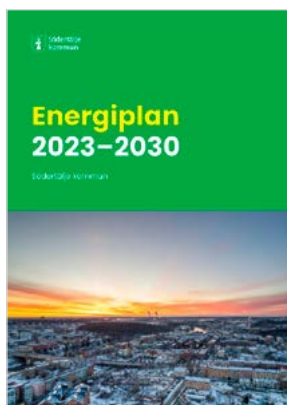
Energiförsörjning

Planeringsinriktning - så här gör vi för att uppnå målen

- Platser som är viktiga för att öka den lokala energiproduktioner, främst för kraftvärme och solkraft, bör pekas ut. Solkraftsproduktion kan ske på lågproduktiv betesmark där bete kan ske parallellt. Planberedskap för att utreda platser för att lagra energi från havsvindkraftparker ska finnas.
- Fjärrvärme och fjärrkyla ska vara de huvudsakliga uppvärmnings- och kylningsmetoderna om möjligheten finns för befintliga och tillkommande bebyggelseområden, så att användandet av el för uppvärmning och kyla kan minska samt lokala resurser kan tas tillvara.

Läs mer i kommunens
Energiplan 2023-2030.

Energianvändningen i Södertälje kommun utgörs av el, fjärrvärme och fjärrkyla, samt en del gas och flytande drivmedel från såväl fossilt som förnybart ursprung. Energianvändningen per invånare har ökat sedan 2009. Framförallt är det energianvändningen i flerbostadshus och transporter som har ökat, medan användningen i småhus och jordbruk, skogsbruk och fiske har minskat. Energiförbrukningen i industrin har länge ökat men trenden har vänt sedan 2021.

I kommunen finns goda förutsättningar att ta vara på lokala resurser och etablerad infrastruktur för att öka leveranssäkerhet och resurseffektivitet. Detta görs idag exempelvis genom att överskottsvärme från lokala industrier används i kommunens fjärrvärmenät, Mälaren utnyttjas för att producera fjärrkyla och metangas utvinns ur hushållsavfall från deponin i Tveta för att sedan användas för fjärrvärmeproduktion. Samarbete med företag som har överskottsvärme- eller kyla från till exempel sin industri, matbutik, kylrum eller datorhallar bör utvecklas i framtiden.

Genom att ha mer lokal elproduktion minskar behovet av elimport från Nordeuropa som har en högre klimatbelastning. I Söderenergis kraftvärmeanläggning produceras såväl el som fjärrvärme inom kommungränsen och bidrar därmed bland annat till att reducera elbehovet för uppvärmning genom att leverera fjärrvärme, samtidigt som lokal, planerbar eleffekt tillförs.

Södertälje kommuns lokala energisystem är också tätt sammankopplad med närliggande kommuners system för att tillsammans skapa resurseffektiv produktion, distribution och användning av energi i regionen. I Södertälje finns tre energidistributionsnät; elnät, fjärrvärmenät samt ett mindre fjärrkylanät.

El

El produceras i Söderenergis kraftvärmeverk som är en del av Igelstaverket i Södertälje. Vid elproduktionen används bio- och returbränslen. Den överskottsvärme som bildas distribueras ut i fjärrvärmenätet. Elen levereras till kunderna via elnätet, där Telge Nät är lokalnätägare i kommunen. Vattenfall äger regionnätet, och har även direktleveranser till en elintensiv industri inom kommungränsen. Därutöver går även Trafikverkets järnvägsnät genom kommunen som får sina elleveranser från järnvägens elnät.

El- och eleffektbehovet väntas öka mycket i Sverige och i Södertälje under de kommande år. För att säkerställa att det lokala elsystemet är robust och minska risken för lokal effekt- och kapacitetsbrist behövs mer lokal produktion av eleffekt och eldistributionskapacitet. Lagring av energi kan också bidra till att avlasta elsystemet och öka användningen av lokal elproduktion. I Södertälje finns särskilt goda förutsättningar för mer produktion i Igelsta kraftvärmeverk och med solkraft, och det finns även möjligheter för andra energislag. Kring Igelstaverket finns även potential att utveckla ett energikluster för att säkerställa energiförsörjningen till kommunen. Området bör utredas vidare och även ytbehoven.

Kommunen har en utpekad yta för solkraftsproduktion och fler behöver utredas. Det gäller även för vindkraft. Kommunen har tagit ställning till att lågproduktiv betesmark som samtidigt kan betas är lämplig för solkraftsparker.

I havsplan för Östersjön föreslås energiområden för vindkraftsparker. För att ta hand om energin från parkerna krävs ytor på land dels för att kunna bygga ut energisystemet dels för att lagra energin. Vissa platser i Södertälje kommun kan vara lämpliga för utbyggnad av sådana anläggningar. Där anläggningar hamnar kommer att krävas stora markytor vilket inte enbart är i kommunens intresse utan av regional betydelse. Den lagrade energin behöver även transporteras vidare på exempelvis järnväg eller med sjöfart. För att kunna ansluta föreslagna energiområden behöver transmissionsnätet byggas ut. Nätet behöver gå genom någon av de närliggande kustkommunerna i Stockholms län för att kunna nå Södertälje.

Värme och kyla

Vid elproduktionen i Igelsta kraftvärmeverk bildas samtidigt fjärrvärme. Fjärrvärmes som produceras på Söderenergis anläggningar i Södertälje produceras med förnybara och återvunna avfallsbränslen från verksamhetsavfall, som distribueras i fjärrvärmenätet. Fjärrvärmeproduktionen i Järna sker framför allt med havreskal från en närliggande verksamhet. Leveranssäkerheten i fjärrvärmenätet är idag mycket hög. Det är i dagsläget inte ekonomiskt gångbart att garantera leveranssäkerheten i alla lägen.

Stora delar av den el och fjärrvärme som produceras i Södertälje kommun levereras till användare utanför kommunen. Fjärrvärmeanvändarna i kommunen är främst flerbostadshus, men en stor del av leveranserna går även till industri inom kommunen. I småhus förekommer främst olika typer av värmepumpar men även direktverkande el kan förekomma.

För att minska elförbrukningen och ta vara på de lokala resurser vi har är det viktigt att i samhällsbyggandet säkerställa att nya bostads- och verksamhetsområden får tillgång till fjärrvärme. Även vid renoveringar kan befintlig bebyggelse kompletteras med fjärrvärme.

I Södertälje produceras fjärrkyla idag av Telge Nät, främst med frikyla från Mälaren. När den inte räcker till används även kylvärmepumpar. Efterfrågan av kyla till arbetsplatser och bostäder ökar. Fjärrkylanätet är litet, men det finns möjlighet att bygga ut produktion och distribution i kommunen. På så sätt minskar förbrukningen av elenergi för kylning.

Avfallshantering

Planeringsinriktning – så här gör vi för att uppnå målen

- Tillgängligheten till infrastruktur för återanvändning och återvinning av hushållsavfall och byggavfall ska prioriteras och utvecklas.
- Avfall och avlopp som innehåller hälso- och/eller miljöfarliga ämnen ska hanteras så att dessa i så hög grad som möjligt lämnar kretsloppet.

Telge Återvinning samlar in och tar hand om hushållsavfall från Södertälje kommun och närliggande kommuner. Företaget hanterar avfall på återvinningscentralerna Tveta och Returen samt ett antal återvinningsstationer. Tveta återvinningscentral ska utvecklas och växa i storlek för att motsvara behoven i kommunen. I kombination med återvinningscentralerna erbjuds fastighetsnära insamling och kvarternära insamling prövas i liten skala. Det finns även rullande återvinning för grovavfall och fastighetsägare till flerfamiljshus ska forsla bort grovavfall minst ett par gånger om året. För att förebygga uppkomsten av avfall finns flera platser i kommunen där invånarna kan lämna produkter som kan användas igen, så kallat återbruk.

För att följa avfallstrappans olika steg krävs omställning till en mer hållbar konsumtion och produktion för att minimera avfallet. Störst miljö- och klimatnytta kan nås genom att förebygga avfall genom minskad konsumtion eftersom miljöbelastningen ofta är störst vid produktion och utvinning av råvaror. En hög andel energiåtervinning i kombination med stigande avfallsmängder betyder att råvaruuttaget fortsatt är stort. Återanvändning skulle spara avsevärda resurser. Materialåtervinningen och den biologiska återvinningen ökar liksom biogasproduktionen, men fortfarande finns stort utrymme för förbättringar. I produktionen finns också ett stort beroende av ändliga råvaror samt utsläpp till mark, luft och vatten. Deponeringen av hushållsavfall har minskat kraftigt de senaste decennierna, framför allt genom en ökad energiåtervinning.

Läs mer i kommunens **Avfallsplan 2030**.

Avfallstrappan

Avfall ska i första hand minimeras, i andra hand återanvändas, i tredje hand återvinnas, i fjärde hand energiutvinnas och i som alternativ deponeras.

Digital infrastruktur

Planeringsinriktning - så här gör vi för att uppnå målen

- Digital infrastruktur ska vara robust utbyggt i hela kommunen, även i kris.

Digital infrastruktur, ofta benämnt i vardagstal som bredband, är ett samlingsnamn för tekniker att överföra data med hög hastighet. Det kan ske med fast eller trådlös infrastruktur. Tillgång till bredband blir en allt viktigare infrastruktur för att kunna ta del av grundläggande samhällsservice. Bredband ska vara en robust infrastruktur i Södertälje kommun och utbyggnaden ska bidra till att göra det enkelt att leva, bo och verka i Södertälje kommun. Det är viktigt att säkerställa robustheten i infrastrukturen så att de digitala tjänsterna också fungerar i kris.

Den digitala infrastrukturen är relativt bra utbyggd i kommunen. Det nationella målet om 95 procent anslutning av fiber med 100 MBit/s till boende och företag bedöms kunna nås under 2024. De hushåll och företag som saknar fiber idag ligger i ren landsbygd, vilket gör att det blir svårt att bygga ut fiber dit. Men där finns mobil täckning och de kommer på sikt få tillgång till ny teknik i stället för fiber. Ökat fokus bör läggas på marknadsaktörerna att öka graden av efteranslutning av bredband i redan utbyggda områden.

Digital infrastruktur byggs ut av privata aktörer men kommunen bedriver ett aktivt arbete för att säkerställa utbyggnaden av den samhällsviktiga digitala infrastrukturen. Kommunen följer upp att utvecklingen av mobila tjänster utvecklas i riktning mot kommunala och nationella mål.

Infrastruktur för laddning av elfordon

Planeringsinriktning - så här gör vi för att uppnå målen

- Kommunen ska verka för att möjliggöra för privata aktörer att etablera publik laddinfrastruktur på strategiskt utvalda platser.

Behovet av infrastruktur för laddning av elfordon har ökat markant under de senaste åren. Infrastrukturen för laddning av elfordon i Södertälje kommun ska vara ändamålsenlig och byggas ut så att den möter efterfrågan i hela kommunen. Då teknikutvecklingen går fort behöver utbyggnaden ske med hänsyn till det framtida behovet med bättre fordon och batteriteknik som möjliggör längre körsträckor utan att behöva laddas. Det finns även en viss osäkerhet kring hur marknaden och efterfrågan på elfordon kommer att se ut i framtiden. Kommunen har identifierat några strategiska lägen för laddinfrastruktur där det bedöms finnas ett behov även på längre sikt, dessa är dels längs Europavägarna, dels i anslutning till Stockholm syd - Almnäs.

Laddinfrastruktur för elfordon byggs ut och förvaltas nästan helt och hållet av privata bolag och fastighetsägare. Även i framtiden bedöms majoriteten av laddinfrastrukturen vara privat. Kommunens roll är i första hand att vara kravställande samt vid behov ha en stödjande roll. Ett stort ansvar ligger på de kommunala bolagen Telge Bostäder, Telge Fastigheter, Telge Energi, Telge Nät samt Södertälje Hamn. En laddinfrastrukturstrategi har tagits fram med en tillhörande handlingsplan för att tydliggöra kommunen och de kommunala bolagens roller och ansvar.

Riksintressen

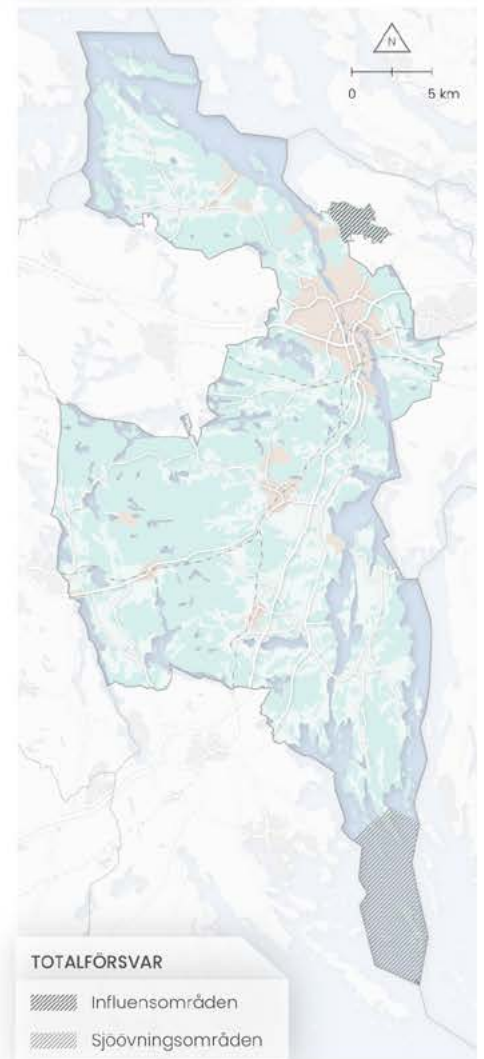
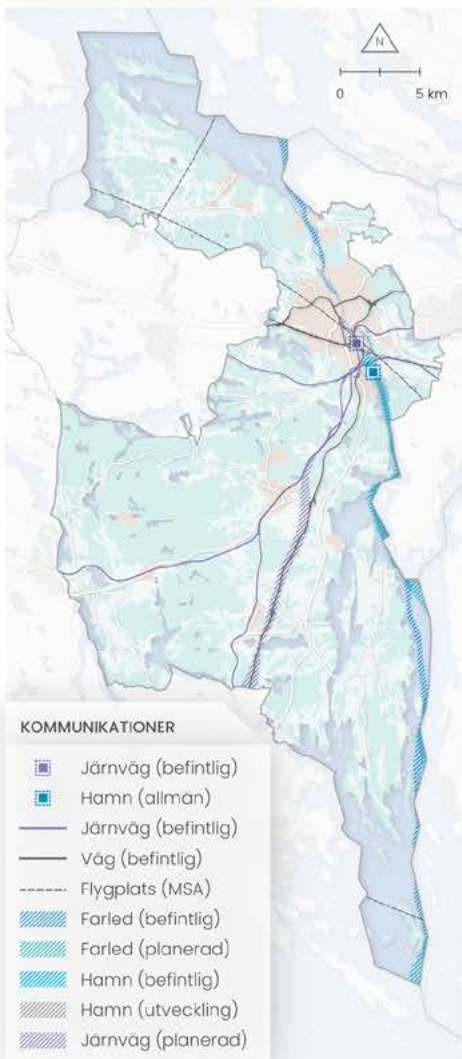
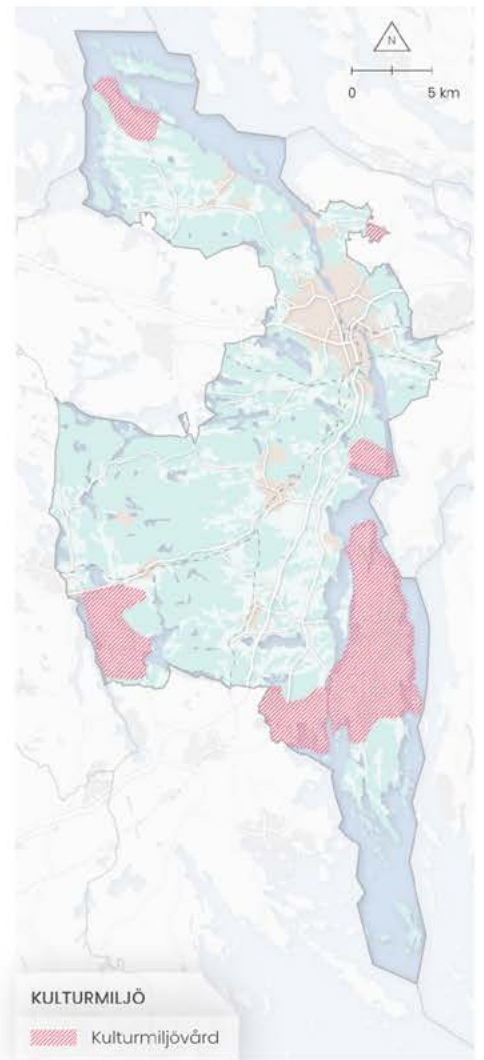
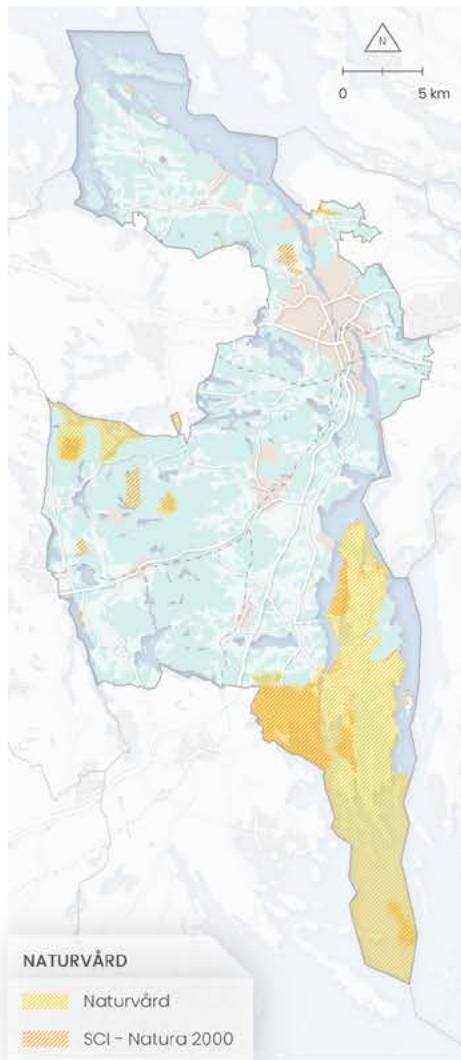
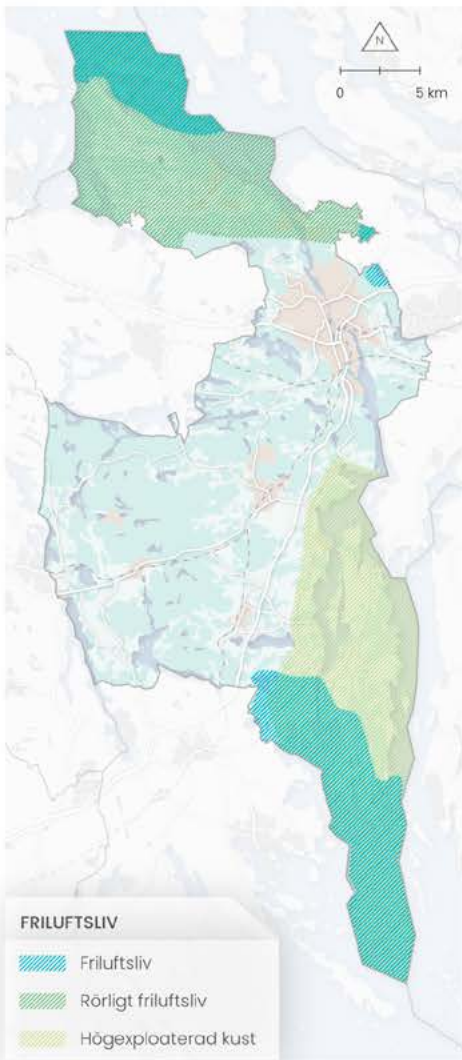
Pendeltåg passerar över Södertälje kanal. Foto: Sam Murad

Riksintressen

Geografiska områden som är klassade som riksintresse enligt miljöbalken bedöms vara betydelsefulla för landet i sin helhet eftersom de har nationellt viktiga värden eller kvaliteter. Kommunen ska i översiktsplanen visa hur riksintressena ska tillgodoses. Länsstyrelsen ska ta fram planeringsunderlag, föra dialog med kommunen och lämna granskningsyttrande över översiktsplanen.

Ställningstaganden för samtliga riksintressen

- I samhällsplaneringen ska kommunen alltid värna riksintresseområdenas värden och kvaliteter.
- Åtgärder får inte vidtas som påtagligt kan skada riksintressenas värden.
- Kommunen ska prioritera en långsiktig hushållning av resurserna inom de mark- och vattenområden samt anläggningar som är av riksintresse.

Södertälje kommuns ställnings- taganden om riksintresseområden

Riksintressen 3 kap Miljöbalken

I Södertälje kommun finns många olika riksintressen. Nedan beskrivs hur vi utifrån de olika myndigheternas rekommendationer förhåller oss till deras värden och kvaliteter.

Riksintresse för kulturmiljövård

Områdena av riksintresse för kulturmiljövård i Södertälje kommun är förhållandevis stora och omfattar värdefulla bebyggelsemiljöer, fornlämningar och kulturlandskap. Riksintresseområdena för kulturmiljövård omfattar inte staden Södertälje.

Södertälje kommun omfattas av följande riksintressen för kulturmiljövård:

- Bornsjön
- Brandalsund
- Mörkö
- Karta – Oaxen – Stora Vika
- Tullgarn (Hölö sn)
- Vårdinge (Vårdinge sn)
- Överenhörna (Överenhörna sn)

Kommunens ställningstagande:

Vi värnar dessa områden genom att ingen större exploatering föreslås inom områden som är av riksintresse för kulturmiljövården. Vid förändringar inom och intill områden av riksintresse för kulturmiljövård ska särskild hänsyn tas till den kulturhistoriska miljön, landskapsbilden och övrig bebyggelse så att de kulturhistoriska värdena tas tillvara som en resurs och inte skadas.

Landskapets karakteristiska bebyggelsemönster bör bevaras. Jord- och skogsbruk kan normalt bedrivas utan särskilda föreskrifter. Jordbruket är ofta en förutsättning för att bevara kulturlandskapet. En kulturmiljöutredning behöver tas fram i ett tidigt planeringskede när värdena i ett riksintresseområde berörs för att säkerställa att de kulturhistoriska värdena beaktas och tillgodoses.

Utvecklingen ska ske utifrån översiktsplanens planeringsinriktningar och strategier, se kapitel Allmänna intressen samt Lokala utvecklingsmöjligheter

Riksintressen

Begreppet innefattar två olika typer av områden, dels områden som beslutas av riksdagen och dels områden som beslutas av nationella myndigheter med olika ansvarsområden under samordning av Boverket.

Riksintresse för naturvård

Områden av riksintresse för naturvården ska representera huvuddragen i svensk natur, belysa landskapets utveckling och visa mångfalden i naturen ur et nationellt perspektiv. Urvalet av områden av riksintresse för naturvård görs av Naturvårdsverket i samarbete med bland annat länsstyrelserna och kommunerna.

Skyddet av riksintresseområden för naturvård kan förstärkas ytterligare genom att skapa naturreservat. Vissa områden av riksintresse för naturvård skyddas även som skogliga biotopskyddsområden.

Södertälje kommun omfattas av följande riksintressen för naturvård:

- Stockholms skärgård: Långö-Fifång-Södra Torö-Järflotta
- Tullgarn-Mörkö
- Yngernområdet
- Vattgruvsmossen
- Korpberget

I Stockholms skärgård finns ett varierat fågelliv och unika bräckvattenmiljöer. Tullgarn-Mörkö har historiska jordbrukslandskap med naturliga betesmarker och kustgårdar, som främjar en rik biologisk mångfald inklusive ädla lövträd och olika fågelpopulationer. Yngernområdet har sötvattensjöar som stödjer stabila fågelpopulationer, samt rikligt med fisk och bottenlevande liv. Vattgruvsmossen hyser torvmossor med sällsynta mjuka myrpoler, medan Korpberget har en unik flora i sina lövskogar. Dessa områden bidrar tillsammans till bevarandet av naturarvet i Stockholms län.

Kommunens ställningstagande:

Vi värnar områden av riksintresse för naturvård genom att ingen större exploatering föreslås inom dessa. Eventuell nybyggnation inom eller i anslutning till områden av riksintresse för naturvård ska alltid ske med hänsyn till naturvärdena. Utvecklingen ska ske utifrån översiktsplanens planeringsinriktningar och strategier, se kapitel Allmänna intressen samt Lokala utvecklingsmöjligheter

Riksintresse för friluftsliv

Områden av riksintresse för friluftslivet ska ha stora friluftslivsvärden, på land eller i vatten, på grund av särskilda natur- och kulturkvaliteter, variationer i landskapet och god tillgänglighet för allmänheten. Många olika svenska landskapstyper ska finnas representerade i urvalet. En av utgångspunkterna för områden är att dessa bör vara viktiga för många människors friluftsliv och att de kan nyttjas ofta och mycket. Det är av stor vikt att utpekade riksintresseområden har god aktualitet genom att ny kunskap och nya bedömningar genomförs regelbundet.

Områdenas höga natur- och kulturvärden, tillgängligheten till dessa, samt människors upplevelse av kvaliteterna ska värnas och utvecklas.

Södertälje kommun omfattas av följande riksintressen för friluftslivet:

- Björkfjärdens – Prästfjärdens övärld
- Stockholms skärgård, yttre delen
- Tullgarn – Södra Mörkö
- Bornsjön

Björkfjärdens och Prästfjärdens skärgård erbjuder ett varierat natur- och kulturlandskap med möjligheter till fiske, bärplockning och vattensporter.

Den yttre delen av Stockholms skärgård är av anmärkningsvärd ekologisk betydelse för hela länet. Skärgården har många naturliga hamnar och rik biologisk mångfald och erbjuder möjligheter till utomhusaktiviteter som båtliv, fiske, fågelskådning och unika långfärdsskridskoupplevelser.

I Tullgarn och södra Mörkö finns ett mångsidigt landskap nära till kollektivtrafiken med skogar, kärr och stränder, perfekt för cykling och vandring.

Bornsjön ett viktigt rekreationsområde med blandat kulturarv med orörda naturmiljöer, många vilda djur och natursköna vyer samt tillgång till badplatser.

Kommunens ställningstagande

Vi värnar dessa områden. Delar av riksintresseområdena för friluftsliv är skyddade genom naturreservat eller att de är Natura 2000-områden. Landskapsbildsskydd täcker en stor del av kommundelarna Hölö-Mörkö och Enhörna. Vid planering för nybyggnation inom och intill utpekade områden för riksintresse för friluftsliv, ska områdets kvaliteter värnas och utvecklas. Utvecklingen ska ske utifrån översiktsplanens planeringsinriktningar och strategier, se kapitel Allmänna intressen samt Lokala utvecklingsmöjligheter

Riksintresse för yrkesfiske

Områden som är av riksintresse för yrkesfisket ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringarnas bedrivande och som har betydelse för yrkesfisket.

Kommunen omfattas av följande riksintressen för yrkesfiske:

- Kustzon: Fällnäsvisken Himmerfjärden
- Sjö: Mälaren

Kommunens ställningstagande

Vi värnar områden som är av riksintresse för yrkesfisket. Grunda havsvikar är viktiga lekmiljöer för fisk och ses som ekologiskt särskilt känsliga områden som ska värnas. I avvägningar mellan småbåtshamnar och bevarandet av grunda havsvikar med lekmiljöer för fisk ska intresset för att bevara lekmiljöer väga tyngre. Om möjligt ska befintliga småbåtshamnar istället utnyttjas mer effektivt. I Mälaren ska de viktigaste lek- och rekryteringsområdena för fisket särskilt värnas som riksintresse. Arbete pågår för att ansluta fritidshusbebyggelse till allmänt vatten och avlopp vilket bedöms ha positiv påverkan på vattenkvaliteten inom riksintresseområdet. Utvecklingen ska ske utifrån översiktsplanens planeringsinriktningar och strategier, se kapitel Allmänna intressen samt Lokala utvecklingsmöjligheter

Riksintresse för kommunikationer

Riksintresse för kommunikationer omfattar områden som Trafikverket bedömt vara av riksintresse för de fyra trafikslagets anläggningar (väg, järnväg, luftfart, samt sjöfart och hamnar). Riksintressena kan avse både befintliga anläggningar såväl som planerade och framtida anläggningar. Även anslutande vägar och järnväg till anläggningar betraktas som riksintresse.

Riksintresse för sjöfart och hamn

Södertälje kommun omfattas av följande riksintressen för sjöfart och hamn:

- Södertälje Hamn
- Befintlig farled: Mälaren, Södertälje Igelsta - Västerås
- Befintlig farled: Landsorts bredgrund - Södertälje (Igelsta)
- Planerad eller framtida farled - Södertäljeleden
- Planerad eller framtida farled: Landsortsfarleden

Riksintresse för järnväg

I Södertälje kommun är hela det statliga järnvägsnätet med stationer, spårområden och godsterminaler av riksintresse.

Resandeutbyte lokal och regional trafik:

- Station Södertälje syd undre
- Station Södertälje centrum
- Station Södertälje hamn
- Station Östertälje
- Station Järna
- Station Mölnbo

Resandeutbyte internationell och nationell trafik liksom resandeutbyte lokal och regional trafik:

- Station Södertälje syd övre

I Södertälje kommun är följande spårområden av riksintresse:

- Centrumbanan (Södertälje hamn – Södertälje C)
- Södra stambanan
- Västra stambanan
- Svealandsbanan
- Ostlänken (planerad framtida bana)

I Södertälje kommun är följande godsterminal av riksintresse för järnväg:

- Godsterminal: Terminal Södertälje Hamn/Södra

I anslutning till hamnen finns en viktig växlingsbangård. Södertälje hamn har anslutning till Västra stambanan och vägarna E20/E4. Godsterminalen är lokaliserad i hamnen. För att klara av utökade volymer av gods kan terminalen behöva utökas med ytterligare spårkapacitet.

Riksintresse för väg

I Södertälje kommun är följande vägar av riksintresse:

- Väg E4
- Väg E20
- Verkstadsvägen/Svalängsvägen/Hertig Carls väg (Södertälje hamn–Tpl Saltskog)

Vägarna E4 och E20 är av särskild internationell betydelse. De sträcker sig genom hela Sverige och är viktiga vägar för långväga transporter av såväl gods som personer. Vägen mellan trafikplats Saltskog och Södertälje Hamn utgör en anslutning till hamnen, som är av riksintresse.

Riksintresse för luftfart

Södertälje kommun omfattas av nedanstående MSA-yltor:

- Flygplats – MSA ytor: Stockholm-Skavsta
- Flygplats – MSA ytor: Stockholm-Arlanda
- Flygplats – MSA ytor: Västerås
- Flygplats – MSA ytor: Stockholm-Bromma

I samband med planläggning och bygglov för byggnader över 20 meter, samt Södertälje kommun tar hänsyn till riksintresset för luftfart i vår planering och kontakter Luftfartsverket i samband med planläggning eller bygglov för byggnader och objekt över 20 meter, samt flygplatserna när det sker inom de så kallade större influensområdena för hindersytor (MSA-yltor).

Kommunens ställningstagande

Vi värnar samtliga riksintressen för kommunikationer och föreslår ytterligare infrastrukturåtgärder (se kapitlet Trafik och mobilitet) för att förbättra och stärka kommunikationerna inom kommunen och storregionalt. För att minska sårbarheten för den regionala, nationella och internationella trafiken föreslås ytterligare en passage via en tunnel under Södertälje kanal. Södertälje hamn ska ges möjlighet att utvecklas. Utvecklingen ska ske utifrån översiktsplanens planeringsinriktningar och strategier (se kapitlet Allmänna intressen samt Lokala utvecklingsmöjligheter).

Riksintresse för energiproduktion, energidistribution och vindkraft

Det finns inga riksintressen för energiproduktion, för energidistribution eller för vindkraft i Södertälje kommun. Igelstaverket är enligt regionplanen ett av sju värmeverk i regionen som är intressanta som framtida biokraftvärmeverk. Kraftvärmeverk bedöms generellt vara av riksintresse.

Kommunens ställningstagande

Vi värnar de värmekraftverk som finns lokalt.

Riksintresse för vattenförsörjning

En robust vattenförsörjning är av avgörande betydelse för samhället. Dricksvattenförsörjningen är ett kommunalt ansvar, men organiseras ofta regionalt. Det innebär att samhället har investerat stora belopp i dricksvattenverk och överföringsledningar med tillhörande tryckstegringsstationer och vattenreservoarer. Några anläggningar bedöms vara så strategiskt viktiga att de är av riksintresse.

I Södertälje är följande dricksvattenanläggning av riksintresse:

- Djupdals vattenverk

Djupdalsverket är en konstgjord anläggning för infiltration av grundvattnet. Vattnet som filtreras till Djupdal kommer från Mälaren och Malmsjöåsen som omfattas av vattenskyddsområden.

Djupdalsverket är av riksintresse på grund av sin stora kapacitet och goda kvalitet, att den kan nyttjas av många människor, att den innehåller låg risk för att påverkas av klimatförändringar och eftersom den behövs för framtida användning.

Kommunens ställningstagande

Vi värnar Djupdalsverket som dricksvattenanläggning.

Riksintresse för totalförsvaret

Anläggningar för totalförsvaret ska alltid ges företräde. Ingen bebyggelse ska tillkomma inom områden som omfattas av riksintresset. Ny bebyggelse ska undvikas inom påverkansområden.

Södertälje kommun omfattas av följande riksintressen för totalförsvaret:

- Påverkanszon - Vällinge skjutfält

De östra delarna av Viksberg ligger inom Vällinge skjutfälts påverkanszon för buller och säkerhet. I samband med planläggning eller bygglov inom detta område ska ärenden remitteras till Försvarmakten i tidigt skede.

I Södertälje är även ett sjöövningsområde samt vissa sekretessbelagda tekniska anläggningar och dess funktion utpekade som riksintresse för totalförsvaret. Dessa anläggningars funktioner kan störas av höga byggnadsobjekt, master och vindkraftverk. Därför gäller samråd för alla objekt högre än 20 meter utanför samlad bebyggelse och högre än 45 meter inom samlad bebyggelse.

Kommunens ställningstagande

Vi värnar riksintresset för totalförsvaret och bebyggelseutveckling ska ske med hänsyn till detta.

Riksintressen 4 kap Miljöbalken

I miljöbalken finns särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet som pekats som särskilt värdefulla i sin helhet. Bestämmelserna innebär att riksdagen har tagit ställning till vilken inriktning mark- och vattenanvändningen ska ha i de berörda områdena. I ett nationellt perspektiv är avvägningarna således redan gjorda mellan olika tänkbara intressen och anspråk som gäller utnyttjandet av områdena.

I Södertälje kommun omfattas följande områden:

- Högexploaterad kust: Kustområdet och skärgården i Stockholms län
- Rörligt friluftsliv: Kustområdet och skärgården i Stockholms län samt Mälaren med öar och strandområden
- Natura 2000-områden

Områdena är grovt angivna med ortsnamn. Den avgränsning som visas i kartan är hämtad från Länsstyrelsens webbGIS och är en schematisk avgränsning men det är i kommunernas översiktsplaner som den närmare avgränsningen ska göras. Av översiktsplanen ska det också framgå vilka överväganden som görs angående området bevarande och utveckling utifrån de värden som finns.

Viktiga underlag för bedömningen av helhetsvärdena enligt 4 kap. MB är beskrivningar av de riksintresseområden för natur, kulturmiljövård och friluftsliv enligt 3 kap. MB som finns inom områdets gränser, samt eventuella kulturmiljövårdsprogram, strandskydd, värdebeskrivningar av Natura 2000-områden och naturreservat.

De värden som ingår i ett riksintresse som omfattas av 4 kap. MB har alltid företräde framför ett riksintresse som är utpekade enligt 3 kap. MB.

Kustområdet och skärgården samt Mälaren med Öar och strandområden:

Skärgårdsområdets speciella natur och topografi med näringsgeografiska förutsättningar har skapat särpräglade bebyggelsemönster och kulturmiljöer. Grundregeln är att områdets samlade natur- och kulturvärden ska skyddas mot förändringsåtgärder som innebär påtaglig skada på dessa värden. Turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Fritidsbebyggelse får komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna. Det är även viktigt att komma ihåg att bestämmelserna inte innebär hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet.

Anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1 MB samt 4 a § 1-6, 9 och 10 MB får komma till stånd endast på platser där det redan finns anläggningar som omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 1 och 4 a §§.

Kommunens ställningstagande

Vi värnar dessa riksintressen och ser värdena och kvaliteterna som en viktig resurs för framtiden. Viss exploatering kan komma till stånd om områdenas värden och kvaliteter kan tillgodoses. Analys i tidigt planeringsstadium samt konsekvensbedömningar ska alltid göras. Utvecklingen ska ske utifrån översiktsplanens planeringsinriktningar och strategier, se kapitel Allmänna intressen samt Lokala utvecklingsmöjligheter.

Natura 2000

Natura 2000-områden har skapats inom EU för att hejda utrotningen av djur och växter och för att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Sverige och övriga EU-länder ska se till att nödvändiga bevarandeåtgärder vidtas i områdena enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Flertalet Natura 2000-områdena är också skyddade som nationalpark eller naturreservat. I Sverige finns drygt 4000 Natura 2000-områden.

Natura 2000-områden omfattas av miljöbalkens hushållningsbestämmelser. För varje Natura 2000-område tar länsstyrelsen fram en bevarandeplan med beskrivning av områdets värden, vilka arter och naturtyper som finns, målen för området, vilka skydds- och skötselåtgärder som behövs samt eventuella hot mot värdena.

Natura 2000 ska bevara värdefull natur, men innebär inte något generellt stopp för pågående markanvändning eller utveckling av samhället. Det måste avgöras i varje enskilt fall vilka åtgärder som kan fortsätta och vilka som inte kan tillåtas.

Det krävs tillstånd för att "bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön" i Natura 2000-områden.

Södertälje kommun omfattas av följande Natura 2000-områden:

- Botten
- Brant syd Lanaren
- Bårsjön
- Fifång
- Grottberget
- Hamnskär
- Hörningsholm
- Jurstaholm
- Kalkberget
- Kiholm
- Korpberget
- Kvedesta
- Kålsö
- Ledarön
- Lina
- Nora Holmäng
- Oaxen
- Orrsättra
- Sjögård
- Skanssundet
- Skillebyholm
- Skogstorp
- Slessberget
- Stora Alsjön
- Stora Envättern
- Stångberget
- Talbystrand
- Tullgarn, ost
- Vattgruvsmossen

Kommunens ställningstagande

Vi värnar utpekade Natura 2000-områden genom att flera av dem skyddas av naturreservat. Ingen större exploatering föreslås inom Natura 2000-områdena. Viss exploatering kan komma till stånd om områdenas värden och kvaliteter kan tillgodoses. Analys i tidigt planeringsstadium samt konsekvensbedömningar ska alltid göras. Utvecklingen ska ske utifrån översiktsplanens planeringsinriktningar och strategier, se kapitel Allmänna intressen samt Lokala utvecklingsmöjligheter.

Rödkämpar och Blåklockor i Yttereneby naturreservat. Foto: Mikael Lindén

**Södertälje
kommun**

Södertälje kommun

Besök: Stadshuset, Nyköpingsvägen 26, Södertälje

Tel: 08-523 010 00 (Kontaktcenter)

E-post: kontaktcenter@sodertalje.se

www.sodertalje.se